

תוספתא

בני עלמא, רחמי עלאה, הורמנא דבוריירי, קריבו שמעו. מאן חסימא בכו, מארי דעיניו בסוכלתנו, לייתי ולינדע. בשעתא דרישא חורא נטיל תלת אתון וגליף לון בגלופא בגלופין, חד א', חד י' וחד י', ואתגליף אי"ן, א' רישא עלאה דכלא, טמירא דכל טמירין. י' סליקו דרעותא הוי, אשמתלל מרישא לעילא ונחת לתתא, נפק ואפיק תלתין ותרין שבילין, עד דאתגליפו בין אבני יקר דמתלתין. ואתקשרו באות נו"ן דאיהו דבר ונוקבא, תרין רחמיני. קשורא תקיפא, בהו אשמתללו, ושמא קדישא בהו אתקשר, מנייהו אשפתח מזונא לכלא (בהו), אשמתללו עלמין.

ועל דא אתגליף י' פשוטה, כללא דתרין, נ' כפופה נוקבא חדא, י' דאיהי רעותא דאפיק שבילין, בטש בין אתון, ועבד קיעא דיעקב בין תרין רוחין, ואטיל ביני שניפי מלולי, עד דנחת להאי נ' דאיהי כפופה, וחברו לה כחדא, צפון ודרום, לבתר אתקשרו כחדא. האי נ' כפופה, באר שבע אקרי. ואתמלי מעקב, לאשקאה כל עדרי ענא. ועל דא ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. תו, מבאר שבע לעילא, דהא מינה נפיק, לבתר אזיל לאשקאה לחרנה, דאיהו בירא דלתתא, חרון אף ה', חרב ה', דינא, בי דינא, אלהים. ועל דא (תהלים עט) אלהים באו גוים בנחלתך. (עד כאן תוספתא).

וכד מטא לבית אל, דאיהו ברשו קדישא, מה כתיב, (בראשית כח) ויפגע במקום. מאן מקום. רבי חייא אמר, דא הוא מקומו דקאמרן, דכתיב (קהלת א) ואל מקומו שואף ורח הוא שם). (בראשית כח) וילן שם פי בא השמש. כמה דאת אמר שואף זורח הוא שם, דהא בגין לאנהרא ליה קאתיא.

בני העולם, אהובי עליון, בחירי הממשלה, קרבו שמעו. מי חכם בכם, בעלי העינים בהשכל יבא וידע. בשעה שהראש הלכן בטל שלש אותיות וחקק אותם בחקיקת החקיקות, אחת א', אחת י', ואחת ו', ונחקק אי"ן - הא' הראש העליון של הכל טמון של כל הטמונים, י' הוא עלית הרצון, נתקן מן הראש למעלה, ונרד למטה. יצא והוציא שלשים ושנים שבילים, עד שנוחקקו באבנים יקרות שלוחות, ונקשרו עם האות נו"ן, שהיא זכר ונקבה, שני אותבים. קשר חזק, בהם נתקנו, והשם הקדוש נקשר בהם, מהם נמצא המזון לכל (בהם), נתקנו העולמות.

ועל כן נחקקה י' פשוטה, הפלל של שמים: נ' כפופה נקבה אחת, י' שהיא הרצון שמוציא שבילים הפה בין האותיות ועשה את הקיע של יעקב בין שתי רוחות, והטיל בין האיברים דבורים. עד שינרד לנ' הוי, שהיא כפופה, וחברו אותה יחד, צפון ודרום, אחר כך נקשרו יחד. הני כפופה הוי נקראת באר שבע ומתמלאת מעקב להשקות את כל עדרי הצאן, ועל כן ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. עוד, מבאר שבע למעלה, שהרי ממנה יוצא אחר כך להשקות את חרנה, שהיא הבאר שלמטה, חרון אף ה', חרב ה', דין, בית הדין, אלהים. ועל כן אלהים באו גוים בנחלתך. עד כאן התוספתא.

וכאשר הגיע לבית אל, שהיא ברשות הקדשה, מה כתוב? ויפגע במקום. מי המקום? רבי חייא אמר, זהו מקומו שאמרנו, שכתוב ואל מקומו שואף ורח הוא שם. וילן שם פי בא השמש, כמו שנגמור שואף זורח הוא שם, שהרי הוא בא כדי להאיר לו.

ויקח מאבני המקום. (בראשית כח) אבני המקום לא כתיב, אלא מאבני המקום, אליו אינון אבני יקר, מרגלאן טבאן, דאינון תריסר אבנין עלאין, כמה דכתיב שתים עשרה אבנים, ותחתו אליו שנים עשר אלף ורבוון, אבני פסילן, וכלהו אקרון אבנין, בגין כך מאבני המקום, ולא אבני (כ"א המקום) דא הוא מקום דקאמר.

וישם מראשתי, (בראשית כח) מראשתי דמאן. אלא מראשתי דהוא מקום. מאי מראשתי. אי תימא כמאן דשוי תחות רישיה, לא. אלא מראשתי, לארבע (כ"א רישין) סטרין דעלמא, תלת אבנין לסטר (דף קמח ע"א) צפון, ותלת לסטר מערב, ותלת לסטר דרום, ותלת לסטר מזרח, והוא מקום עליוהו, לאתתקנא בהו.

וכרין וישכב במקום ההוא. (בראשית כח) (כ"א וישכב, י"ב מרגלאן לתתא, וכל אינון רגיו דאינון על האי מקום הא אינון ב"ב), פיון דאתתקן ערסא, שכיב ביה. מאן שכיב ביה, שמשא. ועל דא כתיב ביעקב, (בראשית מח) וישב על המטה, דהא ליה אתחזי ולא לאחרא, ועל דא וישכב במקום ההוא. ובגין כך כתיב, (קהלת א) וזרח השמש ובא השמש.

רבי יצחק הוה יתיב יומא חד קמי מערתא דאפיקותא, אעבר חד בר נש ותרין בגין עמיה. והוה אמר חד לחד, דא תקפא דשמשא, מסטרא דדרום איהו. ועלמא לא אתקיים אלא על רוח, בגין דרוח איהו קיומא שלימו דכל סטרין, ואלמלא דאיהו קיימא בשלימו, לא יכיל עלמא לאתקיימא. אמר ליה אחוה זעירא, אלמלא יעקב, לא אתקיים עלמא. תא חזי, בשעתא דיחדו בנוי יחודא דלעילא,

ויקח מאבני המקום. לא כתוב אבני המקום אלא מאבני המקום. אלו הם אבנים יקרות מרגליות טובות שהן שתיים עשרה אבנים עליונות, ככתוב שתים עשרה אבנים. ותחתו אליו שנים עשר אלף ורבוות אבנים פסולות, וכלן נקראות אבנים, ומשום כך מאבני המקום ולא אבני (המקום), זה המקום שאמר.

וישם מראשתי. מראשתי של מי? אלא מראשתי של המקום ההוא. מה זה מראשתי? אם תאמר כמי ששם תחת ראשו - לא. אלא מראשתי - לארבעה (ראשין) צדדי העולם. שלש אבנים לצד צפון, ושלוש לצד מערב, ושלוש לצד דרום, ושלוש לצד מזרח. והמקום ההוא עליהם להפקן בהם.

ואו וישכב במקום ההוא. (וישכב, י"ב מרגליות למטה, וכל אותן הרגות שמו על המקום מהו ה' ה' כ"ב) פיון שנתקנה המטה, שכב בה. מי שכב בה? השמש. ועל כן כתוב ביעקב וישב על המטה, שהרי לו ראויה ולא לאחר. ועל כן וישכב במקום ההוא, ומשום כך כתוב וזרח השמש ובא השמש.

רבי יצחק היה יושב יום אחד לפני מערת אפיקותא. עבר איש אחד ושני בנים עמו, והיה אחד לאחד אומר, חזק השמש הזה הוא מצד הדרום, ואין העולם מתקיים אלא על הרוח, משום שהרוח היא קיום השלמות של כל הצדדים, ואלמלא שהוא עומד בשלמות, אין העולם יכול להתקיים.

אמר לו אחיו הקטן, אלמלא יעקב, לא התקיים העולם. בא ראה, בשעה שיחדו בניו את

אתקיים עלמא. תא חזי, בשעתא דיחדו בנוי יחודא דלעילא,

וְאָמְרוּ (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד, דָּא הוּא שְׁלִימוּ עֲלָא, לְאַתְיַחְדָּא בְיַחְדָּא חַד. פְּדִין אַתְחַבֵּר יַעֲקֹב אַבּוּהוּן וְנִטִּיל בִּיתֵיהּ, וְיִתִּיב בֵּיהּ בַּחֲפוּרָא חָדָא עִם אַבְהוֹן, לְאַתְחַבְרָא דְכַר וְנוֹקְבָא כְּחָדָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשַׁתְּתַף בְּהַדְיֵיהּ, וְאֲשַׁמַּע מָאִי קְאָמְרִי. אֲזַל בְּהַדְיֵיהּ. פְּתַח הָהוּא בַר נֶשׁ וְאָמַר, (תהלים קלב) קוֹמָה יְיָ לְמַנוּחַתְךָ אַתָּה וְאֶרֶן עֲזָךְ. קוֹמָה יְיָ לְמַנוּחַתְךָ, כְּמָאן דְאָמַר, יְקוּם מַלְכָּא, לְבִי נִיַּיְחָא דְמִשְׁפָּנֵיהּ.

תְּרִין אֵינוּן הֵוּ דְאָמְרוּ קוֹמָה יְיָ, מִשָּׁה וְדוֹד. מִשָּׁה אָמַר, (במדבר י) קוֹמָה יְיָ וְיַפְּצוּ אֲבוּיָךְ. וְדוֹד אָמַר, קוֹמָה יְיָ לְמַנוּחַתְךָ. מָאִי אֵיפָא בִּינְיֵיהּ. אֲלֵא מִשָּׁה כְּמָאן דְּפָקִיד לְבִיתֵיהּ קְאָמַר, מִשָּׁה פָקִיד לָהּ, לְאַגְחָא קְרָבָא לְקַבִּיל שְׁנָאוֹי. דוֹד זְמִין לֵיהּ לְנִיַּיְחָא, כְּמָה דְמְזַמִּין (ליה) לְמַרְיָה, זְמִין לְמַלְכָּא וּלְמַטְרוֹנִיתָא עַמִּיָה, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, קוֹמָה יְיָ לְמַנוּחַתְךָ אַתָּה וְאֶרֶן עֲזָךְ, בְּגִין דְלֵא לְאַפְרָשָׁא לוּן.

בְּהִנְיָךְ יִלְבְּשׁוּ צְדָק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. (תהלים קלב) מְכָאן אֹלִיפְנָא, דְמָאן דְמְזַמֵּן לְמַלְכָּא, יִשְׁנֵי (דף קמח ע"א) עוֹבְדוֹי בְּגִין לְמִיָּהב חֲדוּהָ לְמַלְכָּא. אִי אֶרְחִיָה דְמַלְכָּא דְחָדָן לֵיהּ בְּדִיחֵי הַדְיוּטִי, יִסְדֵר קַמִּיָה בְּדִיחֵי רוֹפִינוּס וּפְרִדְשֻׁכִי, וְאִי לָאו, לָאו אִיהוּ (בגין) בְּדִיחוּתָא דְמַלְכָּא.

הָא חֲזִי, דוֹד זְמִין לֵיהּ לְמַלְכָּא וּלְמַטְרוֹנִיתָא לְנִיַּיְחָא, מַה עֲבַד, שְׁנֵי בְּדִיחֵי דְמַלְכָּא, בְּגִין רוֹפִינוּס. וּמָאן נִינְהוּ, דְכַתִּיב, (תהלים קלב) כְּהִנְיָךְ יִלְבְּשׁוּ צְדָק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ, לוֹיִיךָ יִרְנְנוּ מִיַּבְעֵי לֵיהּ, דְהָא לְיוֹאֵי אֵינוּן בְּדִיחֵי

מַלְכָּא. וְהַשְׁתָּא דוֹד דְזַמִּין לֵיהּ לְנִיַּיְחָא, עֲבַד כְּהִנְיָ וְחִסְדֵי דְלִיהוּ אֵינוּן בְּדִיחֵי מַלְכָּא.

אָמַר לֵיהּ קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דוֹד, לֹא בְעֵינָא לְאַטְרַחָא עֲלֵךְ. (אליז) (נ"א אָמַר לֵיהּ קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דוֹד, לֹא חֲבִי) אָמַר לֵיהּ דוֹד, מְאָרִי (לֹא חֲבִי אֵלֵא), כַּד אָנְתָּ בְּהִיכְלָךְ, אַתָּ עֲבִיד רַעוּתְךָ. הַשְׁתָּא דְזַמִּינָנָא לָךְ, בְּרַעוּתֵי קַיִמָא מְלָה לְאַקְרָבָא אֲלִין, דְאֵינוּן חֲשִׁיבֵי יַתִּיר, אַף עַל גַּב דְלָאו אֶרְחִיָּהוּ בְּהַאי.

מְכָאן אֹלִיפְנָא, דְמָאן דְאִיהוּ בְּבִיתֵיהּ, יִסְדֵר אֹרְחִיָּה וְעוֹבְדֵיהּ פְּרַעוּתֵיהּ. אִי מְזַמְנִין לֵיהּ, יַעֲבִיד רַעוּתֵיהּ דְאוֹשְׁפִיזֵיהּ, כְּמָה דְמַסְדֵר עֲלוּי. דְהָא דוֹד אַחְלַף לְיוֹאֵי וְסִדֵר כְּהִנְיָ, וְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֹוקִים מְלָה פְּרַעוּתֵיהּ.

אָמַר דוֹד, בְּעַבּוּר דוֹד עֲבַדְךָ אַל תִּשָּׁב פְּנֵי מְשִׁיחָךְ סְדוּרָא דְקָא סְדוּרָנָא, לֹא יִתּוּב לְאַחֲרָא. אָמַר לֵיהּ קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דוֹד, חֲיִיךָ, אֲפִילוּ כְּמָאנִין דִּילִי לֹא אֲשַׁתְּמֵשׁ, אֲלֵא כְּמָאנִין דִּילְךָ. וְלֹא זֹו קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִתְפָּן, עַד דְיַהִיב לֵיהּ נְבִזְבָּן וּמִתְפָּן, דְכַתִּיב, (תהלים קלב) נִשְׁבַּע יְיָ לְדוֹד אֲמַת לֹא יִשׁוּב מִמְּנָה מִפְּרִי בִטְנֶךָ אֲשִׁית לְכֶסֶף לָךְ. אַתָּא רַבִּי יִצְחָק וּנְשָׁקִיָה, אָמַר אִי לֹא אַתִּינָא לְהַאי אֶרְחָא, אֲלֵא לְמִשְׁמַע דָּא דִּיִּי.

פְּתַח חַד בְּרִיָה וְאָמַר, (בראשית כח) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, (בראשית יב) עַל בֶּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ. דְכַר אַחַר וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה - רְמֵז כְּשֶׁצָּאוּ יִשְׂרָאֵל מִבֵּית הַמֶּלֶךְ דְהַגְלוּ בֵּין הָעַמִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איכה א) וַיֵּצֵא מִן בֵּית צִיּוֹן כָּל הַדְּרָה, וְכַתּוּב גְּלָתָה יְהוּדָה מֵעִנִי וְגו'.

אוֹתוֹ לְמַנוּחָהּ, עֲשֵׂה אֶת הַכְּהֻנִים וְהַחֲסִידִים שִׁיְהִיו הֵם בְּדִיחֵי הַמֶּלֶךְ.

אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, דוֹד, אֵינוּ רוֹצֵה לְהַטְרִיחַ עֲלֵיךָ. (אלו) (אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, דוֹד, לֹא קַד) אָמַר לוֹ דוֹד, רְבוּנִי, (לֹא קַד, אֵלֵא) כְּשֶׁאַתָּה בְּהִיכְלָךְ, אַתָּה עוֹשֶׂה רְצוֹנְךָ. כַּעַת שְׁהוֹמַנְתִּי אוֹתְךָ, הַדְּבָר עוֹמֵד בְּרְצוֹנֵי יִשְׂרָאֵל, אֵלֵא, שְׁהֵם יוֹתֵר חֲשׁוּבִים, אַף עַל גַּב שְׂאִין דְרַפְסֵי בְּנָהּ.

מְכָאן לְמַדְנֵהּ, שְׂמִי שְׁהוּא בְּבִיתוֹ, יִסְדֵר דְרַכּוֹ וּמַעֲשֵׂהוּ כְּרַצוֹנוֹ. אִם מְזַמְנִים אוֹתוֹ, יַעֲשֶׂה אֶת רְצוֹנוֹ שֶׁל מְאָרְחוֹ כְּמוֹ שְׁמַסְדֵר עֲלוּי, שְׁהָרִי דוֹד הַחֲלִיף לְיוֹמִים וְסִדֵר כְּהֻנִים, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִקִּים אֶת הַדְּבָר כְּרַצוֹנוֹ.

אָמַר דוֹד, בְּעַבּוּר דוֹד עֲבַדְךָ אַל תִּשָּׁב פְּנֵי מְשִׁיחָךְ. הַסְדוּר שְׁסִדְרַתִּי לֹא יִשׁוּב אַחֲרַי. אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, דוֹד, חֲיִיךָ, אֲפִילוּ בְּכַלִּים שְׁלִי לֹא אֲשַׁתְּמֵשׁ, אֲלֵא בְּכַלִּים שְׁלְךָ. וְלֹא זֹו הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשֵּׁם עַד שְׁנַתָּן לוֹ אוֹרְזוֹת וּמִתְנַתָּ, שְׁכַתוּב נִשְׁבַּע ה' לְדוֹד אֲמַת לֹא יִשׁוּב מִמְּנָה מִפְּרִי בִטְנֶךָ אֲשִׁית לְכֶסֶף לָךְ. כֹּא רַבִּי יִצְחָק וְנִשְׁקָ לוֹ. אָמַר, אִם לֹא כַּאֲתִי לְדִרְךָ הֵוּ אֲלֵא לְשַׁמַּע אַתְּ זֶה - דִּי לִי.

פְּתַח בֶּן אַחַד שְׁלוֹ וְאָמַר, וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, הִנְנוּ שְׁכַתוּב (בראשית יב) עַל בֶּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ. דְכַר אַחַר וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה - רְמֵז כְּשֶׁצָּאוּ יִשְׂרָאֵל מִבֵּית הַמֶּלֶךְ דְהַגְלוּ בֵּין הָעַמִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איכה א) וַיֵּצֵא מִן בֵּית צִיּוֹן כָּל הַדְּרָה, וְכַתּוּב גְּלָתָה יְהוּדָה מֵעִנִי וְגו'.

בְּיִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, וְחֻמָּא יְחֻזְקָא לְמַה דְּחֻמָּא לְפּוּם שְׁעֵתָא. וְאַף עַל גַּב דְּלֹא אֶתְחַזֵּי הֵוֹא אֲתֵר לְהֵאֵי, בְּגִינֵי כִּף הִיָּה הִיָּה. מָאֵי הִיָּה הִיָּה. אֶלָּא הִיָּה לְעֵילָא, הִיָּה לְתַתָּא. דְּכִתִּיב סֵלֶם מוּצֵב אֶרְצָה וְרֵאשׁוּ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה, נְטִיל (ליה) לְעֵילָא וְנִטְל (ליה) לְתַתָּא. הִיָּה הִיָּה, חֵד לְעֵילָא, וְחֵד לְתַתָּא.

הָא חֲזִי, הַאֵי סֵלֶם בְּתֵרֵי עֲלִמִין אֲתַתְּקָף, בְּעֵילָא וְתַתָּא. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים עַל נְהַר פְּכָר. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים, בְּאֶתֶר דְּגִלוּתָא שְׂרָיָא בִּיה, וְעַם כָּל דָּא עַל נְהַר פְּכָר. מָאֵי נְהַר פְּכָר. אֶלָּא דְהוּהוּ כְכָר, מִקְדֵּמַת דִּנְא, דְשִׁכְיִנְתָּא (ד) קחט ע"ב) שְׂרָיָא עֲלוּי, דְכִתִּיב (בראשית ב) וְנָהַר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהִשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן וְגו'. וְדָא הוּא נְהַרָא חֵד מְאִינוּן אַרְבַּע נְהַרִין, וּבְגִין דְשְׂרָיָא עֲלוּי מִקְדֵּמַת דִּנְא, וְהוּהוּ עֲלוּי כְכָר, שְׂרָיָא בִּיה הַשְׁתָּא, וְאַתְגַּלִּי לִיה לִיחְזֻקָא.

הָא חֲזִי וַיַּחְלוֹם, וְכִי יַעֲקֹב קְדִישָׁא, דְאִיהוּ שְׁלִימָא דְאַבְהֵן, בְּחֻלְמָא אֲתַגְלִי עֲלוּי, וּבְאֶתֶר דָּא קְדִישָׁא לָא חֻמָּא (ליה) אֶלָּא בְּחֻלְמָא. אֶלָּא יַעֲקֹב בְּהֵוֹא זְמַנָּא לָא הוּהוּ נְסִיב, וַיִּצְחָק הוּהוּ קִיָּים. וְאֵי תִימָא וְהָא לְבַתֵּר דְאַתְנַסִּיב פְּתִיב וְאַרְא בְּחֻלּוֹם. תַּפֵּן אֲתֵר גְּרִים, וַיִּצְחָק הוּהוּ קִיָּים, וְעַל דָּא כְּתִיב בִּיה חֻלּוֹם. וְלְבַתֵּר דְאַתָּא לְאַרְעָא קְדִישָׁא עִם שְׁבֻטִין, וְאַשְׁתַּלִּים (פהו) לְהוּן עֲקֵרַת הַבֵּית, וְאַם הַבְּנִים שְׂמַחָה, כְּתִיב, (בראשית לה) וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וְגו'. וְכִתִּיב, (בראשית מו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאוֹת הַלַּיְלָה, הֲכָא לָא כְּתִיב בִּיה חֻלּוֹם דְּהָא מְדַרְגָּא אַחְרָא עֲלָאָה הוּהוּ.

הָא חֲזִי, חֻלְמָא אִיהוּ עַל יְדֵי דְנִבְרִיָאֵל דְאִיהוּ לְתַתָּא, בְּדַרְגָּא שְׁתִּיתָאָה

מִנְבוּאָה. מִרְאָה, עַל יָדָא דְהֵוֹא דְרַגָּא דְהֵוֹא חִיָּה דְשְׁלֻטָא בְּלִילְיָא. וְאֵי תִימָא, הָא כְּתִיב (דניאל ח) גְּבַרְיָאֵל הֵבֵן לְהֵלֹז אֶת הַמִּרְאָה. הָכִי הוּא וְדָאֵי, דְמִרְאָה מְלוּי סְתִימִין יִתֵיר, וּבְחֻלְמָא פְרִישׁ יִתֵיר, וּפְרִישׁ סְתִימִין דְמִרְאָה, וְעַל דָּא אֲתַפְקֵד גְּבַרְיָאֵל, דִּיפְרֵשׁ מְלוּי דְמִרְאָה דְאִיהוּ סְתִים יִתֵיר.

וְעַד דָּא כְּתִיב בְּמִרְאָה, וַיֵּרָא, וַאֲרָא, מָאֵי טַעֲמָא, בְּגִין דְמִרְאָה אִיהוּ, פְּהֵאֵי מִרְאָה דְאַתְחַזֵּי כָל דְיוֹקְנִין בְּגוּיָה, בְּגִינֵי כִּף וְאַרְא, אַחְמִית דְיוֹקְנִיָה, בְּאֵל שְׂדֵי, דְאִיהוּ מִרְאָה, דְאַתְחַמֵי דְיוֹקְנָא אַחְרָא בְּגוּיָה, וְכָל דְיוֹקְנִין עֲלָאִין בִּיה אֲתַחֲזוּן.

בְּגִינֵי כִּף, יַעֲקֹב בְּהֵוֹא זְמַנָּא, כְּתִיב, (בראשית כח) וַיַּחְלֹם וַיְהִי סֵלֶם מוּצֵב אֶרְצָה (וראשו), מְהוּ סֵלֶם, דְרַגָּא דְשְׂאָר דְרַגִּין בִּיה תַּלְיִין וְהוּא יְסוּד דְעֲלָמָא. וְרֵאשׁוּ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה, הָכִי הוּא לְאַתְקְשָׁרָא בְּהֵדִיָה. וְרֵאשׁוּ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה, מָאן רֵאשׁוּ. רֵאשׁוּ דְהֵוֹא סֵלֶם. וּמָאן אִיהוּ, דָּא דְכְּתִיב בִּיה (בראשית מז) רֵאשׁ הַמִּטָּה, בְּגִין דְאִיהוּ רֵאשׁ לְהֵאֵי מְטָה וּמִנְהָ נְהִיר. מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה, בְּגִין דְאִיהוּ סִיּוּמָא דְגּוּפָא, וְקִאִים בֵּין עֲלָאָה וְתַתָּאָה, פְּמָה דְבְרִית אִיהוּ סִיּוּמָא דְגּוּפָא, וְקִאִים בֵּין יִרְכִין וְגּוּפָא, וְעַל דָּא מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה.

וְהֵנָּה מְלֻאְכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וַיּוֹרְדִים בּוּ, (בראשית כח) אֵלִין מִמְּנֶן דְכָל עַמִּין, דְאַיִנוּן סְלִקִין וְנַחֲתִין בְּהֵאֵי סֵלֶם. פֶּד יִשְׂרָאֵל חֻטְאַן, מְאִיף הֵאֵי סֵלֶם וְסְלִקִין אִינְהוּ מִמְּנֶן, וְכַד יִשְׂרָאֵל מִתְּפַשְׁרֵן עוּבְדֵייהוּ, אֲסַתְּלַק הֵאֵי סֵלֶם וְכִלְהוּ מִמְּנֵי נַחֲתֵי לְתַתָּא, וְאַתְעֵבֵר שׁוֹלְטָנוּתָא דְלְהוּן, פְּלֹא בְּהֵאֵי סֵלֶם קְיִימָא.

הַדְרָגָה הִיא שֶׁל הַחִיָּה הִיא שְׁוֹלֵטַת בְּלִילְיָה. וְאַם תֹּאמַר, הִנֵּה כְּתוּב (דניאל ח) גְּבַרְיָאֵל הֵבֵן לְהֵלֹז אֶת הַמִּרְאָה - כִּף זֶה וְדָאֵי, שְׂמִרְאָה דְכְרִיו יוֹתֵר סְתוּמִים, וּבְחֻלּוֹם מְפַרֵשׁ יוֹתֵר, וּמְפַרֵשׁ אֶת הַסְּתוּמִים שֶׁל הַמִּרְאָה. וְעַל כֵּן נִפְקֵד גְּבַרְיָאֵל, שְׂפִירֵשׁ אֶת דְּבָרֵי הַמִּרְאָה, שֶׁהוּא יוֹתֵר סְתוּם.

וְעַד כֵּן כְּתוּב בְּמִרְאָה - וַיֵּרָא, וַאֲרָא. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא מִרְאָה, כְּמוֹ הַמִּרְאָה הַזֶּה שְׁנֵרָאִים בְּתוֹכּוֹ כֹּל הַדְּמִיוֹת, וּמִשּׁוּם כִּף וְאַרְא, רֵאִיתִי דְמוּתוֹ. בְּאֵל שְׂדֵי, שֶׁהוּא הַמִּרְאָה, שְׁנֵרָאִית בְּתוֹכּוֹ דְמוּת אַחֲרָת, וְכֹל הַדְּמִיוֹת הַעֲלִיוֹנוֹת נִרְאוֹת בּוֹ.

מִשּׁוּם כִּף, יַעֲקֹב בְּאוֹתוֹ הִזְמִן, כְּתוּב וַיַּחְלֹם וַיְהִי סֵלֶם מוּצֵב אֶרְצָה (וראשו). מָה זֶה סֵלֶם? הַדְרָגָה שְׂשָׂאֵר הַדְרָגוֹת תְּלִיוֹת בֵּיה, וְהוּא יְסוּד הָעוֹלָם. וְרֵאשׁוּ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה, כִּף הוּא לְהִתְקַשֵּׁר עִמּוֹ. וְרֵאשׁוּ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה, מִי רֵאשׁוּ? זֶה רֵאשׁוּ שֶׁל אוֹתוֹ סֵלֶם. וּמִי הוּא? זֶה שְׁבֻטָּא בּוֹ (בראשית מז) רֵאשׁ הַמִּטָּה. מִשּׁוּם שֶׁהוּא רֵאשׁ לַמִּטָּה הוּא וּמִנְהָ מְאִיר. מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא סִיּוּם הַגּוּף, וְעוֹמֵד בֵּין עֲלִיּוֹן וְתַתְּוֹן, כְּמוֹ שֶׁהַבְּרִית הוּא סִיּוּם הַגּוּף וְעוֹמֵד בֵּין הִירְכִים וְהַגּוּף, וְעַל זֶה מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה. וְהֵנָּה מְלֻאְכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וַיּוֹרְדִים בּוֹ, אֵלֵי הַמְּמַנִּים שֶׁל כָּל הָעַמִּים, שֶׁהֵם עוֹלִים וַיּוֹרְדִים בְּסֵלֶם הַזֶּה. כְּשִׁיִּשְׂרָאֵל חוֹטְאִים, נִשְׁפָּל הַסֵּלֶם הַזֶּה, וְעוֹלִים אוֹתָם הַמְּמַנִּים.

וְכִשִּׁיִּשְׂרָאֵל מְכַשִּׁירִים אֶת מְעֻשֵׂיהֶם, מִתְּעַלָּה הַסֵּלֶם הַזֶּה, וְכָל הַמְּמַנִּים וַיּוֹרְדִים לַמִּטָּה וְעוֹבֵר שְׁלֻטָּנָם. הַכֹּל עוֹמֵד בְּסֵלֶם הַזֶּה. כָּאֵן רֵאָה יַעֲקֹב בְּחֻלּוֹמוֹ אֶת

הֲכָא חֻמָּא יַעֲקֹב בְּחֻלְמִיָה,

ח"י חולין. איהי אהור לעובדא דבראשית וקדם למחשבה דאתמר בה, עלה במחשבה. מה דלא הכי באדם, דאהור דעץ הדעת טוב ורע דאיהו אהור למעשה בראשית, וקדם לפורענות.

קמו תנאין ואמוראין ואמרו רעיא מהימנא בריה אנת לאלהא עלאה, הוא יקם לך בעותך בכלא. קם סבא עלאה בנייהון ואמר רעיא מהימנא בך אתקיים האי קרא דאתמר (ישעי"ה ט"ב) ואל תתנו דמי לו דהא עלאין ותמאין מקנני בצולמא דידך משיריין דקודשא בריה הוא דאינון מתיבתא עלאה ומשיריין דמטרוניתא דאינון ממתבתא תמאה עלך אתמר והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו בך סלקין משיריין דשכינתא בצלותא ונתתין משיריין דקודשא בריה הוא לגבי שכינתיה בכמה שירין ונגונין דצלותא.

אנת הוא קריבא דקודשא בריה הוא בצלותא דילך, דאיהו קרבנא דקודשא בריה הוא ושכנתיה באינהו מקומן בצו את בני ישראל וכו' דתקיננו מארי מתניתין קרבנין דצלותא מסטרא דימינא דתמן כהן איש חס"ד ותקיננו זמירות דאינון שיר דלויים אפתריהו מסטרא דגבנר"ה. והו"ד דרגא דדוד אתקשר בשמאלא דגבנר"ה. ואהרן דרגא דיליה בהו"ד אתקשר בחס"ד. הך הוא דכתיב (תהלים י"ו) נעמוות בימינך נצח.

שמע ישראל דיחודא כליל ברכו וקדושה. דאיהו קדוש. קדוש. קדוש. וברכה מסטרא דימינא הך הוא דכתיב (במדבר ו') דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל. וקדושה מסטרא דלויים עמודא דאמצעיתא קשורא דימינא ושמאלא ואיהו קשורא דתפלין דרישא דאיהו אימא עלאה.

תפלין על רישיה, כמה דאוקמוה מארי מתניתין.

שבה שמונה עשרה חליות, היא אהור למעשה בראשית, וקדם למחשבה, שנאמר בה עלה במחשבה, מה שאין בן באדם של אהור, של עץ הדעת טוב ורע, שהוא אהור למעשה בראשית וקדם לפורענות. קמו תנאים ואמוראים ואמרו, רועה הנאמן, ברוך אתה לא עליון, הוא יקם לך בקשותך בכל. קם יקן עליון ביניהם ואמר, רועה הנאמן, בך התקיים פסוק זה שנאמר (ישעי"ה סו) ואל תתנו דמי לו, שהרי עליונים ותחתונים מקננים בצלמך, מחנות הקדוש ברוך הוא שהם מהישיבה העליונה, ומחנות הגבירה שהם מהישיבה התחתונה, עליך נאמר והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו. בך עולים מחנות השכינה בתפלה, ויורדים מחנות הקדוש ברוך הוא לשכינתו בכמה שירים ונגונים של תפלה.

אתה הוא הקרוב לקדוש ברוך-הו בתפלתך, שהיא אהרן ואל בניו לקדוש ברוך הוא ושכינתו באינהו מקומן, בצו את בני ישראל וכו'. שתקנו בעלי המשנה קרבנות התפלה מצד הימין, ששם כהן איש חסד, ותקנו זמירות שהם שיר הלויים אחריהם מצד הגבורה, והוד דרגא של דוד נקשרה בשמאל של גבורה. ואהרן דרגתו בהוד נקשר בחסד, זהו שפתיב (תהלים טו) נעמוות בימינך נצח.

שמע ישראל של היחוד כולל ברכו וקדושה, שהוא קדוש קדוש קדוש, וברכה מצד הימין, זהו שפתיב (במדבר ו') דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל. וקדושה מצד הלויים עמוד האמצעי, הקשר של ימין ושמאל, והוא קשר של תפלין של ראש, שהוא האם העליונה.

תפלין על ראשו כמו שבארוהו בעלי המשנה, תפלין של רבון העולם מה פתוב בהן? והוא קשר

תפלין דמארי עלמא, מה פתיב בהו. ואיהו קשורא דתפלין דיד, דאיהי שכינתא תמאה. והאי איהו דאוקמוה מארי מתניתין הראהו למשה קשר של תפלין ש דילך משה כליל תלת אנפי אבהן לעילא דתקיננו תלת צלותין דאיהו סימנם שחרית מנחה ערבית. מ"ה ידך צלותא דשבת דאתמר ביה (פס) (בראשית א') ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ, ונכללה מרפכה התחונה של אהרן דוד ושלמה, ואדם הראשון למעלה, וכת וזגו למטה, אם כל חי, שהוא צדיק חי העולמים.

ובגין דא אהרן אף על גב דאיהו ימינא אוקמוה רבנן ביה, אהרן שושבינא דמטרוניתא הנה. רעיא מהימנא, נעקב איהו כליל תלת אבהן דביה רכיב אדם קדמאה ולא למגנא אוקמוה מארי מתניתין שופריה דנעקב קשופרא דאדם קדמאה.

אמר בוצינא קדישא רעיא מהימנא חזינא דפפל קדשא בריה הוא שמך ואמר משה משה לאכללא לך במרפכתא עלאה ובמרפכתא תמאה. לאכללא בך אדם קדמאה מסטרא דאברהם ולאכללא בך תיה מסטרא דאהרן דוד ושלמה.

למה לא כפל שמיה דנעקב הכי אמר ליה בוצינא קדישא בגין דקרא ליה נעקב וקרא ליה ישראל.

נעקב לישא דעוקבא דהיינו נוקבא, דאתמר עקבו של אדם הראשון מכהה גלגל חמה. ואקרי ישראל, דתמן ראש דכוזא, רישא לנוקבא, דהיינו עקב. והאי איהו דאמר קדשא בריה הוא לחוייא (בראשית ג') הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב. ודא גרם שכינתא כגלותא דאתמר ביה (משלי כ"ב) עקב ענוה יראת יי.

חרא רבי שמעון וחדו מארי מתיבתא ואמרו קמיה. פומא דשכינתא סיני, מאן זכיל למיקם (קמיה)

בגלות, שנאמר בה (משלי כב) עקב ענוה יראת ה'. שמה רבי שמעון ושמוח ראשי הישיבה ואמרו לפניו, פה השכינה, סיני, מי יכול לעמד ולפניו,

של תפלין של יד, שכינה תחתונה. וזה שבארו בעלי המשנה, הראהו למשה קשר של תפלין. ש' שלך משה, כולל שלש פני האבות למעלה שתקנו שלש תפלות, שסימנם: "שחרית מנחה ערבית. מ"ה שלך תפלת השבת, שנאמר בה (בראשית א') ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ, ונכללה מרפכה התחונה של אהרן דוד ושלמה, ואדם הראשון למעלה, וכת וזגו למטה, אם כל חי, שהוא צדיק חי העולמים.

ובגין דא אהרן אף על גב דאיהו ימינא אוקמוה רבנן ביה, בארוהו רבותינו, אהרן שושבין הגבירה הנה. רועה הנאמן. נעקב הוא הכולל שלשת האבות, שבו רוכב אדם הראשון, ולא לחנם הקימו בעלי המשנה, לפי של נעקב כפינו של אדם הראשון.

אמר המורה הקדושה, רועה הנאמן, ראינו שפפל הקדוש ברוך הוא שמך ואמר משה משה, לכלל אהרן ובמרפכה העליונה ובמרפכה התחתונה, להכליל בך אדם הראשון מצדו של אברהם, ולהכליל בך תיה מצד של אהרן דוד ושלמה.

למה לא כפל את שם נעקב בך? אמר לו מורה הקדושה, משום שקרא לו נעקב וקרא לו ישראל. נעקב לשון לשון עקב, שהיינו נקבה, שלמדנו, עקבו של אדם הראשון מכהה גלגל חמה. ונקרא ישראל, ששם ראש זכר ראש לנקבה, שהיינו עקב. וזהו שאמר הקדוש ברוך הוא לנחש, (שם א) הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב, וזה גרם שכינה

בגלות, שנאמר בה (משלי כב) עקב ענוה יראת ה'. שמה רבי שמעון ושמוח ראשי הישיבה ואמרו לפניו, פה השכינה, סיני, מי יכול לעמד ולפניו,

דְּקוּדְשָׁא בְּרִיףּ הוּא וְשְׂכְנִתִּיה מִמְלָלָן בִּיה וְשִׁתִּין רִבְבָן דְּמִתִּיבְתָא תַּמְאָה מִמְלָלִין בִּיה וְאוּף שִׁתִּין רַבּוּא דְּמִתִּיבְתָא עֲלָאָה חֲכִי מִמְלָלִין בִּיה. עַל פּוּמְף אֶתְמַר וְהִנֵּה מִלְּאַכִּי אֱלֹהִים עוֹלִים וְגו'..

דְּבַר אַחַר וַיַּחְלֹם וְהִנֵּה סֵלָם פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר סִינְיָ דָּא סֵלָם וְאִיהוּ ק"ל וְרָזָא דְמַלְהָ (שְׁעִיחַ י"ט) הִנֵּה יְיָ רֹכֵב עַל עֵבֶב ק"ל. ע"ב דָּא יו"ד ה"י וַי"ו ה"י וְעוֹד יו"ד. יו"ד ה"א. יו"ד ה"א וַא"ו. יו"ד ה"א וַא"ו ה"א, דָּא ק"ל. אֶתְוּוֹן קְדָמָן סְלִקִּין לְע"ב אֶתְוּוֹן דְּאִינּוּן תּוֹלְדִין דִּילְהוֹן סְלִקִּין ק"ל. ע"ב ק"ל מְאֵתָן וְתַרְיִן כְּהִשְׁבֵּן ב"ר.

אֲנִתָּה הוּא בְּרַ, רַעֲיָא מְהִימָנָא עֲלֶיךָ אֶתְמַר (תְּהֵלִים כ) נִשְׁקֹף כּוּ, אֲנִתָּה הוּא רַבְּן דִּישְׂרָאֵל רַב לְתַתָּא רַבִּין דְּמִלְּאַכִּי הַשֵּׁרֵת ב"ר לְעֵילָא בְּרָא דְקִדְשָׁא בְּרִיףּ הוּא וְשְׂכְנִתִּיה (חֲסִד ג"ם לְאַשְׁלָמָא רט"ה) עֲלֵייהוּ אֶתְמַר לְגַבִּי מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף (שְׁמוּאֵל ב' י"ב) גַּם יְהוֹנָה הָעֵבִיר כִּשְׂאֲתָךְ לֹא תָמוּת. כְּהִי אִי גַם אֶתְכַפְּר דוֹד וְהִי אִי אִי שִׁיעוּרָא דְחֶלְהָ מ"ג בִּיעִים וְתוֹסַפֶּת חוֹמֶשׁ בִּיעִה רְמִיז (וּיקרא ה') וְחִמְשִׁיתוּ יוֹסֵף עֲלֵיו.

זְכָאָה צִלוּתָא דְנַפְּסִיק מִפּוּמְףּ כְּגוּוּנָא דְקִדְשָׁא בְּרִיףּ הוּא דְנַחֲתִית עַל טוּרָא דְסִינְיָ וְאֶתְמַר בִּיה (דְּבָרִים כ"ט) כִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֹה עֲמַנּוּ עוֹמֵד הַיּוֹם וְאַתָּה אֲשֶׁר אֵינְנוּ פֹה עֲמַנּוּ הַיּוֹם, חֲכִי כַּד אֶת מִשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא וּבְצִלוּתָא, קִדְשָׁא בְּרִיףּ הוּא כְּנִישׁ עֲלָאִין וְתַתָּאִין. וְכָל אֵלִין נִשְׁמַתִּין דְּהוּוּ וְדַעֲתִין לְמַהוּי, וְכָל מְשִׁירִין דְּמִלְּאַכִּין. וְנַחֲתִית בְּצוּלְמָא דִּילְךָ, לְקַבְּלָא צִלוּתָא דִּילְךָ, אוּרִייתָא דִּילְךָ. בְּגִין דְּמַחְשְׁבְתָא דִּילְךָ לִיחְדָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיףּ הוּא וְשְׂכְנִתִּיה בְּכָל מְשִׁירִין דִּילִיהָ לְעֵילָא וְתַתָּא בְּאוּרִייתָךְ וּבְצִלוּתָךְ קִדְשָׁא בְּרִיףּ הוּא מְצַרְףּ מַחְשְׁבָה טוּבָה

הוּא מְכַסֵּס עֲלִיונִים וְתַחְתּוֹנִים, וְכָל הַנְּשִׁמוֹת הַלְלוּ שְׁהִיוּ וְשַׁעֲתִידִין לְהִיּוֹת, וְכָל מַחְנוֹת הַמְּלָאכִים, וְיוֹרֵד בְּצִלְמָךְ לְקַבֵּל תְּפִלָּתְךָ וְחוֹרְתָךְ, מִשּׁוּם שְׁמַחְשְׁבְתָךְ לִיחְדָּא אֶת הַקְּדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא עִם שְׂכִינְתוֹ

לְמַעְשָׂה. וּכְגוּוּנָא דְאִיהוּ אָמַר אָנְכִי, וְאִינְהוּ אָמְרִי (שְׁמוֹת כ"ד) נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

חֲכִי קִדְשָׁא בְּרִיףּ הוּא עֲבִיד לְכַלְהוּ מְשִׁירִין וְאִינְהוּ שִׁתְּקִין וְשְׁמַעִין לְמַלְוֵךְ בְּגִין דְּרַעוּתָךְ בְּהוֹן לִיחְדָּא קִדְשָׁא בְּרִיףּ הוּא וְשְׂכְנִתִּיה בְּכָל מְשִׁירִין דִּילִיהָ וְכָל מָה דְקִדְשָׁא בְּרִיףּ הוּא אֲכַטַח וְאוּדִי לְמַעַבְד לְךָ חֲכָמָה מִכְּמָה טְבִין דְלִית לוֹן סוּף פְּלַהוּ אָמְרִין נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

וּבְגִין דָּא אָמְרוּ (תְּהֵלִים ק"ז) בָּרְכוּ יְיָ מִלְּאַכִּיו גְּבוּרִי כַח וְגו' וְאֶתְתַּקַּף כְּךָ דְהָא קִדְשָׁא בְּרִיףּ הוּא וְשְׂכְנִתִּיה וְכָל מְשִׁירִין דִּילִיהָ וְדִשְׁכַּנְתִּיה אֶסְתַּכְּמוּ לְמַעַבְד כָּל רַעוּתָךְ, וְיַתִּיר מְדָאִי הוּא כְּתִיב עַל יְדֶךָ וְלֹא נָפַל מַלְהָ זַעֲרִיא מִכְּתִיבָת יְדֶךָ דְלָא אֶתְקַנִּים. זְכָאָה בְּרַ נֶשׁ דְּמַרְיָה חֲשִׁיב לִיהָ כְּגוּפִיהָ וְעֲבִיד לִיהָ? קָרָא כְּדֵיחֻקְנִיה לְמַהוּי שְׁקִיל מְלוּלִין דְּפּוּמוּי בְּאוּרִייתָא בְּצִלוּתָא כְּלִימּוּד בְּטוּרָא דְסִינְיָ. וְלִית חַד דְּפִתַח פּוּמִיָּה לְקַטְרָגָא, אֲלָא עֲלָאִין וְתַתָּאִין בְּאַסְכְּמוּתָא קִדָּא בְּרַעוּתָא קִדָּא. ע"כ: (ע"ר כַּאן רַעֲיָא מְהִימָנָא מְהַחֲשַׁמְטוֹת)

וְהִנֵּה ה' נָצַב עֲלָיו וְגו'. (בְּרַאשִׁית כח) חֲכָא חֲמָא יַעֲקֹב קִשׁוּרָא דְמַהִימָנוּתָא כְּחַד. נָצַב עֲלָיו, וְכְתִיב (מְלָכִים א כב) וּמְלַךְ אֵין בְּאַדוּם, נָצַב מְלַךְ. (נָצַב מְלָח) חֲמָא, דְּכָל דְרַגִּין קִימִין פְּלַהוּ כְּחַד עַל הַהוּא סֵלָם, לְאַתְקִשְׁרָא כְּלָא כְּחַד קִשְׁרָא. בְּגִין דְּאַתְהִיב הַהוּא סֵלָם בֵּין תַּרְיִן סְטְרִין, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב (בְּרַאשִׁית כח) אָנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וְאַלֵּהֵי יִצְחָק הָאָרְצִין וְגו', אֵלִין אַנוּן תַּרְיִן סְטְרִין, בִּימִינָא וּשְׁמָאלָא.

דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה ה' נָצַב עֲלָיו (וַיאמֵר), עֲלִיהָ שְׁפָתוֹב (בְּרַאשִׁית כח) אָנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וְאַלֵּהֵי יִצְחָק הָאָרְצִין וְגו'. אֵלוּ הֵם שְׁנֵי צְדָדִים, בְּיָמִין וּבְשְׂמָאל.

דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה ה' נָצַב עֲלָיו [וַיאמֵר] - עַל יַעֲקֹב, שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה מְרַכְּבָה קוּדְשָׁה, יָמִין וּשְׂמָאל, וְיַעֲקֹב בְּתוֹכֶם, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְהַקְשֵׁר בֵּינֵיהֶם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב אָנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וְאַלֵּהֵי יִצְחָק. מִנַּיִן

בְּכָל הַמַּחְנוֹת שָׁלוּ לְמַעַלְהָ וּלְמַטָּה, בְּתוֹרְתְךָ וּבְתַפְלָתְךָ הַקְּדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא מְצַרְףּ מַחְשְׁבָה טוּבָה לְמַעְשָׂה, וְכַמוּ שְׁהוּא אָמַר אָנְכִי, וְהֵם אָמְרוּ (שְׁמוֹת כד) נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

כְּךָ הַקְּדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לְכָל הַמַּחְנוֹת, וְהֵם שׁוֹתֵקִים וְשׁוֹמְעִים לְדְבָרְךָ, מִשּׁוּם שְׁרַצוּנְךָ בְּהֵם לִיחְדָּא הַקְּדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא וְשְׂכִינְתוֹ בְּכָל הַמַּחְנוֹת שָׁלוּ. וְכָל מָה שְׁהַקְּדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא הַבְּטִיחַ וְהוֹדֶה לְעֲשׂוֹת לְךָ חֲכָמָה מִכְּמָה טוֹבוֹת שְׁאִין לְהֵם סוּף, פְּלִם אוֹמְרִים נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

וּמִשּׁוּם זֶה אָמְרוּ (תְּהֵלִים ק"ז) בָּרְכוּ ה' מִלְּאַכִּיו גְּבוּרִי כַח וְגוּמַר, וְהַחֲזִיק כְּךָ, שְׁתַּרִּי הַקְּדוּשָׁא בְּרוּךְ הוּא וְשְׂכִינְתוֹ וְכָל הַמַּחְנוֹת שָׁלוּ וְשָׁל שְׂכִינְתוֹ הִסְפִּימוּ לְעֲשׂוֹת כָּל רְצוֹנְךָ, יוֹתֵר מְדָאִי הוּא כְּתוּב עַל יְדֶךָ, וְלֹא נָפַל דְבַר קֶטֶן מִכְּתִיבָת יְדֶךָ שְׁלֹא הִתְקַים. אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שְׁאָדוּנוּ מִחְשִׁיב אוֹתוֹ כְּגוּפוֹ וְעוֹשֶׂה לוֹ כְּבוֹד כְּדַמּוּתוֹ לְהִיּוֹת שׁוֹקֵל דְבָרֵי פִיו בְּתוֹרָה וּבְתַפְלָה כְּמוֹ לְמוּד בְּהַר סִינְיָ, וְאִין אֶחָד שְׁפּוֹתַח פִּיו לְקַטְרָג, אֲלָא עֲלִיונִים וְתַחְתּוֹנִים בְּהֶסְכֵּמָה אַחַת בְּרַצוֹן אֶחָד: ע"כ מְהַחֲשַׁמְטוֹת.

וְהִנֵּה ה' נָצַב עֲלָיו וְגו'. כַּאן רָאָה יַעֲקֹב הַקְּשֵׁר שֶׁל הָאֲמוּנָה כַּאֶחָד. נָצַב עֲלָיו, וְכַתוּב (מְלָכִים א כב) וּמְלַךְ אֵין בְּאַדוּם נָצַב מְלַךְ. [נָצַב מְלָח] רָאָה, שֶׁכָּל הַדְּרָגוֹת עוֹמְדוֹת כְּלָן יַחַד עַל אוֹתוֹ הַסֵּלָם לְקַשֵּׁר הַכֹּל בְּקִשְׁרָא אֶחָד, מִשּׁוּם שְׁאוּתוֹ הַסֵּלָם גַּתָּן בֵּין שְׁנֵי צְדָדִים. זֶהוּ

דיעקב, למהוי כלל רתיכא קדישא, זמינא ושמאלא, ויעקב בגוייהו, ופנסת ישראל לאתקשרא בניייהו, הךא הוא דכתיב אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מנלן דיעקב באמצעיתא, משמע דכתיב, אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק (תארי), ולא כתיב אלהי יצחק אביך. דכיון דאתקשר ביה באברהם, אשתפח דאיהו באמצעיתא. ולבתר הארץ אשר אתה שוכב עליה, הא כלל רתיכא חדא קדישא. והכא חמא דיהוי שלימו דאבהן.

הא חזי, אלהי אברהם אביך, דכיון דאמר אברהם אביך, ודאי איהו באמצעיתא, ואלהי יצחק, הכא אתרמיז דקשיר לתרין סטרין ואחיד לון. קשיר לסטרא חד, דכתיב אברהם אביך. וקשיר לסטרא אתרא, דכתיב ואלהי יצחק, תוספת וא"ו לגבי יצחק, לאחזאה דיעקב אחיד לתרין סטרין.

ועד דיעקב לא אתנסיב, לא אתמר באתגליא יתיר, ואתמר באתגליא, למאן דידע אורחוי דאורייתא. לבתר דאתנסיב ואוליד, אתמר ליה באתגליא, הךא הוא דכתיב, (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. מהכא אוליפנא, מאן דלא אשתלים לתתא, לא אשתלים לעילא. שאני יעקב, דאשתלים לעילא ותתא, אבל לא באתגליא.

ואי תימא דאשתלים בההיא שעתא, לא. אלא חמא דישתלים לבתר זמנא. ואי

לנו שיעקב באמצע? משמע שכתוב אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק (הארץ), ולא כתוב ואלהי יצחק אביך. שפירן שנקשר עם אברהם, נמצא שהוא באמצע. ואחר כך, הארץ אשר אתה שוכב עליה - הגה הפל מרכבה קדושה אחת. וכאן הוא ראה שיהיה שלמות האבות.

כא ראה, אלהי אברהם אביך, שפירן שאמר אברהם אביך, ודאי שהוא באמצע. ואלהי יצחק, כאן נרמז שקשור לשני צדדים ואחוז אותם. קשור לצד אחד - שכתוב אברהם אביך. וקשור לצד אחר - שכתוב ואלהי יצחק. תוספת וא"ו ליצחק, להראות שיעקב אחוז לשני צדדים.

ועד שיעקב לא נשא, לא נאמר בגלוי יותר, ונאמר בגלוי למי שמכיר דרכי התורה. אחר שנשא והוליד, נאמר לו בגלוי. זהו שכתוב (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. מכאן למדנו, מי שלא נשלים למטה - לא נשלים למעלה. שונה יעקב, שנשלים למעלה ולמטה, אבל לא בגלוי.

ואם תאמר שנשלים באותה השעה - לא. אלא ראה שישלים לאחר זמן. ואם תאמר, הגה כתוב והנה אני עמך ושמרתיך בכל אשר תלך? אלא השגחת הקדוש ברוך הוא ושמירתו לא נעזבה מעיקר לעולמים בכל מה שהצטרף לו בעולם הזה, אבל בעולם העליון עד שנשלים.

תימא הא כתיב, (בראשית כח) והנה אני עמך ושמרתיך בכל אשר תלך. אלא, אשגחיתא דקדשא בריך הוא ונטירו דיליה, לא אשתביק מגיה דיעקב לעלמין, בכל מה דאצטרף ליה בהאי עלמא, אבל בעלמא עלאה עד דאשתלים.

וייקון יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. (שם) וכי תוהא הוא דלא ידע. אלא מאי ואנכי לא ידעתי, כמה דאת אמר, (שמואל א יג) ופני ה' לא חליתי. אמר, וכי כל אסתפלנא למנדע אנכי, ולמיעל תחות גדפי דשכינתא למהוי שלים.

הא חזי, כתיב, (בראשית כח) ותאמר אם פן למה זה אנכי, כל יומא ויומא חמאת רבקה נהורא דשכינתא, (דף קו ע"ב) דהויא שכינתא במשכנהא וצליאת תמן. כיון דחמאת עאקו דילה במערהא, מה כתיב ותלך לדרש את ה', נפקת מדרגא דא לדרגא אתרא דאיהו הוי"ה. בגיני כך אמר יעקב, וכי כל כך חמינא, ואנכי לא ידעתי, בגין דהוה בלחודוי ולא עאל תחות גדפי דשכינתא.

מיר (בראשית כח) ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה. מלה דא לתרין סטרין איהו. מה נורא המקום הזה, חד על ההוא מקום דקאמר בקדמיתא. וחד על את קיימא קדישא דלא בעיא לאתבטלא.

ואף על גב דאינהו תרי סטרי, חד הוא. אמר (בראשית כח) אין זה כי אם בית אלהים, אין זה, למהוי בטיל. אין זה, לאשתפכא בלחודוי, קיימא דיליה לאו איהו אלא בית אלהים, לאשתמשא ביה ולמעבד ביה פירין, ולארקא ביה ברקאן מפל שייפי גופא. דהאי הוא תרעא דכל גופא, הךא הוא דכתיב, (בראשית כח) וזה שער השמים, דא תרעא דגופא ודאי, תרעא איהו לארקא ברקאן לתתא, אחיד לעילא ואחיד לתתא. אחיד לעילא, דכתיב וזה שער השמים. (אחיד) לתתא, דכתיב אין זה כי אם בית אלהים. ועל דא ויירא

וייקון יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. וכי תמיהה הוא שלא ידע? אלא מה זה ואנכי לא ידעתי? כמו שנתאמר (שמואל א יג) ופני ה' לא חליתי. אמר, וכי כל זה התגלה לי ולא הסתפכלתי לדעת אנכי, ולהפנס תחת פנפי השכינה ולהיות שלם?

כא ראה, כתוב (בראשית כח) ותאמר אם פן למה זה אנכי. כל יום ויום ראתה רבקה את אור השכינה, שהשכינה היתה במשכנה, והתפללה שם. כיון שראתה צרתה במעיה, מה כתוב? ותלך לדרש את ה'. יצאה מהדרגה הזו לדרגה אתרת, שהיא הוי"ה. משום כך אמר יעקב, וכי כל כך ראיתי ואנכי לא ידעתי? משום שהיה לבדו ולא נכנס תחת פנפי השכינה.

מיר - ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה. הדבר הזה הוא לשני הצדדים. מה נורא המקום הזה - אחד על אותו המקום שאמר בראשונה, ואחד על אות הדברית הקדוש, שלא צריך להבטל.

ואף על גב שהם לשני צדדים - הוא אחד. אמר, אין זה כי אם בית אלהים. אין זה להיות בטל, אין זה להמצא לבדו, זה לא העמידה שלו, אלא בית אלהים, להשתמש בו ולעשות בו פרות ולהריק לו ברכות מפל איברי הגוף, שזהו השער של כל הגוף. זהו שכתוב וזה שער השמים. זה השער של הגוף ודאי, שער הוא להריק ברכות למטה, אחוז למעלה ואחוז למטה. אחוז למעלה - שכתוב וזה שער השמים. (אחוז) למטה - שכתוב אין זה כי אם בית אלהים. ועל זה, ויירא ויאמר מה נורא

ויאמר מה נזרא המקום הזה, ובני נשא לא משגחין ביקרא דביה למהוי ביה שלים, לעילא ותתא. אתא אבוי ונשקיה.

אמר רבי יצחק, פד מלין אינון שמענא מפומיה בכינא, ואמינא בריה רחמנא דלא בטיל מעלמא חכמתא עלאה. אזלינא עמהון עד תלת פרסי, עד דעאלנא עמהון למתא. לא ספיקו למיעל, עד דשדך ההוא בר נש לבריה, ואמרי ליה, מליף לא יהון לבטלה.

אמינא, הא דאמר רבי שמעון, דמלין אלין פלהו ברזא דחכמתא נינהו, ולאחזאה מלין אחרנין. פד סדרנא מלין קמיה דרבי שמעון. אמר לי, לא תימא דמלין אלין דינוקא נינהו, אלא מלין דרזין עלאין נינהו, וכלא ברזא דחכמתא רשימין.

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו', (בראשית כח) אמר רבי יהודה כיון דכל האי אבטח ליה קדשא בריה הוא, אמאי לא האמין, דאמר (בראשית כח) אם יהיה אלהים עמדי וגו'. אלא, אמר יעקב, חלמא חלמנא, וחלמין מנייהו קשוט ומנייהו לא קשוט, ואם יתקיים הא ידענא דחלמא קשוט הוא, ועל דא אמר אם יהיה אלהים וגו', פמה דחלמנא, והיה יי לי לאלהים, אנא אהא משיך ברכאן ממבועא דנחלא דכלא, לאתרי דא דאקרי אלהים.

הא חזי, ישראל דאיהו באמצעיתא, פלא נטיל הוא בקדמיתא ממקורא דכלא, ולבתר דימטי ליה, מגייה, נגיד ואמשיך להאי אתר, משמע דכתיב, והיה יי לי בקדמיתא, ולבתר פלא לאלהים. פמה דאלהים, יהא נטיר ועביד לי, פל אלין טבאן, אוף אנא

המקום הזה. ובני אדם אינם משגיחים בפכוד שבו להיות בו שלם למעלה ולמטה. בא אביו ונשקו.

אמר רבי יצחק, כשמעתי אותם הדברים מפיו, בכיתי ואמרתי, ברוך הרחמן שלא בטל מן העולם החכמה העליונה. הלכתי עמם עד שלש פרסאות עד שנכנסתי עמם לעיר. לא הספיקו להפנס, עד ששדך אותו האיש את בנו, ואמרו לו, דבריך לא יהיו לבטלה.

אמרתי, זה שאמר רבי שמעון, שהדברים הללו הם פלם בסוד החכמה ולהראות דברים אחרים. כשסדרתי הדברים לפני רבי שמעון, אמר לי, אל תאמר שהדברים הללו הם של תינוק, אלא הם דברים של סודות עליונים, והכל רשומים בסוד החכמה.

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו'. אמר רבי יהודה, כיון דהבטיח לו הקדוש ברוך הוא, למה לא האמין, שאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו'? אלא, אמר יעקב, חלום חלמתי, והחלומות - מהם אמת ומהם לא אמת, ואם יתקיים, הרי ידעתי שהוא חלום אמת. ועל פן אמר אם יהיה אלהים עמדי וגו', כמו שחלמתי, והיה ה' לי לאלהים. אני אהיה מושך ברכות מהמעין של הנחל של הפל למקום הזה שנקרא אלהים.

בא ראה, ישראל שהוא באמצע, הפל הוא נוטל פראשונה מהמקור של הפל, ואחר שיגיע אליו, ממנו שופע וממשיך למקום הזה, משמע שכתוב והיה ה' לי - פראשונה, ואחר הפל - לאלהים. כמו שאלהים

אהא משיך ליה מאתר דילי כל אינון ברכאן, ויתחבר קשרא דכלא ביה. אימתי, (בראשית כח) ושכתי בשלום אל בית אבי, פד אהא יתיב פדרגא דילי, ואהא יתיב פדרגא בשלום לתקנא בית אבי, ושכתי בשלום דייקא, פדין והיה יי לי לאלהים.

דבר אחר ושכתי בשלום אל בית אבי, דתמן הוא ארעא קדישא, תמן אשתלים. והיה יי לי לאלהים. פאתר דא, אסלק (אסתלק) מדרגא דא לדרגא אחרא כדקא יאות, ותמן אפלה פולחניה.

רבי חזי פתח ואמר, (תהלים סח) דברי עונות גברו מני פשעינו אתה תכפרם. הא קרא קשיא, דלאו סופיה רישיה, ולאו רישיה סופיה. אלא דוד בעא על גרמיה, ולבתר בעיא על פלא. דברי עונות גברו מני. אמר דוד, אנא ידענא בגרמי דחבנא, אבל פמה דייבין אינון בעלמא, דאתגברו חובייהו עלייהו יתיר מני. הואיל וכן, לי (ד) קנא ע"א) ולהון, פשעינו אתה תכפרם.

הא חזי, בשעתא דחייבין סגי אין בעלמא, אינון סלקין, עד ההוא אתר דספרי דחייבנא אתפתחו, פמה דאת אמר, (דניאל ז) דינא יתיב וספרין פתיחו, וההוא ספר (דינא עלה גרמיא), (נ"א לעילא מרישיה דדוד איהו) בגיני כף, דברי עונות גברו מני, ועל דא פשעינו אתה תכפרם.

יעקב, פגוונא דא בגין כף לא הימין, אי תימא דלא הימין בקדשא בריה הוא, לא. אלא, דלא הימין ביה בגרמיה, דילמא יחוב, וההוא חובא, ימנע ליה, דלא יתוב בשלם ויסתלק נטירו מגייה, ובגין כף, לא הימין בגרמיה. והיה יי לי לאלהים, אפילו

יהיה שומר ועושה לי כל אותן הטובות, אף אני אהיה מושך לו מהמקום שלי כל אותן הברכות, ויתחבר בו הקשר של הכל. מתי? ושכתי בשלום אל בית אבי, כשאהיה יושב פדרגא שלי, ואהיה יושב פדרגא של שלום לתקן את בית אבי, ושכתי בשלום דקא, אז והיה ה' לי לאלהים.

דבר אחר ושכתי בשלום אל בית אבי, ששם היא הארץ הקדושה, שם אשתלם. והיה ה' לי לאלהים. במקום הזה אעלה (תעלה) מדרגה זו לדרגה אחרת פראי, ושם אעבד עבודתי.

רבי חזי פתח ואמר, דברי עונות גברו מני פשעינו אתה תכפרם. הפסוק הזה קשה, שאין סופו ראשו ואין ראשו סופו. אלא דוד בקש על עצמו, ואחר כף בקש על הכל (תהלים סח) דברי עונות גברו מני. אמר דוד, אני ידעתי בעצמי שחטאתי, אבל פמה רשעים הם בעולם שיהתגברו חטאיהם עליהם יותר ממני. הואיל וכן, לי ולקם, פשעינו אתה תכפרם.

בא ראה, בשעה שרבים הרשעים בעולם, הם עולים עד אותו מקום שספרי הרשעים נפתחו, כמו שנאמר (הבית) דין יושב וספרים נפתחים, ואותו ספר (הדין עובר עליה), (למעלה מראשו של דוד הוא) משום כף דברי עונות גברו מני, ועל פן פשעינו אתה תכפרם.

יעקב כמו כן משום כף לא האמין. אם תאמר שלא האמין בקדוש-ברוך-הוא - לא. אלא שלא האמין בעצמו. אולי יחטא, ואותו החטא ימנע אותו שלא ישוב בשלום ותסתלק ממנו השמירה, ומשום כף לא האמין

רַחֲמֵי, פֶּד אִיתוּב בְּשָׁלֶם, אֲשׁוּי לְקַבְּלֵי לְדִינָא, בְּגִין (ס"א דהא) דְּאָנָא פֶּלַח קַמִּיה תְּדִיר.

אָמַר רַבִּי אַחָא, אָמַר יַעֲקֹב, הַשְׁתָּא לָא אֲצַטְרִיכְנָא לְדִינָא, פֶּד אִיתוּב לְבֵית אַבָּא, אַתְּפִלְיָנָא בְּדִינָא וְאַתְקַשְׁר בֵּיה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לָאו הֲכִי, אֲלֵא אָמַר, הַשְׁתָּא אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי, דִּינָא אֲצַטְרִיכְנָא לְנִטְרָא לִי, עַד דְּאִיתוּב בְּשָׁלֶם לְבֵית אַבָּא, אָכֵל פִּינוֹן דְּאִיתוּב בְּשָׁלֶם, אַתְּפִלְיָנָא רַחֲמֵי בְּדִינָא, וְאַתְקַשְׁר בְּקַשְׁרָא מְהִימְנָא, לְאַכְלָלָא כְּלָא כְּחַד. (בראשית כח) וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שִׁמְתִי מַצְבֵּה יְהִיֶה בֵּית אֱלֹהִים. דְּהָא כְּדִין יְהֵא כְּלָא קַשְׁוֹרָא חָדָא, וְהָאֵי אָבֶן אַתְּבְּרָכָא מִימִינָא וּמִשְׁמָאלָא, אַתְּבְּרָכָא מֵעֵילָא וּמִתַּתָּא, בְּגִין (ד) דְּאֵתֵן מַעֲשְׂרָא מִפְּלָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָא כְּתִיב, (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. וְאִי תִימָא דְאַבְנָא דָא, עֲלָאָה (על) פְּמָה אַבְנִין לְאַתַּר מוֹתְבִיָּה, לְמַשְׁרֵי עֲלִיָּיהוּ, (נ"א הוּא דְכְּתִיב) וְהָא כְּתִיב וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שִׁמְתִי מַצְבֵּה, (נ"א עֲלִיָּיהוּ מִבְּעֵי לִיה). בְּגִין (נ"א כ"ז) דְּאָמַר (בראשית כח) אֵין זֶה כִי אִם בֵּית אֱלֹהִים, הָכָא אָרִים לָה קַמָּא עֲלָאָה, בְּגִין דְּתֵלָא כָּל שְׁבָחָא דְזָה בָּהּ, דְּאֵין זֶה לְקַיִמָא (לְתַמָּא) כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים. וּשְׁפִיר. וְעַל דָּא אֲשֶׁר שִׁמְתִי מַצְבֵּה כְּתִיב.

יְהִיֶה בֵּית אֱלֹהִים לְעֵלְמִין, בֵּית אֱלֹהִים, בֵּית יְיָ מִיבְעֵי לִיה, פְּמָה דְאֵתֵן אָמַר, (עורא א) לְכוּנֵן אֵת בֵּית יְיָ. וְכֵן (תהלים קכב) בֵּית יְיָ גִּלְיָה. אֲלֵא, אַתַּר דְּבִי דִינָא אִיהוּ מִתְרִין סִטְרִין עֲלָאֵין, מִסְטְרָא דְיוֹבְלָא, דְּאִיהוּ אֱלֹהִים חַיִּים. וּמִסְטְרָא דְיַצְחָק אֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יוֹבְלָא, אַף עַל גַּב דְּדִינִין (ב"ר) מִתְעָרִין מִינָהּ, וְכִלְהוּ רַחֲמֵי (וְדִינֵי),

בְּעַצְמוֹ. וְהִיָּה ה' לִי לְאֱלֹהִים אֶפְלוּ רַחֲמִים, כְּשֹׁאוּב בְּשָׁלוֹם, אֲשֵׁים פְּנִגְדֵי אֵת הַדִּין, מִשׁוֹם (שְׁהַר) שְׁאֲנִי עוֹבֵד לְפָנֵינוּ תְּמִיד. אָמַר רַבִּי אַחָא, אָמַר יַעֲקֹב, פֶּעַת אִינִי צְרִיף אֵת הַדִּין. כְּשֹׁאוּב לְבֵית אָבִי אַתְּפִלְל בְּדִין וְאַתְקַשְׁר בּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לָא כֶּף, אֲלֵא אָמַר, עַכְשָׁו אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי, אִנִּי צְרִיף שְׁהַדִּין יִשְׁמַר אוֹתִי עַד שֹׁאוּב בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי. אָכֵל פִּינוֹן שֹׁאוּב בְּשָׁלוֹם, אֲכַלִּיל אֵת הַרַחֲמִים בְּדִין, וְאַתְקַשְׁר בְּקַשְׁרֵי נְאֻמֵּן הַהַלְלִיל הַפֶּל יַחַד. וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שִׁמְתִי מַצְבֵּה יְהִיֶה בֵּית אֱלֹהִים, שְׁהַרִי אִזּוּ הַפֶּל יִהְיֶה קַשְׁרֵי אַחַד. וְהָאֵבֶן הַזֹּאת מִתְבְּרַכַת מִימִין וּמִשְׁמָאל, מִתְבְּרַכַת מִמְעַלָּה וּמִמַּטָּה, מִשׁוֹם (ו) שְׁאֵתֵן מַעֲשֶׂר מִפְּלָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, הִנֵּה כְּתוּב וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. וְאִם תֵּאמְרוּ שְׁהָאֵבֶן הַזֹּאת עֲלִיָּוְנָה (על) פְּמָה אַבְנִים לְמָקוֹם מוֹשְׁבָה לְשִׁרְוֹת עֲלִיָּהֶם, (וְהוּא שְׁתוּב) וְהָרִי כְּתוּב וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שִׁמְתִי מַצְבֵּה - [עֲלִיָּוְנָה הָיָה צְרִיף לְהוֹיָו] מִשׁוֹם (ב) אֵין שְׁאֲמַר אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים, כְּאֵן הָרִים אוֹתָהּ מַצְבֵּה עֲלִיָּוְנָה, מִשׁוֹם שְׁתֵּלָה בָּהּ כָּל הַשְּׁבַח שֶׁל זֶה, שְׁאֵין זֶה לְקַבֵּל (לְמַטָּה) כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים, וַיִּפְּהוּ. וְעַל כֵּן אֲשֶׁר שִׁמְתִי מַצְבֵּה.

וְהוּא בֵּית אֱלֹהִים, לְעוֹלָמִים. בֵּית אֱלֹהִים? בֵּית ה' הִיָּה צְרִיף לְהוֹיָו, כְּמוֹ שְׁנָאמַר לְכוּנֵן אֵת בֵּית ה', וְכֵן (תהלים קכב) בֵּית ה' גִּלְיָה. אֲלֵא מָקוֹם בֵּית הַדִּין הוּא מְשֻׁנֵּי צְדָדִים עֲלִיָּוְנִים - מַצְד הַיּוֹבֵל שֶׁהוּא אֱלֹהִים חַיִּים, וּמִהַצְד שֶׁל יַצְחָק אֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַיּוֹבֵל, אַף עַל גַּב שְׁהַדִּינִים (וַיִּצְאֵם) מִתְעָרְרִים

כָּל חֵידוּ מִינָהּ נְפַקִין, וְהוּא חֲדוּתָא (כ"א והוּא חֲדוּתָא) דְּכְלָא. אֲלֵא בֵּית אֱלֹהִים, סְטְרָא דְדִינָא קַשְׁיָא, אִי לְטַב, בְּסְטְרָא (דְיוֹבְלָא) דְשְׁמָאלָא, אַתְעַר בֵּיה רַחֲמֵוֹתָא, פְּמָה דְאֵתֵן אָמַר, (שיר השירים ב) שְׁמָאלוֹ תַּחַת לְרַאשֵׁי. אִי לְבִישׁ, בְּסְטְרָא דְשְׁמָאלָא, אַתְעַר בֵּיה דִּינָא קַשְׁיָא, פְּמָה דְאֵתֵן אָמַר, (ירמיה א) מִצְּפוֹן תַּפְתַּח הַרְעָה עַל כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, וְדָאִי בֵּית אֱלֹהִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בֵּית אֱלֹהִים הֵינֵנו דְכְּתִיב, (תהלים מח) קְרִית מְלֶךְ רַב. אֵית מְלֶךְ סַתְּם, וְאֵית מְלֶךְ רַב, וְדָאִי עֲלֵמָא עֲלָאָה, מְלֶךְ רַב אִיהוּ, וְדָא הוּא (שם) קְרִית מְלֶךְ רַב.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי חֲזַקְיָה, הוּוּ יִתְבִי תַּחַת אֵילָנִי דְחַקְל אוֹנוֹ, אַדְמוּף רַבִּי חִיָּיא, חֲמָא לִיה לְאַלְיָהוּ, אָמַר מִקְּסֻטִיטוּרָא דְמַר, חַקְלָא נְהִיר. אָמַר, הַשְׁתָּא אַתִּינָא לְאוּדְעָא, דִּירוּשְׁלָם קְרִיב אִיהוּ לְאַתְחַרְבָּא, וְכָל אֵינוּן קְרִיתִין דְּחַכְמִינָא. בְּגִין דִּירוּשְׁלָם דִּינָא אִיהוּ, וְעַל דִּינָא קְרִימָא, וְעַל דִּינָא אַתְחַרְבֵּי, וְהָא אַתְהִיב רְשׁוֹ לְסַמְא"ל עֲלָהּ, וְעַל תַּקִּיפֵי עֲלֵמָא, וְאַתִּינָא לְאוּדְעָא לְחַכְמִינָא דִּילְמָא יוֹרְכוּן שְׁנֵי דִירוּשְׁלָם, דְּהָא כָּל זְמָנָא דְאוּרִייתָא אֲשַׁתְּפַח בָּהּ, הִיא קְרִימָא. בְּגִין דְאוּרִייתָא אֵילָנָא דְחַיִּי דְקַיִמִי עֲלָהּ, (תרי נוסחי אינון) כָּל זְמָנָא דְאוּרִייתָא אַתְעַר לְתַמָּא אֵילָנָא דְחַיִּי לָא אַעֲדֵי לְעֵילָא, פְּסַק אוּרִייתָא לְתַמָּא אֵילָנָא דְחַיִּי אִסְתַּלַּק (מִינָהּ) מְעַלְמָא.

וְעַל דָּא, כָּל זְמָנָא דְחַכְמִינָא יַחַדוּן בָּהּ בְּאוּרִייתָא, לָא יְכִיל סַמְא"ל בְּהוּ, דְּהָא כְּתִיב, (בראשית כז) הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיְדֵים יְדֵי עֶשׂוּ, דָּא הוּא אוּרִייתָא עֲלָאָה, דְּאַקְרִי קוֹל יַעֲקֹב, בְּעוֹד דְּהָהוּא קוֹל לָא פְּסַק, דְּבוּר שְׁלֵטָא וְיִכְלָא, וְעַל דָּא לָא אֲצַטְרִיף אוּרִייתָא

מִמְנָהּ וְכָלֶם רַחֲמִים (וְדִינֵם), כָּל הַשְּׁמַחוֹת יוֹצְאוֹת מִמְנָהּ, וְהוּא שְׁמַחַת (וְהוּא חֲרִית) הַכָּל. אֲלֵא בֵּית אֱלֹהִים - הַצַּד שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה. אִם לְטוֹב, בְּצַד (הַיּוֹבֵל) הַשְּׁמָאל מִתְעוֹרְרַת בּוֹ אַהֲבָה, כְּמוֹ שְׁנָאמַר שְׁמָאלוֹ תַּחַת לְרַאשֵׁי. אִם לְרַע, בְּצַד הַשְּׁמָאל מִתְעוֹרְרַת בּוֹ דִּין קָשָׁה. כְּמוֹ שְׁנָאמַר מִצְּפוֹן תַּפְתַּח הַרְעָה עַל כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ. וְדָא בֵּית אֱלֹהִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בֵּית אֱלֹהִים, הֵינֵנו שְׁפָתוֹב קְרִית מְלֶךְ רַב. יֵשׁ מְלֶךְ סַתְּם וְיֵשׁ מְלֶךְ רַב. וְדָאִי שְׁהַעוֹלָם הַעֲלִיָּוִן הוּא מְלֶךְ רַב, וְוְהִי קְרִית מְלֶךְ רַב. רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי חֲזַקְיָה הִיוּ יוֹשְׁבֵים תַּחַת הָאֵילָנוֹת שֶׁל שְׂדֵה אוֹנוֹ. נִרְדַּם רַבִּי חִיָּיא, וְרָאָה אֵת אֵלֵיהוּ. אָמַר, מִהוּכַחַת הַדְּרָף שֶׁל מֵר מְאִיר הַשְּׂדֵה. אָמַר, פֶּעַת בְּאֵתִי לְהוֹדִיעַ שְׁקוּרְבָה יְרוּשָׁלַיִם לְהַחֲרֹב, וְכָל אוֹתָן קְרִיֹוֹת הַחַכְמִים, מִשׁוֹם שְׁיְרוּשָׁלַיִם הִיא דִּין, וְעַל דִּין עוֹמְדַת וְעַל דִּין תַּחֲרֹב, וְהִנֵּה נִתְּנָה רְשׁוֹת לְסַמְא"ל עֲלֵיהָ וְעַל גְּבוּרֵי הַעוֹלָם, וּבְאֵתִי לְהוֹדִיעַ לְחַכְמִים אוּלַי יַאֲרִיכוּ אֵת שְׁנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, שְׁהַרִי כָּל זְמָן שְׁנַמְצַאת בָּהּ תוֹרָה - הִיא עוֹמְדַת, מִשׁוֹם שְׁהַתוֹרָה עֵץ הַחַיִּים הַעוֹמֵד עֲלֶיהָ. כָּל זְמָן שְׁהַתוֹרָה מִתְעוֹרְרַת לְמַטָּה - עֵץ הַחַיִּים לֹא זָן לְמַעְלָה. פְּסַקָה הַתוֹרָה לְמַטָּה - עֵץ הַחַיִּים מְסַתַּלַּק (מִמְנָהּ) מִן הַעוֹלָם.

וְעַל כֵּן, כָּל זְמָן שְׁהַחַכְמִים יִשְׁמַחוּ בַּתוֹרָה, לֹא יוֹכֵל עֲלֵיהֶם סַמְא"ל, שְׁהַרִי כְּתוּב הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיְדֵים יְדֵי עֶשׂוּ. זֶה הַתוֹרָה הַעֲלִיָּוְנָה שְׁנַקְרָאת קוֹל יַעֲקֹב. בְּעוֹד שְׁאוֹתוֹ קוֹל לֹא פּוֹסֵק, הַדְּבוּר שׁוֹלֵט וְיִכּוֹל, וְעַל כֵּן לֹא צְרִיף לְהַפְסִיק בַּתוֹרָה. וְהַתְעוֹרְרַת רַבִּי חִיָּיא, וְהַלְכוּ וְאַמְרוּ אֵת

למפסק. ואתער (דף קנא ע"ב) רבי חייא, ואזלו ואמרו מלה דא לחכימיא.

אמר רבי ייסא, פלא ידעין דא, והכי הוא, דכתיב, (תהלים קכז) אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר, אלין אנון דמשתדלין באורייתא, קרתא קדישא קיימא עלייהו, ולא על גבירין תקיפין דעלמא, היינו דכתיב אם ה' לא ישמר עיר וגו'.

וירא והנה באר בשדה וגו'. (בראשית כט) רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים א) מזמור לדוד בכרחו מפני אבשלום בנו. האי קרא אתער ביה חבריא. אבל מזמור לדוד, אמאי קאמר שירה, אי בגין דבריה איהו דקם עליה, קינה יתיר מיבעי ליה, דהא אבאיש עלוי דבר נש זעיר מקריבוי, מדאתרא סגי. אלא, מזמור לדוד, אמר שירה, והכי בעי דוד, דחשיב דקדשא בריך הוא סליק ליה חובוי לההוא עלמא. פיון דחמא, דהכא בהאי עלמא בעי למגביה מגיה, חדי.

הגו, דחמא דעלאי מגיה הוה בעלמא, דקא ברחו, וכלהו בלחודייהו. יעקב ערק, דכתיב, (הושע יב) ויברח יעקב שדה ארם, וערק בלחודוי. משה ערק, דכתיב, (שמות ב) ויברח משה מפני פרעה, וערק בלחודוי. ודוד ברח, כל אינון שולטני ארעא, וכל אינון גיברי ארעא, ורישיהון דישראל, פלהו ערקין עמיה וסחרין ליה, מימיניה ומשמאליה, לנטרא ליה מפל סטרין, פיון דחמא שבתא דא, אמר שירתא.

ואמר רבי יהודה, פלהו אערעו בהאי באר. ודוד אמאי לא אערע ביה. אלא, דוד מארי דכבו, הוה לקבליה, (דבירא) בההוא זמנא, ובגין פך, לא אערע ביה. ליעקב

הדבר הזה לחכמים. אמר רבי ייסא, הכל יודעים את זה, וכך הוא, שכתוב אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר. אלו הם שמשתדלים בתורה, הקריה הקדושה עומדת עליהם, ולא על הגבירים הגבורים של העולם, הינו שכתוב אם ה' לא ישמר עיר וגו'.

וירא והנה באר בשדה וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים א) מזמור לדוד בכרחו מפני אבשלום בנו. בפסוק הזה התעוררו החברים, אבל מזמור לדוד, למה אמר שירה? אם משום שבנו הוא שקם עליו, יתיר קינה הנה צריך להיות, שהרי הרע עליו על האדם קצת מקרוביו משאחר הרבה. אלא מזמור לדוד, אמר שירה, וכך בקש דוד, שחשב שהקדוש ברוך הוא סלק את חטאו לעולם ההוא. פיון שראש שקאן בעולם הזה רוצה לגבות ממנו, שמח. עוד, שראש שעליונים ממנו היו בעולם שברחו, וכלם לכבדם. יעקב ברח, שכתוב (הושע יב) ויברח יעקב שדה ארם, וברח לבדו. משה ברח, שכתוב (שמות ב) ויברח משה מפני פרעה, וברח לבדו. ודוד ברח, כל אותם שליטי הארץ וכל אותם גבורי הארץ וראשי ישראל, כלם ברחו עמו, וסוככים מימינו ומשמאלו לשמר אותו מכל הצדדים. פיון שראש השבח הזה, אמר שירה. ואמר רבי יהודה, כלם פגשו את הבאר הזו. ולמה דוד לא פגש בה? אלא דוד בעל שגאה היה כנגדו [של הפאר] באותו הזמן, ומשום כך לא פגש בה. את יעקב ומשה קבלה אותם הפאר בשמחה ורצתה להקרב עמם. ועל פז, פיון שראתה אותם

ומשה, בחדנה קביל לון האי באר, ובעא לתתקרבא בהדייהו, ועל דא כיון דחמא לון האי באר סליקו מנא לגבייהו, פאתתא דחדיתא עם בעלה.

ואי תימא הא אליהו ברח ולא אערע ביה, אמאי. אלא, אליהו לתתא מן באר הוא, ולא לעילא, כמה דהווי משה ויעקב, ובגין פך, מלאך איהו, ועביד שליחותא, ובגין דיעקב ומשה, לעילא אינון מן הפאר, באר חדי לגבייהו, וסליק לקבלא לון, פאתתא דחדיתא לגבי בעלה, ומקבלא ליה.

וירא והנה באר בשדה, רזא איהו, דחמא האי באר לעילא, דא כגוונא דא, פתיב, (בראשית כט) שלשה עדרי צאן רוכצים עליה, אי אינון (דף קנב ע"א) שלשה, אמאי פתיב, (בראשית כט) ונאספו שמה כל העדרים. אלא, אינון שלשה, דרום, מזרח, צפון. דרום מהאי סטרא, וצפון מהאי סטרא, ומזרח ביניהו, ואלין קיימין על האי באר ואחידן ליה, ומליין ליה. מאי טעמא, בגין, (בראשית כט) פי מן הבאר ההיא ישקו העדרים. היינו דכתיב, (תהלים קד) ישקו כל חיתו שדי.

תוספתא

וירא והנה באר בשדה. (בראשית כ"ט) רבי אלעזר אמר, פתיב (ישעיה נא) שמעו אלי רודפי צדק, אינון דתבעי רזא דמהימנותא, אינון דאתדבקו בקשורא דמהימנותא, אינון דידעין ארחוי דמלכא עלאה. פד סליקו תרין, ונפקו לקדמות חד, מקבלין ליה בין תרין דרועין. תרי נחתי לתתא, תרין אינון, חד ביניהו. תרין אלין מותבא דנביאי, אתר דינקי ביה, חד ביניהו, דאיהו אתתכפר בכלא, הוא נטיל כלא. ההוא בירא קדישא קאים תחומייהו, חקלא דתפוחין קדישין איהו. מהאי בירא מתשקיין עדריא, כל

הבאר הזו, עלו המים אליה כאשה ששמחה עם בעלה. ואם תאמר, הנה אליהו ברח ולא פגש בה, למה? אלא אליהו הוא למטה מן הפאר, ולא למעלה, כמו שהיו משה ויעקב, ומשום כך הוא מלאך ועושה שליחות. ומשום שיעקב ומשה הם למעלה מן הפאר, הבאר שמחה אליהם ועלתה לקבל אותם כאשה ששמחה לבעלה ומקבלת אותו.

וירא והנה באר בשדה. סוד הוא שראה את הבאר הזו למעלה, זה כמו זה. כתוב שלשה עדרי צאן רכצים עליה. אם הם שלשה, למה כתוב ונאספו שמה כל העדרים? אלא הם שלשה: דרום, מזרח, צפון. דרום מן הצד הזה, וצפון מהצד הזה, ומזרח ביניהם. ואלו עומדים על הבאר הזו ואוחזים אותה וממלאים אותה. מה הטעם? משום כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים. הינו שפתיב ישקו כל חיתו שדי.

תוספתא

וירא והנה באר בשדה. רבי אלעזר אמר, פתיב (ישעיה נא) שמעו אלי רודפי צדק, אותם המבקשים סוד האמונה, אותם שנדבקו בקשר האמונה, אותם שיודעים דרכי המלך העליון [קריבו שמעו].

בשעוליים שנים ויצאו לקראת אחד - מקבלים אותו בין שתי זרועות. שנים יורדים למטה, שנים הם, אחד ביניהם. שני אלה מושב הנביאים, המקום שיונקים בו, אחד ביניהם, שהוא מתחבר בכל, הוא נוטל הכל. אותה באר קדושה עומדת תחתיהם, היא שדה התפוחים הקדושים. מהבאר הזו משקים העדרים, כל אותן המרפבות, כל

אינון רתיבין, פל אינון מארי גדפין. ג' קנימין רביעין (קנימין) על האי בירא, האי בירא מנייהו אתמלי, הדא הוא דכתיב, (בראשית כט) פי מן הבאר ההיא ישקו העדרים וגו'. דא אדנ"י אתקרי, על דא כתיב, (דברים א) אדני אלהים אתה החילות, וכתיב, (דניאל ז) והאר פניך על מקדשך השמים למען אדני. אדון פל הארץ, הדא הוא דכתיב, (יהושע ג) הנה ארון הברית אדון פל הארץ. (ע"כ תוספתא)

ונאספו שמה כל העדרים, היינו דכתיב, (קהלת א) פל הנחלים הולכים אל הים.

(בראשית כט) **וגללו את האבן, מעבירין מינה תקיפו דינא קשיא, ההוא דגליד וקריש, (כ"א פיו דבריו) דכדין אקרי אבן, ולא נפקי מינה מיא לבר. וכד אינון נחלין אתיין, אתתקף דרום דאיהו ימינא, ולא יכלא צפון למקראש מיין, פהאי נהרא, פד מימיו סגיאיין, לא גלידין וקרישי מיא, פנהרא דמימיו זעירין.**

וער דא, פד אינון נחלין אתיין, אתתקף דרום דאיהו ימינא, ומיין אשתריין, ונגדין ואשקייין עדריא, כמה דאמרן דכתיב ישקו כל חיתו שדי. (בראשית כט) **והשיבו את האבן על פי הבאר, למקומה, בגין דעלמא אצטריף דינא דילה, דתהוי בדינא לאוכחא ביה חייבא.**

הא חזי, יעקב פד הוה יתיב על בירא, וחקא מיא דסלקין לגביה, ידע דתמן תזדמן ליה אתתיה. וכן במשה, פד יתיב על בירא, פיון דחקא דמיא סלקין לגביה, ידע דאתתיה אודמנת ליה תמן, והכי הוה ליה ליעקב, דתמן אודמנית ליה אתתיה, כמה דכתיב, (בראשית כט) עורנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן, ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו'. משה, דכתיב, (שמות ו) ויבאו הרועים

אותם בעלי כנפים. שלשה קנמים רובצים (עומדים) על הבאר הזו. הבאר הזו מתמלאת מהם. זהו שכתוב פי מן הבאר ההיא ישקו העדרים וגו'. זה נקרא אדנ"י, ועל זה כתוב אדני אלהים אתה החילות, וכתוב והאר פניך על מקדשך השמים למען אדני. אדון פל הארץ. זהו שכתוב הנה ארון הברית אדון פל הארץ. ע"כ תוספתא.

ונאספו שמה כל העדרים, היינו שכתוב (קהלת א) פל הנחלים הולכים אל הים. ונגללו את האבן - מעבירים ממנה את תקף הדין הקשה, אותו שקפא ונקרש, (מ"ג דברים) שאז נקרא אבן, ולא יוצאים ממנה מים החוצה. וכשאותם הנחלים באים, מתחזק הדרום, שהוא הימין, ולא יכול הצפון להקריש את המים, פנהר הנה, כשמימיו רבים, לא קופאים ונקרשים המים, כמו נהר שמימיו מועטים.

וער פז, כשאותם נחלים באים, מתחזק הדרום, שהוא הימין, והמים מפשיירים ושופעים ומשקים את העדרים, כמו שאמרנו, שכתוב ישקו כל חיתו שדי. והשיבו את האבן על פי הבאר, למקומה, משום שהעולם צריך את הדין שלה, שתהיה בדין, להוכיח את הרשעים בה. בא ראה, כשיעקב היה יושב על הבאר וראה המים עולים אליו, ידע ששם תזדמן לו אשתו. וכן במשה, כשישב על הבאר, פיון שראה שהמים עולים אליו, ידע שאשתו תזדמן לו לשם. וכך היה ליעקב, ששם הזדמנה לו אשתו, כמו שכתוב עורנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן. ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו'.

ויגרשום וגו', ותמן אודמנת ליה צפורה, (דף קנב ע"ב) בגין דההוא באר גרמא לון.

הא חזי האי באר, שבע זמנין כתיב בפרשתא דא, בגין דאיהו רמז לשבע. והכי אקרי באר שבע, (ובגין) באר דא, אדפר שבע זמנין בפרשתא דא. דכתיב, (בראשית כט) וירא והנה באר בשדה. פי מן הבאר ההיא. והאבן גדולה על פי הבאר. ונאספו שמה כל העדרים וגו' מעל פי הבאר. והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הבאר. ונגללו את האבן מעל פי הבאר. ויגלו את האבן מעל פי הבאר. והכי הוא.

במשה לא כתיב אלא זמנא חדא, דכתיב, הבאר. בגין דמשה, אתפרש מכל וכל מביתא דלתתא, ויעקב לא אתפרש כלל. במשה חד, כמה דכתיב, (שיר השירים ו) אחת היא יונתי תמתי. אחת היא לאמה. ובגין כך משה מאריה דביתא הוה, ואסתלק לעילא, במשה כתיב, (שמות ב) וישב על הבאר, ביעקב וירא והנה באר בשדה, ולא כתיב על הבאר.

דבר אחר (בראשית כח) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, רבי אבא פתח ואמר, (תהלים

ק) אשרי שמרי משפט עשה צדקה בכל עת. אשרי שמרי משפט, זכאין אינון ישראל, דקדשא בריף הוא יהב לון אורייתא דקשוט לאשתדלא בה יממא ולילי. דהא כל מאן דאשתדל באורייתא, אית ליה חירו מפלא, חירו מן מותא דלא יכלא לשלטאה עליה, והא אוקמוה. בגין דכל מאן דאשתדל באורייתא ואתאחיד בה, אתאחיד באילנא דחיי. ואי ארפי גרמיה מאילנא דחיי, הא אילנא דמותא שריא עלוי, ואתאחיד ביה.

משה, שכתוב (שמות ב) ויבאו הרעים ויגרשום וגו', ושם הזדמנה לו צפורה, משום שאותה הבאר גרמה להם.

באר ראה, הבאר הזו פתובה שבע פעמים בפרשה הזו, משום שהיא רמז לשבע. וכך נקראת באר שבע. (ומשום) הבאר הזו נזכרת שבע פעמים בפרשה הזו, שכתוב וירא והנה באר בשדה. פי מן הבאר ההיא. והאבן גדולה על פי הבאר. ונאספו שמה כל העדרים וגו' מעל פי הבאר. והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הבאר. ונגללו את האבן מעל פי הבאר. ויגלו את האבן מעל פי הבאר. הרי שבעה, ויבדאי שקף זה.

במשה לא כתיב אלא פעם אחת, שכתוב וישב בארץ מדין וישב על הבאר. משום שמשה נפרד מכל וכל מהבית שלמטה, ויעקב לא נפרד כלל. במשה אחר, ככתוב (שיר ו) אחת היא יונתי תמתי. אחת היא לאמה. ומשום כך משה היה בעל הבית והתעלה למעלה. במשה כתיב וישב על הבאר. ביעקב - וירא והנה באר בשדה, ולא כתיב וישב על הבאר.

דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה - רבי אבא פתח ואמר, (תהלים ק) אשרי שמרי משפט עשה צדקה בכל עת. אשרי שמרי משפט, אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורת אמת להשתדל בה ימים ולילות, שיהי פל מי שמשתדל בתורה, יש לו חרות מהכל, חרות מן המות, שלא יכול לשלט עליו, והרי פרשה, משום שכל מי שמשתדל בתורה ונאחז בה, נאחז בעץ החיים. ואם מרפה את עצמו מעץ

החיים, הנה עץ המות שורה עליו ונאחז בו. זהו שכתוב (משלי כד) התרפית ביום צרה פחכה. התרפית - אם מרפה ידיו מן התורה.

ביום צרה צר כחכה, מה זה צר כחכה? צר כח פה. שהרי היא תמיד לימין, ושמימיתה תמיד על בן אדם כפאשר הולך בדרך התורה, ואז דוחה את הרע החוצה שלא יקרב לבן האדם ולא יוכל לקטרג לו. וכשאדם סוטה מדרך התורה ומתרפה ממנה, אזי צר כח פה, משום שאותו הרע, שהוא השמאל, שולט על האדם, ודוחה את ה"פה" הנו החוצה, עד שדוחק אותו מקום בצרה.

דבר אחר צר כחכה - שבאשר בן אדם אוהב בדרך התורה, נאחז למעלה ונאחז למטה, והוא אהוב של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר (שמואל ב י"ב) ויהי אהבו, שהיה אהוב של הקדוש ברוך הוא, ואהב אותו. וכשאדם סוטה מדרך התורה, אזי צר כח פה, צר שלו ובעל שגאה הוא אליו, ושולט עליו אותו שנקרא רע, עד שמקטרג בו בעולם הזה ובעולם הבא.

בא ראה, הרע הזה, שהוא יצר הרע, שולט על העולם בכמה צדדים, וכמה שלטון יש לו בעולם, והוא נחש תקיף שחטא בו אדם, ונכשלים בו בני העולם ומושכים אותו עליהם, עד שמוציא להם את נשמותיהם. ובא וראה, פשהוא שולט, שולט על הגוף. וכיון ששולט על הגוף, יוצאת ממנו הנשמה, משום שהגוף נטמא, והנשמה עולה, ואין שולט עליו עד שנוטל רשות. וכמה הם שבאים מצדו ושולטים על העולם, והרי

הדא הוא דכתיב, (משלי כד) התרפית ביום צרה צר כחכה. התרפית, אי ארפי ידוי מאורייתא.

ביום צרה צר כחכה, מאי צר כחכה. צר כח פה, דהא איהי תדיר לימינא. ונטירו דילה תדיר על בר נש פד אזיל באורחוי דאורייתא, וכדין דחי ליה לרע לבר דלא יקרב לגבייה דבר נש, ולא יוכל לקטרגא ליה. וכד בר נש אסטי מארחוי דאורייתא ואתרפי מנה, פדין צר כח פה, בגין דההוא רע, דאיהו שמאלא שליט עליה דבר נש, ודחי ליה להאי כח לבר, עד דדחיק ליה אתר בעקו.

דבר אחר צר כחכה, דכד בר נש אחיד בארחי דאורייתא, אתרחים לעילא ואתרחים לתתא, ורחיקא דקדשא בריה הוא הוי, כמה דאת אמר, (שמואל ב י"ב) ויי אהבו, דהוה רחמיו דקדשא בריה הוא, ורחים ליה. וכד בר נש אסטי מארחי דאורייתא, פדין צר כח פה, צר דיליה, ומארי דכבו איהו לגבייה, ושליט עלוי ההוא דאקרי רע. עד דמקטרג ביה בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

תא חזי, האי רע דאיהו יצר הרע, שליט על עלמא בכמה סטריין. וכמה שלטנו אית ליה בעלמא, ואיהו חויא תקיפא דחב ביה אדם, וכשלין ביה בני עלמא, ומשכי ליה עלייהו, עד דאפיק לון נשמתיהו.

ותא חזי, כד איהו שליט, שליט על גופא. וכיון דעל גופא שליט, נשמתא נפקא מניה, בגין דגופא אסתאב, ונשמתא סלקא. ולא שליט עליה עד דנטיל רשו. וכמה אינון דאתיין מסטרייה, ושליטין על עלמא. והא תנין דכל עובדין דעלמא דאתעבידו, ושליטי

בהו, ואית ליה ממנן ושמשין, בלהו שמשין בעובדין דעלמא.

וער דא איהו קץ דשמאלא, והא אוקמוה, דאית קץ לימינא, ואית קץ לשמאלא, והאי קץ דשמאלא, איהו קץ כל בשר. קץ כל בשר אקרי, קץ כל רוחא לא אקרי, ורזא דמלה, דא איהו קץ (כל בשר) ודא איהו קץ, דא קץ על בשרא ודא על רוחא. בגין כה, דא פנימי ודא חיצוני. דא ימינא, ודא שמאלא. דא קדישא, ודא מסאבא. והא אוקמוה.

ותא חזי, רזא עלאה קדישא דמהימנותא, רזא דעלמא דדכורא ועלמא דנוקבא, וכל קדושא דקדישין ביה, וכל רזי דמהימנותא מהכא נפקו. וכל חיין וכל חיירו וכל טבין וכל (דף קנג ע"א) נהורין מהכא אינון, וכל ברכאן וטלי נדבאן וכל רחימו דרחימותא כלא מסטרא דא, רזא דדרום.

מסטרא דצפון מתפשטי דרגין, עד דמטא לתתא קסטופא דדהבא, בסטרא מסאבא, לכלוכא דמסאב, ואחיד להאי לעילא ואחיד להאי לתתא, והכא מזדווגי דכר ונוקבא כחדא, ואינון רוכב נחש, רזא דדכר ונוקבא, ורזא דא עצאז"ל.

ומהכא מתפרשין דרגין, ונפקין כמה סטריין לעלמא, דמתפשטין מהכא, ושליטין על עלמא, וכלהו סטרי מסאבא, וברבין ממנן גו עלמא. תא חזי, עשו כד נפק לעלמא, פוליה סומקא כורדא, בשערא כגוונא דשעיר, ומתמן אלופין ממנן תריסין (ס"א תריסין) דשליטין בעלמא, והא אוקמוה.

תא חזי, (תהלים קו) אשרי שמרי משפט, דנטרי מהימנותא דקדשא בריה הוא, בגין

שנינו שכל מעשי העולם שנעשים ושולטים בהם, ויש לו ממנים ושמשין, כלם שמשים במעשי העולם.

וער כן הוא קץ של השמאל, והרי פרשה שיש קץ לימין ויש קץ לשמאל, והקץ של השמאל הזה הוא קץ כל בשר. נקרא קץ כל בשר, לא נקרא קץ כל רוח, וסוד הדבר - זהו קץ (כל בשר) וזהו קץ. זה קץ על בשר, וזה על רוח. משום כה זה פנימי וזה חיצוני, זה ימין וזה שמאל, זה קדוש וזה טמא, והנה פרשה.

ובא וראה סוד עליון קדוש של האמונה, הסוד של עולם הנזכר ועולם הנקבה, וכל קדש הקדשים בו, וכל סודות האמונה מפאן יצאו, וכל החיים וכל החרות, וכל הטובות וכל האורות הם מפאן, וכל הברכות וטללי נדבות, וכל האהבה של האהבות הכל מהצד הזה, סוד הדרום.

מצד הצפון מתפשטות דרגות עד שמגיעה למטה פסלת הנהב, בצד השמאל, לכלוף טמא, ואוחז את זה למעלה, ואוחז את זה למטה. וכאן מזדווגים זכר ונקבה יחד, והם רוכב נחש, הסוד של זכר ונקבה, וזה סוד עצאז"ל.

ומכאן נפרדות הדרגות ויוצאים כמה צדדים לעולם, שמתפשטים מפאן ושולטים על העולם, וכלם צדדי השמאל, וממנים שרים לתוף העולם. בא ראה, כשיצא עשו לעולם, כלו אדם פשוטה בשער כמו משעיר, ומשם אלופים, מגנים ממנים (שנים עשר) ששולטים בעולם, והנה פרשה.

בא ראה, אשרי שמרי משפט - ששומרים האמונה של הקדוש ברוך הוא, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, וצריך לאדם

דְּקֻדְשָׁא בְרִיף הוּא, אִיהוּ מְשַׁפֵּט. וּבְעֵי לִיּה לְבַר נָשׁ לְנִטְרָא דְלָא יִסְטִי לְאוּרְחָא אַחְרָא, אֲלֵא דִּיהָא נָטִיר מְשַׁפֵּט, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא אִיהוּ מְשַׁפֵּט, דְּכָל אַרְחוּי מְשַׁפֵּט.

עוֹשֶׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת, (תהלים קו) וְכִי בְּכָל עֵת יְכִיל בַּר נָשׁ לְמַעְבַּד צְדָקָה. אֲלֵא, מָאן דִּישְׁתַּדַּל בְּאוּרְחוּי דְּאוּרִייתָא, וְעֵבִיד צְדָקָה עִם אֵינוּן דְּאַצְטְרִיכוּ לָהּ, דְּכָל מָאן דְּעֵבִיד צְדָקָה עִם מְסַפְנָא, אֲסָגִי הֵיאָה צְדָקָה לְעִילָא וְתַתָּא.

הָא חֲזִי, מָאן דְּאַשְׁתַּדַּל בְּצְדָקָה, הֵיאָה צְדָקָה דְּעֵבִיד, סְלִיק לְעִילָא, וּמָטָא לְעִילָא לְהֵיחָא אַתְרָא דִּיעֻקֵּב, דְּאִיהוּ רְתִיבָא עֲלֵאָה. וְאַמְשִׁיף בְּרַכָּאן לְהֵיחָא אַתְרָא, מִמְבוּעָא דְּכָל מְבוּעִין. וּמַהֵיאָה צְדָקָה, אַמְשִׁיף וְאַרְבֵּי בְּרַכָּאן לְכָל אֵינוּן תַּתָּא, וּלְכָל רְתִיבִין וּלְכָל חִילִין, וְכֻלְהוּ אַתְּבַרְכָּאן וְאַתּוּסְפִין נְהוּרִין, פְּדָקָא יָאוּת. בְּגִין דְּכֻלְהוּ אַקְרוּ עֵת, וְדָא הוּא דְּכִתְיב, עוֹשֶׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת.

הָא חֲזִי, בְּזִמְנָא דְּהוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא קְדִישָׁא, אֵינוּן הוּוּ מְשֻׁכֵי בְּרַכָּאן מְלַעֲלֵא לְתַתָּא, וְכַד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מְאַרְעָא קְדִישָׁא, עָאלוּ תַחוּת רְשׁוֹ אַחְרָא, וּבְרַכָּאן אַתְּמַנְעוּ מְעַלְמָא.

הָא חֲזִי, יַעֲקֹב הָוּה תַּחוּת רְשׁוֹ קְדִישָׁא, בִּינִין דְּנָפְקוּ מְאַרְעָא, עָאל בְּרְשׁוֹ אַחְרָא, וְעַד לָא עָאל תַּחוּת רְשׁוֹ אַחְרָא, אַתְּגְלִי עֲלֵיהָ קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא בְּחַלְמָא, וְחָמָא כָּל מַה דְּחָמָא, וְאַזְלוּ עִמֵּיהָ מְלֹאכִין קְדִישִׁין, עַד דִּיתִיב עַל בִּירָא. וְכִינִין דִּיתִיב עַל בִּירָא, סְלִיקוּ מֵיָא לְגַבְיָהּ, וְכֵן הָוּה מְשָׂה, דִּמְתַּמֵּן אַזְדַּמְנַת לִיָּה אַתְתֵּיהָ. רְזָא דְּמִלָּה, בִּירָא לָא סְלִקָא, אֲלֵא כַּד חָמָא קִשְׂרָא דִּילִיָּה לְאַתְחַבְרָא בַּהֲדִיָּה.

לְשֹׁמֵר שְׂלָא יִסְטָה לְדְרִיף אַחְרָת, אֲלֵא שִׁיְהִיָּה שׁוּמֵר מְשַׁפֵּט, מְשׁוּם שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא הוּא מְשַׁפֵּט, שְׁכַל דְּרְכִיו מְשַׁפֵּט. עֲשֶׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת - וְכִי בְּכָל עֵת יְכִיל אָדָם לְעֲשׂוֹת צְדָקָה? אֲלֵא מִי שְׁמַשְׁתַּדַּל בְּדְרִכֵי הַתּוֹרָה וְעוֹשֶׂה צְדָקָה עִם אוֹתָם שְׁצַרִיכִים אוֹתָהּ. שְׁכַל מִי שְׁעוֹשֶׂה צְדָקָה עִם הַעֲנִי, מְרַבָּה אוֹתָהּ צְדָקָה לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה. בַּא רְאָה, מִי שְׁמַשְׁתַּדַּל בְּצְדָקָה, אוֹתָהּ צְדָקָה שְׁעוֹשֶׂה עוֹלָה לְמַעַלָּה וּמַגִּיעָה לְמַעַלָּה לְאוֹתוֹ הַמְּקוּם שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא מְרַבָּה עֲלִיוֹנָה, וּמְמַשִּׁיף בְּרִכּוֹת לְמַקּוּם הַהוּא מִן הַמַּעֲיָן שֶׁל כָּל הַמַּעֲיָנוֹת. וּמֵאוֹתָהּ הַצְּדָקָה מְמַשִּׁיף וּמְרַבָּה בְּרִכּוֹת לְכָל אוֹתָם הַתַּחְתּוֹנִים וּלְכָל הַמְּרַבָּכוֹת וּלְכָל הַתְּנַלּוֹת, וְכֻלָּם מַתְּבַרְכִּים, וְנוֹסְפִים אוֹרוֹת כְּרִאוּי, מְשׁוּם שְׁכַלֵּם נִקְרְאוּ עֵת, וְזֵהוּ שְׁכַתּוּב עֲשֶׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת.

בַּא רְאָה, בְּזִמְנֵי שְׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה, הֵם הָיוּ מְשׁוּכִים בְּרִכּוֹת מְמַעַלָּה לְמַטָּה. וּכְשִׁיצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הָאַרְץ הַקְּדוּשָׁה, נִכְנְסוּ תַּחַת רְשׁוֹת אַחְרָת, וְנִמְנְעוּ הַבְּרִכּוֹת מִן הָעוֹלָם.

בַּא רְאָה, יַעֲקֹב הָיָה תַּחַת רְשׁוֹת קְדוּשָׁה. בִּינִין שְׂצִיָּא מִן הָאַרְץ, נִכְנְסוּ לְרְשׁוֹת אַחְרָת. וְטָרְסוּ שְׁנַכְנְסוּ תַּחַת רְשׁוֹת אַחְרָת, הַתְּגַלָּה עֲלָיו הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא בְּחֻלוֹם וְרָאָה כָּל מַה שְׂרָאָה, וְהִלְכוּ עִמּוֹ מְלֹאכִים קְדוּשִׁים, עַד שִׁישַׁב עַל הַבָּאָר. וְכִינִין שִׁישַׁב עַל הַבָּאָר עָלוּ אֵלָיו הַמַּיִם, וְכֵן הָיָה מְשָׂה, שְׁמַשְׁס הַזְּדַמְנָה לֹו אִשְׁתּוּ. סוּד הַדְּבָר - הַבָּאָר לֹא עוֹלָה אֲלֵא כְּשִׁרְוָאָה אֶת הַקְּשׁוּר שְׁלָה לְהַתְּחַבֵּר עִמּוֹ.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּל הַגֵּי קְרָאֵי קְשִׁינִין אַהֲדַדִּי, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב, (בראשית כח)

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיִּלָּךְ תְּרַנָּה, וְלָכֵן בְּתַרְזֵן הָוּה יְתִיב, אַמְאֵי נָטִיל מִתַּמְזָן, דְּכִתְיִב (בראשית כט) וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיִּלָּךְ אַרְצָה בְּנֵי קְדָם. וּמַנְלָן דְּבַתְרֵן הָוּה דִּיוֹרִיָּה דְּלָכֵן, דְּכִתְיִב, (בראשית כט) וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחֵי מֵאִין אַתֶּם וַיֹּאמְרוּ מִתְרַן אַנְחֵנוּ. וַיֹּאמֶר הִידְעַתֶּם אֶת לָכֵן בֶּן נַחֲוֹר וַיֹּאמְרוּ יָדְעֵנוּ. מְשַׁמְעֵ דִּיוֹרִיָּה דְּלָכֵן, בְּתַרְזֵן הָוּה.

אַתָּא, יַעֲקֹב אָמַר, אָנָּא בְּעִינָא לְמִיעַל בְּשְׁכִינְתָא, בְּגִין דְּבְעִינָא לְאַזְדַּוּגָא. אַבָּא כַּד אַתְּנָסִיב וְשִׁדְרָ לְעַבְדָּא, אַשְׁכַּח עֵינָא דְּמֵיָא, וּכְדִין אַזְדַּמְנַת לִיָּה לְאַבָּא אַתְתָּא. וְהָא בְּאַתְרָא דָּא, לָא אַשְׁכַּחנָּא לָא עֵינָא וְלָא בִירָא וְלָא מֵיָא, וּמֵיָד וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיִּלָּךְ אַרְצָה בְּנֵי קְדָם, וְתַמְזָן אַזְדַּמְנַת לִיָּה בִירָא, פְּדָקָאמְרוּן, וְאַזְדַּמְנַת לִיָּה אַתְתֵּיהָ.

רַבִּי אֲלֵעָזָר אָמַר, תְּרַן תַּמְזָן הָוּה וְדָאֵי, וְהָאֵי בִירָא בְּחַקְלָא הָוּה. דָּאֵי לָאוּ הָכִי, אַמְאֵי כְּתִיב, (בראשית כט) וַתְּרַץ וַתִּגַּד לְאַבְיָה, אֲלֵא בְּגִין דְּהָוָה סְמִיף לְמַתָּא.

וְאָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, יַעֲקֹב דְּאַזְדַּמְנַת לִיָּה עַל בִּירָא אַתְתָּא, אַמְאֵי לָא אַזְדַּמְנַת לִיָּה לְאַה, דְּהָא קִיַּימָא לִיָּה לְיַעֲקֹב כָּל אֵינוּן שְׁבִטִין. אֲלֵא לְאַה, לָא כְּעָא קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא לְזוּוּגָא לִיָּה לְיַעֲקֹב בְּאַתְגְּלִיא, דְּכִתְיִב, (בראשית כט) וַיְהִי בְּבַקֵּר וְהָיָה הֵיאָה לְאַה, (מגלל) דְּהָא קוּדְם לָכֵן לָא אַתְגְּלִיא מְלָה.

וְהוּוּ, בְּגִין לְאַמְשַׁכָּא עֵינָא וְלִבָּא דִּיעֻקֵּב בְּשִׁפְרֵוֹ דְּרַחֵל, לְמַעְבַּד דִּיוֹרִיָּה תַמְזָן, וּבְגִינָהּ (דף קנג ע"ב) אַזְדַּוּגַת לִיָּה לְאַה, וְאוּקִימַת כָּל אֵינוּן שְׁבִטִין. בְּמָה יָדַע יַעֲקֹב מָאן הֵיאָה רַחֵל. אֲלֵא דְּאֵינוּן

וְאָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּל הַפְּסוּקִים הִלְלוּ קִשִּׁים זֶה עַל זֶה. בְּרַאשׁוֹנָה כְּתוּב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיִּלָּךְ תְּרַנָּה. וְלָכֵן הָיָה יוֹשֵׁב בְּתַרְזֵן. לְמָה נָטַס מְשָׁם? שְׁכַתּוּב וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיִּלָּךְ אַרְצָה בְּנֵי קְדָם. וּמַנְלָן לָנוּ שְׁכַתְרֵן הָיָה דִּיוֹרוֹ שֶׁל לָכֵן? שְׁכַתּוּב וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחֵי מֵאִין אַתֶּם וַיֹּאמְרוּ מִתְרַן אַנְחֵנוּ. וַיֹּאמֶר הִידְעַתֶּם אֶת לָכֵן בֶּן נַחֲוֹר וַיֹּאמְרוּ יָדְעֵנוּ. מְשַׁמְעֵ שְׁדִיוֹרוֹ שֶׁל לָכֵן הָיָה בְּתַרְזֵן.

אַתָּא יַעֲקֹב אָמַר, אֲנִי רוּצָה לְהַכְנִס בְּשְׁכִינָה מְשׁוּם שְׁאֲנִי רוּצָה לְהַתְּחַתֵּן. כְּשֶׁאַבָּא נִשְׂא וְשִׁלַּח אֶת הָעֶבֶד, מְצָא עֵין הַמַּיִם, וְאָז הַזְּדַמְנָה לְאַבָּא אִשָּׁה, וְהָיָה בְּמַקּוּם הַזֶּה לֹא מְצָאתִי לֹא עֵין וְלֹא בָּאָר וְלֹא מַיִם, וּמֵיָד - וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיִּלָּךְ אַרְצָה בְּנֵי קְדָם, וְשֵׁם הַזְּדַמְנָה לוֹ בָּאָר, כְּמוֹ שְׁאַמְרָנוּ, וְהַזְּדַמְנָה לוֹ אִשְׁתּוּ.

רַבִּי אֲלֵעָזָר אָמַר, תְּרַן, שְׁם הָיָה וְדָאֵי, וְהַבָּאָר הָיָה תַּחַת בְּשַׁדְּהָ. שְׁאֵם לֹא פָּה, לְמָה כְּתוּב וַתְּרַץ וַתִּגַּד לְאַבְיָה? אֲלֵא מְשׁוּם שְׁהָיָה סְמוּף לְעִיר.

וְאָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, יַעֲקֹב שְׁהַזְּדַמְנָה לוֹ אִשָּׁה עַל הַבָּאָר, לְמָה לֹא הַזְּדַמְנָה לוֹ לְאַה, שְׁהָרִי הַעֲמִידָה לוֹ לְיַעֲקֹב כָּל אוֹתָם הַשְּׁבִטִים? אֲלֵא שְׁאֵת לְאַה לֹא רָצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְזוּוּגָה עִם יַעֲקֹב בְּגִלוּי, שְׁכַתּוּב וַיְהִי בְּבַקֵּר וְהָיָה הֵיאָה. (מגלל) שְׁהָרִי קְדָם לֹא הַתְּגַלָּה הַדְּבָר.

וְעוּד, כְּדִי לְמַשְׁף אֶת עֵינָו וְלִבּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב בְּפִי שֶׁל רַחֵל, לְעֲשׂוֹת שְׁם אֶת דִּיוֹרוֹ, וּבְשִׁבְלֵהּ הַזְּדַוּגָה לוֹ לְאַה וְהַקִּימָה אֶת כָּל אוֹתָם הַשְּׁבִטִים. בְּמָה יָדַע יַעֲקֹב מִי הֵיאָה רַחֵל? אֲלֵא שְׁאוֹתָם הַרוּעִים אָמְרוּ

רַעֲיִין אָמְרוּ לִיה, דְּכִתִּיב, (בראשית כט) וְהֵנָּה רָחֵל בָּתוּ בְּאֵהּ בְּתוּ בְּאֵה עִם הַצֹּאֵן.

הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב, וַיֹּאמֶר (בראשית כט) אַעֲבֹדְךָ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרָחֵל בְּתֶדֶךָ הַקְּטַנָּה, וְכִי מַה דַּעְתִּיהּ דִּיעֲקֹב דְּלֹא קָאָמַר עֶשֶׂר יֶרֶחִין אוּ שְׂתֵּא חֲדָא, אֲלֵא שִׁבְעַ שָׁנִים אַמְאִי. אֲלֵא יַעֲקֹב בְּחֻמְתָּא עֲבַד. בְּגִין דְּלֹא יֵימְרוּן, דְּבִגִין תִּיאוּבְתָא דְשִׁפּוּרֵיהּ דְּרָחֵל עֲבַד, אֲלֵא בְּגִין חֻמְתָּא, דְּסִיְהֵרָא בַת שִׁבְעַ שָׁנִין הִיא. וְכִלְהוּ שִׁבְעַ שָׁנִין עֲלֵאִין, שְׂרוּ עֲלֵיהּ דִּיעֲקֹב עַד לֹא נָסִיב לָהּ לְרָחֵל לְמִיתֵב גַּבְהּ פְּדָקָא יְאוּת. דְּהָא יַעֲקֹב נָטַל פְּלָהוּ בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַתָּר אָתָּא לְגַבְהּ, בְּגִין לְאַשְׁתַּפְּחָא אִיהוּ שָׁמַיִם, וְאִיהִי אֶרֶץ.

וְרוּא דְמַלְהָ, וַיְהִי בְעֵינָיו כִּימִים אַחְדִּים, מְאִי כִימִים אַחְדִּים, אֲלֵא, פְּלָהוּ שִׁבְעַ שָׁנִין שְׁקִיל לֹוֹן בְּעֵינָיו, פְּאִינוּן עֲלֵאִין. דְּאִינוּן אַחְדִּין דְּלֹא מִתְפְּרָשָׁאן, וְכִלְהוּ חַד, דְּמִתְקַשְׁרֵן דָּא בְּדָא. בְּאַהֲבַתּוּ אוּתְהָ, לְאַשְׁתַּפְּחָא כְּגוּוֹנָא עֲלֵאָהּ.

הָא חֲזִי, דְאַפִּילוּ לְבָן רְמִזוּ לִיה בְּאִינוּן שִׁבְעַ, וְלֹא יַדַּע מְאִי קָאָמַר, דְּפִתַח וַאֲמַר טוֹב, דְּכִתִּיב, (בראשית כט) טוֹב תַּתִּי וְגו'. אֲמַר רַבִּי אַבְבָּא, הֵכִי הוּא וְדָאִי, פְּלַח שִׁבְעַ שָׁנִין, לְאַזְדוּוּגָא בְּשִׁמְטָה. אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תָּא חֲזִי, בְּכָל אֲתֵר יוֹבְלָא סְתִים דְּלֹא אֲתַגְלִיא וּשְׁמִטָה אֲתַגְלִיא.

הָא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דִיעֲקֹב פְּלַח שִׁבְעַ שָׁנִין קַדְמָאִין, נְפָקָא קָלָא וַאֲמַר, יַעֲקֹב, (תהלים ¹⁰⁴) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם כְּתִיב, עוֹלָם סְתִים דְּלֵעִילָא יוֹבְלָא מִתְמָן שִׁירוּתָא. דְּאֵלִין דְּאִינוּן סְתִימִין, דְּלֹא אֲתַגְלִיא לֹוֹן מִן יוֹבְלָא אִינוּן. בְּגִין כְּפֹּה אִסְתִּימוּ מִיַּעֲקֹב, דְּלֹא יַדַּע, דְּחֻשֵׁב דְּהָא מִן שְׁמִטָה אִינוּן.

לו, שְׁפָתוֹב וְהֵנָּה רָחֵל בָּתוּ בְּאֵה עִם הַצֹּאֵן. בָּא רָאָה מַה כְּתוֹב, וַיֹּאמֶר אַעֲבֹדְךָ שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרָחֵל בְּתֶדֶךָ הַקְּטַנָּה. וְכִי מַה דַּעְתּוּ שֶׁל יַעֲקֹב שְׁלֹא אָמַר עֶשְׂרֵה יָרְחִים אוּ שְׁנֵה אַחַת, אֲלֵא שִׁבְעַ שָׁנִים לְמַה? אֲלֵא יַעֲקֹב עֶשְׂה בְּחֻמְקָהּ, כְּדִי שְׁלֹא יֵאמְרוּ שֶׁבִשְׂבִיל הַתְּשׁוּקָה שֶׁל יָפִיָּה שֶׁל רָחֵל עֶשְׂה, אֲלֵא בִשְׂבִיל הַחֻמְקָה, שֶׁהִלְבְּנָה בַת שִׁבְעַ שָׁנִים הִיא, וְכֵל שִׁבְעַ שָׁנִים הָעֲלִינוּת שׁוּרוֹת הָיוּ עַל יַעֲקֹב טָרַם נִשָּׂא אֶת רָחֵל לְשִׁבְתָּ עִמָּה כְּרַאֲוִי, שֶׁהָרִי יַעֲקֹב נָטַל אֶת פְּלֶם בְּרַאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן בָּא אֵלֶיהָ, כְּדִי לְהַמְצֵא הוּא שְׁמַיִם וְהִיא אֶרֶץ.

וְסוּד הַדְּבָר - וַיְהִי בְעֵינָיו כִּימִים אַחְדִּים. מַה זֶה כִּימִים אַחְדִּים? אֲלֵא כֹּל שִׁבְעַ שָׁנִים שֶׁקָּל אוּתָם בְּעֵינָיו פְּאוּתָם עֲלִינוּם, שֶׁהֵם אַחְדִּים וְלֹא נִפְרָדִים, וְכֵלם אַחַד, שֶׁנִּקְשְׁרִים זֶה עִם זֶה. בְּאַהֲבַתּוּ אוּתָהּ, לְהִיֹּת כְּגַמְהָ הָעֲלִינוּתָהּ.

בָּא רָאָה שְׁאִפְלוּ לְבָן רְמִזוּ לוּ בְּאוּתָם הַשִּׁבְעַ וְלֹא יַדַּע מַה אָמַר. שִׁפְתַח וַאֲמַר טוֹב, שְׁכַתוֹב טוֹב תַּתִּי וְגו'. אֲמַר רַבִּי אַבְבָּא, כְּפֹּה זֶה וְדָאִי, עֲבַד שִׁבְעַ שָׁנִים לְהַזְדוּגַ עִם שְׁמִטָה. אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בָּא רָאָה, בְּכָל מְקוֹם הַיּוֹבֵל סְתוּם, שְׁלֹא הִתְגַּלָּה, וְהַשְׁמִטָה הִתְגַּלְתָּה. בָּא רָאָה, בְּשַׁעֲהַ שִׁיעֲקֹב עֲבַד שִׁבְעַ שָׁנִים רַאשׁוֹנוֹת, יֵצֵא קוֹל וַאֲמַר: יַעֲקֹב, כְּתוֹב מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. הָעוֹלָם הַנִּסְתָּר שֶׁלְמַעַלְהָ הַיּוֹבֵל, מִשָּׁם הִרְאִישִׁת. שְׂאֵלוּ שֶׁהֵם נִסְתָּרִים, שְׁלֹא הִתְגַּלָּה לָהֶם, הֵם מִן הַיּוֹבֵל. מִשּׁוּם כְּפֹה נִסְתָּמוּ מִיַּעֲקֹב שְׁלֹא יַדַּע, שֶׁחֻשֵׁב שֶׁהָרִי הֵם מִן הַשְׁמִטָּה, וְכִדִּי שִׁיעֶשְׂה רַאשִׁית מִן הָעוֹלָם שֶׁלְמַעַלְהָ

וּבְגִין דִּיעֲבִיד שִׁירוּתָא מְעוֹלָם דְּלֵעִילָא, אֲתַפְּסִיין מְגִיָּה, בְּגִין דְּיּוֹבְלָא אִיהוּ סְתִים, וּלְבַתָּר דְּעֶבְרוּ שְׁנֵי יוֹבְלָא דְאַתְבְּסִיָּיא, עֲבַד שְׁנֵי שְׁמִטָּה דְאַתְגְּלִיין, וְאַתְעֵטַר בְּתֵרִין עֲלִמִין וְאַחִיד לֹוֹן.

הָא חֲזִי, לָאָה אוּלִידַת שִׁית בְּגִין וּבְרַתָּא חֲדָא. וְהֵכִי אֲתַחֲזִי, דְּהָא שִׁית סְטָרִין קִימִין עֲלֵהּ וְאֵלִין שִׁית, וּבְרַתָּא חֲדָא, בְּרוּזָא עֲלֵאָהּ נְפָקָא. רָחֵל אוּלִידַת תְּרִין צַדִּיקִים. וְהֵכִי אֲתַחֲזִי, הָא שְׁמִטָּה, דְּבִין תְּרֵי צַדִּיקִי יִתְבָּא לְעֲלִמִין, דְּכִתִּיב, (תהלים לו) צַדִּיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ, צַדִּיק לֵעִילָא וְצַדִּיק לְתַתָּא. צַדִּיק לֵעִילָא, מְגִיָּה נְגַדֵן מִיין עֲלֵאִין. צַדִּיק לְתַתָּא, מְגִיָּה נִבְעָא נּוֹקְבָא מִיָּא לְגַבִּי דְכוּרָא, בְּתִיאוּבְתָא שְׁלִים. צַדִּיק מְסֻטְרָא דָּא, וְצַדִּיק מְסֻטְרָא דָּא, כְּמָא דְדְכוּרָא לֵעִילָא וְתִיב בִּין תְּרֵי נּוֹקְבֵי, הֵכִי נְמִי נּוֹקְבָא לְתַתָּא יִתְבָּא בִּין תְּרֵי צַדִּיקִי.

וְעַד דָּא, יוֹסֵף וּבְגִימִין תְּרִין צַדִּיקִין נִינְהוּ. יוֹסֵף זָכָה לְמַהְוֵי צַדִּיק לֵעִילָא, בְּגִין דְּנִטְרָ אֶת קִימָא. בְּגִימִין אִיהוּ צַדִּיק לְתַתָּא, לְאַתְעֵטְרָא שְׁמִטָּה בִּין תְּרֵי צַדִּיקִי, יוֹסֵף הַצַּדִּיק, וּבְגִימִין הַצַּדִּיק.

וְכִי בְּגִימִין צַדִּיק הָוָה, אִין. דְּכָל יוֹמוֹי לָא חָטָא כְּהֵאִי אֶת קִימָא, וְאַף עַל גַּב דְּלֹא אֲזַדְמֵן לִיה עוֹבְדָא פִּיוֹסָף. אִי הֵכִי, אַמְאִי אַקְרִי צַדִּיק. אֲלֵא כָּל יוֹמוֹי דִּיעֲקֹב הָוָה בְּאַבְלָא דִּיוֹסֵף, לֹא שִׁמְשַׁ עֲרִסִיה. וְאִי תִימָא דְכַד אֲתַנְטִיל יוֹסֵף מִיַּעֲקֹב, רַבִּינָא הָוָה וְלֹא נָסִיב. וְאַתְּ אֲמַרְתָּ דְּלֹא שִׁמְשַׁ עֲרִסִיה, אֲלֵא אַף עַל גַּב דְּאֲזַדְוּוּגַ לְבַתָּר לֹא כְּעָא לְשִׁמְשָׁא עֲרִסִיה.

וְאַנְן הֵכִי תַנּוּ, בְּשַׁעֲהַ דְשָׂאִיל יוֹסֵף לְבְּגִימִין,

הַתְּכַסּוּ מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּם שֶׁהַיּוֹבֵל הוּא נִסְתָּר. וְאַחַר שֶׁעֲבְרוּ שְׁנֵי הַיּוֹבֵל הַמְכַסִּים, עֶשְׂה שְׁנֵי שְׁמִטָּה הַנְּגַלִּים, וְהַתְּעֵטַר בְּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת וְאַחַז אוּתָם.

בָּא רָאָה, לָאָה הוּלִידָה שֶׁשֶּׁה בְּנִים וּבַת אַחַת, וְכֵן רַאֲוִי, שֶׁהָרִי שִׁיעֶשְׂה עוֹמְדִים עִלְיָהּ, וְאַלוּ שִׁיעֶשְׂה וּבַת אַחַת בְּסוּד עֲלִיוֹן יֵצֵאָהּ. רָחֵל הוּלִידָה שְׁנֵי צַדִּיקִים, וְכֵן רַאֲוִי, הֵנָּה שְׁמִטָּה, שְׁבִין שְׁנֵי צַדִּיקִים יוֹשְׁבַת לְעוֹלָמִים, שְׁכַתוֹב צַדִּיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ. צַדִּיק לְמַעַלְה וְצַדִּיק לְמַטָּה. הַצַּדִּיק לְמַעַלְה, מִמֶּנּוּ שׁוֹפְעִים מַיִם עֲלִינוּם. הַצַּדִּיק לְמַטָּה, מִמֶּנּוּ נּוֹבַעַת הַנְּקֵבָה מַיִם לְזָכָר בְּתַשׁוּקָה שְׁלֵמָה. צַדִּיק מְצַד זָה, וְצַדִּיק מְצַד זָה. כְּמוֹ שֶׁהַזָּכָר לְמַעַלְה יוֹשֵׁב בִּין שְׁתֵּי נְקִבוֹת, כֵּן גַּם הַנְּקֵבָה לְמַטָּה יוֹשְׁבַת בִּין שְׁנֵי צַדִּיקִים.

וְעַד כֵּן יוֹסֵף וּבְגִימִין הֵם שְׁנֵי צַדִּיקִים. יוֹסֵף זָכָה לְהִיֹּת צַדִּיק לְמַעַלְה, מִשּׁוּם שֶׁשִּׁמְרָ אֶת הַבְּרִית, וּבְגִימִין הוּא צַדִּיק לְמַטָּה, לְעֵטַר אֶת הַשְׁמִטָּה בִּין שְׁנֵי צַדִּיקִים - יוֹסֵף הַצַּדִּיק וּבְגִימִין הַצַּדִּיק.

וְכִי בְּגִימִין הִנֵּה צַדִּיק? כֵּן, שְׁכָל לְמִי לֹא חָטָא בְּאוּת הַבְּרִית הַזֹּה. וְאַף עַל גַּב שְׁלֹא הִזְדְּמֵן לוֹ מַעֲשֶׂה כְּמוֹ יוֹסֵף, אִם כֵּן לְמַה נִּקְרָא צַדִּיק? אֲלֵא כֹּל יְמֵי יַעֲקֹב, כְּשֶׁהָיָה בְּאַבְלָ שֶׁל יוֹסֵף, לֹא שִׁמְשַׁ מִטָּתוֹ. וְאִם תֹּאמַר, שֶׁכְּשֶׁנָּטַל יוֹסֵף מִיַּעֲקֹב, עֲלָם הִנֵּה וְלֹא נִשְׁוִי, וְאַתָּה אוֹמַר שְׁלֹא שִׁמְשַׁ מִטָּתוֹ? אֲלֵא אַף עַל גַּב שֶׁהִתְחַסֵּן לְאַחַר מִכּוֹן, לֹא רִצָּה לְשִׁמְשַׁ מִטָּתוֹ.

וְאַנּוּ כֵּן שְׁנִינוּ, בְּשַׁעֲהַ שְׁשָׂאֵל יוֹסֵף אֶת בְּגִימִין, אֲמַר לוֹ: יֵשׁ לְךָ אִשָּׁה? אֲמַר לוֹ: כֵּן. אֲמַר לוֹ: יֵשׁ

אמר ליה אית לך אינתו. אמר ליה, אין. אמר ליה אית לך בנין, אמר ליה אין. והיה אקרון, אמר ליה על שום אחי וכו' (ג"א אמר ליה אית לך בנין, אמר ליה ומינין לוי ואודו ותקרון לה, אמר ליה על שום אחי וגו') גרא ונעמן וגו' דכתיב (בראשית מז) ובני בנימין פלע ובכר וגו', ואת אמרת דלא שמש. (ס"א אלא כהניא שעתא).

אמר ליה אין, דהא כהניא שעמא לא הוו ליה. (ס"א לבתר דנצא מבית האסורין הוו ליה) ואי תימא ובני בנימן פלע ובכר. פד עאלו למצרים, הכי הוא ודאי, דכל זמנא דאתאפל יעקב על יוסף לא שמש ערסיה ואוליד בנין. ואמר בנימן, הא יוסף אחי, את קיימא דאבא הוה. דהא ברית סיומא דגופא איהו, פיון דאיהו אתאבדי, אנא אהא נטיר (דף קנד ע"א) אתריה דאחי.

ואי תימא, הא כהניא זמנא דאתאבדי, לא הוה צדיק. דצדיק לא הוה עד דאערע עובדא ביה. אלא, פלהו הוו ידעי מיעקב. דיעקב הוה ידע דאתר דא ירית יוסף, ובגיני כף אוריה בלכן פל כף עד דיסתיים גופא, ומאן הוא סיומא דגופא, ברית. ועל דא כתיב, (בראשית ל) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', דהא ודאי השתא אשתלים גופא, פיון דגופא אשתלים, פועינא למיזל. ובגיני כף בנימין ידע ונטר אורחיה דאחוי.

ביון דאתא ליוסף, ואשתפח. בנימין הדר לביתיה, ושמש ערסיה (אולי ועאלו) ואוליד בנין. ועל דא קדשא ברין הוא עביר ליה צדיק לתתא, ויוסף צדיק לעילא. ובגיני כף, רחל תרין בנין אולידת, ולאה שית בנין וברתא.

לך בניס? אמר לו: פן. ואיך נקראים? אמר לו: על שם אחי וכו', ואמר לו, יש לך בניס? אמר לו, עתידים לי. והאיך תקראם? אמר לו, על שם אחי וגו' גרא ונעמן וגו', שכתוב ובני בנימין פלע ובכר וגו', ואתה אמרת שלא שמש? (אלא באותה שעת).

אמר לו, פן, שהרי באותה שעה לא היו לו. ולאחר שצא מבית האסורים היו לו ואם תאמר, ובני בנימן פלע ובכר, פשונכסו למצרים, כף זה ודאי. שכל זמן שהתאפל יעקב על יוסף, לא שמש מטתו והוליד בניס. ואמר בנימן: הנה יוסף אחי, אות הברית של אבא היה, שהרי הברית היא סיום הגוף. פיון שהוא נאבד, אני אהיה שומר מקומו של אחי.

ואם תאמר, הרי באותו זמן שנאבד לא היה צדיק, שצדיק הוא לא היה עד שקרה המעשה הזה בו - אלא פלם היו יודעים מיעקב, שיעקב היה יודע שהמקום הזה ירש יוסף, ומשום כף האריך אצל לכן פל כף, עד שיעתים הגוף, ומי הוא סיום הגוף? הברית, ועל פן פתוב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. שהרי ודאי פעת השתלם הגוף. פיון שהשתלם הגוף, אני רוצה ללכת. ומשום כף בנימן ידע ושמר את דרך אחיו.

ביון שבא ליוסף ונמצא, בנימין חזר לביתו ושמש מטתו (והלכו ונכנסו) והוליד בניס. ועל פן הקדוש ברין הוא עשה אותו צדיק למטה, ויוסף צדיק למעלה, ומשום כף רחל הולידה שני בניס, ולאה ששה בניס ובת.

ועל זה אותן שבע השנים הראשונות מכסות, שלא ידע בהן יעקב, משום שהיו של היובל.

ועל דא, אינון שבע שנין קדמאי אתפסין, דלא ידע בהו יעקב בגין

דהו דיובלא, ואינון דשמטה אתגליין, ובשמטה דאתגליא פלח ליובלא דאתפסיא, דכתיב (בראשית כט) ויעבד יעקב ברחל שבע שנים. שבע שנים סתם. ברחל פלח שבע שנין עלאין, ואתאחיד בהו בתרי עלמין. מפאן אוליפנא, מגו דאתגליא, אתי בר נש לסתימא.

ואי תימא, אי הכי דשנין קדמאי מיובלא אינון, הא ביובלא כתיב (ויקרא כה) שבע שנים, שבע פעמים. שבע שנים שכיחי, שבע פעמים (לא שכיחי) אן אינון. אלא, אינון שבעה יומין דנטר בהלולא דלאה אשלימו חושבנא, דהא כל יומא (ס"א פעם אחת ושבע אחת) (שבע) אחת אקרי, דכתיב, (תהלים קיט) שבע ביום הללתיך על משפטי צדקה. וכל שבעה אשתלים בשבעה יומין, ז' בכל יומא, דאקרי פעם אחת.

וברחל לא הוה כן, דלא נטר ז' יומין, אלא שבע שנין דפלח לבתר. ואי תימא, אי הכי, שנין דשמטה הוה ליה למפלח קודם, ולבתר לאזדווגא בשמטה. אלא פיון דקביל עליה למפלח, פאילו פלח לון. אתא רבי אבא ונשקיה. אמר ברין רחמנא דזכינא להאי קרא, על ההוא אתר פתיב (ישעיה מב) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

תו אמר רבי אלעזר, הא דאתמר לאה אולידת שית בנין וברתא חדא, הכי הוא ודאי, רחל תרי בנין ודאי, בני שפחות ארבעה, תקונא דלהון היה קיימי. אלא אינון ארבע קשרים דאקרון אחרים, דכתיב (מלכים א ז) וכל אחריהם ביתה.

דהא בדרועא ימינא תלת קשרין. אבל

קשרא חד באמצעייתא דאיהו רב ואיהו אחר, דאשתאר לבר. וכן

ואותן של שמטה התגלו, ובשמטה הגלויה עבד את היובל שהתפסה, שכתוב ויעבד יעקב ברחל שבע שנים. שבע שנים סתם. ברחל עבד שבע שנים עליונות, ונאחז בהן בשני עולמות. מפאן למדנו, מתוך הנגלה בא האדם לנסתר.

ואם תאמר, אם כף שהשנים הראשונות הן מהיובל, הרי ביובל פתוב שבע שנים שבע פעמים. שבע שנים מצויות, שבע פעמים ולא מצויות איפה הן? אלא אותם שבעה ימים ששמר בכתבה של לאה השלימו את החשבון, שהרי כל יום (פעם אחת ושבע אחת) (שבע) נקרא פעם אחת, שכתוב (תהלים קיט) שבע ביום הללתיך על משפטי צדקה. וכל שבעה משתלם בשבעה ימים, ז' בכל יום, שנקרא פעם אחת.

וברחל לא היה כן, שלא שמר שבעה ימים, אלא שבע שנים שעבד אחר כף. ואם תאמר, אם כף, שנים של שמטה היה לו לעבד קדם ואחר כף להזדווג עם השמטה? אלא פיון שקבל עליו לעבד, פאלו עבד אותם. בא רבי אבא ונשקו. אמר, ברין דהרמין שזכיית לפסוק הנה, על אותו המקום פתוב (ישעיה מט) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

עוד אמר רבי אלעזר, זה שנאמר לאה הולידה ששה בניס ובת אחת - כף זה ודאי. רחל שני בניס ודאי, בני השפחות ארבעה. תקונם איך עומדים? אלא אותם ארבעה קשרים שנקראים אחרים, שכתוב וכל אחריהם ביתה.

שהרי בדרוע ימין שלשה קשרים, אבל קשר אחד באמצע שהוא גדול והוא אחר, שנשאר בחוץ. וכן אחד בדרוע שמאל, וכן אחד

קשרא חד באמצעייתא דאיהו רב ואיהו אחר, דאשתאר לבר. וכן

חד בדרועא שמאלא, וכן חד בירכא ימינא, וכן חד בירכא שמאלא. וכד אתתקן פלא, אשתפחו פלהו ביתה, לקנימא קרא דכתיב וכל אחוריהם ביתה.

בר שאר קשורין, פלהו אתחזיין במישר ואלין נפקין, לבר מדרועין ולבר מירכין, לאתחזאה בכני השפחות, דאף על גב דאינון במנינא, לא חשיבי בכני רחל ולאה. ובגיני כן נפקי לבר.

דבר אחר אלין אינון ארבע, דכל שאר קשרין נטלי בגיניהו, ואלין נטלי לון. אמר רבי אבא, הכי הוא ודאי, (נ"א אטר רבי אבא דא לאו דא) ועל דא כלא מתתקן פחדא.

וירא ה' פי שנואה לאה וגו'. (בראשית כט) רבי אלעזר פתח, מושיבי עקרת הפית (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה. מושיבי עקרת הפית, דא רחל דאיהי עקרא דביתא. אם הבנים שמחה, דא לאה.

דבר אחר, מושיבי עקרת הפית דא שמטה, דאיהי עקרא, דהאי עלמא, עליה אתדבר. אם הבנים שמחה, דא יובלא. דכל חידו וכל חדוה דכלהו עלמין ביה תליין. והאי קרא, פללא דכלא הוא. בגין דהאי פליל פלא, ברזא קדישא, ועל דא סיומא דקרא, הללויה.

וירא ה' פי שנואה לאה, וכי אמאי היא שנואה, והא בני שנואה לאו בני מעליא נינהו. וחזינן דכל אינון בני מעלי מלאה נפקו, ואת אמרת פי שנואה לאה. אלא, ודאי יובלא איהו תדיר עלמא דאתפסיא, וכל מילוי לאו (בג) (דף קנד ע"ב) באתגליא נינהו, ובגין כן, יעקב אתפסיין מניה פל עובדוי.

בגין זמין, וכן אטר בגין שמאל. וכשהפל נתקן, נמצאו כלם ביתה, לקנים את הפסוק שכתוב וכל אחוריהם ביתה.

בר שאר הקשרים, פלם נראים בישר, ואלו יוצאים מחוץ לזרועות ומחוץ לירכיים להראות בפני השפחות. שאף על גב שהם במנין, אינם חשובים בכני רחל ולאה, ומשום כן יצאו בחוץ.

דבר אחר, אלו הם הארבעה שפל שאר הקשרים נוטלים בשבילם, ואלו נוטלים אותם. אמר רבי אבא, כן זה ודאי, (אמר רבי אבא, זה לא זה) ועל כן הפל נתקן יחד.

וירא ה' פי שנואה לאה וגו'. רבי אלעזר פתח, (תהלים קיג) מושיבי עקרת הפית אם הבנים שמחה הללויה. מושיבי עקרת הפית - זו רחל, שהיא עקר הפית. אם הבנים שמחה - זו לאה.

דבר אחר מושיבי עקרת הפית - זו שמטה, שהיא עקר העולם הזה, עליו הוא מנהג. אם הבנים שמחה - זה היובל, שפל שמחה וכל חדוה של פל העולמות תלויים בו, והפסוק הזה הוא הפלל של הכל, משום שזה כולל הכל בסוד קדוש, ועל זה סיום הפסוק הללויה.

וירא ה' פי שנואה לאה. וכי למה היא שנואה, והרי בני השנואה אינם בנים מעלים, וראינו שפל אותם בנים מעלים יצאו מלאה, ואתה אומר שלאה שנואה? אלא ודאי היובל הוא תמיד עולם הנסתר, וכל דבריו אינם (בני) בגולה, ומשום כן נסתריו מיעקב כל מעשיו.

הא חזי, עלמא תתאה באתגליא איהו, והוא שירותא דכלא, לסלקא בדרגוי. כמה דחקמה עלאה הוא שירותא דכלא, הכי נמי עלמא תתאה, חכמה איהו, והיא שירותא דכלא. ובגין כן, קרינן אתה, בגין דאיהו שמטה, ואתגליא.

ועלמא עלאה דאיהו יובלא, קרינא הוא, דכל מלוי באתפסיא אינון. ורזא דמלה דלאה, דכתיב, (בראשית ל) וישכב עמה בלילה הוא. ועל דא כתיב, (במדבר יח) ועבד הלוי הוא. בגין לאמשכא מניה ברכאן לכלא. הוא, עלמא עלאה דאתפסיא תדיר, ויעקב במה דאתפסיא לא אתדבק ברעותיה, אלא במה דאתגליא, ורזא דא דכתיב, (בראשית כ) ודבק באשתו.

וירא ה' פי שנואה לאה. (בראשית כט) מהכא, דסאני בר נש עריין דאמיה, (ואחותיה) ויתיחד בר נש עם אמיה בכל אתר ולא יתחשש. והא אתערו, בן מתיחד עם אמו. וכלא אתפסי מיעקב, דעלמא עלאה לא אתגליא כלל.

הא חזי, בגיניה דיעקב אתקיים עלמא, ואי תימא הא בגיניה דאברהם, כמה דאת אמר, (בראשית ב) בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם. אלא בגיניה דיעקב אתקיים אברהם, דכתיב, (ישעיה כט) פה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. ומקדמת דנא הוה קדשא בריה הוא בני עלמין וחריב לון, פיון דאתא יעקב מניה אשתכללו עלמין, ולא אתחרבו פקדמיתא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה מג) פה אמר ה' בראף יעקב ויצרף ישראל וגו'.

הא חזי מה כתיב, (שמות ד) בני בכורי ישראל, וכתיב (ש) שלח את בני ויעבדני, ישראל

בא ראה, העולם התחתון הוא בגולה, והוא ראשית הכל לעלות בדרגותיו. כמו שהחכמה העליונה היא ראשית הכל, כך גם העולם התחתון הוא חכמה, והיא ראשית הכל, ומשום כן קוראים אתה, משום שהוא שמטה, ובגלוי.

והעולם העליון, שהוא היובל, קוראים הוא, שפל דבריו הם בנסתר, וסוד הדבר של לאה, שכתוב וישכב עמה בלילה הוא, ועל זה כתוב (במדבר יח) ועבד הלוי הוא, כדי למשך ממנו ברכות לכל. הוא - העולם העליון שנסתר תמיד. ויעקב במה שנסתר לא נדבק ברצונו, אלא במה שנגלה, וזה סוד הכתוב ודבק באשתו.

וירא ה' פי שנואה לאה. מפאן ששונא אדם ערות אמו (ואחותו), ויתיחד אדם עם אמו בכל מקום ולא יחשש, והרי העירו, בן מתיחד עם אמו. והכל התפסה מיעקב, שהעולם העליון לא התגלה כלל.

בא ראה, בשביל יעקב התקיים העולם. ואם תאמר, הנה בשבילו של אברהם, כמו שנאמר בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם - אלא משום יעקב התקיים אברהם, שכתוב (ישעיה כט) פה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. ומקדם לכן הנה הקדוש ברוך הוא בונה עולמות ומחריבם. פיון שבא יעקב, השתכללו ממנו העולמות ולא נחרבו כבראשונה. זהו שכתוב פה אמר ה' בראף יעקב ויצרף ישראל וגו'.

בא ראה מה כתוב, (שמות ד) בני בכורי ישראל, וכתוב שלח את בני ויעבדני. ישראל נקרא בן

אָקרי בן לְקוֹדֶשׁא בְרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּאַתְדַּבֵּק בֵּיהּ, פְּמָה דְּאַתְ אָמַר, (משלי ל) מַה שְּׂמוּ וּמַה שֵּׁם בְּנוּ פִי תִדְעוּ.

לָאָה, כַּד אֹלִידַת לְרֵאוּבֵן מַה כְּתִיב, (בראשית כט) וַתִּקְרָא אֶת שְׂמוֹ רֵאוּבֵן. רֵאוּבֵן סָתֵם, בְּגִין דְּאַתְכְּלִיל בְּתַלְתַּת סְטָרִין מִתְחַבְרִין פְּחָדָא, שְׂמַעוֹן וְלוֹי. מָאי טַעְמָא לְוִי, פְּמָה דְּאַתְ אָמַר, (מלכים א ז) לִיּוֹת, חַבְרָא דְכָל סְטָרִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִהֶכָּא, דְּכְתִיב, (בראשית מט) יִתֵּר שְׂאֵת וְיִתֵּר עֲזוֹ, פְּתַרְגּוּמוֹ בְּכִירוּתָא, פְּהוּנְתָא, וּמְלֻכוּתָא. וּמְלֻכוֹ בְּסִטְרָא דְגְבוּרָה אִיהוּ, וְעַל דָּא רֵאוּבֵן סָתֵם.

אָמַר רַבִּי אַבָּא רֵאוּבֵן סָתֵם, שְׂנַכְלַל בְּשְׂמַעוֹן וְלוֹי. כִּף הִוְתָּה דְעִתָּה [רצונה] שֶׁל לָאָה, שְׂפָתוֹב הַפְּעַם יִלְוָה אִישִׁי אֵלַי כִּי יִלְדְתִי לוֹ שֶׁלֶשָׁה בָנִים. מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ שְׂלֹשָׁה שְׂמֵתִחַבְרִים יַחַד.

וְכַתּוּב [וְ] אַחֵר וְהִ שְׂפָתוֹב [בראשית כט] הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה' וְגו' וַתַּעֲמֵד מְלָדַת. מִשּׁוּם שְׂפָאן נִשְׁלַמו אַרְבַּעָה עֲמוּדִים. הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', מַה הַטַּעַם אֲמַרְה בְּזָה אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא בְכֻלָּם? אֶלָּא מִפְּאָן, שְׁכַל זְמַן שְׂפָנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּת, הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ אֵינּוּ שְׁלֵם. בַּא רָאָה, אִף עַל גַּב שְׂשֻׁלְשָׁה בָנִים הָיוּ עַד שֶׁהוֹלִידָה אֶת יְהוּדָה, הַפְּסָא לֹא הַשְּׁלֵם, וּמִשּׁוּם כִּף הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא בְכֻלָּם. וְעַל כֵּן וַתַּעֲמֵד מְלָדַת. מַה

וְכַתּוּב (ס"א דָּא כְּתִר דָּא דְכְּתִיב) (בראשית כט) הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה' וְגו' (בראשית כט) וַתַּעֲמֵד מְלָדַת, בְּגִין דְּהֶכָּא אֲשַׁתְּכַלְלוּ אַרְבַּע סְמִכִין. הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', מָאי טַעְמָא אֲמַרְה אוֹדָה אֶת ה' בְּהַאי, וְלֹא בְכֻלָּהוּ. אֶלָּא מִהֶכָּא, כָּל זְמַנָּא (דף קנה ע"א) דְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, שְׂמָא קְדִישָׁא לָאו שְׁלִים הוּא.

תָּא חֲזִי, אִף עַל גַּב דְּתַלְתַּת בְּנִין הָווּ עַד דְּאוֹלִידַת לִיהוּדָה, לָא שְׁלִים פְּרַסְיָא. וּבְגִינֵי כִף הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא בְכֻלָּהוּ, וְעַל דָּא וַתַּעֲמֵד מְלָדַת. מָאי

וַתַּעֲמֵד, דְּקִימָא כְּרַסְיָא עַל סְמֻכּוּהִי. (וַתַּעֲמֵד עַד הַכָּא) וַתַּעֲמֵד, דְּהָא עַד הַכָּא, וַתַּעֲמֵד בִּיחּוּדָא חַד, מִפְּאָן וּלְתַתָּא עַלְמָא

דְּפִירוּדָא אִיהוּ. וְאִי תִימָא אֵינּוּן תְּרִין בְּנִין דְּאוֹלִידַת לְבִתֵּר, פְּגוּוּנָא דָּא. לָא, דְּהָא אֵינּוּן תְּרִין בְּאֵלִין אֲתַחְבְּרוּ, בְּגִין דְּשִׁית סְטָרִין דְּעַלְמָא כְּחָדָא אֵינּוּן.

וְתָא חֲזִי, פְּלַהוּ תְרִיסַר שְׁבֻטִין, תְּקוּנֵי דְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּהַאי עַלְמָא נִינְהוּ, לְאַתְתַּקְנָא נְהוּרָא עַלְאָה אוּכְמָא כְּמַה דְּאַתְחֲזִי, וְלְאַתְבָּא עַקְרָא דְכֻלָּא לְאַתְרִיהּ. פְּלַהוּ עַלְמִין פְּגוּוּנָא חַד קְיָימִי, וּבְהַאי אֲשַׁתְּכַלְל עַלְמָא תַתָּאָה פְּגוּוּנָא דְעַלְמָא דְלַעִילָא.

יִשְׁשַׁבֵּר זְבוּלוֹן, הֶכָּא אֲשַׁתְּכַלְלוּ שִׁית בְּנִין, שִׁית סְטָרִין דְעַלְמָא. פְּגוּוּנָא דָּא, בְּנֵי הַשְּׂפָחוֹת אֵינּוּן אַרְבַּע, וְאַתְחַבְּרוּ בְּאֵלִין. וְאֵלִין אַרְבַּע קְשָׁרִין דְּמִתְחַבְּרִין בְּהוּ, וְאוּקְמוּהוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, (מלכים א ז) וְכָל אַחֲרֵיהֶם בֵּיתָה, אִף עַל גַּב דְּבָנֵי שְׂפָחוֹת נִינְהוּ, בֵּיתָה.

רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, אִי הֶכִי, הָא אֲתַמַּר כָּל מַה דְּאוֹלִיד עַלְמָא תַתָּאָה, פִּירוּדָא אִיהוּ, דְּהָא כְּתִיב, (בראשית ב) וּמִשָּׁם יִפְרֹד, מַה תִּימָא בֵּיּוֹסֶף וּבְנֵימִין, אִי תִימָא דְעַלְמָא חַד בְּהֵינִי, לָאו אִיהוּ. דְּהָא לָא נִפְקוּ מֵעַלְמָא עַלְאָה, וְעַלְמָא תַתָּאָה מַה דְּאוֹלִידַת אוֹלִידַת לְתַתָּא וְלָא לַעִילָא, וְאִי הֶכִי פִירוּדָא אִיהוּ.

אָתָּא רַבִּי אַבָּא וּנְשָׁקִיה. אָמַר לִיה מְלָה דָּא סָתִים אִיהוּ, דְּהָא עַלְמָא עַלְאָה אֲתַתְּקַן בְּתִרִיסַר דְּאֵינּוּן מִדִּילִיהּ. אָבַל תָּא חֲזִי, רִזָּא דְּמְלָה, בְּכָל זְמַנָּא צְדִיק מֵעַלְמָא תַתָּאָה נְפִיק וְעִיל, בֵּיה עִיל וּמְנִינָה נְפִיק. וּבְגִין כִּף, אֲתַבְּנֵי בְּאַתֵּר דָּא, וְעַקְרָא הוּא לַעִילָא וְעַקְרָא

זֶה וַתַּעֲמֵד? שְׂעֵמַד הַפְּסָא עַל תּוֹמְכִיו.
[וַתַּעֲמֵד עַד כָּאן] וַתַּעֲמֵד, שְׁהֵנָּה עַד כָּאן וַתַּעֲמֵד, בִּיחּוּד אֶחָד. מִפְּאָן וּלְמַטָּה הוּא עוֹלָם הַפְּרוּד. וְאִם תֵּאמְרוּ, אוֹתָם שְׁנֵי הַבָּנִים שֶׁהוֹלִידָה אַחֵר כִּף כְּמוֹ זֶה? לֹא שְׁהָרִי אוֹתָם הַשְּׂנִים הַתְּחַבְּרוּ עִם אֱלוֹ, מִשּׁוּם שֶׁשְּׂשׂוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁל הָעוֹלָם הֵם יַחַד.
וְכֹא וּרְאָה, כָּל שְׂנִים עֶשֶׂר הַשְּׂבֻטִים הֵם תְּקוּנֵיהָ שֶׁל פְּנִסַת יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְתַמְקַן הָאוּר הָעֲלִיוֹן הַשָּׁחַר כְּמוֹ שְׂרָאוּי, וּלְהַשִּׁיב אֶת עַקֵּר הַכֹּל לְמִקּוּמוֹ. כָּל הָעוֹלָמוֹת כְּמוֹ אֶחָד עוֹמְדִים, וּבְזָה נִשְׁלַם הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן כְּמוֹ שֶׁהָעוֹלָם שֶׁלְמַעְלָה.
יִשְׁשַׁבֵּר זְבוּלוֹן, כָּאן נִשְׁלַמוּ שְׁשֵׁה בָנִים, שְׁשֵׁת הַצְּדִיקִים שֶׁל הָעוֹלָם. כְּמוֹ כֵן בְּנֵי הַשְּׂפָחוֹת הֵם אַרְבַּע, וְהַתְּחַבְּרוּ עִם אֱלוֹ, וְאֱלוֹ אַרְבַּעַת הַקְּשָׁרִים שְׂמֵתִחַבְּרִים בָּהֶם, וּבְאַרְוָה. וְעַל כֵּן כְּתוּב (מלכים א ז) וְכָל אַחֲרֵיהֶם בֵּיתָה. אִף עַל גַּב שְׂבָנֵי שְׂפָחוֹת הֵם - בֵּיתָה.
רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, אִם כִּף, הָרִי נְאֻמָּה, כָּל מַה שֶׁהוֹלִיד הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן הוּא פְּרוּד, שְׁהָרִי כְּתוּב וּמִשָּׁם יִפְרֹד. מַה תֵּאמַר בֵּיּוֹסֶף וּבְנֵימִין? אִם תֵּאמַר שְׂעוֹלָם אֶחָד בְּאַלְהָ - זֶה אֵינּוּ, שְׁהָרִי לֹא יֵצְאוּ מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן, וְהָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן - מַה שֶׁהוֹלִיד, הוֹלִיד לְמַטָּה וְלֹא לְמַעְלָה, וְאִם כִּף הוּא פְּרוּד.
כֹּא רַבִּי אַבָּא וּנְשָׁקוּ. אָמַר לוֹ, דְּבַר זֶה הוּא נִסְתָּר, שְׁהָרִי הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן הַתְּמַתְּקַן בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שֶׁל אוֹתָם מִשְׁלוֹ. אָבַל בֹּא רְאָה סוּד הַדְּבָר, בְּכָל זְמַן הַצְּדִיק מִהָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן יוֹצֵא וְנִכְנָס, בּוֹ נִכְנָס וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵא, וּמִשּׁוּם כִּף נִבְנְה בְּמִקּוּם הַזֶּה, וְהַעֲקֵר הוּא

הוא לתפא, (ס"א צדיק ביה עייל ביה נפיק) ובְעֵלְמָא תַּמְאָה (דף קנה ע"ב) אִיהוּ תְדִיר לְעוֹלָם, כְּתִיב, (בראשית לה) וַיְהִי בְצֵאת נַפְשָׁהּ פִּי מֵתָה.

הָא חֲזִי כְּהַאי עֲלֵמָא תַּמְאָה, צַדִּיק בִּיה עֵייל וּמְנִיָּה נְפִיק, פִּד עֵייל, אִיהוּ בְרִזָּא דְיוֹסָף הַצַּדִּיק, פִּד נְפִיק בְרִזָּא דְבִנְיָמִין הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית לה) וַיְהִי בְצֵאת נַפְשָׁהּ פִּי מֵתָה, מֵאַן נַפְשָׁהּ, דָּא צַדִּיק דְנְפִיק מְנָה.

וְדָא בְנִימִין, נְקָרָא בְּן אוֹנִי, דְחֻשִׁיבַת דְּאוֹלִידַת לְתַמָּא בְעֵלְמָא דְפִירוּדָא, וְאַשְׁתָּארוּ חַד סְרִי בְּאִינוֹן לְעֵילָא. מַה כְּתִיב וְאָבִיו קָרָא לוֹ בְנִימִין בְּן יִמִין, דְּהָא אֶסְתַּלַּק לְעֵילָא בְעֵלְמָא עֲלָאָה. דְכַד אַתְּאָבִיד יוֹסֵף, בְּנִימִין אֲשֵׁלִים אַתְרֵיהּ. וְעַל דָּא צַדִּיק בְעֵלְמָא תַּמְאָה עֵייל וְנַפֵּק, בְּגִין כְּדָּ יוֹסֵף וּבְנִימִין וְכִלְהוּ תְרִיסֵר, כְּגוֹנוֹנָא דְלְעֵילָא בִּיחֻדָּא חַד.

הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', (בראשית טז) רְבִי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קיא) אוֹדָה ה' בְּכָל לַבַּב בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעַדָּה, בְּכָל לַבַּב, בְּכָל לֵב מִיַּבְעֵי לֵיהּ. אֲלָא, דְּוֹד בְּרִזָּא עֲלָאָה דְשְׁמָא קְדִישָׁא, קָא כְּעֵי לֵיהּ לְאוֹדָאָה לֵיהּ לְקַדְשָׁא בְרִיף הוּא, אוֹדָה ה' בְּכָל לַבַּב בְּיַצֵּר טוֹב וּבְיַצֵּר רַע, וְאַלִין תְּרִין סְטָרִין, חַד יְמִינָא וְחַד שְׁמָאֲלָא.

בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעַדָּה, אֲלִין אִינוֹן שְׁאָר סְטָרִין דְּהַאי עֲלֵמָא, דְּהָא לַבַּב, כְּגוֹנוֹנָא דְדָרוּם וְצָפוֹן. בְּסוּד יִשְׂרָאֵל, אֲלִין אִינוֹן שְׁאָר סְטָרִי עֲלֵמָא, דְּאִינוֹן שִׁית כְּגוֹנוֹנָא דְלְעֵילָא. וְעַדָּה, דָּא הוּא אַתְר דִּיהוּדָה, וּכְתִיב, (תהלים קלב) וְעַדְתִּי זֹו אֶלְמָדָם. וּכְתִיב, (הושע יב) וַיִּהְיֶה עוֹד רַד עִם אֵל וְגו'. כְּתִיב (תהלים קלח) אוֹדָךְ בְּכָל לְבַי נְגַד אֱלֹהִים אֲזַמְרָךְ, הֵכָא כְּאַתְר חַד קְאָמַר, דְּכְתִיב נְגַד אֱלֹהִים אֲזַמְרָךְ. דְּהָא לְגַבִּי הַאי

לְמַעְלָה, וְהַעֲקָר הוּא לְמַטָּה, (צדק, בו נכנס בו יוצא) והוא תמיד בעולם התחתון לעולם, כתוב ויהי בצאת נפשה פי מתה.

בא ראה, בעולם התחתון הזה, הצדיק נכנס בו וממנו יוצא. כשנכנס הוא בסוד של יוסף הצדיק, וכשיצא הוא בסוד של בנימין. זהו שכתוב ויהי בצאת נפשה פי מתה. מי נפשה? זה הצדיק שיוצא ממנה.

זה בנימין, נקרא בן אוני, שחשבה שהולידה למטה בעולם הפרוד, ונשארו אחד עשר באותם למעלה. מה כתוב? ואביו קרא לו בנימין, בן ימין. שהרי התעלה למעלה בעולם העליון. שפאשר נאבד יוסף, בנימין השלים את מקומו. ועל פן הצדיק נכנס ויוצא בעולם התחתון. משום כן יוסף ובנימין וכל השנים עשר, כמו שלמעלה ביחוד אחד.

הפעם אוֹדָה אֶת ה'. רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים קיא) אוֹדָה ה' בְּכָל לַבַּב בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעַדָּה. בְּכָל לַבַּב? בְּכָל לֵב הִנֵּה צְרִיף לְהִיּוֹת! אֲלָא דְּוֹד בְּסוּד עֲלִיוֹן שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ רָצָה לְהוֹדוֹת לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אוֹדָה ה' בְּכָל לַבַּב - בְּיַצֵּר טוֹב וּבְיַצֵּר רַע, וְאַלּוּ שְׁנֵי הַצְּדִיקִים, אֶחָד יִמִין וְאֶחָד שְׁמָאֲלָא.

בסוד ישרים ועדה - אלו הם שאר הצדיקים של העולם הזה, שהרי לבב כמו צפון ודרום. בסוד ישרים - אלו הם שאר צדיקי העולם, שהם ששה כמו שלמעלה. ועדה - זהו המקום של יהודה, וכתוב (תהלים קלב) ועדתי זו אלמדם. וכתוב (הושע יב) ויהודה עד רד עם אל וגו'. כתיב (תהלים קלח) אוֹדָךְ בְּכָל לְבַי נְגַד אֱלֹהִים אֲזַמְרָךְ. כאן במקום אחד

דְּרָגָא קְאָמַר שִׁירָתָא, לְחַבְרָא לִיה בִּימִינָא. הָא חֲזִי, יְהוּדָה אֶחִיד בְּכָל סְטָרִין, אֶחִיד בְּדָרוּם וְאֶחִיד בְּמִזְרַח. דְּהָא אִיהוּ מְסֻטֵּר שְׁמָאֲלָא קָא אַתְנָא, וְשִׁירוּתִיה בְּצָפוֹן וְאֶחִיד בְּדָרוּם, בְּגִין דְּאִיהוּ אֲזִיל לְיְמִינָא וְאַתְּאָחִיד בְּגוּפָא, בְּגִין כְּדָּ (בראשית טז) הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה'. וְתַעֲמֹד מְלֻדַת, וְתַעֲמֹד, דְּקִימָא בְּקִיּוּמָא דְּקִימָא פְּדָקָא יֶאֱוֹת, דְּהָא אַתְּמַקְּן כֻּלָּא רְתִיבָא קְדִישָׁא.

רבי שמעון נפק לקרייתא, אזדמן ליה רבי אבא ורבי חייא ורבי יוסי, פיון דחמא לון, אמר חדתותי דאורייתא אצטריף הקא, יתבו חלתא אליו, (ס"א ימין) פד בעא למיזל, פתח כל חד וחד קרא.

רבי אבא פתח ואמר, (בראשית יג) וה' אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו וגו', שא נא עיניך וראה וגו'. וכי לפום חיזו דאברהם ירית ארעא ולא יתיר. עד כמה חמי בר נש, תלת פרסי או ארבע או חמש פרסי, ואיהו אמר (בראשית יג) פִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה וְגו'.

אֲלָא, פִּיוֹן דְּאַרְבַּע סְטָרִין דְעֲלֵמָא חָמִי, כָּל אַרְעָא חָמִי. דְּהָא אַרְבַּע סְטָרִי דְעֲלֵמָא, כָּלְלָא דְכָל עֲלֵמָא. תוּ, זְקַף לִיה קְדִישָׁא בְרִיף הוּא עַל אַרְעָא דִישְׂרָאֵל, (דף קנו ט"א) וְאַחֲמִי לִיה דְּאִיְהִי קְשִׁירָא כְּסֻטְרִי דְעֲלֵמָא, וְהוּהוּ חָמִי כֻּלָּא. כְּגוֹנוֹנָא דָּא, מֵאַן דְּחָמִי לִיה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, כָּל עֲלֵמָא חָמִי, חֲדוּתָא דְעֵילָא וְתַמָּא.

פתח רבי חייא ואמר (בראשית כח) הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שׁוֹכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְנַנָּה וּלְזָרְעֶךָ, וכי ההוא אתר בלחודוי אבטח ליה קדשא בריף הוּא, דְּהָא אַרְבַּע אַמְיִין או חֲמֵשָׁא הוּוּ

נאמר, שכתוב נגד אלהים אומרך, שהרי לברכה הזו אמר שירה, לחבר אותה לזמין. בא ראה, יהודה אחוז בכל הצדדים. אחוז בדרום, אחוז במזרח. שהרי הוא בא מצד השמאל, וראשיתו בצפון, ואחוז בדרום, משום שהוא הולך לזמין ונאחז בגוף. משום כן, הפעם אוֹדָה אֶת ה'. וְתַעֲמֹד מְלֻדַת. וְתַעֲמֹד, שְׁעֲמֹדָה בְּקִיּוּם שֶׁל הַבְּרִית כְּרִאִי, שְׁהַרִי הַכֹּל נִתְקַן מְרַבְּכָה קְדוּשָׁה.

רבי שמעון יצא לקריה. הוזמן לו רבי אבא ורבי חייא ורבי יוסי. פיון שראה אותם, אמר, התחדשות של התורה צריף כאן. ישבו שלשת אלה (ימים). כשרצה ללכת, פתח כל אחד מהם בפסוק.

רבי אבא פתח ואמר, וה' אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו, שא נא עיניך וראה וגו'. וכי לפי הראיה של אברהם יורש את הארץ, ולא יותר? עד כמה רואה בן אדם? שלש פרסאות, או ארבע או חמש פרסאות, והוא אומר כי את כל הארץ אשר אתה ראה וגו'!

אֲלָא, פִּיוֹן שְׁאַרְבַּעַת הַצְּדִיקִים שֶׁל הָעוֹלָם רוֹאֶה, אֶת כָּל הָאָרֶץ רוֹאֶה. שְׁהַרִי אַרְבַּעַת הַצְּדִיקִים שֶׁל הָעוֹלָם הֵם כֻּלְלוּ שֶׁל כָּל הָעֵלָם. עוֹד, הָרִים אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל אָרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהִרָאָה לוֹ שֶׁהִיא קְשׁוּרָה בְּצַדִּי הָעוֹלָם, וְהִנֵּה רוֹאֶה אֶת הַכֹּל. כְּמוֹ כֵּן, מִי שְׂרוּאָה אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן, רוֹאֶה אֶת כָּל הָעוֹלָם, הַשְּׂמַחָה שֶׁל מַעְלָה וּמַטָּה.

פתח רבי חייא ואמר, הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שׁוֹכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְנַנָּה וּלְזָרְעֶךָ, וכי אותו המקום לבדו הכטיח לו הקדוש ברוך הוא,

שְׁהָרִי אַרְבַּע אַמוֹת אוֹ קַמֶּשׁ הָיָה וְלֹא יוֹתֵר? אֵלֶּא בְּאוֹתוֹ זְמַן, בְּאוֹתָם אַרְבַּע אַמוֹת קָפַל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נִמְצָא שְׂאוֹתוֹ מְקוּם הוּא הַכֶּלֶל שֶׁל כָּל הָאֶרֶץ. וּמָה אוֹתוֹ הַמְּקוּם הוּא הַכֶּלֶל שֶׁל כָּל הָאֶרֶץ - רַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁהוּא הַמְּאֹרֶשׁ שֶׁל כָּל הָאֶרֶץ, עַל אַחַת פְּמָה וּכְמָה שֶׁשְׁקוּל כָּכֵל הָעוֹלָם.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, הַפַּעַם אוֹדָה אֶת ה', וְכִי בְּכָל מָה שֶׁהוֹלִידָה לֹא רָאוּי לְהוֹדוֹת לְקְדוּשַׁת בְּרוּךְ הוּא אֵלֶּא בְּנֶהָ? אֵלֶּא יְהוּדָה הוּא הַבֵּן הַרְבִּיעִי לְכַפְּסָא, וְהוּא מְשָׁלִים אֶת הַכַּפְּסָא וּמַשׁוּם כֶּף יְהוּדָה לְבַדּוֹ תַקְוִין הַכַּפְּסָא וְתוּמָךְ שֶׁל כָּל הַתּוּמָכִים.

[שהיו שלשה, אברהם ויצחק ויעקב, ואז בא דוד מיהודה והשלם הכפסא, ועל כך נקרא יהודה, שהוא השם הקדוש, והקל"ת (ארבע תולדות) מן גלות הכפסא] רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁמַאֲרִי אֶת כָּל הָעוֹלָם בַּתּוֹרָה וּכְמָה מְאֹרוֹת מְאִירִים בְּשִׁבְלֵוֹ, עַל אַחַת פְּמָה וּכְמָה.

וַיֵּרָךְ רַאוּבֵן בִּימֵי קִצְרֵי חַטִּים וּבְשֻׁדָּה. (בראשית ל) רַבִּי יִצְחָק פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קד) מָה רַבּוֹ מַעֲשֵׂי ה' פְּלִמְ בְּחַכְמָה עֲשִׂיתָ מְלָאָה הָאֶרֶץ קִנְיָנָךְ. הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ, בְּכַמָּה אֶתֶר. אֵלֶּא, מָאֵן יִכִּיל לְמַמְנֵי עוֹבְדוֹי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהָא כְּמָה חִילִין וּמִשְׁרַיְיָן, מִשְׁנַיְיָן דָּא מִן דָּא, דְּלִית לוֹן חוּשְׁבָנָא. וְכִלְהוּ בְּזִמְנָא חֲדָא, פְּמַרְזָפָא דְּאַפִּיק זִיקִין לְכָל סַטְרִין בְּזִמְנָא חֲדָא. כֶּף קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אַפִּיק פְּמָה זִינִין וּמִשְׁרַיְיָן מִשְׁנַיְיָן דָּא מִן דָּא, דְּלִית לוֹן חוּשְׁבָנָא וְכִלְהוּ בְּזִמְנָא חֲדָא.

הָא חֲזִי, בְּדַבְּרָא וּבְרוּחָא פְּחֲדָא, אַתְּעֵבִיד עֲלֵמָא, דְּכַתִּיב (תהלים לג) בְּדַבְּרֵי ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָּל צְבָאָם. בְּדַבְּרֵי ה' - זֶה הַדְּבָר.

דְּבַרְרָא. וּבְרוּחַ פִּי, דָּא רוּחָא. דָּא בְּלֹא דָּא לָא אָזִיל, וְאַתְּפְּלִיל דָּא בְּדָא, וְנִפְיָק מְנִייהוּ כְּמָה חִילִין לְחִילִין, וּמִשְׁרַיְיָן לְמִשְׁרַיְיָן, וְכִלְא בְּזִמְנָא חֲדָא.

הָא חֲזִי כַּד בְּעָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַכְרִי עֲלֵמִין, אַפִּיק חַד נְהוּרָא סְתִימָאָה. דְּמִן הוּא נְהוּרָא, נִפְקִין וְנְהָרִין כָּל אֵינּוֹן נְהוּרִין דְּאַתְּגְּלִיָּין. וּמַה הוּא נְהוּרָא, נִפְקִין וְאַתְּפְּשֻׁטוּ וְאַתְּעֵבִידוּ שְׂאֵר נְהוּרִין וְאִיהוּ עֲלֵמָא עֲלֵאָה.

תּוֹ, אַתְּפְּשֻׁט הָאִי נְהוּרָא עֲלֵאָה, וְעֵבִיד אוּמְנָא, נְהוּרָא דְּלֹא נְהִיר, וְעֵבִיד עֲלֵמָא תַתָּאָה. וּבְגִין דְּאִיהוּ נְהוּרָא דְּלֹא נְהִיר, בְּעֵי לְאַתְּקְשָׁרָא לְעֵילָא, (דף קנו ע"ב) בְּעֵי לְאַתְּקְשָׁרָא לְתַתָּא, וּבְקִשׁוּרָא דְּלַתְּמָא, אַתְּקְשָׁר לְאַתְּנַהֲרָא בְּקִשׁוּרָא דְּלַעֲיָלָא. וְהָאִי נְהוּרָא דְּלֹא נְהִיר, בְּקִשׁוּרָא דְּלַעֲיָלָא, אַפִּיק כָּל חִילִין וּמִשְׁרַיְיָן לְזִינִין סְגִיאִין, הֵדָּא הוּא דְּכַתִּיב מָה רַבּוֹ מַעֲשֵׂי ה' פְּלִמְ בְּחַכְמָה עֲשִׂיתָ וּגּו'.

וְכַרְ מָה דִּי בְּאַרְעָא, הֵכִי נְמִי לְעֵילָא. וְלִית לָךְ מְלָה זְעִירָא בְּהָאִי עֲלֵמָא, דְּלֹא תִלְיָא כְּמְלָה אַחְרָא עֲלֵאָה דְּאַתְּפַקְדָּא עֲלֵיהָ לְעֵילָא, בְּגִין דְּכַד אַתְּעַר הָאִי לְתַתָּא, אַתְּעַר הוּא דְּאַתְּפַקְדָּא עֲלֵיהָ לְעֵילָא, דְּכִלְא אַתְּאַחַד דָּא בְּדָא.

הָא חֲזִי כְּתִיב, (בראשית ל) תְּנִי נָא לִי מְדוּדָאִי בְּנֶךְ. לָאוּ דוּדָאִים אוּלִידוּ לָהּ לְרַחֵל, אֵלֶּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָא גִלְגַּל מְלָה עַל יְדֵי דְּאֵינּוֹן דוּדָאִים. בְּגִין דִּיפּוּק יִשְׁשֻׁכְּרָ, דְּאַחִיד בְּאוּרִייתָא וְתִיר מְפִלְהוּ שְׁבַטִין. בְּגִין דְּהָא רַחֵל אַחִידָא בֵּיהּ בִּיעֵקֵב, לָא שְׁבַקְתָּ לִּיהָ לְגַבֵּי לָאָה. הֵדָּא הוּא דְּכַתִּיב (בראשית ל) הִמְעַט קִחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, וּכְתִיב לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה תַחַת צְבָאָי בְּנֶךְ.

וּבְרוּחַ פִּי - זֶה הָרוּחַ. זֶה כְּלִי זֶה לֹא הוֹלֵךְ, וְנִכְלָלִים זֶה עִם זֶה וְיוֹצֵאִים מֵהֶם כְּמָה צְבָאוֹת לְצְבָאוֹת, וּמְחַנּוֹת לְמַחְנוֹת, וְהַכֵּל בְּפַעַם אַחַת.

בֹּא רָאָה, כְּשֶׁרְצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרָא אֶת הָעוֹלָמוֹת, הוֹצִיא אוֹר נִסְתָּר אַחַד, שְׁמֵהְאוֹר הוּא יוֹצֵאִים וּמְאִירִים כָּל אוֹתָם הָאוֹרוֹת שֶׁהִתְגַּבְּלוּ, וּמְאוֹתוֹ הָאוֹר יוֹצֵאִים וְהִתְפַּשְּׁטוּ וְנַעֲשׂוּ שְׂאֵר הָאוֹרוֹת, וְהוּא הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. וְעוֹד, הָאוֹר הָעֲלִיּוֹן הִנֵּה הִתְפַּשְּׁט וְעָשָׂה אֶמֶן, אוֹר שְׂאִינוּ מְאִיר, וְעָשָׂה אֶת הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וּמַשׁוּם שֶׁהוּא אוֹר שְׂלֵא מְאִיר, רוּצָה לְהִתְקַשֵּׁר לְמַעְלָה, רוּצָה לְהִתְקַשֵּׁר לְמַטָּה. וּבְקִשְׁרָ שְׁלִמְטָה נִקְשֵׁר לְהָאִיר בְּקִשְׁרָ שְׁלִמְעָלָה. וְהָאוֹר הִנֵּה שְׂאִינוּ מְאִיר בְּקִשְׁרָ שְׁלִמְעָלָה, מוֹצִיא אֶת כָּל הַחֲלָלוֹת וְהַמְּחַנּוֹת לְמִינֵים רַבִּים. זֶהוּ שְׁכַתוּב מָה רַבּוֹ מַעֲשֵׂי ה' פְּלִמְ בְּחַכְמָה עֲשִׂיתָ וּגּו'.

וְכַרְ מָה שְׂבָאָרְךְ כֶּף גַּם לְמַעְלָה, וְאִין לָךְ דְּבַר קָטָן בְּעוֹלָם הִנֵּה שְׂלֵא תִלּוּי בְּדַבְּרֵי אַחַר עֲלִיּוֹן שֶׁהִתְמַנֶּה עֲלָיו לְמַעְלָה. מַשׁוּם שְׁכַשְׁמַתְעוֹרֵר זֶה שְׁלִמְטָה, מִתְעוֹרֵר אוֹתוֹ שֶׁהִתְמַנֶּה עֲלָיו לְמַעְלָה, שֶׁהַכֵּל נֶאֱחָז זֶה עִם זֶה. בֹּא רָאָה, פְּתוּב תְּנִי נָא לִי מְדוּדָאִי בְּנֶךְ. לֹא הִדוּדָאִים הִם שְׂלִידוֹ אֶת רַחֵל, אֵלֶּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְגַלְגַּל אֶת הַדְּבָר עַל יְדֵי אוֹתָם דוּדָאִים כְּדִי שְׂבָא יִשְׁשֻׁכְּרָ, שְׂאוֹחַז בַּתּוֹרָה יוֹתֵר מִכָּל הַשְּׁבַטִים, מַשׁוּם שְׁהָרִי רַחֵל הִאֲחִיזָהּ בִּיעֵקֵב לֹא הִשְׂאִירָה אוֹתוֹ לְלָאָה. זֶהוּ שְׁכַתוּב הִמְעַט קִחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, וְכַתוּב לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה תַחַת דוּדָאִי בְּנֶךְ.

איננו גרמו דיפוק יששכר לעלמא, בגין דסליק ריחא דאורייתא, קמי קדשא בריה הוא, הךא הוא דכתיב (שיר השירים ז) הדודאים נתנו ריח וגו'. וכתיב, (בראשית ל) וישפכ עמה בלילה הוא. והא אוקמוה, דעלמא עלאה. הוא, דסתים ולא גליא, בגין דהא אורייתא מעלמא עלאה נפקת.

ובבב אתר, עלמא עלאה. הוא, דלא אתגליא, והא אתמר, (במדבר יח) ועבד הלוי הוא, בגין לאמשכא מגיה ברבאן לכלא, ויששכר ביה אתאחיד, ועל דא קרינן עין החיים, אילנא דאינון חיינ עלאין, דאקרי הוא ולא אתה.

ואי תימא דאלין דודאים פתחו מעהא דרחל. לאו, דהא כתיב, (בראשית ל) וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה, קדשא בריה הוא, ולא מלה אתרא. בגין דאינון דודאים, אף על גב דחילא דלהון לעילא. בההוא חילא דלהון, לא אתמני פקידא דבנין, דהא בנין במזלא תליין, ולא במלה אתרא. ואי תימא דהא אינון למגנא אתבריאו, לאו, דהא אפילו (דף קנו ע"א) למלה דא, סיועא אינון לאינון דמתעפבי, ולא אינון עקראן, ולא אתגזר עליהו אלא במזלא.

ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא וגו'. (בראשית ל) האי מלה חציפותא איהו. לאו איהו הכי, אלא מהכא אוליפנא, ענוותנותא דלאה, דלא אמרה קמי אחתה מידי, ואיהי אקדימת לאורחא, ואמרה ליה בחשאי, ואודעא ליה. דהא ברשותא דרחל הוה, דכתיב, (שם) פי שכור שכרתיך, מרחל נטילת רשו, ובגין דלא בכאיש בעינאה דרחל, אמרה ליה לבר ולא בכיתא.

ורא עוד אלא פתחא משפנא דלאה (לבר), נפקת לבר, ועיילת ליה ליעקב בפתחא דלבר, עד לא ייעול למשפנא דרחל. מאי טעמא, בגין דלא תימא מלה קמי דרחל, ולא תחציף קמי אחתה. ולא עוד, אלא אמרה לאה, אי ייעול יעקב במשפנא דרחל, לאו דין הוא לאפקיה מתמן, בגין כף אקדימת ליה לבר.

וכר האי למה, אלא לאה ריחא דקודשא אתערת בה, וידעת דכל הני שבטין עלאין, פלהו קדישין, יפקון מגה, ודחקת שעתא, בחביבותא לקודשא בריה הוא, ובגין כף היא קראת לון שמהן, ברזא דחכמתא. רבי חייא ורבי יוסי, הוון אזלי באורחא, אומר רבי יוסי לרבי חייא, בכל זמנא (דאמון) דאזלינן באורחא, ולעינן באורייתא, קדשא בריה הוא מרחיש לן נסין, והשתא אורחא דא אריף לן, נתעסק באורייתא, וקדשא בריה הוא יזדווג בהדן.

פתח רבי חייא ואמר, (שמות יב) בראשון בארבעה עשר יום לחודש בערב תאכלו מצות, וכתיב, (דברים טז) שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני, לחם עני כתיב, האי מלה אתערו בה חברייא. אבל תא חזי, פד הוון ישראל במצרים, הוון ברשותא אתרא. פד בעא קדשא בריה הוא לקרבא לון לגביה, יתב לון אתר דלחם עני. לחם עני, מאן עני. דא דוד מלפא, דכתיב ביה (תהלים מ) פי עני ואביון אני.

והאי לחם עני אקרי מצה, נוקבא בלא דכורא, מסכנותא הוי, אתקריבו לגבי מצה בקדמיתא, פיון דקריבו לון נמיר, עייל לון קדשא בריה הוא בדרגין אתרנין,

ורא עוד, אלא בפתח של משפן לאה (לחין) יצאה החוצה, והכניסה את יעקב בפתח שבחוץ טרם שיכנס למשפן רחל. מה הטעם? פדי שלא תאמר דבר לפני רחל, ולא תתחצף לפני אחותה. ולא עוד, אלא אמרה לאה, אם יכנס יעקב למשפן רחל, אינו דין להוציאו משם, משום כף הקדימה לו בחוץ.

וכר זה למה? אלא שרוח הקדש התעוררה בלאה, וידעה שכל השבטים העליונים הללו, כלם קדושים, יצאו ממנה, ודחקה השעה בחביבות לקדוש ברוך הוא, ומשום כף קראה להם שמות בסוד החכמה.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך. אומר רבי יוסי לרבי חייא, בכל פעם (שאני) הולכים בדרך ועוסקים בתורה, הקדוש ברוך הוא מרחיש לנו נסים, וכעת הדרך הזו ארבה לנו, נתעסק בתורה, והקדוש ברוך הוא יתחבר עמנו.

פתח רבי חייא ואמר, (שמות יב) בראשון בארבעה עשר יום לחודש בערב תאכלו מצות, וכתיב (דברים טז) שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני. לחם עני כתיב, האי מלה אתערו בו חבריים. אבל בא ראה, כשהיו ישראל במצרים, היו ברשות אתרת. כשרצה הקדוש ברוך הוא לקרב אותם אליו, נתן להם מקום של לחם עני, לחם עני. מי העני? זה דוד המלך, שכתוב בו (תהלים מ) פי עני ואביון אני.

ולחם עני הזה נקרא מצה, נקבה בלי זכר היא עני. התקרבו למצה בהתחלה. פיון שקרבו אותם יותר, הכניס אותם הקדוש ברוך הוא בדרגות אחרות, והתחבר

ואתחבר דכורא בנוקבא. וכדין, מצה פד אתחברת בדכורא אקרי מצוה בתוספת וא"ו, הדיא הוא דכתיב, (דברים ל) פי המצוה הזאת.

בגיני כף, מצה בקדמיתא, ולבתר מצוה. עד דהוו אזלי, שמעו חד קלא דאמר, טופסרא דקטנון, עקימן באורחא, סטו לעילא, לא תחתון בקוסטרא דקטרא דלתתא. אמר רבי יוסי, שמע מינה, דקדשא בריה הוא בעי לנטרא אורחין. סליקו לעילא, ועאלו בחד טורא, בין טנרין תקיפין, אמרו, הואיל וקדשא בריה הוא בעא באורחא דא, מלה נחמי או ניסא (תרויש) אתרחיש לן.

אזרי, יתבי גבי בקיעי דטנרא. סליק לון חד בר נש, תוהו, אמר רבי יוסי מאן אנת. אמר מאנשי ארקא אנא, אמר ליה, ותמן אית בני נשא, אמר אין, וזרעין וחצדין, מנייהו בחיזו אחרא משניין מנאי, וסליקנא גבייכו, למנדע מנייכו, מה שמייה דארעא דאתון בה.

אמר ליה, ארץ, בגין דהכא ארץ החיים שריא, דכתיב, (איוב כח) ארץ ממנה יצא לחם, מהאי יצא לחם, בשאר ארעא לא יצא לחם, ואי נפיק, לאו משבעת המינין. אדהכי עאל לאתריה. תוהו, אמרו ודאי קדשא בריה הוא בעי לאתערא לן במלה.

אמר רבי חייא, ודאי על האי קרא דאמרת, דכירנא דאוליפנא מסבאי, חד מלה עלאה. בפסח, דיהב לון קדשא בריה הוא לישראל לחם דא, מארעא דחיי, ולבתר לחם מן השמים, לחם דא, והא אוקימנא מלה.

הו הוה אמר, דבר (דף קנו ע"ב) נש, פד נפיק להאי עלמא, לא ידע מידי, עד דאטעיים לעולם הנה, לא יודע דבר עד שטועם לחם. פיון שאוכל

זכר עם נקבה. ואז, כשמצה מתחברת בזכר, נקרא מצוה, בתוספת וא"ו. זהו שכתוב (דברים ו) כי המצוה הזאת. משום כף מצוה פראשונה, ואחר כף מצוה. בעודם הולכים שמעו קול אחד שאמר: גדוד של רוצחים אורכים בדרך, סטו למעלה, אל תרדו לטירה חסרת הגג שלמטה. אמר רבי יוסי, מנה נשמע שהקדוש ברוך הוא רוצה לשמר את דרכינו. עלו למעלה ונכנסו להר אחד, בין סלעים תזקים. אמרו, הואיל והקדוש ברוך הוא רצה בדרך הוה, נראה דבר, או יתרחש לנו גס.

חלבו. ישבו על בקיעי הסלע. עלה להם איש אחד. תמהו. אמר רבי יוסי, מי אתה? אמר, אני מאנשי ארקא. אמר לו, ושם יש בני אדם? אמר, כן, וזרעים וקוצרים, מהם במקרא אחר משנים ממני, ועליתי אליכם להכיר מהם, מה שמה של הארץ שאתם בה?

אמר לו, ארץ, משום שכאן שורה ארץ החיים, שכתוב (איוב כח) ארץ ממנה יצא לחם. מזו יצא לחם? בשאר הארץ לא יצא לחם, ואם יוצא, לא משבעת המינים. בינתיים נכנס למקומו. תמהו. אמרו, ודאי הקדוש ברוך הוא רוצה לעורר אותנו באיזה דבר.

אמר רבי חייא, ודאי על הפסוק הזה שאמרת, זכרתי שלמתי מסבי דבר אחד עליון בפסח, שנתן להם הקדוש ברוך הוא לישראל הלחם הנה מארץ החיים, ואחר כף לחם מן השמים, הלחם הנה, והנה בארנו את הדבר.

עוד היה אמר, שאדם, כשיוצא לחם, מתעורר לדעת ולהפיר. כף

נהמא. פיון דאכיל נהמא, אתער למנדע ולאשתמודעא. כף פד נפקו ישראל ממצרים, לא הוה ידעי מדי, עד דאטעיים לון קדשא בריה הוא לחם מהאי ארץ, דכתיב ארץ ממנה יצא לחם, וכדין עאלו ישראל למנדע ולאשתמודעא ליה לקדשא בריה הוא. וינוקא לא ידע, ולא אשתמודעא, עד דטעיים נהמא דהאי עלמא.

ישראל לא ידעו, ולא אשתמודעו במלין דלעילא, עד דאכלו לחם עלאה, וכדין ידעו ואשתמודעו בההוא אתר ובקעא קדשא בריה הוא דינדעון ישראל נתיר, בההוא אתר דאתחזי להאי ארץ. ולא יכילו, עד דטעמו לחם, מההוא אתר, ומאן איהו, שמים. דכתיב, (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, וכדין ידעו ואסתכלו בההוא אתר, ועד דאכלו לחם מההוא אתר, (כ"א ועד דלא אכלו לחם מאלון אתרי) לא ידעו מידי ולא אשתמודעו.

אתא רבי יוסי ונשקיה. אמר, ודאי על דא אתער לון קדשא בריה הוא כהאי, ועל דא שירותא דישראל למנדע, לחם הוה. קמו ואזלו, עד דהוו אזלו, חמו תרי דרמוסקין, חד דבר וחד נוקבא. אמר רבי יוסי, לית לן מלה בעלמא, דלא הוי דבר ונוקבא, וכל מה די בארעא, הכי נמי בנימא. פתח רבי יוסי ואמר, (בראשית ל) ויבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו וגו', ותצא לאה לקראתו, מנא ידעת. הא אמרו דגעא חמרא, ולאה ידעת, ונפקת ליה, וגרים ליה דנפק מנה יששכר. הדיא

הוא דכתיב יששכר חמור גרם, אל תקרי גרם, אלא גרם דחמרא גרמא ליה. אמרת לאה, ודאי ידענא דאי ייעול יעקב במשפנא דרחל, לית לי

כשיצאו ישראל ממצרים, לא היו יודעים דבר, עד שהטעים להם הקדוש ברוך הוא לחם מן הארץ הוה, שכתוב ארץ ממנה יצא לחם, ואז נכנסו ישראל לדעת ולהפיר את הקדוש ברוך הוא. ותינוק לא יודע ולא מפיר עד שטועם לחם של העולם הנה.

ישראל לא ידעו ולא הפירו בדברים שלמעלה עד שאכלו לחם עליון, ואז ידעו והפירו את אותו מקום, ורצה הקדוש ברוך הוא שישראל ידעו יותר באותו מקום שראוי לארץ הוה, ולא יכלו, עד שטעמו לחם מאותו המקום, ומי הוא? שמים, שכתוב (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, ואז ידעו והסתכלו לאותו מקום. ועד שאכלו לחם מאותו מקום, [ועד שלא אכלו לחם באלו המקומות] לא ידעו דבר ולא הפירו.

בא רבי יוסי ונשקו. אמר, ודאי על זה העיר אותם הקדוש ברוך הוא בזה, ועל כן הראשית של ישראל לדעת היה הלחם. קמו והלכו. בעודם הולכים ראו שני פרות, אחד זכר ואחד נקבה. אמר רבי יוסי, אין לנו דבר בעולם שאינו זכר ונקבה, וכל מה שבארץ - כף גם בים.

פתח רבי יוסי ואמר, ויבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו וגו'. ותצא לאה לקראתו, מנין ידעה? הרי אמרו שגעה החמור, ולאה ידעה ויצאה אליו, וגרם לו שיצא ממנה יששכר. זהו שכתוב יששכר חמור גרם, אל תקרי גרם אלא גרם, שהחמור גרם לו. אמרה לאה: ודאי ידעתי שאם יבס יעקב למשפן רחל, אין

הוא דכתיב יששכר חמור גרם, אל תקרי גרם, אלא גרם דחמרא גרמא ליה. אמרת לאה, ודאי ידענא דאי ייעול יעקב במשפנא דרחל, לית לי

לְאַפְקָא לֵיהּ, אֶלְא אורֵיךָ לִיהּ הָכָא, וַיִּיעוּל בְּמִשְׁפְּנֵי.

כִּי שָׁכַר שְׁכַרְתִּיךָ בְּדוּדָאי בְּנִי, (בראשית ל) מַאי בְּדוּדָאי בְּנִי, בְּגִין דְּנִיחָא לִיהּ לִיעֻקֵּב עַל דָּא, דְּאֵלִין מְסִיעִין לְאוּלְדָא. וַיִּעֻקֵּב הָוָה יַדְעֵ, דְּמַלְהָ לֹא קִיַּימָא בְּדוּדָאִים, אֶלְא לְעִילָא.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קיג) מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה הַלְלוּיָהּ. אָמַר רַבִּי חִזְיָא רוּחָא דְקוּדְשָׁא קְאָמַר, מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת, דָּא רַחֲלֵ. אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה, דָּא לֹאָה. מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת, דָּא רַחֲלֵ. אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה (מלכות) - זֶה הָעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן. מִשׁוּם כֶּף הַלְלוּיָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל אֵלִין שְׁבָטִין, תְּקוּנִין דְּלִתְמָא אֵינּוּן, וְכִלְהוּ כְּגוּוּנָא דְלַעֲיָלָא. תָּא חֲזִי, כִּי שָׁכַר שְׁכַרְתִּיךָ, לְנִסְבָּא מְגִיָּה גּוּפָא וּמָאן אִיהוּ תוֹרָה. שָׁכַר שְׁכַרְתִּיךָ, לָךְ, לְגוּפָךָ מִמֶּשׁ. שָׁכַר (דף קנח ע"א) שְׁכַרְתִּיךָ, לְאוּלְדָא דְיוֹקֵנָךְ.

מִהָכָא, מָאן דְּלַעֲזֵי בְּאוּרֵייתָא, אַחְסִין עַלמָא דְאַתִּי וְאַחְסִין אַחְסִינָתָא דְיַעֲקֹב. אַחְסִין עַלמָא דְאַתִּי, דְּכַתִּיב יֵשׁ שָׁכַר יֵשׁ שָׁכַר, (ירמיה לא) כִּי יֵשׁ שָׁכַר, לְהִנְחִיל אֶהְיֵ יֵשׁ וְאַצְרִיתֵיהֶם אַמְלָא.

כִּי יִלְדְתִי לוֹ שֵׁשָׁה בְּנִים. (בראשית ל) אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, אֵלִין עִילָא וְתַתָּא וְאַרְבַּע סְטָרִין דְּעַלְמָא. וּמָאן דְּאַרְיָךְ בְּאַחַד, בְּעֵי לִיהּ לְאַמְלָכָא לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְעִילָא וְתַתָּא, וְלְאַרְבַּע סְטָרֵי דְעַלְמָא, וְהֵינּוּ אַחַד.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כְּתִיב, (שיר השירים ב) עַל הָרִי

לִי לְהוּצִיא אוֹתוֹ, אֶלְא אַחַבָּה לוֹ כָּאן וַיִּכְנַס לְמִשְׁפְּנֵי.

כִּי שָׁכַר שְׁכַרְתִּיךָ בְּדוּדָאי בְּנִי, מַה זֶה בְּדוּדָאי בְּנִי? מִשׁוּם שְׂנוּחַ לְיַעֲקֹב עַל זֶה, שְׂאֵלוֹ מְסִיעִים הַהוּלִיד. וַיִּעֻקֵּב הָיָה יוֹדֵעַ שְׂהַדְבָר לֹא עוֹמֵד בְּדוּדָאִים, אֶלְא לְמַעְלָה. פְּתַח וְאָמַר, מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה הַלְלוּיָהּ. אָמַר רַבִּי חִזְיָא, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹמְרָת: מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת - זֶה רַחֲלֵ. אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה - זֶה לֹאָה. מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת - זֶה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה (מלכות) - זֶה הָעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן. מִשׁוּם כֶּף הַלְלוּיָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל הַשְּׁבָטִים הִלְלוּ הֵם תְּקוּנִים שְׂלֵמָטָה, וְכִלְמֵ כְּמוֹ שְׂלֵמָעְלָה. בַּא רְאָה, כִּי שָׁכַר שְׁכַרְתִּיךָ - לְקַחַת מְכַנּוּ הַגּוּפָא, וְמִי הוּא? תוֹרָה. שָׁכַר שְׁכַרְתִּיךָ - לָךְ, לְגוּפָךָ מִמֶּשׁ. שָׁכַר שְׁכַרְתִּיךָ - הַהוּלִיד אֵת דְּמוּתְךָ.

מִכָּאן מִי שְׂעוּסָק בַּתוֹרָה, יוֹרֵשׁ אֵת הָעוֹלָם הַכָּא וְיוֹרֵשׁ אֵת נַחֲלַת יַעֲקֹב. יוֹרֵשׁ הָעוֹלָם הַכָּא, בְּכַתוּב יֵשׁ שָׁכַר, יֵשׁ שָׁכַר, (ירמיה לא) כִּי יֵשׁ שָׁכַר, לְפַעֲלָתְךָ, וְכַתוּב (משלי ח) לְהִנְחִיל אֶהְיֵ יֵשׁ וְאַצְרִיתֵיהֶם אַמְלָא.

כִּי יִלְדְתִי לוֹ שֵׁשָׁה בְּנִים. אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, אֵלוֹ מַעְלָה וּמַטָּה וְאַרְבַּעַת הַצְּדִדִּים שֶׁל הָעוֹלָם. וְמִי שְׂמַאֲרִיךְ בְּאַחַד, צָרִיךְ לוֹ לְהַמְלִיךְ אֵת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה וּלְמַטָּה וְלְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וְהֵינּוּ אַחַד.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כְּתוּב (שיר ב) עַל הָרִי בְּתֵר, וְכַתוּב (שם ח) עַל הָרִי בְּשָׂמִים. מִי הֵם הָרִי בְּשָׂמִים? אֵלוֹ שֵׁשֶׁת הַבְּנִים שֶׁל לֹאָה שְׂכוּלִים

בְּתֵר, וְכַתִּיב, (שיר השירים ח) עַל

הָרִי בְּשָׂמִים, מָאן אֵינּוּן הָרִי בְּשָׂמִים. אֵלִין שֵׁשֶׁת בְּנִין דְּלֹאָה, דְּאַכְלָלִין שֵׁשֶׁת אַחְרֵינִין, וְאֵינּוּן תְּרִיסַר, וְאֵינּוּן שֵׁשֶׁת בְּגִין דְּכָל חַד כְּלִיל בְּחִבְרִיָּה, וְלֹאָה עַלִּיָּהּ, לְקִיַּימָא (תהלים קיג) אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה הַלְלוּיָהּ.

וְעַד דָּא כְּתִיב, (דברים כב) לֹא תִקַּח הָאִם עַל הַבְּנִים, בְּגִין דְּאִיהוּ עַלמָא דְאַתְפְּסִיא, וְלֹא אַתְגְּלִיא, וְעַל דָּא (שם) שְׂלַח תְּשַׁלַּח אֵת הָאִם וְאֵת הַבְּנִים תִּקַּח לָךְ. בְּגִין דְּאִיהוּ עַלמָא דְאַתְפְּסִיא, וְלֹא אַתְגְּלִיא כָּלֵל.

וְאֵת הַבְּנִים תִּקַּח לָךְ, הֵינּוּ דְכְּתִיב, (דברים ד) כִּי שְׂאֵל נָא לְיָמִים רַאשׁוֹנִים וְגו' (שם) וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד קִצֵּה הַשָּׁמַיִם. וְכָל אֵלוֹ נִקְרָאִים הָרִי בְּשָׂמִים. מִכָּאן וְלִמְטָה נִקְרָאוּ הָרִי בְּתֵר, שְׂכַתוֹב וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהִיָּה לְאַרְבַּעָה רַאשִׁים, הַהָרִים שֶׁל הַפְּרוּד.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּנֵי הַשְּׂפָחוֹת קְשִׁירוּ קְשִׁרִין, אַרְבַּע קְשִׁרִין דְּאַצְטְרִיכוּ לְתַקוּנָא. וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, דְּבִגִּין כֶּף נִפְקִי לְבַר אֵינּוּן קְשִׁרִין, וְאַף עַל גַּב דְּכִלְהוּ חַד, וּמִכָּאן וְלַהֲלֹאָה כְּלְהוּ חַד, בְּאוּרַח מִיִּשְׂרָאֵל וְעַל דָּא, כְּלְהוּ שְׁבָטִין סְלָקִין בְּסַהְדוּתָא דְלַעֲיָלָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים קכב) שֵׁשֶׁם עַלּוֹ שְׁבָטִים שְׁבָטִי יְהִ עֵדוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּתִיב, (בראשית ל) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יִלְדָה רַחֵל אֵת יוֹסֵף וְגו', מַה חֲמָא יַעֲקֹב לְמִיָּהּ לְאוּרַחִיָּה, כְּדֵ אַתְיִלִיד יוֹסֵף, וְעַד לֹא אַתְיִלִיד יוֹסֵף לֹא בְעַא לְמִיָּהּ לְאוּרַחִיָּה. אֶלְא הָא אוּקְמוּהָ, דְחֲמָא דְאַתְיִלִיד שְׂטָנָא דְעָשׂוּ.

וְתָא חֲזִי, יוֹסֵף אֲשֵׁלִים דּוּכְתִיָּה בְּתֵרִיָּה וְיוֹסֵף זָכִי לִיהּ, דְּאַקְרִי צְדִיק,

שֵׁשָׁה אַחְרִים, וְהֵם שְׁנַיִם עֶשְׂרִים, וְהֵם שֵׁשָׁה, מִשׁוּם שְׂכַל אַחַד כְּלוּל בְּחִבְרוֹ, וְלֹאָה עַלִּיהֶם, לְקִיַּים (תהלים קיג) אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה הַלְלוּיָהּ.

וְעַד כֶּן כְּתוּב לֹא תִקַּח הָאִם עַל הַבְּנִים, מִשׁוּם שְׂהוּא הָעוֹלָם הַנְּסַתֵּר וְלֹא הַנְּגַלָּה, וְעַל כֶּן שְׂלַח תְּשַׁלַּח אֵת הָאִם וְאֵת הַבְּנִים תִּקַּח לָךְ, מִשׁוּם שְׂהוּא הָעוֹלָם שְׂנַסְטֵר וְלֹא הַתְּגַלָּה כְּלָל.

וְאֵת הַבְּנִים תִּקַּח לָךְ, הֵינּוּ שְׂכַתוֹב כִּי שְׂאֵל נָא לְיָמִים רַאשׁוֹנִים וְגו' וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד קִצֵּה הַשָּׁמַיִם. וְכָל אֵלוֹ נִקְרָאִים הָרִי בְּשָׂמִים. מִכָּאן וְלִמְטָה נִקְרָאוּ הָרִי בְּתֵר, שְׂכַתוֹב וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהִיָּה לְאַרְבַּעָה רַאשִׁים, הַהָרִים שֶׁל הַפְּרוּד.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּנֵי הַשְּׂפָחוֹת קְשִׁירוּ קְשִׁרִים, אַרְבַּעָה קְשִׁרִים שְׂהַצְטְרוּכוּ לְתַקוּנָא. וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׂמִשׁוּם כֶּף יוֹצִיאִים הַחוּצָה אוֹתָם הַקְּשִׁרִים. וְאַף עַל גַּב שְׂכַלְמֵ אַחַד, וּמִכָּאן וְהִלֹּאָה כְּלָם אַחַד, בְּדִרְךָ יִשְׂרָאֵל, וְעַל כֶּן כָּל הַשְּׁבָטִים עוֹלִים בְּעֵדוֹת לְמַעְלָה. זֶהוּ שְׂכַתוֹב (תהלים קכב) שֵׁשֶׁם עַלּוֹ שְׁבָטִים שְׁבָטִי יְהִ עֵדוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּתוּב וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יִלְדָה רַחֵל אֵת יוֹסֵף וְגו'. מַה רְאָה יַעֲקֹב לְלַכַּת לְדָרְכוֹ כְּשִׁנּוּלֵד יוֹסֵף, וְטָרַם שְׂנוּלֵד יוֹסֵף לֹא רָצָה לְלַכַּת לְדָרְכוֹ? אֶלְא הִנֵּה פְּרִשׁוּהָ, שְׂרָאָה שְׂנוּלֵד שְׂטָנָא שֶׁל עָשׂוּ.

וְכַא וְרָאָה, יוֹסֵף הַשְּׁלִים אֵת מְקוּמוֹ אַחְרֵי וְיוֹסֵף זָכָה לוֹ, שְׂנַקְרָא צְדִיק, וְכַאן סִיּוּם הַגּוּפָא. כִּינּוּן שְׂרָאָה יַעֲקֹב שְׂנַשְׁלַם הַגּוּפָא, רָצָה הַגּוּפָא לְלַכַּת לְדָרְכוֹ, וְסִיּוּם הַגּוּפָא הוּא הַבְּרִית, וְעַם כָּל זֶה

וְתָא חֲזִי, יוֹסֵף אֲשֵׁלִים דּוּכְתִיָּה בְּתֵרִיָּה וְיוֹסֵף זָכִי לִיהּ, דְּאַקְרִי צְדִיק,

וְהָיָה סִיּוּמָא דְגּוֹפָא. פִּיּוּן דִּחְמָא יַעֲקֹב, דְאַשְׁתְּלִים גּוֹפָא, בְּעָא גּוֹפָא לְמַהֲרָ לְאוּרְחֵיהּ, וְסִיּוּמָא דְגּוֹפָא הוּא בְרִית. וְעַם כָּל דָּא בְּנִימָן אֲשֵׁלִים חוּשְׁבָנָא, דְבֵייה אֲשְׁתְּלִמוּ תְרִיסֵר.

וְאִי תִימָא, וְכִי לֹא הוּא יַדַּע יַעֲקֹב, דְעַד פְּעֵן לֹא אֲשְׁתְּלִמוּ שְׂבָטִין, אַף עַל גַּב דְאַתְלִיד יוֹסֵף, מָאי טַעמָא לֹא אוּרִיף עַד דִּיתְלִיד בְּנִימָן וַיִּשְׁתְּלִימוּ שְׂבָטִין. אֲלֵא, יַעֲקֹב בְּחֻמְתָּא עֲבַד, וּמְלָה יַדַּע. אָמַר, וְדָאִי אִי אֲשְׁתְּלִמוּ הָכָא כְּלָהוּ שְׂבָטִין, הָא יַדַּענָא דְתַקוּנָא דְלַעֲלֵא שְׂרָא עֲלֵיהּוּ כְּדָקָא יְאוּת. וּבְאַרְעָא דָּא, לֹא לִיבְעֵי דִישְׁתְּלִימוּ, אֲלֵא בְאַרְעָא קְדִישָׁא.

תָּא חֲזִי, דְהֵכִי הוּא, דְכְּלָהוּ תְרִיסֵר שְׂבָטִין, תַּקוּנָא דְעֲלֵמָא תַתָּא נִינְהוּ, וְכִיּוּן דְאַתְלִיד בְּנִימָן, מִיתַת רְחֵל, וְנִטְלָא דּוּכְתָא הָאִי עֲלֵמָא תַתָּא, לְאַתְתַּקְנָא בְּהוּ. וְעַל דָּא לֹא אַתְלִיד בְּנִימָן, אֲלֵא בְאַרְעָא קְדִישָׁא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית מח) וְאֲנִי בְכוֹרֵי מִפְּדֵן מִתָּה עֲלִי רְחֵל בְּאַרְצָא פְּנַעַן בְּדִרְךָ, וּתְמָן מִיתַת רְחֵל וְנִטְלָא דּוּכְתָא, הָאִי עֲלֵמָא תַתָּא, לְאַתְיִשְׁבָּא בְּבֵיתָא שְׁלִימַתָּא, וְכָל זְמָנָא דְרְחֵל קְוִימָא, עֲלֵמָא תַתָּא לֹא אַתְתַּקְנָא בְּהוּ, מִיתַת רְחֵל, נִטְלָא (ד"א ל"ג לעיל) בֵּיתָא בְּשְׁלִימוּ.

וְאִי תִימָא, לָאָה אֲמַאי לֹא מִיתַת בְּהוּא זְמָנָא. אֲלֵא בְּגִין דְּבֵיתָא בְּעֲלֵמָא תַתָּא (כ"א עלאה) אִיהוּ, וְכֹלָא מְנִיה הוּוּ לְאַתְתַּקְנָא, וְלֹא מְעֲלֵמָא עֲלָאָה (כ"א תַתָּא), וּבְגִין כֶּף לֹא מִיתַת בְּהוּא שְׁעָתָא. וְכָל עוּבְדוֹי דְלָאָה בְּאַתְפְּסִיאַ אִינוּן, בְּגִין דְּעֲלֵמָא עֲלָאָה אִיהוּ בְּאַתְפְּסִיאַ, וְלֹאָה בְּאַתְפְּסִיאַ, וּבְגִין כֶּף לֹא אֲדַכְר מִיתַתָּה דְלָאָה, כְּמִיתַתָּה דְרְחֵל.

בְּנִימָן הַשְׁלִים אֶת הַחֲשׂוֹבוֹן, שְׂבֹו נִשְׁלֶמוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר. וְאֵם תְּאֵמַר, וְכִי לֹא הִיָּה יוֹדַע יַעֲקֹב שְׂעָר עֲכָשׁוּ לֹא הִשְׁתְּלִמוּ הַשְּׂבָטִים, אַף עַל גַּב שְׂנוּלֵר יוֹסֵף, מָה הִטְעַם לֹא חָפָה עַד שְׂנוּלֵר בְּנִימָן וַיִּשְׁתְּלִמוּ הַשְּׂבָטִים? אֲלֵא יַעֲקֹב עָשָׂה בְּחֻמְתָּהּ יוֹדַע הַדְּבָר. אָמַר, וְדָאִי אִם יִשְׁתְּלִמוּ כִּיּוּן כָּל הַשְּׂבָטִים, הִנֵּה יִדְעִיתִי שֶׁהִתְקוּן שֶׁל מַעֲלָה שְׂרוּי עֲלֵיהֶם כְּרַאוּי, וּבְאַרְץ הַזֶּה לֹא צָרִיכִים שִׁישְׁתְּלִמוּ, אֲלֵא בְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה.

בָּא רָאָה שְׂכַף הוּא, שְׂכַל שְׁנַיִם עֶשֶׂר הַשְּׂבָטִים הֵם הִתְקוּן שֶׁל הָעוֹלָם הַתְּתוּן, וְכִיּוּן שְׂנוּלֵר בְּנִימָן, מִתָּה רְחֵל, וְלִקְחָה אֶת הַמְּקוֹם הָעוֹלָם הַתְּתוּן הַזֶּה לְהִתְפַּקֵּן בְּהֵם, וְעַל כֵּן לֹא נוֹלַד בְּנִימָן אֲלֵא בְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה. זְהוּ שְׂכָתוּב וְאֲנִי בְּבֹאִי מִפְּדֵן מִתָּה עֲלִי רְחֵל בְּאַרְצָא פְּנַעַן בְּדִרְךָ, וְשֵׁם מִתָּה רְחֵל וְנִטְלָה אֶת הַמְּקוֹם, הָעוֹלָם הַתְּתוּן הַזֶּה, לְהִתְיַשֵּׁב בְּבֵית שְׁלֹם. וְכָל זְמַן שֶׁרְחֵל קְוִימָת, הָעוֹלָם הַתְּתוּן אֵינוּ נִתְקַן בְּהֵם. מִתָּה רְחֵל - נִטְלָה (לְעֵילָה) הַבֵּית בְּשְׁלֵמוֹתוֹ.

וְאֵם תְּאֵמַר, לָמָּה לֹא מִתָּה לָאָה בְּאוּתוֹ הַזְּמַן? אֲלֵא מְשׁוּם שֶׁהַבֵּית הוּא בְּעוֹלָם הַתְּתוּן וְהַעֲלִיּוֹן, וְהַכֹּל הֵיךְ מְבַנְּנוּ לְהִתְתַּקֵּן, וְלֹא מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן (הַתְּתוּן), וּמְשׁוּם כֶּף לֹא מִתָּה בְּאוּתָּהּ שְׁעָה. וְכָל מַעֲשֵׂי לָאָה הֵם בְּנִסְתֵּר, מְשׁוּם שֶׁהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הוּא בְּנִסְתֵּר וְלֹא בְּנִגְלָה, וּמְשׁוּם כֶּף לֹא נִזְכָּרָה מִיתַתָּה שֶׁל לָאָה כְּמִיתַתָּה שֶׁל רְחֵל.

וְתָא חֲזִי, דְהֵכִי הוּא וְדָאִי. בְּגִין דְּעֲלֵמָא עֲלָאָה, כָּל מְלוּי בְּאַתְפְּסִיאַ, וְעֲלֵמָא תַתָּאָה כָּל מְלוּי בְּאַתְגְּלִיאַ. בְּגִין כֶּף, אַתְפְּסִיאַ לָאָה בְּמַעְרַתָּא דְכְּפַלְתָּא, וְרְחֵל בְּגִלּוּיָא דְאוּרְחָא, דָּא בְּסַתְרָא, וְדָא בְּאַתְגְּלִיאַ. וּבְאַתְפְּסִיאַ עֲלֵמָא עֲלָאָה אַתְרֵשִׁים, דְכְּתִיב, (בראשית ל) וְתֵאמֶר לָאָה בְּאַשְׂרֵי כִי אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת, וּבְגִין כֶּף קָרָאָה שְׁמִיהָ אֲשֶׁר. (בגין כֶּף כָּל בְּרַכָּא (ד' קנח ע"א) דְהַרְוִין עֲלֵמָן בְּאַתְגְּלִיאַ וּבְאַתְפְּסִיאַ (ועם כל דא).

וּבְגִין דָּא, פְּלֵא חֵד, דְהָא כֹּלָא הוּי מְעֲלֵמָא עֲלָאָה. הֵכִי נָמִי וּבְכָל אַתְר, תְּרִין עֲלֵמָן, דָּא בְּאַתְגְּלִיאַ וְדָא בְּאַתְפְּסִיאַ. וְאַנְן לֹא מְבֻרְכֵינוּן לְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא, אֲלֵא בְתַרְוִין עֲלֵמָן, דְכְּתִיב, (תהלים קו) בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. בְּגִינֵי כֶּף, עֲלֵמָא עֲלָאָה קְרִינָן הו"א, וְקְרִינָן לְעֲלֵמָא תַתָּאָה אַתְ"ה, בְּגִין דָּאִיהוּ בְּרוּף מְעֲלֵמָא עֲלָאָה, עַל יְדָא דְצַדִּיק. הָדָא הוּא דְכְּתִיב (תהלים קלה) בְּרוּף ה' מְצִיּוֹן שׁוֹכֵן יְרוּשָׁלַם וְגו'. וְדָאִי מְצִיּוֹן אִיהוּ בְּרוּף.

תָּא חֲזִי, בְּגוּוּנָא דָּא (שמות לד) ה' ה' תְּרִין עֲלֵמָן נִינְהוּ, דָּא בְּאַתְגְּלִיאַ וְדָא בְּאַתְפְּסִיאַ, וְעַל דָּא פְּסִיק טַעמָא בְּגוּוּיָהוּ, וּמְעֲלֵמָא דָּא עַד עֲלֵמָא דָּא, פְּלֵא חֵד. וְיַהּוּ כְּאַשֶׁר יְלַדָּה רְחֵל אֶת יוֹסֵף וְגו', (בראשית לא) אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזִי, שְׁלִימוּתָא דִּיעֲקֹב דְלֹא כְּעָא לְמִיזַל אֲלֵא בְרִשׁוּתִיהָ דְלְבָן. וְאִי תִימָא, זְמָנָא אַחְרִינָא אֲמַאי לֹא אָזִיל בְּרִשׁוּתִיהָ. אֲלֵא בְּגִין דְּרְחֵל יַעֲקֹב, דְלֹא יִשְׂבּוּק לִיהָ, וַיִּשְׁתְּלִימוּ תְרִיסֵר שְׂבָטִין בְּאַרְעָא אַחְרָא. וְעַל דָּא כִּיּוּן דְחֻמָּא דְמָטָא שְׁעָתָא דְבְּנִימָן, בְּרַח. כְּמָה דְאֵת אָמַר, וַיְבָרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ.

וְבֹא וְרָאָה שְׂכַף זֶה וְדָאִי, מְשׁוּם שֶׁהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן כָּל דְבָרָיו בְּנִסְתֵּר, וְהָעוֹלָם (הַעֲלִיּוֹן) הַתְּתוּן כָּל דְבָרָיו בְּנִגְלָה, מְשׁוּם כֶּף נִתְפַּסְתָּה לָאָה בְּמַעְרַת הַכְּפֹלֶה, וְרְחֵל בְּדִרְךָ הַגְּלוּיָהּ. זֹו בְּנִסְתֵּר, וְזֹו בְּגִלּוּיָא. וּבְנִסְתֵּר הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן גֵּרֶשׁ, שְׂכָתוּב וְתֵאמֶר לָאָה בְּאַשְׂרֵי כִי אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת, וּמְשׁוּם כֶּף קָרָאָה שְׁמוֹ אֲשֶׁר. (ומשום כֶּף כָּל הַבְּרִכוֹת שֶׁל שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת בְּנִגְלָה וּבְנִסְתֵּר, וְעַם כָּל זְהוּ).

וּמְשׁוּם כֶּף הַכֹּל אַחַד, שְׁהָרִי הַכֹּל הוּא מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. כֶּף גַּם, וּבְכָל מְקוֹם, שְׁנֵי עוֹלָמוֹת, זֶה בְּנִגְלָה וְזֶה בְּנִסְתֵּר, וְאַנּוּ לֹא מְבֻרְכִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא אֲלֵא בְשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, שְׂכָתוּב בְּרוּף ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. מְשׁוּם כֶּף לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן קוֹרְאִים הו"א, וְלְעוֹלָם הַתְּתוּן קוֹרְאִים אַתְ"ה, מְשׁוּם שֶׁהוּא בְּרוּף מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן עַל יְדֵי הַצַּדִּיק. זְהוּ שְׂכָתוּב בְּרוּף ה' מְצִיּוֹן שְׁכָן יְרוּשָׁלַם וְגו'. וְדָאִי מְצִיּוֹן הוּא בְּרוּף.

בָּא רָאָה, כְּמוֹ כֵּן ה' ה' שְׁנֵי עוֹלָמוֹת הֵם, זֶה בְּנִגְלָה וְזֶה בְּנִסְתֵּר, וְעַל כֵּן מְפָסִיק הִטְעַם בְּחוּכְם, וּמְהַעוֹלָם הַזֶּה וְעַד הָעוֹלָם הַזֶּה הַכֹּל אַחַד. וְיַהּוּ כְּאַשֶׁר יְלַדָּה רְחֵל אֶת יוֹסֵף וְגו'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בָּא רָאָה הַשְׁלֵמוֹת שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁלֹּא רָצָה לְלַכֵּת אֲלֵם בְּרִשׁוֹת לְבָן. וְאֵם תְּאֵמַר, לָמָּה לֹא הִלֵּךְ פַּעַם אַחֲרַת בְּרִשׁוֹתוֹ? אֲלֵא מְשׁוּם שֶׁפָּחַד יַעֲקֹב שֶׁלֹּא יַעֲזֹב אוֹתוֹ וַיִּשְׁתְּלִימוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׂבָטִים בְּאַרְץ אַחֲרַת, וְעַל כֵּן, כִּיּוּן שְׂרָאָה שֶׁהִגִּיעָה שְׁעָתוֹ שֶׁל בְּנִימָן, בְּרַח, כְּמוֹ שְׂנָאֵר וַיְבָרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ.

נתבאר שלא יגלגל לבן עמו גלגולים וישאר שם, שהרי בראשונה אמר לו, ומיד גלגל עליו גלגולים ונשאר שם, וכעת פחד מפניו.

אבל יתרו לא היה כף כלפי משה, משום שלבן היה מכשף, ובכשופ היה כל מעשהו כלפי יעקב, וכעת לא רצה יעקב להתעכב שם, שהרי הקדוש ברוך הוא אמר לו שוב אל ארץ אבותיך וגו', ועל פן לא רצה להתעכב ולעזוב את מצות רבונו.

בא ראה, כתיב ויזכר אלהים אל רחל וגו'. פתח ואמר, (תהלים מו) למנצח לבני קרח על עלמות שיר. בפסוק הזה יש להסתפל שהוא סוד של חכמה, וכל השירים והתשבחות הללו שהיו אומרים בני קרח, כלם מחדשים הם אותם שירים ותשבחות שהיו מלפנים, וכן כל אותם שירות ותשבחות שאמר דוד וכל אותם שהיו עמו, כלם היו בסוד עליון, בסוד החכמה.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא עשה את העולם התחתון כמו העולם העליון, וכל אותם הסדרים שסדרו דוד ושלמה בנו וכל אותם נביאי האמת - כלם סדרו כמו שלמעלה.

בא ראה, כמו שיש משמרות בארץ - כך גם בקיע שמזמרים לרבונם ואומרים תמיד שירה, וכלם עומדים אלו כנגד אלו, והכל בסדרים של שירות ותשבחות, והרי פרשה החברים. עלמות שיר, מה זה עלמות שיר? אלא כמו שנאמר (שיר ו) ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר. מה זה ועלמות אין מספר? כמו שנאמר

מלכות ושמונים פלגשים

ודיווריה הרה תדיר עמיה דלבן, אמאי לא בעא רשותא מניה. אלא היא אתמר דלא יגלגל לבן עמיה גלגולים וישתאר תמן. דהא בקדמיתא אמר ליה, ומיד גלגל עליה גלגולים וישתאר תמן, והשתא דחיל מניה.

אבל יתרו, לא הוה הכי לגבי משה. בגין דלבן חרשא הוה, ובחרשא הוה כל עובדוי לגבי דיעקב, והשתא לא בעא יעקב לאתעכבא תמן, דהא קדשא בריה הוא אמר ליה (בראשית לא) שוב אל ארץ אבותיך וגו'. ועל דא לא בעא לאתעכבא ולמישבך פקודא דמריה.

הא חזי, כתיב, (בראשית ל) ויזכר אלהים את רחל וגו', פתח ואמר, (תהלים מו) למנצח לבני קרח על עלמות שיר. האי קרא, אית לאסתכלא ביה, דרזא דחכמתא איהו. וכל הגי שירין ותושבחון, דהווי אמרי בני קרח, פלהו מחדתין אינון שירין ותושבחון דהווי מלקדמין, וכן כל אינון שירין ותושבחון דאמר דוד וכל אינון דהווי עמיה, פלהו הווי ברזא עלאה, ברזא דחכמתא.

הא חזי, עבד קדשא בריה הוא עלמא תתאה כגוונא דעלמא עלאה, וכל אינון סדרין דסדרו דוד ושלמה בריה, וכל אינון נביאי קשוט פלהו (דף קנח ע"א) סדרו פגוונא דלעילא.

הא חזי, פגוונא דאיפא משמרות בארעא, הכי נמי ברקיעא. דמזמרי למרייהו, ואמרי שירתא תדיר. וכלהו קיימין אליו לקבל אליו, וכלא בסדרין דשירין ותושבחון, והא אוקמוה חברייא.

עלמות שיר, מאי עלמות שיר. אלא כמה דאת אמר, (שיר השירים ו) ששים המה

דבין דאתיליד בנגמין, אתקשרת שכינתא בכלהו שבטין, ונטלא ביתא בכלהו. ויעקב הוה ידע ברזא דחכמתא, דכד ישתלימו תריסר שבטין, דשכינתא תתקשט ותתקשר בהו, ורחל תמות, ואיהי נטלא ביתא.

הא חזי, הכי אוליפנא, עלמא תתאה אתחזי ליה ליעקב כמה דאתחזי למשה, אלא דלא יכילת, עד דהווי תריסר שבטין בביתא לאתקשרא בהו, וכדין אתדביאת (ג"א אתדתיית) רחל, ונטלא איהי ביתא בכלהו שבטין, והות עקרא דביתא, וכדין (תהלים קיג) מושבי עקרת הבית ודאי.

אמר יעקב, הא מטא זמנא, דאשתלימו תריסר שבטין, ודאי עלמא דלעילא יחות הוא לביתא לאתקשרא בהו, ומספנותא דא אתדתייא קמיה. אי תמות הכא, לא אפוק מהכא לעלמין. ולא עוד, אלא בארעא דא, לא אתחזי לאשלמא ביתא. בגין כך ויהי פאשר ילדה וגו', עד לא אשתלימו שבטין.

שמע רבי שמעון, אמר, ודאי כל מלוי דרבי יהודה שפיר, ודא סליק על פלא. ואי תימא אמאי לא אזל ליה לארחה מיד. אלא, כל זמן דרחל לא מתעברא מבנגמין, אתעכב תמן. פיון דמטא זמנא דבנגמין, ערק ולא בעא רשותא, בגין דלא יתעכב תמן ויתחבר יעקב פכולהו שבטין, באתרא (דלא) דאצטריף.

רבי אבא פתח, (שמות ד) וילף משה וישב אל יתר חותנו וגו'. בא ראה, משה היה רוצה את צאן חותנו, ודעור היה עמו. ובשרצה ללכת, לא הלך אלא ברשותו. ויעקב, שהיה שלם, ודעורו תמיד היה עם לבן, למה לא בקש ממנו רשות? אלא הרי

שבין שגולד בנגמין, נקשרה השכינה בכל השבטים ונטלה הבית עם כלם. ויעקב היה יודע בסוד החכמה, שכאשר ישתלמו שנים עשר שבטים, שהשכינה תתקשט ותתקשר עמם ורחל תמות, והיא נוטלת את הבית. בא ראה, כך למדנו, העולם התחתון נראה ליעקב כמו שגוראה למשה, אלא שלא יכלה עד שהיו שנים עשר שבטים בבית להתקשר עמם, ואז נטלה (נדחה) רחל, והיא נטלה את הבית בכל השבטים והיתה עקר הבית, ואז ודאי מושבי עקרת הבית.

אמר יעקב, הנה הגיע הזמן שנשלמו שנים עשר השבטים, ודאי ירד העולם שלמעלה לבית להתקשר עמם, והמספנה הזאת נדחת לפניו. אם תמות פאן, לא אצא מפאן לעלמים. ולא עוד, אלא בארץ הזו לא ראוי להשלים את הבית. משום כך ויהי פאשר ילדה וגו', טרם ישתלמו השבטים.

שמע רבי שמעון ואמר, ודאי יפים הם כל דברי רבי יהודה, וזה עולה על הכל. ואם תאמר, למה לא הלך לו לדרכו מיד? אלא כל זמן שרחל לא התעברה מבנגמין, התעכב שם. פיון שהגיע הזמן של בנגמין, ברח ולא בקש רשות, כדי שלא יתעכב שם, ויתחבר יעקב בכל השבטים במקום (שלא) שצריף.

רבי אבא פתח, וילף משה וישב אל יתר חותנו וגו'. בא ראה, משה היה רוצה את צאן חותנו, ודעורו היה עמו. ובשרצה ללכת, לא הלך אלא ברשותו. ויעקב, שהיה שלם, ודעורו תמיד היה עם לבן, למה לא בקש ממנו רשות? אלא הרי

וכד בעי למיזל, לא אזל אלא ברשותא דידיה. ויעקב דהוה שלים

ועלמות אין מספר. מאי ועלמות אין מספר. פמה דאתא אמר (אייב כה) ה'יש מספר לגודליו. ובגין דלית לון חושבנא, כתיב ועלמות אין מספר.

ובכהו שורין שורין, מסתין סדרין, אלין לקביל אלין, לזמרא ולשפחא למריהון, ואלין אינון עלמות שיר. ובגין דאית עלמות דלא מזמרין כאלין, אלין אקרוין עלמות שיר.

תלת סדרין מתפרשין לכל סטר לד' סטרי עלמא, ובכל סדרא וסדרא דאיהי לכל סטר, תלת סדרין אתרנין. סדרא קזמאה דלסטרי מזרח, תלת סדרין אינון. ואינון תשעה סדרין, בגין דכל סדרא מאינון תלת, אית ליה תלת סדרין, ואשפחו דאינון תשעה, וכמה אלף ורבבן תחותיהו.

הני סדרין תשעה, פולהו מתנהגי באתון רשימן, וכל סדרא אסתכי לאינון אתון רשימן, (ס"א וקא איקמוח וכו' לכל סדרא וסדרא, וכלהו נטלי באתון רשימן ואלון עלאי פאלין וקריטאן אלון על אלון) ומתחברין כלהו, ואמרי שירתא. וכד אינון אתון פרחי גו אוירא דרוחא (החוי) דממנא על פלא, כדין אינון נטלי, ושירתא אתבסם, וחד את אתבטש מתתא. וההוא את סלקא ונחתא ותרין אתון פרחי עלייהו, והאי את מתתא, סלקא סדרא מתתא דלעילא ואתחבר בהו, ואתעבידו תלת אתון, כלהו לפום אתון יה"ו, דאינון תלת גו אספקלריא המאירה. מאילין אתפרשו תלת סדרין ואינון תרין אתון, וההוא את דסלקא, מתחברא עמהון ואינון תלת.

הא חזי, אינון תרין אתון עלאין, דסלקין באוירא, אינון פלילין דא בדא, רחמי

ה'יש מספר לגודליו. ומשום שאין להם חשבון, פתוב ועלמות אין מספר. וכך שורות שורות, מקיפים סדרים, אלו פגנר אלו, לומר ולשבח את רבונם, ואלו הם עלמות שיר. ומשום יש עלמות שאין מזמרות כמו אלו, אלו נקראות עלמות שיר.

שלישה סדרים נפרדים לכל צד לארבעת צדדי העולם, ובכל סדר וסדר, שהוא לכל צד, שלישה סדרים אחרים. סדר ראשון שלצד מזרח - שלישה סדרים הם, והם תשעה סדרים, משום שכל סדר מהשלישה הללו יש לו שלישה סדרים, ונמצאו שהם תשעה, וכמה אלפים ורבבות תחתייהם.

תשעת הסדרים הללו, פלם מתנהגים באותיות רשומות, וכל סדר מסתפל לאותן אותיות רשומות, (ומרי באריה וכו' לכל סדר וסדר) וכלם נוסעים באותיות רשומות, (אלו עליונים כאלו, ועומדים אלו על אלו) וכלן מתחברות ואומרות שירא, וכשאתון האותיות פורחות לתוף האויר של הרוח (ההיא) הממנה על הכל, אז הם נוסעים, והשירה נמתקת, ואת אחת מפה מלמטה, ואתה אות עולה ויורדת, ושתי אותיות פורחות עליהן. והאות הזו מלמטה מעלה סדר ממטה למעלה ומתחברת עמם, ונעשות שלש אותיות, פלם לפי האותיות יה"ו, שהן שלש בתוף האספקלריה המאירה. מאלו נפרדים שלישה סדרים ואתון שתי האותיות, ואתה האות שעולה מתחברת עמהן, והן שלש.

בא ראה, אותן שתי אותיות עליונות שעולות באויר, הן פלולות זו בזו, רחמים בדין,

בדינא. ובגין כך אינון תרין, ואינון מעלמא עלאה ברזא דדכורא, והאי דסלקא ואתחברא עמהון איהי נוקבא, ואתפלילת בתרווייהו. כגוונא דנוקבא אתפלילת בתרי סטרי, בימינא ובשמאלא, ואתחברת בהו, הכי נמי האי את נוקבא, דאתחברת בתרי אתון אתרנין, ואינון בתרי סטרין, אלין עלאין, ודא לתתא, וכלא איהו חד, דכר ונוקבא. (בר) דכד אתברי עלמא, דאינון אתון מעלמא עלאה נינהו, דאינון אולידו כל עובדין לתתא, כגוונא דלהון מממש, ובגין כך מאן דינע לון ואזדהר בהו, רחמי דלעילא ורחמי לתתא.

רבי שמעון אמר, אלין אתון כלהו, דכר ונוקבא, לאתפללא כחדא ברזא דמיין עלאין ומיין תתאין, וכלא חד, ודא איהו יחודא שלים. ובגין כך, מאן דינע להו, ואזדהר בהו, זכאה איהו חולקיה בהאי עלמא ובעלמא דאתי, בגין דאיהו עקרא דיחודא שלים כדקא יאות. תלת תלת מסטרא דא ומסטרא דא, ביחודא חדא בשלימו דכלא. וכלהו רזא דסדרא עלאה כדקא חזי, כגוונא דלעילא, דההוא סדרא תלת תלת ברזא חדא.

סדרא תניינא דלסטרי דרום, תלת סדרין אינון ליהוא סטרא. וכל סדרא וסדרא תלת תלת, ואינון תשעה, כמה דאתמר. ואתון אתפלגו הכי. לכל סטרי, לאתחברא כלא כחד, בגין דאית אתון ברזא דנוקבא, ואתון ברזא דדכורא, ואתחברו כלהו כחדא, והו חד ברזא דשמא קדישא שלים. ולגבייהו סדרין ממנן תלת תלת, כמה דאתמר. וכלא נפקא מסדרא דאבהן דלעילא, כסדרא

ומשום כך הן שפטים, והן מן העולם העליון, בסוד של זכר. וזו שעולה ומתחברת עמהן היא נקבה, ונקללת בשתייהן. כמו שהנקבה נקללת בשני צדדים, בימין ובשמאל, ומתחברת עמהם, כך גם האות הנקבה הזו שמתחברת עם שתי אותיות אחרות, והן בשני צדדים אלו העליונים, וזה למטה, והכל הוא אחד, זכר ונקבה. (וחי) שפאשר נברא העולם, שאותם האותיות הן מן העולם העליון, שהם הולידו את כל המעשים למטה כמו שלקם מממש. ומשום כך, מי שיודע אותן ונוהר בהן, אהוב הוא למעלה ואהוב למטה.

רבי שמעון אמר, כל האותיות הללו, זכר ונקבה, להפיל יחד בסוד המים העליונים והמים התחתונים, והכל אחד, וזהו היחוד השלם. ומשום כך, מי שמכיר אותם ונוהר בהם, אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא, משום שהוא עקר היחוד השלם כראוי, שלש שלש מצד זה ומצד זה, ביחוד אחד בשלמות הכל, וכלם הסוד של הסדר העליון כראוי כמו שלמעלה, שאותו סדר שלישה שלשה בסוד אחד.

סדר שני שלצד הדרום, שלישה סדרים הם לאותו הצד, וכל סדר וסדר שלישה שלישה, והם תשעה, כמו שצאמר, וכך נחלקות האותיות לכל צד להתחבר הכל יחד. משום שיש אותיות בסוד של נקבה, ואותיות בסוד של זכר, וכלן התחברו יחד, והן אחת בסוד השם הקדוש השלם, ואליהם סדרים ממנים שלישה שלישה, כמו שנתבאר, והכל יוצא מהסדר של האבות שלמעלה, כסדר שנתקנו

תלת תלת, כמה דאתמר. וכלא נפקא מסדרא דאבהן דלעילא, כסדרא

דַּאתְתַּקְנָא אַתּוּן דְּשָׂמָא קַדִּישָׁא יְהוָה, כְּמָה דַּאתְמָר. הַגִּי סְדְרִין פְּלָהוּ, מִתְנַהֲגִי בְּאַלִּין אַתּוּן יְדִיעֵן, וְנִטְלִי בְּהוּ, וְכְמָה חִילִין וְרַבּוּן פְּלָהוּ לְתַתָּא, דְּנִטְלִי וְאַתְנַהֲגִי בְּסִדְרָא דָא.

סְדְרָא תְּלִיתָאָה דְּלִסְטֵר צְפוּן, בְּתַלַּת סְדְרִין אֵינּוּן לְהֵוּא סְטֵרָא, וְאֵינּוּן תְּשַׁעָה. וּבְתַלַּת סְטְרִין תְּלַת תְּלַת לְכָל סְטֵר אֵינּוּן תְּשַׁעָה, וְאֵינּוּן סְדְרִין מִתְּלַת סְטְרִין כְּמָה דַּאתְמָר. שְׁבַעָה וְעֶשְׂרִים, (דף קנט ע"ב) בְּרָזָא דַּאתּוּן דַּאֵינּוּן שְׁבַעָה וְעֶשְׂרִין. וְאַף עַל גַּב דַּאֵינּוּן תְּרִין וְעֶשְׂרִין, שְׁלִימוּ דַּאתּוּן אֵינּוּן שְׁבַעָה וְעֶשְׂרִין. וְהָכִי סְדִירָא דְּסְדְרִין אַלִּין.

שְׁבַעָה וְעֶשְׂרִין לְתַלַּת תְּלַת סְדְרִין לְכָל סְטֵר. וְאַשְׁתַּכַּחוּ אַלִּין תְּלַת מֵהָאֵי סְטֵרָא דַּאֵינּוּן תְּשַׁעָה, וְאַלִּין תְּלַת מֵהָאֵי סְטֵרָא דַּאֵינּוּן תְּשַׁעָה, וְאַלִּין תְּלַת דֵּהָאֵי סְטֵרָא דַּאֵינּוּן תְּשַׁעָה. אֲשַׁתַּכַּחוּ כְּלָהוּ שְׁבַעָה וְעֶשְׂרִין.

וְרָזָא דַּאֲלִין שְׁבַעָה וְעֶשְׂרִין, אֵינּוּן תְּשַׁעָה אַתּוּן (אֵינּוּן) דַּאֵינּוּן בְּרָזָא דְּנוּקְבֵי, לְאַתְחַבְרָא בְּהוּ נּוּקְבָא, עִם אֵינּוּן תְּמַנִּי סְרִי סְטְרֵי אַחֲרֵינִין, בְּרָזָא דַּאתְמָר (נ"א דרבי), וְכֻלָּא אֵיְהוּ כְּדָקָא חֲזִי.

הָא חֲזִי, פְּגוּוּנָא דַּאֵינּוּן אַתּוּן עַלְאִין דְּעַלְמָא עַלְאָה, הָכִי נְמִי אַתּוּן אַחֲרֵינִין לְתַתָּא. אַתּוּן עַלְאִין רַבְרַבִּין, וְאַתּוּן תַּתְּאִין זְעִירִין, וְכֻלָּא דָא כְּגוּוּנָא דָא, וְכָל הַגִּי רִזִין, בְּרָזָא דְּדַכְר וְנוּקְבָא, כְּלָא חַד בְּשְׁלִימוּ.

השלמה מוחהשמטות (סימן נ"א)

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל, בְּשָׂרָה כְּתִיב פְּקִידָה, וּבְרַחֵל כְּתִיב זְכִירָה. אַמְאֵי, בְּגִין דְּזָכּוּר אַתְרָשִׁים בְּיַעֲקֹב דַּאֵיְהוּ בְּרִית שְׁלוֹם כַּד אַתְעֵבִיד יוֹסֵף, וּבְמָה כַּד נִטְל שׁוֹר בְּהֵדִיָּה

דְּלָא יִתְקִיף לְסִטְרָא אַחֲרָא. וּבְגִין כְּפָה אַתְקִירִי יוֹסֵף בְּכוֹר, דֵּהֵוּא שׁוֹר דְּנִטְל, בְּכוֹר שׁוֹרוּ וַדָּאֵי, וְהֵוּא שׁוֹר, שׁוֹר תָּם וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם. רַבּוּן וְשְׁלִיט מְאִרְיָה דְּבֵיתָא, דֵּהֵוּא שׁוֹר תָּם שְׂאִרֵי בְּגוּיָה: (עד כאן מוחהשמטות)

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל, (בראשית ל) דֵּהָא בְּמִזְלָא תְּלִיא, וּבְגִין כְּפָה כְּתִיב בְּהַ זְכִירָה. (בראשית כא) וְהוּא פְּקִיד אֶת שָׂרָה, לָאוּ מִמִּזְלָא הוּהוּ. וְאֵי תִימָא דֵּהָא בְּגִין בְּמִזְלָא תְּלִינִין וְלָא לְתַתָּא, הָכָא בְּשָׂרָה לָאוּ בְּמִזְלָא הוּהוּ. אֲלָא וְהוּא כְּתִיב, כְּלָא כְּחֻדָּא.

אֵי הָכִי אַמְאֵי כְּתִיב פְּקִידָה, אֲלָא וַדָּאֵי זְכִירָה, (דא) הוּת מְקַדְמַת דְּנָא, וְאַתְמָסֵר מִפְתַּחָא דָא לְתַתָּא, כְּמָה דְּכְתִיב, (בראשית יז) וְאַתְ בְּרִיתִי אֶקִּים אֶת יַצְחָק אֲשֶׁר תֵּלֵד לְךָ שָׂרָה לְמוֹעֵד הַזֶּה וְגו'. וְלִבְתֵּר פְּגוּוּנָא דָא, וְכִינּוּן דַּאֲדַפְר, בְּרָזָא דְּלַעֲיָלָא, לְבַתֵּר אַתְמָר בְּרָזָא דְּנוּקְבָא פְּקִידָה, לְמַהוּי כְּלָלָא דְּכֻלָּא כְּחֻדָּא.

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל. רַבִּי חֵיָא פְּתַח וְאָמַר, (שמות ו) וְגַם אֲנִי שְׂמַעְתִּי אֶת נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מְעַבְדִּים אֹתָם וְאֲזַכֵּר אֶת בְּרִיתִי. וְאֲזַכֵּר הָא זְכִירָה, בְּגִין דַּאֵיְהוּ לַעֲיָלָא. דֵּהָאֵי מִזְלָא דַּאֵיְהוּ לַעֲיָלָא בְּדַכּוּרָא, אַתָּא עַל פְּקִידָה דַּאֵיְהוּ בְּגִלוּתָא לְתַתָּא בְּנוּקְבָא. פְּגוּוּנָא דָא וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל, כְּמָה דַּאֲתָּא אַמְר וְאֲזַכֵּר אֶת בְּרִיתִי.

הָא חֲזִי, כְּתִיב, (שמות ג) פְּקִיד פְּקִידָתִי אֲתַכְּסֵם, וְכִי פְּקִיד פְּקִידָתִי, וְהָא פְּקִידָה בְּנוּקְבָא קִימָא וּבְהֵוּא זְמַנָּא בְּגִלוּתָא הוּת, וְאֵיְהוּ אַמְרַת פְּקִידָתִי. אֲלָא הָכָא אֵיְהוּ לְאַסְתַּפְלָא, וְרָזָא דְּחֻכְמַתָּא הָכָא וְאֵיְהוּ בְּגִלוּתָא הֵיךְ אַתְחֲזִי לְמִשָּׁה הָכָא, וְהֵיךְ אַמְרַת פְּקִידָתִי.

שׁוֹר עֲמוּ שְׁלָא יִחְזֹק אוֹתוּ חֲצֵד הָאֲחֵר, לְכָן נִקְרָא יוֹסֵף בְּכוֹר, שְׂאוֹתוּ שׁוֹר שְׁנַטְל בְּכוֹר שׁוֹרוּ וַדָּאֵי, וְאוֹתוּ שׁוֹר שׁוֹר תָּם, וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם רַבּוּן וְשְׁלִיט, כְּעַל חֲבִית שְׂאוֹתוּ שׁוֹר תָּם שׁוֹרָה כְּתוּכּוּ:

ע"כ מוחהשמטות

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל, שְׂהִירִי בְּמִזְלָא זֶה תְּלוּי, וּמִשׁוּם כְּפָה כְּתוּב בְּהַ זְכִירָה. וְהוּא פְּקִיד אֶת שָׂרָה - זֶה לָא הִיָּה מִהִמִּזְלָא. וְאֵם תֵּאמַר שְׂהִירִי הַבְּנִים תְּלוּיִים בְּמִזְלָא וְלָא לְמִשָּׁה - כְּאֵן בְּשָׂרָה זֶה לָא הִיָּה בְּמִזְלָא, אֲלָא כְּתוּב וְהוּא, הַכֵּל יַחַד. אִם כְּפָה, לְמַה כְּתוּב פְּקִידָה? אֲלָא וַדָּאֵי הַזְכִּירָה (הוּו) הִיָּתָה מְקַדְמָא לְכָן, וְהַמִּפְתַּח הַזֶּה נִמְסַר לְמִשָּׁה, כְּמוֹ שְׂכָתוּב (בראשית יז) וְאַתְ בְּרִיתִי אֶקִּים אֶת יַצְחָק אֲשֶׁר תֵּלֵד לְךָ שָׂרָה לְמוֹעֵד הַזֶּה וְגו'. אַחֲרֵי כֵן כְּמוֹ זֶה - פִּינּוּן שְׁנַזְכֵּר בְּסוּד שְׁלִמְעֵלָה, אַחַר כְּפָה נֵאמַר בְּסוּד שְׁל הַנּוּקְבָא פְּקִידָה, שְׂהִיָּה הַכֵּלָל שֶׁל הַכֵּל יַחַד.

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל. רַבִּי חֵיָא פְּתַח וְאָמַר, (שמות ו) וְגַם אֲנִי שְׂמַעְתִּי אֶת נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מְעַבְדִּים אֹתָם וְאֲזַכֵּר אֶת בְּרִיתִי. וְאֲזַכֵּר - הִרִי זְכִירָה, מִשׁוּם שְׂהִיא לְמַעֲלָה, שְׂהִמִּזְלָא הַזֶּה הוּא לְמַעֲלָה בְּזָכֵר, כְּאֵ עַל פְּקִידָה שְׂהִיא בְּגִלוּתָא לְמִשָּׁה בְּנוּקְבָה. כְּמוֹ כֵן וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל, כְּמוֹ שְׂנֵאמַר וְאֲזַכֵּר אֶת בְּרִיתִי.

כְּאֵ רַאָה, כְּתוּב פְּקִיד פְּקִידָתִי אַתְכֶם. וְכִי פְּקִיד פְּקִידָתִי? וְהִרִי הַפְּקִידָה עוֹמְדָת בְּנוּקְבָה, וּבִאֲוֹתוּ הַזְמַן הִיָּתָה בְּגִלוּתָא, וְהִיא אוֹמְרַת פְּקִיד פְּקִידָתִי? אֲלָא שְׂכָאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּל, וְכָאֵן סוּד שֶׁל הַחֻכְמָה, וְהִיא בְּגִלוּתָא, אֵיךְ נִרְאָה לְמִשָּׁה כְּאֵן וְאֵיךְ אַמְרָה פְּקִיד פְּקִידָתִי.

אָרָא הָכִי אוֹלִיפְנָא שְׁמַשׁא כּד נְהִיר, אִיהוּ בְּשַׁמַּיָא, וְתוּקַפְיָה וְחִילִיָּה שְׁלֵטָא עַל אַרְעָא בְּכָל אֲתַר. פִּגְוּוּנָא דָא (ישעיהו 1) מְלֵא כָל הָאָרְצִין פְּבוּדוּ, בְּזַמְנָא דְמַקְדָּשָׁא קְאִים, מְלֵא כָל הָאָרְצִין פְּבוּדוּ, דָּא אַרְעָא קְדִישָׁא. וְהַשְׁתָּא דִישְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, אִיהִי לְעִילָא, וְתוּקַפָּא סַחְרָא לְהוּ לִישְׂרָאֵל לְאַגְנָא עַלִיָּהּ, וְאַף עַל גַּב דְּאִינוּן פְּאַרְעָא אַחְרָא.

וְתָא חֲזִי, שְׂכִינְתָּא לְתַתָּא וּשְׂכִינְתָּא לְעִילָא. שְׂכִינְתָּא לְעִילָא בְּתַרִּיסַר תַּחֲוּמֵי רְתִיכִין קְדִישִׁין, וְתַרִּיסַר חִיוּן עַלְאִין. שְׂכִינְתָּא לְתַתָּא בְּתַרִּיסַר שְׁבַטִין קְדִישִׁין, וְכַדִּין אַתְּפִלִּילַת שְׂכִינְתָּא לְעִילָא וְתַתָּא, וְכֵלָא בְּחַד זְמַנָּא כַּחְדָּא. וְאַף עַל גַּב דְּבְזַמְנָא דִישְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא לְתַתָּא, לָא אַתְּתַקְנַת לְעִילָא, הָכִי נְמִי לָא אַתְּתַקְנַת, בְּגִין דְּלְתַתָּא לָא אַתְּתַקְנַת, וְדָא הוּא בְּגִלוּתָא עַמְהוּן דִישְׂרָאֵל, דְּאִיהִי בְּגִלוּתָא עַמְהוּן.

בְּמָה אַתְּתַקְנַת, לְמַלְכָּא דְּמִית בְּרִיה, מָה עֶבֶד פִּפְּא לִיה לְעַרְסִיה עַל אַבְלָא דְּבְרִיה, וְלָא אַתְקִין לִיה לְעַרְסִיה, אֲלָא נָטַל פּוּבִין וְדַרְדְּרִין, וְאַטִּיל תַּחוּת עַרְסִיה, וְשְׂכִיב עֲלֶיהָ, כְּדָּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בִּינוּן דְּאַתְגָּלוּ יִשְׂרָאֵל, וְאַתְחַרְבּ מַקְדָּשָׁא, נָטַל פּוּבִין וְדַרְדְּרִין וְשׁוּי תַּחוּתֶיהָ, הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב (שמות א) וַיֵּרָא מִלְּאֲפָּה ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה. בְּגִין דִישְׂרָאֵל הוּוּ בְּגִלוּתָא.

פְּקַד פְּקַדְתִּי אֲתָכֶם, מָאן דְּלָא קְוִימָא בְּרִשׁוּתֶיהָ, מָה פְּקִיד, וּמָה עֶבִיד. אֲלָא פְּקִיד מְלַעֲיָלָא, פְּקַדְתִּי מִלְּתַתָּא, מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּהָאִי זְכִירָה הוּוּת עֲלָהּ מַקְדָּמַת דְּנָא, דְּכַתִּיב וְאַזְכּוּר אֶת בְּרִיתִי. בִּינוּן דְּכַתִּיב וְאַזְכּוּר, הָא זְכִירָה אַתְּמַנָּא עֲלָהּ, וּבְגִין כְּדָּ אֲמַרְתָּ לְבַתֵּר פְּקִיד פְּקַדְתִּי. (דף קס ע"א)

דְּהָא סִימָנָא נְקֻטַת מַקְדָּמַת דְּנָא. פִּגְוּוּנָא דָּא שְׂרָה דְּכַתִּיב, (בראשית כא) וְהו' פְּקַד אֶת שְׂרָה. אַבְל הָכָא רַחֵל דְּלָא אַדְפַּרַת מַקְדָּמַת דְּנָא, לָא אַתְמַר בְּהָ פְּקִידָה אֲלָא זְכִירָה, וְכֵלָא בְּזְכִירָה אִיהוּ, בְּרַזָּא דְּמַזְלָא.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חֲזַקְיָה, הוּוּ אֲזֻלִי מַקְפּוּטְקִינָא לְלוּד, וְהוּוּ רַבִּי יְהוּדָה רַכִּיב, וְרַבִּי חֲזַקְיָה עַל רַגְלוֹי, אַדְהִכִּי נַחַת רַבִּי יְהוּדָה, אֲמַר מִפְּאֵן וְלַהֲלָא נַתְעַסַּק בְּאוּרֵיִתָּא, כְּמָה דְּכַתִּיב, (דברים לב) הָבוּ גִדְלֵי לְאַלְהֵינוּ.

אֲמַר לִיה אֵלוּ הוּינָא תְלַתָּא, יְאוּת הוּא דְּחַד יִימָא, וְתַרִּין יְתִיבוּ לִיה. אֲמַר לִיה, הֲנִי מְלִי בְּבִרְכָאן. בְּגִין דְּאַדְפַּר חַד שְׁמָא דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְתַרִּין יְתִיבוּ לִיה. הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (דברים לב) כִּי שָׁם ה' אֶקְרָא הָבוּ גִדְלֵי לְאַלְהֵינוּ. כִּי שָׁם ה' אֶקְרָא, דָּא חַד דְּמַבְרַךְ, הָבוּ גִדְלֵי לְאַלְהֵינוּ, אֲלִין תַּרִּין אַחְרֵינוּ. אַבְל בְּאוּרֵיִתָּא אֲפִילוּ תְרִי יְתִיבִי וַיְהִי רַבּוּ וְתוּקַפָּא דְּשְׁבַחָא דְּאוּרֵיִתָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֲמַר לִיה רַבִּי חֲזַקְיָה, לְגַבִּי בְּרַכָּאן אֲמָאִי תַלַּת. אֲמַר לִיה, הָא אוּקְמוּהָ וְאַתְמַר, דְּכַתִּיב הָבוּ גִדְלֵי לְאַלְהֵינוּ. אַבְל רַזָּא דְּמַלְּהָ הָכָא, דְּהָא כָּל רַזִּין דְּבְּרַכָּאן הָכִי אִיהוּ, חַד לְבְּרַכָּא וְתַרִּין לְאַתְבָּא, בְּגִין דִּיסְלַק שְׁבַחָא דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרַזָּא דְּתַלְתָּא. חַד מַבְרַךְ וְתַרִּין (אמר אמן) דְּאוּדוּ, וְדָא הוּא קִיוּמָא דְּבְּרַכָּאן, וּבְרַזָּא עֲלָהּ כְּדָקָא יְאוּת, וּבְרַזָּא דְּתַלַּת כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

עַד דְּהוּוּ אֲזֻלִי, אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, תְּגִינָן, אִית זְכִירָה לְטַב, וְאִית פְּקִידָה לְבִישׁ, אִית פְּקִידָה לְטַב, וְאִית פְּקִידָה לְבִישׁ. אִית זְכִירָה לְטַב, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ,

שְׁפַתוּב וְהו' פְּקַד אֶת שְׂרָה. אַבְל כְּאֵן רַחֵל, שְׁלָא נִזְכְּרָה מַקְדָּם לְכֹן, לָא נְאָמַר בְּהָ פְּקִידָה, אֲלָא זְכִירָה, וְהַכֵּל הוּא בְּזְכִירָה, בְּסוּד שְׁל הַמְזָל.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חֲזַקְיָה הִיוּ הוֹלְכִים מַקְפּוּטְקִינָא לְלוּד, וְרַבִּי יְהוּדָה הִיָּה רֹכֵב, וְרַבִּי חֲזַקְיָה עַל רַגְלָיו. בִּינְתוּם יָרַד רַבִּי יְהוּדָה. אֲמַר, מִפְּאֵן וְלַהֲלָא נַתְעַסַּק בְּתוּרָה, פְּכַתוּב (דברים לב) הָבוּ גִדְלֵי לְאַלְהֵינוּ.

אֲמַר לוּ, אֵלוּ הֵינּוּ שְׁלֵשָׁה - יִפָּה הוּא, שְׁאַחַד יֵאמַר - וּשְׁנַיִם יֵשִׁיבוּ לוּ. אֲמַר לוּ, הַדְּבָרִים הֵלְלוּ שְׁל הַבְּרֻכּוֹת, מִשּׁוּם שְׁנוּפְרָ שֵׁם אֶחָד שְׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּשְׁנַיִם יֵשִׁיבוּ לוּ. זְהוּ שְׁפַתוּב כִּי שָׁם ה' אֶקְרָא הָבוּ גִדְלֵי לְאַלְהֵינוּ. כִּי שָׁם ה' אֶקְרָא - זְהוּ אֶחָד שְׁמַבְרַךְ. הָבוּ גִדְלֵי לְאַלְהֵינוּ - אֵלוּ שְׁנַיִם אַחֲרֵיִם. אַבְל בְּתוּרָה, אֲפִילוּ שְׁנַיִם יוֹשְׁבִים וְנוֹתְנִים גִּדְלֵי וְחֹזֵק שְׁל שְׁבַח הַתּוּרָה לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אֲמַר לוּ רַבִּי חֲזַקְיָה, כְּלִפִּי הַבְּרֻכּוֹת לְמָה שְׁלֵשָׁה? אֲמַר לוּ, הִרִי פְּרִשׁוּהָ וְנַתְפַּאֲר, שְׁפַתוּב הָבו גִּדְלֵי לְאַלְהֵינוּ. אַבְל סוּד הַדְּבָר כְּאֵן, שְׁהִרִי כָּל הַסּוּדוֹת שְׁל הַבְּרֻכּוֹת הוּא כְּדָ - אֶחָד לְבְּרַךְ וּשְׁנַיִם לְהַשִּׁיב, כְּדִי שִׁיעֲלָה הַשְּׁבַח שְׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּסוּד שְׁל שְׁלֵשָׁה, אֶחָד מַבְרַךְ וּשְׁנַיִם (ואמרים אמן) שְׁמוּדִים, וְזְהוּ קִיוּם הַבְּרֻכּוֹת, וּבְסוּד עֲלִיוֹן פְּרָאוּי, וּבְסוּד שְׁל שְׁלֵשָׁה, כְּמוּ שְׁבַאֲרוּהוּ.

בְּעוּדָם הוֹלְכִים, אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁנַיִנוּ, יֵשׁ זְכִירָה לְטוֹב וְיֵשׁ זְכִירָה לְרַע, יֵשׁ פְּקִידָה לְטוֹב וְיֵשׁ פְּקִידָה לְרַע. יֵשׁ זְכִירָה לְטוֹב - כְּמוּ שְׁבַאֲרוּהָ, שְׁפַתוּב (ויקרא כו) וְזְכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רַאשֵׁינִים וְגו', (בראשית ח)

אִית זְכִירָה לְטַב, וְאִית פְּקִידָה לְבִישׁ, אִית זְכִירָה לְטַב, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ,

דְּכַתִּיב (ויקרא כז) וּזְכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רֵאשׁוֹנִים וְגו' (בראשית ח) וַיִּזְכַּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ. (שמות ב) וַיִּזְכַּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. וְאִית זְכִירָה לְבִישׁ, דְּכַתִּיב, (תהלים עח) וַיִּזְכַּר כִּי בָשָׂר הִמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב. פְּקִידָה לְטָב, דְּכַתִּיב, (שמות ג) פֶּקֶד פְּקִידָתִי אִתְּכֶם. פְּקִידָה לְבִישׁ, דְּכַתִּיב, (תהלים פט) וּפְקִידָתִי בְּשֹׁבֵט פִּשְׁעִם וּבִגְנָעִים עֹנָם. וְכִלְהוּ רִזִּין עַל־אִין.

כָּרְ הֵנִי זְכִירָה וּפְקִידָה לְטָב, אֲלִין אִינוֹן דְּרַגִּין יְדִיעֵן. רְזָא דְמַהִימְנוּתָא דְכַר וְנוֹקְבָא רְזָא חֲדָא, זְכִירָה וּפְקִידָה, וְאֲלִין אִינוֹן לְטָב. זְכִירָה וּפְקִידָה לְבִישׁ, אֲלִין אִינוֹן רְזָא דְסַטְרָא אַחְרָא, דְקָיִמָא בְרְזָא דְאֱלֹהִים אַחְרִים, דְכַר וְנוֹקְבָא כַחְדָא, זְכִירָה בְהַאי, וּפְקִידָה בְהַאי, וְאֲלִין אִינוֹן דְקָיִמִין תְּדִיר לְבִישׁ. וְאֲלִין לְקָבִיל אֲלִין. מַהֲבָא נְפָקִי כָל רִזִּי דְמַהִימְנוּתָא וְכָל קְדוּשִׁין עַל־אִין, כְּמַה דְאִוּקְמוּהָ. וּמַהֲבָא נְפָקִי כָל זִינִין בִּישׁוּן וְכָל מוּתָא, וְכָל סַטְרִין וְזִינִין בִּישׁוּן בְּעַלְמָא וְאִוּקְמוּהָ. וְדָא בְהַפּוּכָא מִן דָּא.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, הֵכִי הוּא וְדָאִי, זַפְאָה אִיהוּ, מָאן דְחוּלְקִיה אַתְקִיִּים בְּסַטְרָא טַבָּא, וְלֹא יִרְכִּין גְרָמִיָּה לְסַטְרָא אַחְרָא, וַיִּשְׁתַּזְבֵּי מְנַהֵן. אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה, הֵכִי הוּא וְדָאִי, וְזַפְאָה מָאן דִּיכִיל לֹא־שְׁתַּזְבָּא מְנַיָּה מַהֲהוּא סַטְרָא, וְזַפְאִין אִינוֹן צַדִּיקָא, דִּיכִילִי לֹא־שְׁתַּזְבָּא מְנַיָּה, וְלֹא־גַחַא קָרְבָא בְהַהוּא סַטְרָא.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה בְמַה. פֶּתַח וְאָמַר, (משלי כד) כִּי בְתַחְבּוּלוֹת תַעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה וְגו'.

מָאן מִלְחָמָה, דָּא מִלְחָמָה דְהַהוּא סַטְרָא בִישׂא, דְאֶצְטְרִיךְ בַּר נִשׁ לֹא־גַחַא בִיָּה קָרְבָא, וְלִשְׁלֹטָאָה עֲלוּי וְלֹא־שְׁתַּזְבָּא מְנַיָּה.

וַיִּזְכַּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ, (שמות ב) וַיִּזְכַּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. וַיִּשׁ זְכִירָה לְרַע - שְׁפָתוֹב (תהלים עח) וַיִּזְכַּר כִּי בָשָׂר הִמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב. פְּקִידָה לְטוֹב - שְׁפָתוֹב (שמות ג) פֶּקֶד פְּקִידָתִי אִתְּכֶם. פְּקִידָה לְרַע - שְׁפָתוֹב (תהלים פט) וּפְקִידָתִי בְּשֹׁבֵט פִּשְׁעִם וּבִגְנָעִים עֹנָם. וְכִלְמֵ סוּדוֹת עֲלִינוּנִים.

כָּרְ אִלו - זְכִירָה וּפְקִידָה - לְטוֹב, אִלו הֵן דְרַגּוֹת יְדוּעוֹת, סוּד הָאִמוּנָה, וְכַר וְנַקְבָה, סוּד אָחַד, זְכִירָה וּפְקִידָה, אִלו הֵם לְטוֹב. זְכִירָה וּפְקִידָה לְרַע אִלו הֵם הַסּוּד שֶׁל הַצַּד הַעֲחָר שְׁעוּמֵד בְּסוּד שֶׁל אֱלֹהִים אַחְרִים. וְכַר וְנַקְבָה יַחַד, זְכִירָה בְּזַה וּפְקִידָה בְּזַה, וְאִלו הֵם שְׁתַּמִּיד עוֹמְדִים לְרַע וְאִלו כְּנֶגֶד אִלו. מִכַּאן יוֹצְאִים כֹּל סוּדוֹת הָאִמוּנָה וְכֹל הַקְּדוּשׁוֹת הַעֲלִינוּת, כְּמוֹ שְׁבִאָרְהָ, וּמִכַּאן יוֹצְאִים כֹּל הַמִּינִים הַרְעִים וְכֹל מוֹת וְכֹל הַצְּדִידִים וְהַמִּינִים הַרְעִים בְּעוֹלָם, וּבִבְאֵרְהָ, וְזֶה בְּהַפּוּךְ מַגָּה.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, כִּף זֶה וְדָאִי אֲשֶׁרִי הוּא מִי שְׁחָלְקוּ מַתְקִים בְּצַד הַטּוֹב וְלֹא יִרְכִּין עַצְמוֹ לְצַד אַחַר וַיִּנְצַל מִמֶּה. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, כִּף זֶה וְדָאִי, וְאֲשֶׁרִי מִי שְׂיָכּוֹל לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ מִהַצַּד הַהוּא, וְאֲשֶׁרִי הֵם הַצְּדִיקִים שְׂיָכּוֹלִים לְהַנְצִיל מִמֶּה וְלַהֲלַחֵם קָרָב עִם אוֹתוֹ הַצַּד.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, בְּמַה? פֶּתַח וְאָמַר, (משלי כד) כִּי בְתַחְבּוּלוֹת תַעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה. מִי הַמִּלְחָמָה? זֶה הַמִּלְחָמָה שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּד הַרַע שְׁצִירִף אָדָם לְהַלְחֵם בּוֹ קָרָב וְלִשְׁלֹט עֲלוּי וְלַהֲנַצֵּל מִמֶּנּוּ.

תָּא חֲזִי, דְיַעֲקֹב הֵכִי אֲשַׁתְּדַל לְגַבֵּי עֵשָׂו, בְּגִין הָהוּא סַטְרָא דִילִיָּה. לֹא־תַחְפְּמָא עֲלוּי וְלְמִיזַל עַמִּיָּה בְעַקִּימוֹ בְכַל מַה דְאֶצְטְרִיךְ, בְּגִין לְשִׁלְטָאָה עֲלוּי בְרִישָׂא וְסוּפָא, וְכֹלֹא כְדָקָא יָאוּת. וְרִישָׂא וְסוּפָא כַחְדָא דָּא כְּגוּוֹנָא דָּא, כְּמַה דְכַתִּיב, (בראשית כה) בְּכַרְתִּי, וְלְכַתֵּר בְּרַכְתִּי, שִׁירוּתָא וְסוּפָא כַחְדָא, דָּא כְּגוּוֹנָא דָּא. בְּגִין לְשִׁלְטָאָה עֲלוּי בְאִוְרַח מִיִּשְׂרָאֵל כְּדָקָא חֲזִי לִיה. וּבְגִין כִּף זַפְאָה אִיהוּ מָאן דְאֲשַׁתְּזִיב מְנַיָּה, וְיָכִיל לְשִׁלְטָאָה עַל־יָהוּ.

תָּא חֲזִי, זְכִירָה וּפְקִידָה לְטָב אִינוֹן כְּתָדָא בְרְזָא דְמַהִימְנוּתָא, וְזַפְאָה אִיהוּ מָאן דְאֲשַׁתְּדַל בְּתַר מַהִימְנוּתָא, כְּמַה דְאֵת אָמַר, (הושע יא) אַחְרֵי ה' יִלְכוּ כְּאֲרִיָּה יִשְׂאָג וְגו'. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה הֵכִי הוּא וְדָאִי.

וְתָא חֲזִי, בַר נִשׁ פַּד צַלִּי צְלוּתִיָּה, לָא יִימָא עֲלִיָּה זְכַרְנִי וּפְקִידָנִי. בְּגִין דְאִיבָא זְכִירָה וּפְקִידָה לְטָב, וְזְכִירָה וּפְקִידָה (דף קס ע"ב) לְבִישׁ, וְזַמִּינִין לְנַטְלָא מְלָה מִן פּוּמָא, וְאֲתָיִין לְאֲדַפְרָא חוֹבוּי דְכַר נִשׁ וְלַעֲנָשָׂא לִיָּה. בַּר אִי אִיהוּ זַפְאָה שְׁלִים, דְכַד בְּדִקִי חוֹבוּי, הֵהִיא זְכִירָה וּפְקִידָה לְבִישׁ לָא יִשְׁפַחוּן לוֹן, כְּגוּן עֲזָרָא דְאָמַר (נחמיה יג) זְכַרְהָ לִי אֱלֹהֵי לְטוֹבָה.

דְּהָא בְּכַל אַתַּר, דְּכַר נִשׁ צַלִּי צְלוּתִיָּה, יָכִילִל גְרָמִיָּה בִּין סְגִיאִין בְּכַלְלָא דְסַגִּיאִין. וְתָא חֲזִי שׁוּנְמִית, פַּד אָמַר לָהּ אֱלִישֶׁע, (מלכים ב) הֲיֵשׁ לְדַבְרִי לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ אוֹ אֶל שַׂר הַצָּבָא. הֲיֵשׁ לְדַבְרִי לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ, הֵהוּא יוּמָא, יוֹם טוֹב דְרָאשׁ הַשָּׁנָה הַזֶּה, וְהַהוּא יוּמָא דְמִלְכוּתָא דְרַקִיעָא שְׁלֹטָא לְמִידֵן עַלְמָא, וְקַדְשָׂא בְרִיף הוּא אַקְרִי מְלָךְ הַמְשַׁפֵּט בְּהַהוּא זַמְנָא. וּבְגִין כִּף אָמַר לָהּ, הֲיֵשׁ לְדַבְרִי לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ.

בָּא רָאָה שְׂיַעֲקֹב כִּף הַשְׁתַּדַּל אֲצִל עֵשָׂו מִשׁוּם אוֹתוֹ הַצַּד שְׁלוֹ, לְהַתְחַכֵּם עֲלוּי וְלִלְכַת עַמוֹ בְּעַקְמוּמִיּוֹת בְּכַל מַה שְׁצִירִף כְּדִי לְשַׁלֵּט עֲלוּי בְרָאשׁ וּבַסּוּף, וְהַכֵּל כְּרֹאִי, וְהִרָאשׁ וְהַסּוּף יַחַד זֶה כְּמוֹ זֶה, כְּפָתוֹב בְּכַרְתִּי, וְאַחַר כִּף בְּרַכְתִּי. הִרָאשִׁית וְהַסּוּף יַחַד זֶה כְּמוֹ זֶה, כְּדִי לְשַׁלֵּט עֲלוּי בְּדַרְךָ יִשְׂרָאֵל כְּרֹאִי לוֹ, וּמִשׁוּם כִּף צַדִּיק הוּא מִי שְׂנַצֵּל מִמֶּה וַיְכּוֹל לְשַׁלֵּט עֲלֵיהֶם.

בָּא רָאָה, זְכִירָה וּפְקִידָה לְטוֹב הֵם כְּאָחַד בְּסוּד הָאִמוּנָה, וְאֲשֶׁרִי הוּא מִי שְׂמַשְׁתַּדַּל אַחַר הָאִמוּנָה, כְּמוֹ שְׂנַצֵּמַר (הושע יא) אַחְרֵי ה' יִלְכוּ כְּאֲרִיָּה יִשְׂאָג וְגו'. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, כִּף הוּא וְדָאִי. וְכָא וְרָאָה, כְּשֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל תְּפִלְתּוֹ, אֵל יֹאמַר עֲלֵיהּ זְכַרְנִי וּפְקִידָנִי, מִשׁוּם שְׂיֵשׁ זְכִירָה וּפְקִידָה לְטוֹב, וְזְכִירָה וּפְקִידָה לְרַע, וְעַתִּידִים לְטַל אֶת הַדְּבָרַי מִפִּי, וְכָאִים לְהַזְכִּיר חֲטָאֵי הָאָדָם וְלַהֲעַנְיָשׁוּ. פְּרָט אִם הוּא צַדִּיק שְׁלָם, שְׂפָאֵשׁר בּוּדְקִים אֶת חֲטָאֵי, אוֹתָהּ זְכִירָה וּפְקִידָה לְרַע לֹא יִמְצָאוּ אוֹתָם, כְּמוֹ עֲזָרָא שְׂאֵמַר זְכַרְהָ לִי אֱלֹהֵי לְטוֹבָה.

שְׂהַנָּה בְּכַל מְקוּם שְׂאָדָם מִתְפַּלֵּל תְּפִלְתּוֹ, יְכַלֵּל אֶת עַצְמוֹ בִּין רַבִּים, כְּפַלֵּל שֶׁל הַרְבִּים. וְכָא וְרָאָה, הַשׁוּנְמִית, כְּאֲשֶׁר אָמַר לָהּ אֱלִישֶׁע (מלכים-ב ד) הֲיֵשׁ לְדַבְרִי לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ אוֹ אֶל שַׂר הַצָּבָא, הֲיֵשׁ לְדַבְרִי לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ - אוֹתוֹ הַיּוֹם הַזֶּה יוֹם טוֹב שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם שְׂשׁוּלְטָת מַלְכוּת הַרְקִיעַ לְדוּן אֶת הָעוֹלָם, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא הַמֶּלֶךְ הַמְשַׁפֵּט בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וּמִשׁוּם כִּף אָמַר לָהּ הֲיֵשׁ לְדַבְרִי לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ.

מה פתיב, (מלכים ב ד) ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מאי קאמרה. לא בעינא, למהוי רשימאף לעילא, אלא לאעלאה רישאי בין סגיאין, ולא לאפקא מפללא דלהון. וכף בעי ליה לבר נש, לאתפללא בכללא דסגיאין ולא לאתניחא בלחודוי, בגין דלא ישגחון עליה, לאדפרא חובוי כדקאמרן.

פתח רבי יהודה ואמר (איוב לח) הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה. האי קרא, קדשא בריך הוא אומר ליה לאיוב, פד חמא דאיוב דחיק גרמיה על דינוי דקדשא בריך הוא.

הא חזי, איוב אומר (איוב יג) הן יקטלני לו איחל, פתיב לא באל"ף וקרי לו בוא"ו, וכלא איהו. אומר ליה קדשא בריך הוא, וכי אנא קטיל בני נשא, הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה, פמה תרעין אינון פתיחן בהווא סטרא. ומותא שלטא עליהו, וכלהו סתימין מבני נשא, (ס"א ולא יגלין לאסתמרא מנייהו בגין דינון סתימין מבני נשא) ולא ידעין אינון שערים.

ושערי צלמות תראה. מאן אינון שערי מות ומאן אינון שערי צלמות. אלא מות וצלמות פחדא אינון, וזווגא חדא אינון. מות הא אתמר, דא מלאך המות, והא אוקמוה. צלמות, צל מות. האי איהו מאן דרכיב עליה, ואיהו צלא דיליה, ותוקפא דיליה, לאזדווגא כחדא, בקשורא חד ואינון חד.

וכר אינון דרגין דנפקי מנייהו ומתקשרן בהו אינון שערים דלהון פמה דלעילא, פמה דאת אמר, (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם וגו'. ואלין אינון

מה כתוב? ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מה אמרה? לא רוצה להיות רשומה למעלה, אלא להכניס את ראשי בין רבים, ולא לצאת מהפלל שלהם. וכף צריך לאדם להפלל בכלל של רבים ולא להתחד לבדו, כדי שלא ישגחון עליו להזכיר חטאיו, כמו שאמרנו.

פתח רבי יהודה ואמר, (איוב לח) הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה. הפסוק הזה אמר הקדוש ברוך הוא לאיוב פשראה שאיוב דוחק עצמו על דין הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, איוב אומר הן יקטלני לו איחל. פתיב לא באל"ף, וקוראים לו בוא"ו, והפל הוא. אומר לו הקדוש ברוך הוא, וכי אני הורג בני אדם? הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה?! פמה שערים פתוחים באותו הצד, והמות שולט עליהם, וכלם סתומים מבני אדם, (ולא יכולים להשמר מהם משום שהם סתומים מבני אדם) שלא מכירים את אותם השערים.

ושערי צלמות תראה. מי הם שערי מות ומי הם שערי צלמות? אלא מות וצלמות הם יחד, והם זווג אחד. מות - הרי נתבאר, זה מלאך המות, והרי פרשוה. צלמות - צל מות, זהו מי שרוכב עליו, והוא הצל שלו והפח שלו להזדווג יחד בקשר אחד, והם אחד.

וכר אותם הדרגות שיוצאות מהם ונקשרות בהם הם השערים שלהם, כמו שלמעלה, כמו שנאמר (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם וגו'. ואלו (אותם שערים) נקראים נהרות ונחלים. ששת הצדדים של העולם, אף כף הם

שערים) איקרו נהרין ונחלין, שית סטרין דעלמא. אוף הכי אינון שערי מות, ושערי צלמות מסטרא אחרא, דרגין ידיען דשלטין בעלמא. שערי מות ושערי צלמות, דא נוקבא ודא דכורא, ותרנוויהו כחדא.

וער דא, אומר קדשא בריך הוא ליה לאיוב, בגין כל אינון מלין, דאיהו אומר (איוב ז) פלה ענן וילך פן יורד שאול לא יעלה, וכל אינון שאר מלין. אומר קדשא בריך הוא הנגלו לך שערי מות, למנדע דהא פלהו ברשותי, וכלהו זמינין לאתבערא מעלמא, דכתיב, (ישעיה כה) בלע המות לנצח וגו'.

הא חזי, (בראשית ל) ויזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה. תרי זמנין, אלהים אלהים, אמאי. אלא, חד מעלמא דכורא, וחד מעלמא דנוקבא, בגין דבמזלא תליא מלתא.

וכר אתערת רחל בשמא דא, דכתיב, (בראשית ל) יוסף ה' לי בן אחר, ידע יעקב דאיהו אתחזייה לאשלמא פלהו שבטין ולא תתקיים בעלמא, בגין כף בעא למיזל ולא יכיל. וכד מטא זמנא דבנמיין, ערק ואזל ליה, בגין דבארעא אחרא לא ישתלם ביתא, לאתקשרא עלמא קדישא ביה.

והיינו דכתיב, (בראשית לא) ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך. מה זה ואהיה עמך? אלא אומר לו, עד כאן רחל היתה עמך עקר הבית, מכאן והלאה אני אהיה עמך ואטל את הבית עמך עם שנים עשר השבטים. והיינו שכתוב ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל. עלי הנה זה, ובגללי הנה הדבר שהיא נדחתה, וכבאה דירת אחרת ונטלה את הבית בשבילי לדור עמי.

שערי מות, ושערי צלמות מהצד האחר, דרגות ידועות ששולטות בעולם. שערי מות ושערי צלמות - זה נקבה וזה זכר, וישניהם יחד.

וער זה אומר הקדוש ברוך הוא לאיוב בשביל כל אותם דברים שהוא אומר, (איוב ז) פלה ענן וילך פן יורד שאול לא יעלה, וכל אותם שאר דברים. אומר הקדוש ברוך הוא, הנגלו לך שערי מות, לדעת שהרי הכל ברשותי, וכלם עתידים להתפער מן העולם, שכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח וגו'.

בא ראה, ויזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה. פעמים אלהים אלהים, למה? אלא אחד מעולם הזכר, ואחד מעולם הנקבה, משום שהדבר תלוי במזל.

וכשמתעוררת רחל בשם הזה, שכתוב יסף ה' לי בן אחר, ידע יעקב שהיא ראויה להשלים את כל השבטים ולא תתקיים בעולם, משום כף רצה ללכת ולא יכל, וכשהגיע זמנו של בנימין, ברח והלך לו, כדי שהבית לא ישתלם בארץ אחרת, להתקשר בו העולם הקדוש.

והיינו שכתוב (בראשית לא) ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך. מה זה ואהיה עמך? אלא אומר לו, עד כאן רחל היתה עמך עקר הבית, מכאן והלאה אני אהיה עמך ואטל את הבית עמך עם שנים עשר השבטים. והיינו שכתוב ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל. עלי הנה זה, ובגללי הנה הדבר שהיא נדחתה, וכבאה דירת אחרת ונטלה את הבית בשבילי לדור עמי.

אמר רבי אלעזר פל הני קראי, לאחזאה חכמתא קא אתיין. דתנינן מלין דלעילא, מנהון תליין בעובדא, ומנהון במלוולא ומנהון ברעותא דלפא. ומאן דבעי לאמשכא ברכאן, בצלותא, במלוולא, ורעותא. ומנהון דלא בצלותא, אלא בעובדא תליין.

תא חזי, יעקב שלימ, פל מה דעבר, בחכמתא עביד, פתיב (בראשית ל) ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים, פלא בחכמתא, לאמשכא ברכאן ממבועא דכלא, לכלהו דרגין עלאין דאינון חולקיה ועדביה.

את המקלות. מאן מקלות, אלין דרגין דאינון פי דינא. אשר פצל, דאעבר מנהון דינא. ברהטים, היינו דכתיב, (שיר השירים א) מלך אסור ברהטים, דהא מההוא מלך, אתיין ברכאן לכלהו עלמיין.

דבר אחר (ד' קסא ע"ב) מלך אסור ברהטים, מלך דא, אסור וקשור באינון רהטין עלאין, דמנייהו אשתקיין כלא, (נ"א אתמשכו ברכאן לבולא) ממלך עלאה. בשקתות המים, (ס"א ומתמן אשתקוין כלא שקתות המים), אלין אינון נחלין דנפקין ואתיין, עד דמטו לאתר דמתפנשי תמן. אשר תבאן הצאן לשותות, פמה דאת אמר, (תהלים קד) ישקו כל חיתו שדי ישפרו פראים צמאם. ובההוא אתר, דמתפנשי תמן מיא, פלהו אתיין לאשקאה מגיה.

ויחמנה, (בראשית ל) מאי ויחמנה. תא חזי, בשעתא דרוח צפון נשיב, מיין גלידין ולא נגדין לבר ולא אשתקיין, בגין דינא תליא, וקרירי דצפון גליד מיא. וכד אתער רוח דרום, מתחממי מיא, ואתעבר

אמר רבי אלעזר, פל הפסוקים הללו באו להראות החכמה, ששינוי שדברים שלמעלה, מהם תלויים במעשה, ומהם בדבור, ומהם בצפון הלב, ומי שרופה למשך ברכות בתפלה, בדבור ורצון. ומהם שלא בתפלה, אלא תלויים במעשה.

בא ראה, יעקב השלם, פל מה שעשה, עשה בחכמה. פתוב ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים. הכל בחכמה, למשך ברכות מהמעין של הכל לכל הדרגות העליונות שהן חלקו וגורלו.

את המקלות - אינה מקלות? אלו הדרגות שהן בית הדין. אשר פצל - שהעביר מהן את הדין. ברהטים - הינו שכתוב שיר א מלך אסור ברהטים, שנה מהמלך ההוא באות ברכות לכל העולמות.

דבר אחר מלך אסור ברהטים - מלך זה אסור וקשור באותם הרהטים העליונים שמהם משקים את הכל (משבות ברכות לכל) מן המלך העליון. בשקתות המים - (ומשם משקים כל שקתות המים) אלו הם הנחלים שיוצאים ובאים עד שמגיעים למקום ששם מתפנסים. אשר תבאן הצאן לשותות - כמו שנאמר (תהלים קד) ישקו כל חיתו שדי ישפרו פראים צמאם. ובאותו המקום ששם מתפנסים המים, פלם באים להשקות ממנו.

ויחמנה - מה זה ויחמנה? בא ראה, בשעה שרוח צפון נושבת, המים קופאים ולא נמשכים לחוץ ולא משקים, משום שהדין תלוי, וקר הצפון מקפיא את המים. וכשמתעוררת רוח הדרום, מתחממים המים והקפאון שלהם עובר ושופעים.

גלידו דלהון ונגדין, פדין אתשקיין כלא. בגין דחמימו דדרום שראן מיא, וכלהו מתחממי וחדאן למשתי מההוא קרירו דצפון, דהיה לון בקדמיתא, הדא הוא דכתיב ויחמנה. ויחמנה, והא (ולא) פתיב ויחמו. אלא דאינון פלהו נוקבי.

ועל דא אתפווין יעקב, למעבד עובדא בחכמתא, ודא הוא דכתיב (בראשית ל) ויקח לו יעקב מקל לבנה לח וגו'. פתח (נ"א רבי אלעזר) ואמר (תהלים קלה) פי יעקב בחר לו יה ישראל לסגלתו, תא חזי כי יעקב בחר לו יה, עד פאן לא ידענא מאן בריר למאן, אי קדשא ברין הוא בריר ליה ליעקב, אי יעקב בריר ליה לקדשא ברין הוא. אלא ממה דגלי קרא, ידענא דקדשא ברין הוא נטיל ליה ליעקב לעדביה, דכתיב, (דברים לב) פי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו.

חבל נחלתו.

תוספתא

קוטררא דקוטררא דכיא, הנה סליק לגו לגו, עד לא אשפח אתר בית מותבא. ההוא אתר לאו אתר, לאו אשתפח לעילא ומתא. מפלא אתאביד, אבדון הוי מפלא, אבדון דכוורא, סמאל דנפק מהתוכא דתוקפא דיצחק. אבדון ומות נוקבא דיליה, נחש קדמאה, אשת זנונים, דכתיב (משלי ה) רגליה יורדות מות. ואלין תריין, אבדון ומות, שמעו תקפא דהורמנו דמלפא.

רזא וסתרא סתימא (נ"א סמירא) עלאה אתאביד (נ"א סמיר) מפלא, אתאביד (נ"א סמיר) מרעיונין (נ"א פעינין) ויהרהרין. (ס"א מאן דאתמשך בחר אליו אתאביד מפלא. כלא בהפיקא דא מן דא טבויה דבך שלימ כעקב דסליק ולא אתחשבו עיניו פהאי תננא ונכה לאתקרבא באמת חותמת דמלכא קדישא. תא חזי, סמירא עלאה מפלא) מגיה נפק את י, נקודה עלאה. מהאי נקודה עלאה נפק כלא. אמשיך ואפיק ה, אמא עלאה דאשקי

נחשבו העינים בעשו הנה, ונכה להתקרב באמת חותם המלך הקדוש. בא ראה, הסמיר העליון מהכל (ממנו יצאה האות י, הנקודה העליונה. מהנקודה העליונה הוז יצא הכל, המשיך והוציא ה, האם העליונה שמשקה את הכל.

אז הכל משקים, משום שהחם של הדרום מפשירים המים, וכלם מתחממים ושמחים לשנות מאותו הקר של הצפון שהיה להם בראשונה. זהו שכתוב ויחמנה. ויחמנה, והרי (ולא) כתוב ויחמו. אלא שהם פלם נקבות.

ועל זה התפון יעקב לעשות מעשה בחכמה, וזהו שכתוב ויקח לו יעקב מקל לבנה לח וגו'. פתח (רבי אלעזר) ואמר, פי יעקב בחר לו יה ישראל לסגלתו. בא ראה, פי יעקב בחר לו יה, עד פאן לא ידענו מי בחר את מי - אם הקדוש ברוך הוא בחר את יעקב, אם יעקב בחר לו את הקדוש ברוך הוא, אלא ממה שגלה הפתוב ידענו שהקדוש ברוך הוא נטל את יעקב לגורלו, שכתוב (דברים לב) פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

תוספתא

הקשר של הקשר הטהור היה עולה לפני ולפנים טרם שמצא מקום לבית מושבו. אותו מקום אינו מקום, לא נמצא למעלה ולמטה, נאבד מן הכל. אבדון הוא מן הכל, אבדון זכר. סמאל שיצא מהתוף של החזק של יצחק, אבדון ומות היא הנקבה שלו, הנחש הקדמוני, אשת זנונים, שכתוב (משלי ה) רגליה יורדות מות. ואלו שנים - אבדון ומות - שמעו את תקף רצון המלך.

הסוד והסתר (הסתום) הנסתר העליון נאבד (הסמיר) מהכל, סמיר מרעיונות (פענינים) ויהרהרים. (מי שנמשך אחר אלו, נאבד מן הכל. הכל בהפך זה מזה. אשריו של איש שלום, כעקב שעולה ולא

נחשבו העינים בעשו הנה, ונכה להתקרב באמת חותם המלך הקדוש. בא ראה, הסמיר העליון מהכל (ממנו יצאה האות י, הנקודה העליונה. מהנקודה העליונה הוז יצא הכל, המשיך והוציא ה, האם העליונה שמשקה את הכל.

לכלא. מהאי נפיק ו', רזא דשית דאחיד לבל סטרין, דאיהו, מקל לבנה לח, ולזו, וערמון.
 תרין דרועין דאחידן ביה, אלין נפקי ואחידו בה"א תפאה, לחפרא משפנא כחד ולמהויה חד. כדון, תליסר מכילן הוה חד. וחורא אתגליף על גוויין וסליק על גוון פלהו. הדא הוא דכתיב (בראשית ל) מחשף הלבן, וכדון אקרי (זכריה יד) יי אחד ושמו אחד. וכדון (תהלים כג) יי רועי לא אחר. וכתיב בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני נפשי ישובב וגו'. (ע"כ תוספתא)

הא חזי, הכי נמי יעקב, בירר אחסנתיה ועדביה לחולקיה, וסליק לעילא מפל דרגין, ונטיל ליה לעדביה. מקל לבנה לח, היינו דרגא חורא דסטר ימינא. ולזו וערמון, היינו דרגא סומקא דסטר שמאלא. ויפציל בהן פצלות לבנות, דאעבר דינא מן דא, ואתחבר ליה בימינא, והוא עאל בינייהו ונטיל לון פחדא ואתעביד פלא חד בתרי גוויי. ועם כל דא, מחשף הלבן, דיתגלי חורא על סומקא. וכל דא למאי, לאמשכא לדרגא דא דעדביה ברקאן ממבוועא דכלא (ג"א דנחלא), ולשוואה לדרגא דא דאיהו תלתא פחדא.

בררהים בשקתות המים, פמה דאוקימנא. וכדון בעובדא דא דחכמתא נגדין ברקאן לתתא, ומתשקנין (ג"א ומתברקא) פלהו עלמין ושריין עליה ברקאן, פמה דאוקמוה. דכתיב, (בראשית מט) בפקר יאכל עד וגו', ולבתר מקאן, (שם) ולערב יחלק שלל, (דף קסב ע"א) לאתברקא כלהו עלמין לתתא. ויעקב נטל חולקיה, מאינון ברקאן, דשריין עליה לתתא, בגין דאיהו חולקיה ועדבא דקודשא בריה הוא.

מזה יצא ו', הסוד של שש שאוחז את כל הצדדים, שהוא מקל לבנה לח ולזו וערמון. שתי הזרועות שאוחזות בו, אלו יוצאות ואוחזות בה"א התחתונה לחבר המשפון יחד ולהיות אחד. ואז שלש עשרה מדות נהיות אחת. והלבן נחלק על הגונים ועולה על הגונים כלם. זהו שפתיב מחשף הלבן, ואז נקרא (זכריה ה) ה' אחד ושמו אחד. ואז (תהלים כג) ה' רועי לא אחר, וכתוב בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני נפשי ישובב וגו'. ע"כ תוספתא. בא ראה, כף גם יעקב בחר את ישתו וגורלו לחלקו, ועלה למעלה מפל הדרגות ונטל אותו לגורלו. מקל לבנה לח - הינו הדרגה הלבנה של צד הימין. ולזו וערמון - הינו הדרגה האדמה של צד שמאל.

ויפציל בהם פצלות לבנות - שהעביר מזה את הדין וחבר אותו לימין, והוא נכנס ביניהם ונטל אותם יחד ונעשה הכל אחד בשני גונים. ועם כל זה מחשף הלבן, שיתגלה הלבן על האדם. וכל זה למה? למשף את הדרגה הזו של גורלו ברכות מן המעין של הכל (של הנחל), ולשים את הדרגה הזו שהיא שלש פאחת.

בררהים בשקתות המים - כמו שבארנו, ואז במעשה הזה של חכמה שופעות הברכות למטה ומשקים (ומתברקים) כל העולמות ושורות עליהם הברכות, כמו שפירשה (בראשית מט) שפתיב בפקר יאכל עד וגו', ואחר מקאן - ולערב יחלק שלל, שיתברכו כל העולמות למטה. ויעקב נטל חלקו מאותן הברכות עליו למטה, משום שהוא חלקו וגורלו של הקדוש ברוך הוא.

רבי ייסא זוטא הנה שכיח קמיה דרבי שמעון, אמר ליה. האי דכתיב (משלי י) ברכות לראש צדיק, לצדיק מיבעי ליה, מאי לראש צדיק. אמר ליה, ראש צדיק דא היא עטרה קדישא, ואוקמוה. תו, ראש צדיק, דא יעקב, דאיהו נטיל ברקאן, ונגיד לון לצדיק, ומתמין אזדריקו לבל עיבר, ומתברכן פלהו עלמין.

אבל הא אוקימנא, ברכות לראש צדיק, (ראש) צדיק אקרי, ההוא אתר (ס"א ל"ג רישא) דברית, דמגיה נפקין מבוועין לבר, נוקבא דקיסטא דחמרא נפיק מגיה, איהו רישא. כף ראש צדיק, ההוא אתר, כד זריק מבוועין לנוקבא, אקרי ראש צדיק. צדיק איהו ראש (ג"א רישא לכל ברקא) בגין דכל ברקאן ביה שריין. תו, ההוא בר נש, דזכי למנטר את קיימא קדישא, ועביד פקודי דאורייתא, צדיק אקרי, ומרישיה ועד וגלוי הכי אקרי. וכד ברקאן נגדין לעלמא, שריין על רישיה, ומגיה קיימי ברקאן לעלמא, בבנין קדישין זכאין דאוקים.

רבי ייסא תו שאיל ואמר, (תהלים לו) פתיב נער הייתי גם זקנתי וגו'. האי קרא אוקמוה דשרו דעלמא אמרו, איהו אמרו ברחמיתא, יתיר ממה דחשבין בני נשא. אמר ליה, ברי יאות הוא, דהא ביחודא קדישא אתמר נער הייתי גם זקנתי והכי הוא. (תהלים לו) ולא ראיתי צדיק נעזב, דא הוא שבחא דיחודא, דלא אשתפח יום בלא לילה. דהא לילה ביה אשתפח תדירא, וצדיק אחיד לעילא ואחיד לתתא.

וזרעו מבקש לחם, מאי הוא. אלא, בשעתא דזריק ואתנגיד זרעא, לא תבע

רבי ייסא הקטן היה מצוי לפני רבי שמעון. אמר לו, זה שכתוב (משלי י) ברכות לראש צדיק, היה צריך להיות לצדיק, מה זה לראש צדיק? אמר לו, ראש צדיק זו היא העטרה הקדושה, ובאריה. עוד, ראש צדיק זה יעקב, שנטל את הברכות והשפיע אותם לצדיק, ומשם נזרקו לכל עבר, וכל העולמות מתברכים.

אבל הנה בארנו, ברכות לראש צדיק - (ראש) צדיק נקרא אותו המקום (ראש) של הברית, שממנו יוצאים מעינות החוצה. הנקב של הפד שיוצא ממנו היין הוא הראש, כף ראש צדיק, אותו מקום, קשורק מעינות לנקבה, נקרא ראש צדיק. הצדיק הוא ראש (ראש לכל הברכות) משום שכל הברכות שריות בו.

עוד, אותו האדם שזוכה לשמר את אות ברית הקדש ועושה את מצוות התורה נקרא צדיק, ומראשו ועד וגלו כף נקרא. וכשהברכות שופעות לעולם, הן שורות על ראשו, וממנו עומדות הברכות לעולם בבנים הקדושים הצדיקים שהקים.

עוד שאל רבי ייסא ואמר, כתוב (תהלים לו) נער הייתי גם זקנתי וגו'. הפסוק הזה פירושו ששרו של עולם אמר אותו. הוא אמר אותו בחכמה יותר ממה שחושבים בני אדם. אמר לו, בני, יפה הוא, שהרי ביחוד הקדוש נאמר נער הייתי גם זקנתי. וכך הוא, ולא ראיתי צדיק נעזב - זה השבח של היחוד שלא נמצא יום ללא לילה, שהנה הלילה תמיד נמצא בו, והצדיק אחוז למעלה ואחוז למטה.

וזרעו מבקש לחם, מה הוא? אלא בשעה שזורק ונשפע הזרע,

לְנוֹקְבָא. דְּהָא בְּהֵדִיה שְׂרִיא, דְּלֹא אֲתַפְרֵשָׁא מַגְיָה לְעֵלְמִין, וְזַמְינָא הִיא לְגַבְיָה. דְּהָא זֶרְעָא לֹא נִגִיד, אֲלֵא בְשַׁעְתָּא דְנוֹקְבָא זְמִינָא, (דף קסב ע"ב) וְתִיאוּבְתָא דְתְרוּוּיָהּ כְּחֵדָא בְּדַבּוּקָא חֵד דְּלֹא מִתְפָּרְשָׁן, וְעַל דָּא לֹא אֲצַטְרִיף לְמִתְבַּע עֲלֵהּ.

אָמַר לִיה, וּבְזַמְנָא דְגְלוּתָא לָאו הָכִי. אָמַר לִיה זֶרְעוּ כְּתִיב, וְלָאו אִיהוּ. אִימַתִּי נְפִיק, כִּד נוֹקְבָא בְּדַבּוּקָא חֵד עִם דְּכֹרָא. וְאִי תִימָא לֹא רְאִיתִי צְדִיק נֶעְזֵב, בְּזַמְנָא דְגְלוּתָא מָאי הִיא.

אָרָא, הָא אַחִיד לְעֵילָא. וְלֹא נֶעְזֵב לְעֵלְמִין, בְּזַמְנָא אַחְרָא, לֹא נֶעְזֵב מִנוֹקְבָא, אַחִיד לְעֵילָא, וְאַחִיד לְתַתָּא. אַחִיד לְתַרִין בְּזַמְנָא דְגְלוּתָא. בְּזַמְנָא אַחְרָא, אַחִיד לְתַרִין סְטְרִין, לְעֵילָא וְתַתָּא, וְלַעוֹלָם אֵינּוּ נֶעְזֵב.

כְּתִיב, (בראשית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, דָּא צְדִיק. וְאִף עַל גַּב דְּאַתְמָר בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, אֲלֵא בְרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם וְדָאי, דְּאִיהוּ סִיּוּמָא דְּגוּפָא.

תָּא חֲזִי, תְרִין רְקִיעֵין אֵינּוּן, וְאֵינּוּן שִׁירוּתָא וְסִיּוּמָא, דָּא כְּגוּוֹנָא דָּא. שִׁירוּתָא רְקִיעָא תְּמִינָא, בִּיה שְׁקִיעֵן כָּל כְּכַבְיָא, זְעִירִין וְרַבְרַבִין. וְדָא הוּא רְקִיעָא עֲלֵאָה סְתִימָאָה, דְּקָאִים כְּלָא וּמַגְיָה נְפִיק כְּלָא. וְאִיהוּ תְּמִינָאָה, מִתַּתָּא לְעֵילָא, וְהוּא שִׁירוּתָא לְאַפְקָא מַגְיָה כְּלָא.

כִּד אִיהוּ רְקִיעָא תְּמִינָאָה מְעֵילָא לְתַתָּא, דְּבִיה שְׁקִיעֵין כָּל כְּכַבְיָא, כָּל נְהוּרִין וּבוֹצִינִין. וְהוּא נְטִיל כְּלָא וְדָא סִיּוּמָא דְכְּלָא. כְּמָה דְּהוּא רְקִיעָא תְּמִינָאָה, דְּאִיהוּ שִׁירוּתָא דְכְּלָא. תְּלִיין בִּיה כָּל נְהוּרִין וְנְטִיל לֹזן, וּמַגְיָה נְפִיקִי. הָכִי נְמִי הִיא, אִיהוּ רְקִיעָא

אֵינּוּ תוֹבַע אֶת הַנְּקֵבָה, שְׁהִי הִיא שׁוֹרָה עִמוּ, שְׂאִין נִפְרַדְתּ מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים וּזְמִינָה הִיא אֲצִלוּ, שְׁהִי אֵין זֶרַע שׁוֹפַע אֲלֵא בְּשַׁעַת שְׁהַנְּקֵבָה זְמִינָה, וְהַשְׂוֹקֵת שְׁנִיחָהּ יֵחַד בְּדַבּוּק אַחַד, שְׂאִין נִפְרַדִּים, וְלֹכֵן לֹא צְרִיף לְתַבַּע אֹתָהּ.

אָמַר לוּ, וּבְזַמֵּן הַגְּלוּת לֹא כִּד? אָמַר לוּ, כְּתוּב זֶרְעוּ, וְאֵינּוּ. מַתִּי יוֹצֵא? כְּשֶׁהַנְּקֵבָה בְּדַבּוּק אַחַד עִם הַזָּכָר. וְאֵם תֹּאמַר, לֹא רְאִיתִי צְדִיק נֶעְזֵב - בְּזַמֵּן שֶׁל הַגְּלוּת מַה הִיא?

אָרָא זֶה אַחַד לְמַעְלָה וְלֹא נֶעְזֵב לְעוֹלָמִים. בְּזַמֵּן אַחַר לֹא נֶעְזֵב מִהַנְּקֵבָה, אַחַד לְמַעְלָה וְאַחַד לְמַטָּה. אַחַד לְמַעְלָה - בְּזַמֵּן שֶׁל הַגְּלוּת. בְּזַמֵּן אַחַר אַחַד זְמַן שְׁנֵי הַצְּדִיקִים, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְלַעוֹלָם אֵינּוּ נֶעְזֵב.

כְּתוּב (בראשית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, זֶה צְדִיק, וְאִף עַל גַּב שְׁנֵי אֲמָר בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, אֲלֵא בְרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם וְדָאי, שְׁהוּא סִיּוּם הַגּוּף.

בֹּא רָאָה, שְׁנֵי רְקִיעִים הֵם, וְהֵם הִרְאִישִׁית וְהַסִּיּוּם, זֶה כְּמוֹ זֶה. רִאשִׁית הַרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם בּו שְׁקוּעִים כָּל הַכּוֹכָבִים, קְטַנִּים וְגְדוֹלִים, וְזֶהוּ הַרְקִיעַ הַעֲלִיּוֹן הַנּוֹסֵת שְׁמַקִּים הַכּל, וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵא הַכּל, וְהוּא הַשָּׁמַיִם מִמַּטָּה לְמַעְלָה, וְהוּא הִרְאִישִׁית לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ הַכּל.

כִּד הוּא הַרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם מִמַּעְלָה לְמַטָּה, שְׁבוּ שְׁקוּעִים כָּל הַכּוֹכָבִים, כָּל הָאוֹרוֹת וְהַמְּאוֹרוֹת, וְהוּא נוֹטֵל אֶת הַכּל, וְזֶה הַסִּיּוּם שֶׁל הַכּל. כְּמוֹ שְׂאוֹתוֹ הַרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, שְׁהוּא רִאשִׁית הַכּל, תְּלוּיִים בּו כָּל הָאוֹרוֹת, וְנוֹטֵל אוֹתָם, וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵאִים - כִּד גַּם זֶה, אוֹתוֹ רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם

תְּמִינָאָה, תְּלִיין בִּיה כָּל נְהוּרִין וְנְטִיל לֹזן, וּמַגְיָה נְפִיקוּ לְכַלְהוּ עֵלְמִין.

שִׁירוּתָא וְסִיּוּמָא כְּגוּוֹנָא חֵד קְיִימִי, וְעַל דָּא אִיהוּ נְהַר דְּנִגִיד וְנְפִיק, וְלֹא פְסִיק מִימּוֹי לְעֵלְמִין. כְּלָא לְמַהוּי סִיּוּמָא כְּשִׁירוּתָא, וּבְגִין כִּד וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְלְמָה, לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ.

וְאִף עַל גַּב דְּאַתְמָר כְּלָא כְּגוּוֹנָא חֵדָא קְיִימִי, וְדָא הוּא בְּרִירָא דְמַלְאָה, מַה בֵּין הָאִי לְהָאִי. אֲלֵא, דָּא אוֹקִים וְזֵן לְעֵלְמָא עֲלֵאָה דְאִיהוּ בִּיה וּלְכָל אֵינּוּן סְטְרִין עֲלֵאִין, וְדָא אוֹקִים וְזֵן לְעֵלְמָא תַּתָּאָה וּלְכָל אֵינּוּן סְטְרִין תַּתָּאִין.

וְאִי תִימָא, עֲלָמָא דְלַעֲיָלָא מָאן אִיהוּ, וְהָא (איהו) הִהוּא רְקִיעָא תְּמִינָאָה עֲלֵאָה סְתִימָאָה, עֲלָמָא דְלַעֲיָלָא אִיהוּ וְהָכִי אַקְרִי, דְּהָא תְרִין עֲלָמִין נִינְהוּ כְּמָה דְאַתְמָר. אֲלֵא, אִיהוּ עֲלָמָא עֲלֵאָה, וְכָל אֵינּוּן דְנְפִיקִי מַגְיָה, עַל שְׁמִיה אַקְרוּן. וְאֵינּוּן דְנְפִיקִי מְעֵלְמָא תַּתָּאָה, עַל שְׁמִיה אַקְרוּן. וְכָל הָאִי וְהָאִי כְּלָא חֵד, בְּרִיף הוּא לְעֵלְמִי עֵלְמִין.

תָּא חֲזִי (תהלים קד) יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי ה' אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע. מָאן לְבָנוֹן. הָא אוֹקְמוּהָ וְאַתְמָר, הָאִי קְרָא (תהלים קד) אֲשֶׁר שָׁם צִפְרִים יִקְנְנוּ חֲסִידָה בְרוּשִׁים בֵּיתָה. אֲשֶׁר שָׁם צִפְרִים יִקְנְנוּ, בָּאֵן אַתְר, בְּלְבָנוֹן. וְאֵלִין אֵינּוּן תְרִין צִפְרִים דְקָאֲמָרן בְּכַמְהָ אַתְר, (דף קסג ע"א) וּמְאֵלִין אַתְפָּרְשָׁן כְּמָה צִפְרִין אַתְרִינִין, אֲבָל אֵלִין עֲלֵאִין וְנְפִיקִין מִלְבָּנוֹן דְאִיהוּ (ס"א סְתִימָאָה) לְעֵילָא, וְרִזָּא דְמַלְאָה, (בראשית כט) וּלְלֶכֶן שְׁתִּי כְּנוֹת וְגו'.

חֲסִידָה בְרוּשִׁים בֵּיתָה, (ס"א דָּא לֵאמָר) בְּאֵינּוּן שִׁית בְּנִין עֲלֵאִין, שִׁית סְטְרִין

תְּלוּיִים בּו כָּל הָאוֹרוֹת וְנוֹטֵל אוֹתָם, וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵאֵם לְכָל הָעוֹלָמוֹת.

הִרְאִישִׁית וְהַסִּיּוּם עוֹמְדִים כְּגוּוֹן אַחַד, וְעַל כֵּן הוּא הַנְהַר שְׁשׁוֹפַע יוֹצֵא וְלֹא פוֹסְקִים מִמִּי לְעוֹלָמִים, הַכּל שְׁיִהְיֶה הַסִּיּוּם כְּמוֹ הִרְאִישִׁית, וּמִשׁוּם כִּד וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְלְמָה? לְהֵאִיר עַל הָאָרֶץ.

וְאִף עַל גַּב שְׁנֵי אֲמָר, הַכּל עוֹמְדִים כְּגוּוֹן אַחַד, וְזֶהוּ בְרוּר הַדְּבַר. מַה בֵּין זֶה לְזֶה? אֲלֵא זֶה מְקִים וְזֵן אֶת הָעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן שְׁהוּא בּו וְאֵת כָּל אוֹתָם הַצְּדִיקִים הַעֲלִיּוֹנִים, וְזֶה מְקִים וְזֵן אֶת הָעוֹלָם הַתַּתָּחוֹן וְאֵת כָּל אוֹתָם הַצְּדִיקִים הַתַּתָּחוֹנִים.

וְאֵם תֹּאמַר, הָעוֹלָם שְׁלַמְעֵלָה מִי הוּא? וְהִרִי (הוא) אוֹתוֹ הַרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם הַעֲלִיּוֹן הַנּוֹסֵת הוּא הָעוֹלָם שְׁלַמְעֵלָה, וְכִד נִקְרָא, שְׁהִי שְׁנֵי עוֹלָמוֹת הֵם, כְּמוֹ שְׁנֵי אֲמָר. אֲלֵא הוּא עוֹלָם עֲלִיּוֹן, וְכָל אוֹתָם שְׁיִוְצָאִים מִמֶּנּוּ נִקְרָאִים עַל שְׁמוֹ, וְאוֹתָם שְׁיִוְצָאִים מִן הָעוֹלָם הַתַּתָּחוֹן נִקְרָאִים עַל שְׁמוֹ, וְכָל זֶה וְזֶה הַכּל אַחַד, בְּרִיף הוּא לְעוֹלָם וְלַעוֹלָמִי עוֹלָמִים.

בֹּא רָאָה, (תהלים קד) יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי ה' אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע. מִי הַלְבָנוֹן? הִרִי פְרֻשׁוּהוּ וְנִתְבְּאַר. הַפְּסוּק הַזֶּה, אֲשֶׁר שָׁם צִפְרִים יִקְנְנוּ חֲסִידָה בְרוּשִׁים בֵּיתָה - אֲשֶׁר שָׁם צִפְרִים יִקְנְנוּ, בְּאֵיזָה מְקוֹם? בְּלְבָנוֹן. וְאֵלוּ הֵן שְׁתֵּי הַצִּפְרִים שְׁאֲמָרְנוּ כְּמָה מְקוֹמוֹת, וּמְאֵלוּ נִפְרְדוֹת כְּמָה צִפְרִים אַחְרוֹת. אֲבָל אֵלוּ עֲלִיּוֹנוֹת, יוֹצֵאֵת מִן לְבָנוֹן, שְׁהוּא (סו"ב) לְמַעְלָה, וְסוּד הַדְּבַר - וּלְלֶכֶן שְׁתֵּי כְּנוֹת וְגו'.

חֲסִידָה בְרוּשִׁים בֵּיתָה, (וּו לֵאמָר) בְּאוֹתָם שְׁשֵׁה כְּנִים עֲלִיּוֹנִים,

ששת צדדי העולם, כמו שנתבאר. למה נקרא חסידה? אלא העולם העליון הזה, אף על גב שהוא נקבה, קוראים לו זכר. שפאשר מתפשט, כל טוב וכל האור יוצא ממנו.

וכמו ש' שהיא חסידה, יוצא (משם) ממנה חסד, שהוא האור הראשון, שכתוב (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור. ועל זה ברושים ביתה. ברושים - אל תקרי ברושים אלא בראשים, שהרי העולם האחר בתחתונים ביתה, והיא בית הדין של העולם, ולפעמים נקרא כמו שלמעלה בכל אותם השמות.

ועל המקום הזה פתוב, וינחם ה', ויתעצב אל לבו. חרון אף ה'. שהרי במקום הזה מלוי. שהרי כל מה שלמעלה, הכל הוא באור, חיים לכל הצדדים, ועל כן שנינו, אין עצבות לפני המקום, בדיוק לפני, ועל זה כתוב (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפני ברננה. עבדו את ה' בשמחה - פנגד העולם העליון. באו לפני ברננה - פנגד העולם התחתון. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, משום כך פתוב (דברים ל) אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויפחשו וגו'.

ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר, (משלי ט) אם חכמת חכמת לך ואלצת לבדך חכמתך לך ואלצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך - בא ראה, אוי לאותם רשעי העולם שלא יודעים ולא משגיחים בדברי תורה. וכשהם משגיחים בה - משום שאין להם שכל, דברי התורה נראים בעיניהם פאלו פלים מלאים פלם

דעלמא, פמה דאתמר. אמאי אקרי חסידה. אלא, האי עלמא עלאה אף על גב דנוקבא איהי, קרינן לה דכר, דכד אתפשט, כל טיבו וכל נהירו מניה נפיק.

ובגין כך דאיהי חסידה, נפיק (מתפון) מניה חס"ד, דאיהו נהורא קדמאה, דכתיב, (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור. ועל דא ברושים ביתה. ברושים, אל תקרי ברושים, אלא בראשים. דהא עלמא אחרא, בתתאין ביתה, ואיהי בי דינא דעלמא. ולזמנין אקרי כגוונא דלעילא, בכל אינון שמהן.

ועל אתר דא כתיב, (בראשית ו) וינחם יי ויתעצב אל לבו. חרון אף יי. דהא באתר דא תליא. דהא כל מה דלעילא, פלא איהו בנהירו, חייך לכל סטרין. ועל דא תגין, אין עצבות לפני המקום, לפני דייקא. ועל דא פתיב, (תהלים ק) עבדו את יי בשמחה באו לפני ברננה. עבדו את יי בשמחה, לקביל עלמא עלאה, באו לפני ברננה לקביל עלמא תתאה. זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי. בגין כך פתיב, (דברים לג) אשריך ישראל מי כמוך עם נושע ביי מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויפחשו וגו'.

ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר, (משלי ט) אם חכמת חכמת לך ואלצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך, תא חזי, ווי לאינון חייבי עלמא, דלא ידעין ולא משגיחין במלי דאורייתא. וכד אינון משגיחין בה, בגין דלית לון סכלתנו, מלין דאורייתא דמין בעינייהו כאילו כלהו מלי ריקניא, ולית בהו תועלתא. וכלא בגין דאינון רקינין מדעתא ריקנות ואין בהם תועלת, והכל משום שהם ריקנים מדעת ושכל,

דברים עליונים ונכבדים, וכל דבר ודבר שכתוב בה יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוה בה [בתורה].

וכך אותם הטפשים אטומי הלב, פשוואים דברי תורה, לא די להם שלא יודעים, אלא שהם אומרים שהם דברים פגומים, דברים שאין בהם תועלת. אוי להם פשיתבע אותם הקדוש ברוך הוא את עלבון התורה, ויענשו ענש שמורדים בבונום.

מה פתוב בתורה? כי לא דבר רק הוא מכם. ואם הוא רק - הוא מכם, שהרי כל התורה מלאה מפל אבנים טובות ומרגליות יקרות מפל הטובות של העולם, כמו שנאמר וכל חפצים לא ישוה בה, ואיי יאמרו שהיא ריקה?! ושרמה המלך אמר, אם חכמת חכמת לך. שפאשר יתחכם אדם בתורה, זוהי תועלת לו, שהרי בתורה לא יכול להוסיף אפלו אות אחת. ולצת לבדך תשא, שהרי התורה לא יגרע פלוס מהשבח שלה, והליצנות היא שלו ונשארת בו להאביד אותו מן העולם הזה ומן העולם הבא.

בא ראה, פאשר האותיות העליונות פלן מתחברות בדקנה הזו, הסוף של כל הדרגות הקדושות העליונות, ומתמלאת מהם ומתברכת מן העולם העליון, אז הדרגה הזו עומדת להשקות את כל העדרים, כל אחד ואחד כראוי לו, וכל אחד ואחד נשקה מדין ורחמים.

בא ראה מה פתוב, ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. שיעקב רצה לתקן תפלת ערבית, ולהאיר ללבנה ולהשקות ולברך אותה מפל הצדדים, שכתוב ויצג את המקלות, אלו דינים ונבירות

וסכלתנו. דהא כל מלי דאורייתא, פלהו מלין עלאין ויקירין. וכל מלה ומלה כתיב בה (משלי ג) יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוה בה (באורייתא).

וכך אינון טפשיין, אטימין דלבא, פד חמאן מלי דאורייתא, לא די לון דלא ידעי, אלא דאינון אמרי, דאינהו מלין פגימין, מלי דלית בהו תועלתא. ווי לון, פד יתבע לון קדשא בריך הוא, עלבונא דאורייתא, ויתענשו ענשא דמרדי במאריהון.

מה פתיב באורייתא, (דברים לב) כי לא דבר רק הוא מכם, ואי איהו רק מכם איהו, דהא אורייתא כלא, מלייא מפל אבנין טבין ומרגלאן וקירין, מפל טבין דעלמא. פמה דאת אמר וכל חפצים לא ישוה בה, והיה יימרון דאיהי ריקניא.

ושרמה מלפא אמר, אם חכמת חכמת לך, דכד יתחכם בר נש באורייתא, תועלתא דיליה איהו. דהא באורייתא לא יכיל לאוספא אפילו את אחת. ולצת לבדך תשא, דהא אורייתא, לא יגרע משבחה כלום, וליצנותא, דיליה איהו, ואשתאר ביה לאובדא ליה מהאי עלמא ומעלמא דאתי.

תא חזי, פד אתוון עלאין, מתחברן פלהו בהאי דרגא, סופא דכל דרגין קדישיין עלאין, ואתמליא מנייהו, ואתברכא מעלמא עלאה. פדין, האי דרגא קיימא לאשקאה לכלהו עדרין, פל חד וחד פדקא חזי ליה, וכל חד וחד אתשקי מן דינא ורחמי.

תא חזי, מה כתיב, ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו', דיעקב בעא לאתקנא תפלה של ערבית, ולאנהרא לסיחרא, ולאשקאה ולברכא לה מפל סטריין, דכתיב

ויצג את המקלות. אלין דינין וגבורן דנפקי מגבורה דלעילא.

ועקב פד בעא לאתקנא להאי דרגא, סליק לכל אינון דינין וגבורן מינה, ואוקים לון ברהטים, באינון רהטים ארבע, דקימי תחות האי (במדבר כא) באר חפריה שרים, דאתמלייא מאינון נחלין ומבוועין עלאיין. בגין דכד נפקין מיין מהאי באר קדישא, אלין ארבע נטלי פלא. ועל דא אקרון רהטים, ומתמן (דף קטג ע"א) אתיין פלא למשתי. ואינון דינין וגבורן, פלהו קיימי תמן, לנטלא לכל חד וחד פדקא חזי ליה. אשר תבאנה הצאן לשתות לנכח הצאן, אלין לקביל אלין. ויחמנה, מאי ויחמנה. דכד מתעטרן בדינא, מתחממין בההוא דינא, ואזלין ושאטין בעלמא, ומעיניי בארחיהון דבני נשא, הן לטב הן לביש.

הא חזי, מה כתיב בתריה, (בראשית ל) ויחמו הצאן אל המקלות, בגין דאינון מקלות הוו מתחממן, ומשגיחין בדיני עלמא, ואתפקדן עליה, ואתדנו בני נשא עלייהו, פמה דאת אמר (דניאל ד) בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא וגו'.

רבי חייא פתח ואמר, (תהלים ס) דבקה נפשי אתריף בי תמכה ימינך, האי קרא אית לאסתפלא ביה, דבקה נפשי אתריף, בגין דדוד מלכא, הוה מתדבק נפשיה תדיר, אבתריה דקדשא ברין הוא. ולא חייש למלין אתרנין דעלמא, אלא לאתדבקא נפשיה ורעותיה ביה, וכיין דאיהו הוה מתדבק בקדשא ברין הוא, הוה תמיך ביה ולא שבקיה. מפאן, לבר נש פד אתא לאתדבקא ברין הוא,

שיוצאים מן הגבורה שלמעלה. וכאשר יעקב רצה לתקן את הדרגה הזו, סלק את כל אותם הדינים והגבורות ממנה, ואוקים אותם ברהטים, באותם ארבעת הרהטים שעומדים תחת זו באר חפריה שרים, שמתמלאת מאותם הנחלים והמעיינות העליונים. משום שפאשר המים יוצאים מהבאר הקדושה הזו, אלו הארבעה נוטלים הכל, ועל פן נקראים רהטים, ומשם כלם באים לשתות. ואותם דינים וגבורות, כלם עומדים שם לטל את כל אחד ואחד פראוי לו.

אשר תבאנה הצאן לשתות לנכח הצאן, אלו כנגד אלו. ויחמנה, מה זה ויחמנה? שפאשר מתעטרים בדין, מתחממים באותו הדין, והולכים ומשוטטים בעולם, ומעינים בדרכי בני האדם, הן לטוב הן לרע.

בא ראה מה פתוב אתריו, ויחמו הצאן אל המקלות. משום שאותם המקלות היו מתחממים ומשגיחים בדיני העולם, ונפקדים עליו, ונדונים אנשים עליהם, כמו שגאמר (דניאל ב) בגזרת מלאכים הדבר ובפקדת קדושים הגזרה וגו'.

רבי חייא פתח ואמר, (תהלים ס) דבקה נפשי אתריף בי תמכה ימינך. בפסוק הזה יש להסתפל, דבקה נפשי אתריף - משום שדוד המלך היה מדביק תמיד את נפשו אתרי הקדוש ברין הוא, ולא חשש לדברים אחרים של העולם, אלא להדביק נפשו ורצונו בו. וכיין שהוא היה נדבק בקדוש-ברין-הוא, היה תומך בו ולא עוזב אותו. מכאן שפאשר אדם בא להדבק בקדוש-ברין-הוא,

ולא שבקיה. מפאן, לבר נש פד אתא לאתדבקא ברין הוא,

קדשא ברין הוא אחיד ביה, ולא שבקי ליה.

דבר אחר דבקה נפשי אתריף, לאתעטרא דרגיה לעילא, דהא כד אתדבק ההוא דרגא (כ"א דיליה אתברכא וכד אתגלייא) בדרגין עלאין לסלקא בתרייהו, כדין ימינא אחיד ביה לסלקא ליה, ולחברא ליה, בחבורא חד פדקא יאות, פמה דאת אמר, (תהלים קלט) ותאחזני ימינך, וכתיב (שיר השירים ב) וימינו תחבקני, ועל דא בי תמכה ימינך.

וכד אחיד ביה בקדשא ברין הוא, כדין פתיב, שפאלו פתחת לראשי וימינו תחבקני. ואיהו יחודא חד וחבורא חד, וכד איהו חבורא חד, כדין אתמליא ההוא דרגא דיליה ואתברכא.

וכד אתמליין כל אינון רהטין, אתמליין לארבע סטרין דעלמא, וכלהו עדרייא אשפקיין, כל חד וחד לסטריה. וכד אתא יעקב לאתקנא האי דרגא, בריר ליה סטרא דימינא, דאתחזי ליה, וסטרא אתרא דלא אתחזי ליה אתפרשת מיניה. פמה דכתיב, (בראשית ל) וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבדו. לכו לא ישתמש בטעונו אתרנין דבסטרין אתרנין. זפאה חולקהון דישראל, דעלליהו כתיב, (דברים יד) פי עם קדוש אתה לני אלהיך ובה בחר יי וגו'.

והא חזי, יעקב איהו תושבתיא דאבהון, ואיהו כללא דכלהו, ובגין דאיהו כללא דכלא, בגין כן איהו קאים לאנהרא לסיהרא, דייעקב איהו קאים לאתקנא לתפלת ערבית.

וכר ההוא תקונא, איהו כדקא חזי ליה, כל אינון סטרין קדישין פלהו

הקדוש ברין הוא אחוז בו ולא עוזב אותו.

דבר אחר דבקה נפשי אתריף - להתעשר דרגתו למעלה. שחרי פאשר נדבכת הדרגה ההיא ושל יתברכה (וכשהתגלחה) בדרגות העליונות לעלות אתריהן, אז הימין אחוז בה להעלותה ולחברא בחבור אחד פראוי, כמו שגאמר ותאחזני ימינך, וכתיב וימינו תחבקני, ועל פן בי תמכה ימינך.

וכשאחוז בו בקדוש-ברין-הוא, אז פתוב שמאלו פתחת לראשי וימינו תחבקני. והוא יחוד אחד וחבור אחד. וכשהוא חבור אחד, אז מתמלאת אותה דרגה שלו ומתברכת.

וכשמתמלאים כל אותם הרהטים, מתמלאים לארבעת צדדי העולם, וכל העדרים משקים, כל אחד ואחד לצדו. וכשבא יעקב לתקן את הדרגה הזו, בחר לו צד הימין שראוי לו, והצד האחר שלא ראוי לו נפרד ממנו, כמו שכתוב וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבדו. לכו לא ישתמש בתועבות האחרות שבצדדים האחרים. אשרי חלקם של ישראל, שעליהם פתוב (דברים יד) פי עם קדוש אתה לה אלהיך ובה בחר ה' וגו'.

וכא וראה, יעקב הוא המשבח של האבות והוא הפלל של כלם, ומשום שהוא הפלל של הכל, משום כך הוא עומד להאיר ללכנה, שיעקב הוא עומד לתקן את תפלת ערבית.

וכר התקון ההוא הוא פראוי לו. כל אותם הצדדים הקדושים, כלם בתקון התקין בצדו, והפריד חלקו

וכר ההוא תקונא, איהו כדקא חזי ליה, כל אינון סטרין קדישין פלהו

בתקונא אתקין בסטרוי, ואפריש חולקיה, מחולקא דשאָר עמין. אלין סטרין עלאין קדישין בקדושה עלאה. ואלין סטרין מסאבין, במסאבן דמסאבותא.

והא אוקימנא, דכתיב וישת לו עדרים לבדו. וישת לו, דאתקין תקונין למהימנותא. לבדו, כמה דאתאמר, (שם) ויבך בחר יי להיות לו לעם סגלה מפל העמים. ולא שתם על צאן לבן - שלא שם חלקו וגורלו עמהם.

וער פן יעקב, שלמות האבות, התקין סוד האמונה, והפריד חלקו וגורלו מהחלק והגורל של שאר העמים, ועל זה כתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

רבי אבא אמר, זכאה חולקהון דישראל, דאינון עלאין על עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, בגין דדרגא דלהון לעילא, ודרגין דעמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות לתתא, אלין בסטרא דקדושה, ואלין בסטרא דמסאבא, אלין לימינא, ואלין לשמאלא.

ביון דאתחרב פי מקדשא, מה כתיב, (איכה ב) השיב אזור ימינו מפני אויב, ובגין פך פתיב, (תהלים ס) הושיעה ימינך ועניי. ושמאלא אתגבר ומסאבא אתתתף, עד דיבני קדשא בריך הוא בי מקדשא, ויתקין עלמא על תקונוי, ויהדרון מליה פדקא יאות ויתעבר סטרא מסאבא מן עלמא. והא אתמר, דכתיב (זכריה ג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ וגו', (ישעיה כה) בלע המות לנצח וגו'.

מחלקם של שאר העמים. אלו הצדדים העליונים הקדושים בקדושה עליונה, ואלו צדדים טמאים בטמאות השמאה.

והרי בארנו, שפתיב וישת לו עדרים לבדו. וישת לו - שהתקין תקוניים לאמונה. לבדו - כמו שנאמר ויבך בחר ה' להיות לו לעם סגלה מפל העמים. ולא שתם על צאן לבן - שלא שם חלקו וגורלו עמהם.

רבי אבא אמר, אשרי חלקם של ישראל, שהם עליונים על העמים עובדי כוכבים ומזלות, משום שדרגתם למעלה, והדרגות של העמים עובדי כוכבים ומזלות למטה. אלו בצד הקדושה, ואלו בצד הטמאה. אלו לימין, ואלו לשמאל.

ביון שחברב בית המקדש מה פתוב? (איכה ב) השיב אזור ימינו מפני אויב. ומשום פך פתוב הושיעה ימינך ועניי. והשמאל מתגבר והטמאה מתתתף, עד שיבנה הקדוש ברוך הוא את בית המקדש ויתקן את העולם על תקונו, ויחזור דבריו פראוי, ויעבר צד הטמאה מן העולם. והנה נאמר, שפתיב (זכריה ג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ וגו', וכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח וגו'.

וישאַר הקדוש ברוך הוא לבדו, כמו שפתיב והאלילים כליל יחלה, וכתוב ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. הוא לבדו, כמו שפתיב

דכתיב, (ישעיה ב) והאלילים

כליל יחלה, וכתוב, (שם) ונשגב יי לבדו ביום ההוא. הוא בלחודוי, כמה דכתיב, (דברים לב) ואין עמו אל נכר, בגין דישתצי חילא מסאבא מעלמא, ולא ישתאר לעילא ותתא אלא קדשא בריך הוא בלחודוי, וישראל לפולחניה, עם קדיש, ויתקרי קדיש, דכתיב, (ישעיה ד) והיה הנשאַר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הפתיב לחיים בירושלם. וכדין יהא מלפא יחידאי, לעילא ותתא, ועמא יחידאה לפולחניה, כמה דכתיב, (דברי הימים א יז) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

רבי יצחק ורבי ייסא, הוו אזלי בארחה, אמר רבי ייסא, הא שכינתא לגבן נתעסק במלי דאורייתא, דכל מאן דעסיק במלי דאורייתא וישתדל בה, זכי לאמשכא ליה בהדיה.

פתח רבי יצחק ואמר, (תהלים יח) חי יי וברוך צורי וירום אלהי ישעי, האי קרא איהו רזא. חי יי, וכי לא ידענא דקדשא בריך הוא אקרי חי, אלא אפילו צדיק גמור, איהו אקרי חי, דהא חי, צדיק איהו לעילא וצדיק איהו לתתא. לעילא קדשא בריך הוא אקרי חי. לתתא צדיק אקרי חי, דכתיב, (שמואל ב כג) ובניהו בן יהודע בן איש חי, אמאי אקרי חי בגין דאיהו צדיק, דהא צדיק חי אקרי, חי העולמיים. וברוך צורי, כלל אחר. חי וברוך - שלא נפרדים זה מזה. שפאשר מתחברים יחד נקרא באר מים חיים. זה נובע החופצה, וזה מתמלא מפנו.

ורום אלוהי ישעי - זה העולם העליון, שהוא רם ונשא, רם על הכל, שהרי מפנו יוצא הכל, ומקור שלא פוסק] וכל הנביעה שנובע למלא הבאר פראוי, ומשם מתברכת להאיר לכל אותם שלמטה.

(דברים לב) ואין עמו אל נכר, משום שיכלה פח הטמאה מן העולם, ולא ישאר למעלה ולמטה אלא הקדוש ברוך הוא לבדו, וישראל לעבודתו, עם קדוש. ויקרא קדוש, שפתיב (ישעיה ד) והיה הנשאַר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הפתיב לחיים בירושלם. ואז והיה מלף יחידי למעלה ולמטה, ועם יחידי לעבודתו, כמו שפתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

רבי יצחק ורבי ייסא היו הולכים בדרך. אמר רבי ייסא, הנה שכינה אצלנו, נתעסק בדברי תורה, שכל מי שעוסק בדברי תורה ומשתדל בה, זוכה להמשיך אותה עמו.

פתח רבי יצחק ואמר, (תהלים יח) חי ה' וברוך צורי וירום אלוהי ישעי. הפסוק הזה הוא סוד. חי ה', וכי לא ידענו שהקדוש ברוך הוא נקרא חי? אלא אפילו צדיק גמור, הוא נקרא חי, שהרי חי - צדיק הוא למעלה וצדיק הוא למטה. למעלה הקדוש ברוך הוא נקרא חי - למטה הצדיק נקרא חי, שפתיב (שמואל ב כג) ובניהו בן יהודע בן איש חי. למה נקרא חי? משום שהוא צדיק, שהרי צדיק נקרא חי, חי העולמיים. וברוך צורי - הכל אחד. חי וברוך - שלא נפרדים זה מזה. שפאשר מתחברים יחד נקרא באר מים חיים. זה נובע החופצה, וזה מתמלא מפנו.

ורום אלוהי ישעי - זה העולם העליון, שהוא רם ונשא, רם על הכל, שהרי מפנו יוצא הכל, ומקור שלא פוסק] וכל הנביעה שנובע למלא הבאר פראוי, ומשם מתברכת להאיר לכל אותם שלמטה.

נפיק כללא, (מקרא דלא פסיק) וכל נביעו דנביע, לאתמלייא בירא כדקא יאות.

ומתמך אתברכא, לאנהרא לכל אינון דלתתא, וכד (הא') אתמלייא, פלא כדקא יאות, פדין וירום אלהי ישעי.

פתח רבי ייסא ואמר, (איוב לו) לא יגרע מצדיק עיניו ואת מלכים לפסא וישיבם לנצח ויגבהו, תא חזי, פד חייבא לא שלטין בעלמא ואתאבידו מיניה (מעלמא), פדין צדיק איהו שליט בעלמא, הדא הוא דכתיב, (שם) לא יחיה רשע ומשפט עניים יתן. מה כתיב בתריה, לא יגרע מצדיק עיניו, מהו עיניו, פמה דאת אמר (תהלים לד) עיני יי אל צדיקים.

ואת מלכים לפסא, אלין אינון מלכין שליטין, דאתאחדן לפסא. וישיבם לנצח, דאתקיימו בפרסייא, בקיימא שלים. ויגבהו, אמאי ויגבהו, לשלטאה בעלמא, ויתקיים פרסייא על סמכוהי. דבר אחר ויגבהו, דנטלי כרסייא, וזקפין לה לעילא, לאתאחדא באתריה פדקא יאות, וכדין פלא יחודא חדא.

עד דהו אולי, חמו חד בר נש, דהוה אתי וחד ינוקא עמיה, רכיב על כתפיה. אמר רבי יצחק, ודאי האי בר נש יודאי איהו, ובגין לזפאה לבני נשא קא אתי. אמר רבי ייסא, נזפה אנן בקדמיתא ביה.

בר מטא לגבייהו, אמר רבי ייסא אן קיסתא דטרימא (ס"א קיסתא דעמידא) בקירטוי דאורחא, אמר בגין דיזכון (ד"א ל"ג ב') בני נשא, דהא תרין בנין אית לי, ואתא טורבא למתא, ואשתפו. והאידינא אזילנא, בגין דיזכון בהו בני נשא. זכו בהדיה, ויהבו ליה למיכל.

וכשמתמלאת [ו] הכל בראוי, אז יירום אלוהי ישעי.

פתח רבי ייסא ואמר, (איוב לו) לא יגרע מצדיק עיניו ואת מלכים לפסא וישיבם לנצח ויגבהו. בא ראה, פשרשעים לא שולטים בעולם ונאבדים ממנו (מהטלים), אז הצדיק שולט בעולם. זהו שכתוב לא יחיה רשע ומשפט עניים יתן. מה כתוב אחריו? לא יגרע מצדיק עיניו. מה זה עיניו? כמו שנאמר (תהלים לד) עיני ה' אל צדיקים.

ואת מלכים לפסא - אלו הם המלכים השולטים שנאחזים בפסא. וישיבם לנצח - שהתקיימו בפסא בקיום שלם. ויגבהו - למה ויגבהו? לשלט בעולם, ויתקיים הפסא על עמודיו. דבר אחר ויגבהו - שגוטלים את הפסא ומעמידים אותו למעלה להאחז במקומו בראוי, ואז הכל יחוד אחד.

בעודם הולכים ראו איש אחד שהיה בא, ועלם אחד עמו ורכב על כתפו. אמר רבי יצחק, ודאי שהאיש הזה הוא יהודי, וכדי לזכות אנשים הוא בא. אמר רבי ייסא, נזפה אנו בו בראשונה. כשהגיע אליהם, אמר רבי ייסא, איפה הפלי (המדה של העמיר) עם מאכלי הדרך? אמר, פדי שזכנו [כו] אנשים, שהרי יש לי שני בנים, והגיע הצבא לעיר ונשבו, וכעת אני הולך פדי שזכנו בהם בני אדם. זכו עמו ונתנו לו לאכל.

בינתיים פתח אותו יהודי ואמר, (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי וגו'. הקרבן של הקדוש ברוך הוא בכל יום פדי לזון את העולם

אדהבי פתח ההוא יודאי ואמר, (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי וגו'.

קרפנא דקדשא בריה הוא בכל יומא, בגין למיזן עלמא ולמיהב ספוקא לעילא ותתא. דהא באתערוותא דלתתא, אתער לעילא. ובדא מסתפקין כל חד וחד פדקא יאות.

את קרבני לחמי, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ה) אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. לאשי, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ה) אכלו רעים וגו', ומה קדשא בריה הוא פקיד לאתערא מזונא לעילא (לתתא) בגין לאתערא מזונא (לעילא) לתתא מההוא מזונא. מאן דיהיב מזונא לקיימא נפשא, על אחת פמה וכמה דקודשא בריה הוא בריה ליה, ויתער ליה מזונא דלעילא, ויתברך עלמא בגיניה.

אמר רבי יצחק, ודאי רזא דא כדקא חזי, ושפיר קאמר. אמר רבי ייסא, ודאי על דא אמרו, דלא יזולל בר נש, לשום בר נש אתרא בעלמא, בתרי גוויי זכינא להאי בר נש.

פתח ואמר, האי קרא אמר (דף קסד ע"ב) רבי אלעזר (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי, את קרבני, רזא דכנסת ישראל. דכתיב את, את דייקא. קרבני, דא איהו קרבנא, וקשורא לאתקשרא. לחמי, דא מזונא דאתי מלעילא, באתערוותא דלתתא. לאשי, לאתפללא שאר חילין אתרנין דאצטריכו לאתזנא, כל חד וחד פדקא חזי ליה. ריח ניהחוי, דא רעותא וקשורא, דאתאחדא כלא ברזא דעלמא עלאה.

תשמרו להקריב לי במועדו, מאן מועדו, בזמן דאתער אברהם למעבד

ולתת פלפלה למעלה ולמטה, שהרי בהתעוררות שלמטה מתעורר למעלה, ובזה מתפלכלים כל אחד ואחד בראוי.

את קרבני לחמי - זהו שכתוב (שיר ה) אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. לאשי - זהו שכתוב אכלו רעים וגו'. ומה הקדוש ברוך הוא צוה לעורר מזון למעלה [למטה] פדי לעורר מזון [למעלה] למטה מהמזון ההוא - מי שנותן לקיים נפש על אחת פמה וכמה שהקדוש ברוך הוא מברך אותו, ועיר לו מזון שלמעלה, ויתברך העולם בשבילו.

אמר רבי יצחק, ודאי זה הסוד בראוי ויפה אמר. אמר רבי ייסא, ודאי על זה אמר אותו, שלא יזולל אדם בשום אדם אחד בעולם, בשתי צורות זכינו לאיש הזה.

פתח ואמר, תפסוק הזה אמר רבי אלעזר, את קרבני לחמי לאשי. את קרבני - הסוד של כנסת ישראל, שכתוב את, את דיקא. קרבני - זהו קרבן וקשר להתקשר. לחמי - זה המזון שבא מלמעלה בהתעוררות שלמטה. לאשי - להכיליל שאר החילות האחרים שהצטרכו להזון כל אחד ואחד בראוי לו. ריח ניהחוי - זה הרצון והקשר שאוחז את הכל בסוד העולם העליון.

תשמרו להקריב לי במועדו, מי הוא מועדו? בזמן שמתעורר אברהם לעשות רצונו, שכתוב (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר, ובזמן שנועך יצחק על גבי המזבח, שאותה השעה היתה בין הערבים. ואמר רבי [חייא] ייסא, אם כך, זה שכתוב במועדו היה צריך להיות במועדים! אמר לו, אותה

רעותיה, דכתיב, (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר. ובזמנא דאתעקד יצחק על גבי מדבחא, דההיא שעתא, בין הערבים הוה. ואמר רבי (חייא) ייסא,

אי הכי, האי דכתיב במועדו, במועדים מיבעי ליה. אמר ליה, ההיא שעתא, אתפליל אשא במיא ומיא באשא, ובגין פך פתיב במועדו.

תא חזי, בכל קרבנין לא כתיב פמה דכתיב הכא, תשמרו להקריב לי. תשמרו, וזא דשמור, דאיהו צריכא לקרבא לגבי עילא, דכתיב תשמרו להקריב לי במועדו. בימינא ושמאלא, פמה דאתמר באברהם ויצחק, וכלא ברזא עלאה.

אמר רבי ייסא אלמלא לא אתינא הכא, אלא למשמע מזין אלין, דיי. זכאין אינון ישראל, בעלמא דין ובעלמא דאתי. על דא כתיב, (ישעיה ט) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

ולכן הלך לגזז את צאנו וגו'. (בראשית לא) אמר רבי יוסי מאן תרפים, אלא עבודה תרפים? לגנאי היה, כמו ששינוי במקום התרף. ומנין לנו שהיו עבודה זרה? שכתוב למה גנבת את אלהי וכתוב עם אשר תמצא את אלהי וגו'. ולכן המכשף של כל המכשפים של העולם היה, וכזה היה יודע את כל מה שרוצה לדעת.

אמר רבי חייא, בקסם אתעביד. רבי יוסי אומר, בנחש. אמר רבי יהודה, לא נעשו אלא בשעות ידועות. ולמה נקראים תרפים? משום שמפס את השעה הזו, והשעה מרפה היד, כמו שנאמר רב עתה הרף ידך.

אומנא פד עביד ליה, ההוא דינדע רגעי ושעתי קאים עליה, ואמר, השתא

השעה נכלל אש במים ומים באש, ומשום פך פתיב במועדו. בא ראה, בכל הקרבנות לא כתוב כמו שכתוב כאן תשמרו להקריב לי. תשמרו - הסוד של שמור, שהיא צריך להקריב למעלה, שכתוב תשמרו להקריב לי במועדו, בימין ובשמאל, כמו שנאמר באברהם ויצחק, והכל בסוד עליון.

אמר רבי ייסא, אלמלא לא באתי לכאן אלא לשמע הדברים הללו - די לי. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא. על זה כתוב (ישעיה ה) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

ולכן הלך לגזז את צאנו וגו'. אמר רבי יוסי, מה זה תרפים? אלא עבודה זרה. ולמה נקראים תרפים? לגנאי היה, כמו ששינוי במקום התרף. ומנין לנו שהיו עבודה זרה? שכתוב למה גנבת את אלהי וכתוב עם אשר תמצא את אלהי וגו'. ולכן המכשף של כל המכשפים של העולם היה, וכזה היה יודע את כל מה שרוצה לדעת.

אמר רבי חייא, בקסם נעשה. רבי יוסי אומר, בנחש. אמר רבי יהודה, לא נעשו אלא בשעות ידועות. ולמה נקראים תרפים? משום שמפס את השעה הזו, והשעה מרפה היד, כמו שנאמר רב עתה הרף ידך.

כשהאמן עושה אותו, אותו שיודע רגעים ושעות עומד עליו ואומר: פעת הרפה וכעת עשה. ולא תמצא מעשה שצריך שיורפו ממנו אלא זה. והוא מדבר תמיד

אומנא פד עביד ליה, ההוא דינדע רגעי ושעתי קאים עליה, ואמר, השתא

תשפח עבידתא דאצטריף דירפון מינה אלא האי. ואיהו מליל תדיר, ויהיב עיטין בישינ לאבאשא לנפשיה דבר נש.

ורחל דחילת, בגין דיהב עיטא לאבאשא ליה ליעקב, ובגין בזיונא דעבודה זרה, שני לון תחותה, עד דלא יכיל למלא.

דהא כד איהו מתתקן למלא, מכבדין ומרביצין קמיה, והשתא מה כתיב, (בראשית לא) ותשב עליהם. דבר ונוקבא הו, ופולחנין סגיאין קא עבדין לון עד לא ממללן. ובגין פך אתעפב לון תלת יומין, דלא ידע דערק יעקב, דכתיב, (שם) ויגד ללכן ביום השלישי כי ברח יעקב.

ואמר רבי יהודה, זמין גרמיה בתרין מלין, אודרו בכל תרשין דהוה ליה ואודרו בזיינין, בגין לאובדא ליה מן עלמא, דכתיב (דברים כו) ארמי אבד אבי. פיון דחמא קדשא כריף הוא, דבעא לאובדא ליעקב. מה כתיב, (בראשית לא) השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע. והיינו דכתיב, (שם) יש לאל ידי לעשות עמכם רע. במה ראה, לכן הלך ביום אחד הדרך שהלך יעקב שבעה ימים כדי לעקר אותו מן העולם. אחד על שהלך, ואחד על אותם התרפים. ואף על גב שרחל היא שעשתה כדי לעקר את אביה מאחרי עבודה זרה - נענשה שלא גדלה את בנימין, ולא עמדה עמו שעה אחת בשביל הצער של אביה, אף על גב שהתכונה לטוב. רבי יצחק אמר, כל אותה התוכחה שהיתה ליעקב עם לכן, החזיר לו ללכן להודות לקדוש ברוך הוא, שכתוב ראה אלהים עד בני וביניך. בא ראה, כתוב אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו. חזר אותו הרשע לתקלתו.

תא חזי, לכן אזל ביומא חד, ארץ שבעה ימים דאזל יעקב, בגין לאעקרא ליה מן עלמא. חד, על דאזל. וחד, על אינון תרפים. ואף על גב דרחל איהי עבדת לאעקרא ליה לאבוה מבתר עבודה זרה, אתענשת. דלא רביאת ליה לבנימין, ולא קיימא בהדיה שעתיא חדא, בגין צערא דאבוה, אף על גב דאתפוננת לטב.

רבי יצחק אמר, כל ההיא תוכחתא דהוה ליה ליעקב בלכן. אהדר ליה ללכן, לאודאה ליה לקודשא בריף הוא, דכתיב (בראשית לא) ראה אלהים עד ביני

ונותן עצות רעות להרע לנפש האדם.

ורחל פחדה, משום שנתן עצה להרע ליעקב, ובשביל בזיון עבודה זרה שמה אותם תחתיה עד שאין יכולים לדבר. שהרי כשהוא מתקן לדבר, מכבדים ומרביצים לפניו. וכעת מה פתיב? ותשב עליהם. זכר ונקבה היו, ועבודות רבות עושים טרם מדברים. ומשום פך התעפב לכן שלשה ימים, שלא ידע שברח יעקב, שכתוב ויגד ללכן ביום השלישי כי ברח יעקב.

ואמר רבי יהודה, הזמין עצמו בשלשה דברים: הודרו בכל הפשפים שהיו לו, והודרו בכלי זין כדי לאבד אותו מן העולם, שכתוב (דברים כו) ארמי אבד אבי. פיון שראה הקדוש ברוך הוא שרצה לאבד את יעקב, מה כתוב? השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע. והיינו שכתוב יש לאל ידי לעשות עמכם רע. במה ראה, לכן הלך ביום אחד הדרך שהלך יעקב שבעה ימים כדי לעקר אותו מן העולם. אחד על שהלך, ואחד על אותם התרפים. ואף על גב שרחל היא שעשתה כדי לעקר את אביה מאחרי עבודה זרה - נענשה שלא גדלה את בנימין, ולא עמדה עמו שעה אחת בשביל הצער של אביה, אף על גב שהתכונה לטוב. רבי יצחק אמר, כל אותה התוכחה שהיתה ליעקב עם לכן, החזיר לו ללכן להודות לקדוש ברוך הוא, שכתוב ראה אלהים עד בני וביניך. בא ראה, כתוב אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו. חזר אותו הרשע לתקלתו.

לאודאה ליה לקודשא בריף הוא, דכתיב (בראשית לא) ראה אלהים עד ביני

וביניך. תא חזי, פתיב, (בראשית לא) אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו, אהדר הוא רשע לתקליה, פיון דאמר אלהי אברהם, אהדר ואמר ואלהי נחור. (דף קסה ע"א).
 וישבע יעקב בפחד אביו יצחק, (בראשית לא) מאי טעמא בפחד יצחק, ולא באלהי אברהם. אלא, דלא בעא לאטרחה לימינא בגיניה דלכו. ולא עוד, אלא דלא לבעי ליה לאיניש, אף על גב דאומי בקושטא, לאומאה באתר עלאה דכלא.

אמר רבי יוסי, ודאי לקימא (ס"א לאומאה) פדקא יאות, אומי יעקב כף, והכי אתחזי, ויעקב אשגח במלה, אמר, הא איהו אמר אלהי אברהם, ושבק לאבא, אנא אשלים כלא, מיד וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. דבר אחר, לאתפללא בדינא, למיקם עליה דלכו.

השלמה מההשמות (בין סימן נא - נב רעיא מהימנא פתח רבי שמעון השייר דף קס"ה ע"א אצל ויעקב הלך תמצא בחלק ג' דף רכ"ה ע"ב (עד כאן מההשמות)

ויעקב הלך לדרפו ויפגעו בו מלאכי אלהים. (בראשית לב) רבי אבא פתח ואמר, (בראשית ה) זכר ונקבה בראם וגו', במה אית לן לאסתפללא במלי דאורייתא. ווי לון לאיננו אטימי לבא וסתימין עיינין, הא אורייתא קארי קמייהו, (משלי ט) לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי. (שם) מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו, ולית מאן דישגח. תא חזי, האי קרא, אית ביה רזין עלאין, איהו לגו, ואיהו לבר. זכר ונקבה בראם, אשתמע להאי גוונא, ואשתמע להאי גוונא, וסיהרא בחבורא חדא אינון, דכתיב בראם. פמה דאת אמר, (חבוק ג) שמש ירח עמד זבולה.

פיון שאמר אלהי אברהם, חור ואמר ואלהי נחור. וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. מה הטעם בפחד יצחק ולא באלהי אברהם? אלא שלא רצה להטריח את הימין בשביל לכו, ולא עוד, אלא שלא צריך לאדם - אף על גב שגשבע באמת - להשבע במקום העליון של הכל. אמר רבי יוסי, ודאי לקיום (ולשבעה) פראוי נשבע כף יעקב, וכף ראוי. ויעקב השגיח בדבר. אמר, הרי הוא אמר אלהי אברהם, ועזב את אבא. אני אשלים את הכל. מיד - וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. דבר אחר, להפיל בדין, לעמד על לכו.

השלמה מההשמות (בין סימן נא - נב רעיא מהימנא פתח רבי שמעון השייר דף קס"ה ע"א אצל ויעקב הלך תמצא בחלק ג' דף רכ"ה ע"ב (עד כאן מההשמות)

רעיא מהימנא פתח רבי שמעון השייר דף קס"ה ע"א אצל ויעקב הלך תמצא בחלק ג' דף רכ"ה ע"ב (עד כאן מההשמות)
 ויעקב הלך לדרפו ויפגעו בו מלאכי אלהים. רבי אבא פתח ואמר, (בראשית ה) זכר ונקבה בראם וגו'. פמה יש לנו להסתפל בדברי התורה. אוי להם לאותם אטימי הלב וסתימין עיינין. הנה התורה קוראת לפניהם, (משלי ט) לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי. מי פתי יסור הנה. חסר לב אמרה לו, ואין מי שישגיח.

בא ראה, בפסוק הנה יש סודות עליונים, הוא בפנים והוא בחוץ. זכר ונקבה בראם, נשמע לצורה הזו ונשמע לצורה הזו, ונשמע שהשמש והלבנה הם בחבור אחד, שפתיב בראם, כמו שאמר (חבוק ג) שמש ירח עמד זבלה. ונשמע שאדם וחיה נבראו יחד

ואשתמע, דאדם וחיה כחדא אתבריא, בזווגא חד. וכיון דאשתפחו בזווגא חד, מיד ויברך אתם. דלית ברכתא שריא, אלא באתר דאשתפחו דכר ונוקבא.

תא חזי, פד נפק יעקב למיהו לחרו, בלחודוי הוה, דלא אינסיב. מה פתיב, (בראשית כח) ויפגע במקום וגו', ולא אתיבו ליה אלא בחלמא, השתא דאנסיב והוה אתי בכלהו שבטין. פכיוול משריין עלאין, פגעין ביה, ואתחננו ליה. דכתיב ויפגעו בו, אינון אהדרו למפגע ביה. בקדמיתא איהו ויפגע במקום, השתא אינון ויפגעו בו.

בגין דבגיניה דיעקב ובאינון שבטין, אתשקיין אינון ממיא דמא רבא. ולא עוד, אלא בקדמיתא בלילה בחלמא. השתא בחיזו דעינא, ובכימא. הךא הוא דכתיב, (בראשית לב) ויאמר יעקב באשר ראם מחנה אלהים זה וגו'.

במה (דף קסה ע"ב) אשתמודע לון, אלא חמא, דאינון הוה, אינון דחמא בחלמא, בגיני כף קרא לון מחנים, משריין דאתחזו לעילא, ומשריין דאתחזו לתתא. אמאי אתגליאו למפגע ליה. אלא שכינתא אזלא לגביה, לנטלא לביתיה. ומחפא ליה לבגנין, לנטלא ביתא עמיה דיעקב פדקא יאות. וכדין פתיב, (ירמיה כו) ושב יעקב וישקט וישאנו ואין מחיריד. ברוך יי לעולם אמן ואמן. (ע"כ פרשת ויצא)

סתי תורה

וירח השמש ובא השמש. (קהלת א) מאי קא חמא שלמה מלכא, דשיריתא דספרא דחכמתא דיליה מהכא איהו. אלא אמר רבי אלעזר, שלמה מלכא האי ספרא, אוקים ליה על שבע הבלים, ועלמא קאים עליהו.

בזווגא אחד, וכיון שנמצאו בזווג אחד, מיד ויברך אתם, שאין הברכה שורה אלא במקום שנמצאים זכר ונקבה.

בא ראה, כשיצא יעקב ללכת לחרו, היה לבדו, שלא נשא, מה פתיב? ויפגע במקום וגו', ולא השיבו לו אלא בחלום. פעת שנשא, והיה בא עם כל השבטים, ככיוול המחנות העליונים פגשו בו והתחננו לו, שפתיב ויפגעו בו. הם חזרו להפגש בו. בראשונה - ויפגע הוא במקום, וכעת הם - ויפגעו בו.

משום שבשביל יעקב ובאותם השבטים הם משקים, מן המים של הים הגדול. ולא עוד, אלא בראשונה בלילה בחלום, וכעת במראה העין וביום. זהו שפתיב ויאמר יעקב באשר ראם מחנה אלהים זה וגו'.

במה הפיר אותם? אלא ראה שהם היו אותם שראה בחלום, משום כף קרא להם מחנים, מחנות שגראו למעלה ומחנות שגראו למטה. למה נתגלו לפגש אותן? אלא השכינה הלכה אליו לטל את ביתו, ומצפה לבנימין לטל את הבית עם יעקב פראוי, ואז פתיב ושב יעקב וישקט וישאנו ואין מחיריד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. סתי תורה

וירח השמש ובא השמש. מה ראה שלמה המלך שראשית ספר החקמה שלו הוא מכאן? אלא, אמר רבי אלעזר, המלך שלמה הקים את הספר הזה על שבעה הכלים, והעולם עומד עליהם.

שלמה מלכא, דשיריתא דספרא דחכמתא דיליה מהכא איהו. אלא אמר רבי אלעזר, שלמה מלכא האי ספרא, אוקים ליה על שבע הבלים, ועלמא קאים עליהו.

ואיננו עמודין וסמכין, קיומא דעלמא. דבגין כך אקרין הבלים, (ס"א כהאי הבל דנפיק מפומיה דבר נש ואתקנים ביה ואתערו חכריהו איז העולם מתקנים אלא כהבל פיהם של תינוקות של בית רבן. דבר אחר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. התורה דא ועקב העבודה דא וצחק גמילות חסדים דא אברהם. שלשה דברים אליו אינו סמכו עליו תלתא מן שבעה הבלים) מה גופא, לא אתקנים בלא הבל, אוף הכי עלמא, לא אתקנים אלא על הבלים דאמר שלמה מלכא. ואינון שבע, דכתיב, (קהלת א) הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל, הא שבע.

ואי תימא, אי הכי דאינון מרגלאן טבאן דעלמא קיומא עליוהו, הא באתר אחרא פתיב הבלים פישין, ואינון סתירו דעלמא, בגון (קהלת ו) זה הבל וחלי רע הוא. (קהלת ד) זה הבל ורעות רוח. אלא ודאי (אליו) אף על גב דהגוי שבע הבלים, דאינון קדישין קיומא דעלמא, אית לקבל הגוי זי הבלים דכל דינין דעלמא (מנייהו) נפקין, ומנייהו מתפשטין. (הבלים אחרניו ובלא קיומא דגלותא (ס"א דעלמא) בגין דאית פתני שבע הבלים דכל דינו דעלמא נפקו ומתפשטי מיניה) ואקרין הבלים אתרניו, לאלקאה בני נשא, ולא תקנא לון דיתכון בארע מישר, ואקרין הבל דשריא בהו חלי רע, הבל דאיהו רעות רוח. ואינון קיומא (דעלמא). דבגנייהו בני נשא אזלין בארע מישר ודחילו מקדשא ברין הוא, ועל דא סגיאי אינון הבלים דמתפשטי מהגוי שבע.

ושירותא דאיהו אמר, רזא דשמשא, דאיהו הבל, דקיים עלמא, ואיהו רזא לאעלא בר נש לגו מהימנותא עלאה דקדשא ברין הוא. ובגין כך, כל מה דתחות האי דרגא, לאו איהו רזא דמהימנותא, ועל דא כתיב, (קהלת ב) ואין יתרון תחת השמש (קהלת ט) בכל אשר נעשה תחת השמש, דהא תחות האי לא אצטריך לאתדבקא.

אדם הולכים בדרך ישר ופוחדים מהקדוש ברוך הוא, ועל כן רבים הם ההבלים שמתפשטים משבעה הללו.

והראשית שהוא אמר, סוד השמש, שהוא הבל שמקנים את העולם, והוא הסוד להכניס את האדם לתוך האמונה העליונה של הקדוש ברוך הוא. ומשום כך, כל מה שתחת הדרגה הזו אינו סוד האמונה, ועל כן כתוב (אסו) ואין יתרון תחת השמש, בכל אשר נעשה תחת השמש, שהרי מתחת לזה לא צריך להדבק.

והם העומדים והתומכים, קיום העולם. שמשום כך נקראו הבלים: (ס"א כהאי הבל דנפיק מפיו של אדם ומתקם בו, והתעוררו החכמים אין העולם מתקם אלא כהבל פיהם של תינוקות של בית רבן. דבר אחר, על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. התורה - זה ועקב העבודה - זה וצחק, גמילות חסדים - זה אברהם. שלשה דברים אלו הם עמודים עליונים שלשה מן שבעה הבלים) מה הגוף אינו מתקנים בלי הבל - אף כך העולם אינו מתקנים על ההבלים שאמר שלמה המלך, והם שבעה, שכתוב הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל. הרי שבעה.

ואם תאמר, אם כך שאותן מרגליות טובות שהעולם עומד עליהם, הנה במקום אחר כתוב הבלים רעים, והן חרבן העולם, כמו (קהלת ו) זה הבל וחלי רע הוא. זה הבל ורעות רוח. אלא ודאי (אליו) אף על גב ששבעה ההבלים הללו, שהם קדושים, קיום העולם, יש כנגד אלו שבעה הבלים שכל דיני העולם יוצאים ומתפשטים והבלים אחרים, והכל קיום של תולדות (של העולם), משום שיש באלו שבעה הבלים שכל דיני העולם יוצאים ומתפשטים ממנו) ונקראים הבלים אחרים להלקות בני אדם ולחננם שילכו בדרך ישרה, ונקראים הבל ששורה בהם חלי רע, הבל שהוא רעות רוח. והם הקיום (של העולם) שבגללם בני אדם הולכים בדרך ישר ופוחדים מהקדוש ברוך הוא, ועל כן רבים הם ההבלים שמתפשטים משבעה הללו.

והראשית שהוא אמר, סוד השמש, שהוא הבל שמקנים את העולם, והוא הסוד להכניס את האדם לתוך האמונה העליונה של הקדוש ברוך הוא. ומשום כך, כל מה שתחת הדרגה הזו אינו סוד האמונה, ועל כן כתוב (אסו) ואין יתרון תחת השמש, בכל אשר נעשה תחת השמש, שהרי מתחת לזה לא צריך להדבק.

שמשא כסיהרא, תדא אינון בלא פירודא, וסיהרא אף על גב דאיהו תחות שמשא, בלא איהו שמשא, בלא פירודא. ותחות האי, בלא איהו רעות רוח, ואסיר לאתדבקא ביה.

ויצא יעקב, (בראשית כח) בקטרא דסתימו, מגו סתרא סתימא נפקא, זהר אספקלריאה דנתרא, פליא מתרין גוויין דמתחברין כחדא, פיון דאלין אתכלילו דא כדא, אתחזון ביה כל גוויין. ארגמן איהו כל חייו דנהורין ביה פליין. רצוא ושוב, אינון נהורין לא מתעכבן למחמי, חבורא תדא אתחברין בהוא זהר.

כהאי זה"ר שארי מאן דשארי. שמא איהו לכהוא דסתים דלא ידיע כלל. קול יעקב אקרי, כהאי אתחזי מהימנותא דכלא. ההוא דסתים ולא ידיע כלל, כהאי שריא יהו"ה. שלימו דכל סטרין איהו, עלאה ותמאה. הכא אשפתח יעקב שלימו דאכבהו דאחיד מפל סטרין. זה"ר דא, על ברירו דשמא דא אקרי, דכתיב, (ישעיה מא) יעקב אשר בחרתיך. תרין שמקן אקרי, יעקב וישראל. כקדמימא יעקב, ולבתר ישראל.

סתרא דסתרא דא, כד הוה כקדמימא כהאי סופא דמחשבה, דאיהו פרושא דאורייתא דבכתב, ואיהי תורה שבעל פה. ועל דא אקרי באר, שגאמר (דברים א) הואיל משה באר את התורה, בא"ר איהו לכהוא דאקרי שבע, דכתיב, (מלכים א) ויבנהו שבע שנים. והיינו קול גדול.

ודא סופא דמחשבה, בא"ר שבע איהו. ויעקב עאל כהאי וישא למיהימנותא, פיון דאתדבק במהימנותא דא, אצטריך ליה לאתבחנא, בהוא אטר דאתבחינו אבהן דיליה דעאלו בשלם ונפקו בשלם.

אדם עאל ולא אסתמר, ואתפתא אבתרה, וחטא בההיא שבע. ויעקב נכנס בראש הנה לאמונה. פיון שנדבק באמונה הזו, הצריך לו להבחין באותו המקום שנבחנו אבותיו, שנכנסו בשלום ויצאו בשלום. אדם נכנס ולא נשמר, והתפתה אחריה, וחטא באותה אשת זנונים, הנחש הקדמוני. נח נכנס

השמש והלכנה הם אחד בלי פרוי. ואף על גב שהלכנה היא תחת השמש, הכל הוא שמש בלי פרוי, ותחת לזה הכל הוא רעות רוח ואסור להדבק בו.

ויצא יעקב, כקשר של הסתום, מתוך הסתר הסתום יוצא, זהר האספקלריה המאירה כלולה משני גוונים שמתחברים יחד. פיון שאלו נכללו זה עם זה, נראים בו כל הגוונים. הוא ארגמן. כל מראה האורות כלולים בו. רצוא ושוב, אותם האורות לא מתעכבים לראות, חבור אחד הם מתחברים בזהר ההוא.

בוה"ר הנה שורה מי ששורה, הוא שם לאותו הנסתר שלא ידוע כלל, נקרא קול יעקב, בזה נראית האמונה של הכל אותו נסתר שלא ידוע כלל, בזה שורה יהו"ה. הוא השלמות של כל הצדדים, העליון והתחתון נמצא כאן, יעקב השלמות של האבות שאחוז מפל הצדדים. הנה הנה על בחירת השם הנה נקרא, שכתוב ישראל אשר בחרתיך. שני שמות נקרא - יעקב וישראל. בראשונה יעקב, ואחר כך ישראל.

הסתר של הסתר הנה, כשהיה בהתחלה בסוף הנה של המחשבה, שהוא הפרוש של תורה שבכתב, והיא התורה שבעל פה. ועל כן נקרא באר, שגאמר (דברים א) הואיל משה באר את התורה. בא"ר הוא לאותו שנקרא שבע, שכתוב ויבנהו שבע שנים. והיינו קול גדול.

וכוף המחשבה הנה הוא בא"ר שבע. ויעקב נכנס בראש הנה לאמונה. פיון שנדבק באמונה הזו, הצריך לו להבחין באותו המקום שנבחנו אבותיו, שנכנסו בשלום ויצאו בשלום.

אדם נכנס ולא נשמר, והתפתה אחריה, וחטא באותה אשת זנונים, הנחש הקדמוני. נח נכנס

(הושע א) אֶשֶׁת זְנוּנִים, נָחַשׁ קִדְמָאָה. נח עאל, ולא אסתמר, ואתפתא אבתרה, וקטא. דכתיב (בראשית ט) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוף אהלה. אברהם נכנס ויצא, שכתוב וירד אברהם מצרימה, וכתוב ויעל אברהם ממצרים. יצחק עאל ונפק, דכתיב, (בראשית כו) וילך ויצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה, וכתוב, (שם) ויעל משם באר שבע.

יעקב ביון דעאל במהימנותא, אצטרף למיעל מנחתא לכהיא סטרא, בגין דמאן דאשתזיב מתמן, איהו רחיקא וברירא דקדשא ברין הוא. מאי (פח) פתיב, (בראשית כח) ויצא יעקב מבאר שבע, סתרא דרזא דמהימנותא. וילך חרנה, סטרא (הושע א) דאשת זנונים, אשה מנאפת.

סתרא דסטרין, מגו דתוקפא דטיהרא דיצחק (נפס), מגו דויריא דחמרא, נפק חד געיצו קטירא, כליל חד דכר ונוקבא, סומקא כוורדא, מתפרשן לכמה סטרין ושבילין. דכורא אקרי סמאל, נוקביה כלילא בגויה תדיר. כמה דאיהו בסטר קרושה, הכי גמי בסטרא אחרא, דכר ונוקבא כלילן דא בדא. נוקבא דסמאל, נחש, אקרי אשת זנונים, (בראשית י) קץ כל בשר, קץ הימים.

תרין רוחין בישין מתדבקן כחדא, רוחא דדכורא דקיק. רוחא דנוקבא, בכמה אורחין ושבילין מתפרשא, ומתדבקא בהווא רוחא דדכורא. קשיטת גרמה בכמה תכשיטין כזונה, מרחקא קנימת פריש אורחין ושבילין, לפתאה בני נשא.

שטיא דקריב פהדה, אתקיפת ביה ונשקת ליה, מסכת ליה חמרא דוירדא, דמרורת פתנים. ביון דשתי, אסטי אבתרה, לבתר דחמאת ליה סטי אבתרה מאורחא דקשוט, אפשיטת גרמה מקל אינון תקונין דהות מתמקנא לגבי דהווא שטיא.

תקונין דילה, לפתאה לבני נשא. שערהא מתקנין סומקן שרואה אותו סוטה אתריה מדרך האמת, מפשיטה את עצמה מכל אותם התקונים שיוותה מתקנת לשוטה הנה.

ולא נשמר, והתפתה אתריה וקטא, שכתוב וישת מן היין וישכר ויתגל בתוף אהלה. אברהם נכנס ויצא, שכתוב וירד אברהם מצרימה, וכתוב ויעל אברהם ממצרים. יצחק עאל ונפק, דכתיב, וילך ויצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה, וכתב ויעל משם באר שבע.

יעקב, ביון שנכנס באמונה, הצטרף להכניס מנחה לצד ההוא, משום שמי שנצל משם הוא אהוב ונבחר של הקדוש ברין הוא. מה כתוב? ויצא יעקב מבאר שבע, הסתר של סוד האמונה. וילך חרנה - הצד של אשת זנונים, אשה מנאפת. סתר הסתרים מתוך התקף של אורו של יצחק (נפס) מתוך שמרי היין, יצאה צורה מרפכת אחת כוללת אחד זכר ונקבה, אדמה כמו שושנה, נפרדים לכמה צדדים ושבילים. הזכר נקרא סמאל, ונקבתו כלולה בתוכו תמיד. כמו שהוא בצד הקדשה, כך גם בצד האחר זכר ונקבה כלולים זה עם זה. הנקבה עם סמאל, נחש, נקראת אשת זנונים, קץ כל בשר, קץ הימים. שתי רוחות רעות נדבקות יחד. רוח הזכר דקה. רוח הנקבה בכמה דרכים ושבילים נפרדת, ונדבכת באותה הרוח של הזכר. מקשטת את עצמה בכמה תכשיטים, כמו זונה, מרחקת, עומדת בראש הדרכים והשבילים לפתות בני אדם.

השוטה שקרב אליה, מחזיקה בו ומנשקת אותו, מונגת לו יין המשמר של מורדת פתנים. ביון שוטה, סוטה אתריה. אחר

התקונים שלה לפתות בני אדם: שערוותיה מתקנים אדמים פניה לבנים ואדמים,

כוורדא, אנפקא חורין וסומקין. באודנהא תלין שיתא תקונין אטונא דמצרים, תלין על קדלהא כל חילי דארעא דקדם. פיה מתמקנא בפתיחו דקיק יאה בתקונה, לישנא חדידא כחרבא, שעיען מלהא כמשחא. שפורהא יאן סימקין כוורדא, מתיקו בכל מתיקו דעלמא, ארגוונא לבשת, אתמקנת בארבעין תקונין, חסר חד.

שטיא (דא) סטי אבתרהא, ושתי מפסא דחמרא ועביד בה ניאופין ואסטי אבתרה. מה עבדת, שקבת ליה נאים בערסא, וסלקת לעילא ואלשינת עליה, ונטלא רשו ונחתא. אתער ההוא שטיא וקשב לחייכא בהדה פקדמיתא, והיא אעדיאת תקונהא מינה, ואתהדרת גיבר תקיף קאים לקבליה, לכיש לבושא דנורא מלהטא, בדחילו תקיף מרתתא גרמא ונפשא ערומה. מלייא דעינין דחלן, חרבא שגנא בידיה (בידה), טיפין מרירן תלין מההוא חרבא, קטיל ליה לכהווא שטיא, וארמי ליה לגו גיהנם.

יעקב נחת לגבה, ואזל לאתרה. שגאמר וילך חרנה, וחקמא כל תקון ביתא, ואשתזיב מינה. דכורא דילה סמאל, אבאיש קמיה, ונחת לאגחא ביה חרבא ולא יכיל ליה, דכתיב, (בראשית לב) ויאבק איש עמו וגו'. כדין אשתזיב מפלא, ואשתלים בשלימו ואסתלק בדרגא שלים ואתקרי ישראל. כדין סליק בדרגא עלאה ואשתלים בכלא, והוה עמונדא דאמצעייתא, ועליה כתיב, (שמות כו) והברית התיכון וגו'.

מהו (בראשית לב) ויעב בכף ירכו, ליה לא יכיל, אכל נגע בכף ירכו, דאינהו נדב ואביהוא, דנפקו מן ירכו דאחרין. (כ"א בספית אש ורה. והא אתערו לשמרך מאשה ורה וגו', ותפסה לון ברושתהא, תא חוי, מה כתיב בעיקב שלימא) ועל יעקב כתיב) והברית התיכון בתוף הקרשים מברת מן הקצה אל הקצה.

ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

שוטה (יה) שוטה אתריה ושוטה מכוס היין ועושה עמה נאופים וסוטה אתריה, מה היא עושה? משאירה אותו ישן במטה, ועולה למעלה ומלשינה עליו, ונוטלת רשות ויורדת. מתעורר השוטה ההוא, וחושב לצחוק עמה כמו בראשונה, והוא מסייר את תקונייה ממנה, וחוזרת לגבור חזק שעומד כנגדו, לבוש בלבוש של אש לזרחת, בפחד חזק מרתת עצמה ונפשה ערמה, מלאה בעינים מפחידות, חרב שנונה בידו (בדה). טפות מרירות תלויות מהחרב ההיא. הורג את השוטה ההוא, וזורק אותו לתוף גיהנם. יעקב ירד אליה והלך למקומה, שגאמר וילך חרנה, וראה את כל תקון הבית, ונצל ממנה. הזכר שלה סמאל, הרע לפניו, וירד לערף בו קרב ולא יכל לו, שכתוב ויאבק איש עמו וגו'. אזי נצל מן הכל, והשתלם בשלמות, והתעלה בדרגה שלמה ונקרא ישראל. אז עלה לדרגה עליונה ונשלם בכל ונהנה העמוד האמצעי, ועליו כתיב והברית התיכון וגו'.

מהו ויעב בכף ירכו? לו לא יכל,

אכל נגע בכף ירכו שהם נדב ואביהוא שיצאו מירכו של אהרן, (בספית אש ורה. והא אתערו לשמרך מאשה ורה וגו', ותפסה לון ברושתהא, תא חוי, מה כתיב בעיקב השלם) ועל יעקב כתיב) והברית התיכון בתוף הקרשים מברת מן הקצה אל הקצה.

ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה. החלום, המדרגה הששית מאותן שתי

(בראשית כח) חלמא, מדרגא שתימאך מאינין דרגין תרין דנבואה, עד ההוא דרגא, שית דרגין אינון, ועל דא, חלמא חד משתי דרגין דנבואה. סלם, חמא בנוי דומינין לקבלא אורייתא, בטורא דסיני. סלם דא סיני. (ס"א גיטמריא) בגין דאיהו נעין בארעא, וחשיב בסליקו לשמיא. וכל רתיכין (פרישיו) ומשריין עלאין, פלהו נחתי (נחתי) ממן פהדי קדשא כריף הוא, פד יהיב לון אורייתא.

וכלא חמא. חמא מטטרון, סבא דביתא, דשליט בכל דיליה. דאיהו קאי בשלטנו על (הא) עלמא. בשלטנו בשם שד"י. וסליק לעילא, בסליקו דשקא דמריה הוי"ה, אתר דיעקב אשתלים ביה לבתר. וראשו, דשם שדי, איהו י', ודא מגיע השמימא. פיון דמטי וסליק את דא, לכהוא אתר, אשתלים ואתקרי בההוא שקא דמאריה הוי"ה.

והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו, (בראשית כח) אינון מלאכין קדישין, דקרבין למלכותא סלקין, ואינון אתרנין דלא קרבין הם נחתי. ותו, בו סלקי ונחתי, פד איהו סליק, סלקין בהדיה, פד נחית, נחתין בהדיה. מלאכי אלהים, תריסר מרגליטאן טבאן, ואינון, מיכאל, קדמיאל, פדאל, גבריאל, צדקיאל, חסדיאל, רפאל, רזיאל, סטורי"ה, נוריאל. יפיאל, ענאל, אלפי שגאן, שגאן, שו"ר, גש"ר, ארני"ה, ו' אדם קליל דכר ונוקבא. ואינון סלקי, פד איהו סליק, ואלין נחתי, פד איהו נחית.

ותו, כל אינון דשליטי בשלטנו דהאי עלמא, על ידיה סלקין, וכל אינון דנחתי על ידיה נחתי, פלהו בהאי סלם. הוי"ה שלטא על כלא, דכתיב, (בראשית כח) והנה ה' נצב עליו. פד אתער, כתיב, (בראשית כח) אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים. בית אלהים ודאי. ואיהו תרעא לאעלא לגו, דכתיב, (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה. זה השער לה'. זה שער השמים כלא חד.

דרגות הנבואה עד אותה הדרגה, הן שש דרגות, ועל פן החלוס אחד מששים דרגות של נבואה. סלם, ראה את בניו שעתידים לקבל תורה בה סיני. סלם זה סיני (גיטמריא), משום שהוא נעין בארץ וחושב בעליה לשמים, וכל המרכבות (הקדושות) והמחנות העליונים, כלם יורדים (ידיו) לשם עם הקדוש ברוך הוא כשנתן להם את התורה.

והכ"ר ראה. ראה את מטטרון זקן הבית ששולט בכל אשר לו, שהוא עומד בשלטון על העולם (ההוה), בשלטון של שם שד"י. ועולה למעלה בעלית שם רבונו הוי"ה, המקום שיעקב השלם בו לאחר מפן. וראשו של שם שד"י הוא י', וזה מגיע השמימא. פיון שהגיעה ועלתה האות הזו למקום ההוא, השלם ונקרא באותו שם של רבונו הוי"ה.

והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. אותם המלאכים הקדושים שקרובים למלכות עולים, ואותם האחרים שאינם קרובים יורדים. ועוד, בו הם עולים וירדים. כשהוא עולה, עולים עמו. כשהוא יורד, יורדים עמו. מלאכי אלהים - שתים עשרה מרגליות טובות, והן: מיכאל, קדמיאל, פדאל, גבריאל, צדקיאל, חסדיאל, רפאל, רזיאל, נוריאל, יפיאל, ענאל. אלפי שגאן, שגאן - שו"ר גש"ר ארני"ה. ו' אדם, כולל זכר ונקבה. והם עולים כשהוא עולה, ואלו יורדים כשהוא יורד. ועוד, כל אותם ששולטים

בשלטון העולם הנה עולים על ידו, וכל אותם שיורדים יורדים על ידו, כלם בסלם הנה. הוי"ה שולט על הכל, שכתוב והנה ה' נצב עליו. כשהתעורר, כתוב אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים. בית אלהים ודאי, והוא השער להכנס פנימה, שכתוב (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבוא בם אודה יה זה השער לה'. זה שער השמים הכל אחד.

ויצא והנה כאר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה. (בראשית כט) פאר, דרגא דאדון כל הארץ. בשדה, חקל תפוחין קדישין. שלשה עדרי צאן, תלת דרגין עלאין קדישין, מתתקנן על ההוא בירא, ואינון, נצ"ח והו"ד ויסודא דעלמא. ואלין משכין מיא מלעילא, ומליין להאי בירא.

בגין דההוא מקורא, יסודא דעלמא, פד שארי בגו ההוא בירא, עביד פירי ונביע תדיר, ואתמלא ההוא בירא מניה. פיון דאתמלא, ודאי (בראשית כט) כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, אלין אינון כל אוכלוסין ומשריין קדישין, דכלהו שקנין ושתאן מההוא בירא, וכל חד וחד פמה דאתחזי ליה.

והאבן גדולה על פי הבאר. דא אבן, דמינה פשלי בני עלמא, אבן נגף וצור מכשול, דקנימא תדיר על פי האי באר, על מימריה, למתבע דינא דכל עלמא, דלא יחיות מזונא וטב לעלמא.

ונאספו שמה כל העדרים, ונאספו שמה העדרים, לא כתיב, אלא כל העדרים, משריין קדישין לעילא, ומשריין קדישין לתמא, אלין בשירין ותושבחהו לעילא, ואלין בצלותין ובעותין לתמא, אלין ואלין מיד (בראשית כט) וגללו את האבן מעל פי הבאר, מגנדרין לה, ומעברין לה מן קדשא ואסתליק מן דינא. מיד והשקו את הצאן, וטלו מלאכי עלאי לעילא, ונטלי ישראל לתמא.

לבתר והשיבו את האבן, על מימרא, דהאי באר, לאתעטרא (ס"א לאתעטרא) קמיה, ולמתבע דינא דעלמא, לאתנהגא עלמא בדינא, והכי אצטריף דהא לא יכיל עלמא למיקם אלא על דינא, למהוי פלא בקשוט וזכו.

פיון דאשתלים יעקב, לא אצטריף להאי אבן סיועא אתרא, עליונים למעלה, ונוסעים ישראל למטה.

אחר כך והשיבו את האבן, על פקדת הבאר הזו, שתהיה מעטרת (מאמת) לפניו ולתבע הדין של העולם, להנהיג העולם בדין, וכך צריף, שהרי אין העולם יכול לעמד אלא על דין, שהכל יהיה באמת ויכוח.

כיון שנשלם יעקב, לא הצטרף לאבן הזו סיוע אחר. מה פתוב? ויצא יעקב ויגל את האבן. ויגל

ויצא והנה כאר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה. באר - הדרגה של אדון כל הארץ. בשדה - שדה התפוחים הקדושים. שלשה עדרי צאן - שלש דרגות עליונות קדושות מתקנות על אותה הבאר, והן נצ"ח והו"ד והיסוד של העולם. ואלו מושכות מים מלמעלה וממלאים את הבאר הזאת. משום שהמקור ההוא, יסוד העולם, כששורה בבאר הזו, הוא עושה פרות ונובע תמיד, ואותה הבאר מתמלאת ממנו. פיון שהתמלאה, ודאי כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, אלו הם כל האוכלוסים והמחנות הקדושים, שכלם משקים ושותים מהבאר ההיא, וכל אחד ואחד פראוי לו.

והאבן גדלה על פי הבאר - זו האבן שממנה כושלים בני העולם, אבן נגף וצור מכשול, שעומדת תמיד על פי הבאר הזו, על פקדתה לתבע הדין של כל העולם שלא ירד מזון וטוב לעולם.

ונאספו שמה כל העדרים. לא כתוב ונאספו שמה העדרים, אלא כל העדרים. המחנות הקדושים למעלה והמחנות הקדושים למטה. אלו בשירים ותשבחות למעלה, ואלו בתפלות ובקשות למטה. אלו ואלו מיד וגללו את האבן מעל פי הבאר. מגלגלים אותה ומעבירים אותה מן הקדש ומספלקת מן הדין. מיד והשקו את הצאן. נוסעים מלאכים עליונים למעלה, ונוסעים ישראל למטה.

אחר כך והשיבו את האבן, על פקדת הבאר הזו, שתהיה מעטרת (מאמת) לפניו ולתבע הדין של העולם, להנהיג העולם בדין, וכך צריף, שהרי אין העולם יכול לעמד אלא על דין, שהכל יהיה באמת ויכוח.

כיון שנשלם יעקב, לא הצטרף לאבן הזו סיוע אחר. מה פתוב? ויצא יעקב ויגל את האבן. ויגל

מה כתיב (בראשית כט) וַיִּגַשׁ יַעֲקֹב וַיִּגַּל אֶת הָאָבֶן. וַיִּגַּל וַיְגַלְלוּ, ולא כתיב וַיִּסַּר וַיִּסְרוּ. אלא וַיְגַלְלוּ, היינו ערבוּבא דשְׁטָן, דמערבבין ליה, דלא יכיל לקטרגא. ויעקב בלחודיה, לא אצטריך לסייעא אתרא, אלא איהו בלחודיה, דהא שלימו דאבקהתא הוה יעקב, דכיון דיכיל ביה בעשו בהאי עלמא יכיל לעילא. ובכלא אצטריך עובדא.

תרין עלמין אחסין יעקב, חד עלמא דאתגליא, וחד עלמא דאתפסא כגוונא דלהון ממש, מחד נפקו שית שבטין, ומחד נפקו תרין שבטין. עלמא דאתפסא אפיק שית סטרין, עלמא דאתגליא אפיק תרין, ואינון תרין כרובין דתחתיה, ויעקב בין תרין עלמין אשתפח, בדיקנא דלהון ממש, ובגין כך כל מלוי דלאה הוו באתפסא, ודרחל באתגליא.

מתניתין. בני עליון, קדישי עליונין, בריכן (כ"א בירור) דעלמא, מוחא דאגונא. כנשו למנדע, הא צפרא נחית בכל יומא, אתער בגנתא. שלהוכא דנורא בגדפהא. בידהא תלתא מגרופין שנינו כתרבא. מפתחן גניזין בידא מינא.

קרי בחיל ואמר, מאן מנכון די נהירו אנפוי, די עאל ונפק ואתתקף באילנא דחיי, מטא בענפוי, אחיד בשרשוי, אכיל מאיביה מתיק מדוכשא, זיהיב חיון לנפשא, אסוותא לגרמיה.

אסתמר מהרהורא בישא, מהרהורא דמשקר באילנא דחיי, מסאיב נהרא ונחלא מקורא דישראל, דיהיב מוחא לנפשא, ותבירו לגרמיה לית ליה קיומא כלל.

הרהורא דמסאיב ההוא מקורא דיליה, עכיד אילנא דשקרא, בגין דההוא הרהורא סלקא, ואחלף נפשא תחות נפשא. אילנא דחיי אסתלק, ואילנא דמותא אתתקף ביה, נפשא מתמן משיף.

ווי ליה, דאתעקר בההוא הרהורא, מגו אילנא דחיי, שלו, עושה עץ של שקר, משום שאותו הרהור עולה ומחליף נפש תחת נפש. עץ החיים מסתלק, ועץ המות מחזיק בו, מושף משם הנפש.

אוי לו שגעק בהרהור ההוא מתוף עץ החיים ונדבק בעץ המות, אין בו ענפים, לא רואה טוב

ואתדבק באילנא דמותא. ענפין לית ביה, לא קמא טבא לעלמין, וכשא איהו בלא לחותא כלל. אנביה קריי כלענה, עליה אתמר (ירמיה י"ז) והנה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב וגו'.

בגין דהרהורא טבא סליק לעילא, אחיד באילנא דחיי, אתתקף בענפוי, אכיל מאנביה, כל קדושין וכל ברכאן נפקין מגיה. אחסין חיון לנפשיה ואסוותא לגרמיה, עליה אתמר (ירמיה י"ז) והנה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חום וגו'.

כל מליון דעלמא, אזלין בתר מחשבה והרהורא, ועל דא (ויקרא י"א) והתקדשתם והייתם קדושים, בגין דכל קדושין דעלמא אפיק ומשיף בהרהורא טבא.

מאן דאסתאב בהרהורא בישא, פד אתי לאידוונא באתתיה ושוי רעותיה והרהוריה באתמא אתרא, וזרע זרעא בהרהורא אתרא, דא הוא דאחלף דרגין עלאין דלעילא, דרגא דקודשא בגין דרגא דמסאבא. כמה דהרהורא דיליה עכיד חלופין לתמא, אוף הכי עבד חלופין לעילא.

כמה דגופא דההוא ברא דיליד, אקרי בן תמורה. אוף הכי כנפשא בן תמורה אקרי. דהא לא משיף משיכו קדישא בההוא הרהורא, ונפשא דיליה אתחלף בדרגא אתרא.

יעקב שלימא דכלא, גלי קמי קדשא בריה דכל ארחוי בקשוט הו, והרהורא דקשוט הרהר תדיר בכלא. בההוא ליליא דמשמש באתתיה בלאה, הרהורא דיליה ברחל הות. משמש בלאה וחשיב ברחל, ומקורא דיליה בההוא הרהורא דיליה אזלא.

ולאו לדעתא, דהא לא הוה ידע. בגין כך, לא סליק ראובן בשמא. קדשא בריה הוא דהוה ידע, אחמי ליה ואמר, ראו בן דאתיליד בעלמא. ועל דא כתיב, (ירמיה כג) אם יסתר

ורא לדעת, שהרי לא היה יודע, משום כך לא עלה ראובן בשם. הקדוש ברוך הוא שהיה יודע, הראה לו ואמר, ראו בן שנוולד בעולם. ועל פן כתוב (ירמיה כג) אם יסתר איש במסתרים ואני לא

לעולמים, הוא יבש בלי לחות כלל, פרו מר פלענה, עליו נאמר (ירמיה י"ז) והנה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב וגו'.

משום שהרהור טוב עולה למעלה, אוחו בעץ החיים, מחזיק בענפיו, אוכל מפריו, כל הקדשות וכל הברכות יוצאות ממנו, מוריש חיים לנפש ורפואה לעצמו, עליו נאמר (שם) והנה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חם וגו'.

כל דברי העולם הולכים אחר המחשבה והרהור, ועל פן (ויקרא י"א) והתקדשתם והייתם קדושים, משום שכל הקדשות של העולם מוציא ומושף בהרהור טוב.

מי שנטמא בהרהור רע, כשכא להדווג עם אשתו ושם רצונו והרהורו באשה אחרת, וזרע זרע בהרהור אחר, זהו שמחליף את הדרגות העליונים שלמעלה, הדרגה של קדש בעבור הדרגה של הטמאה. כמו שהרהור שלו עושה חלופים למטה, אף כך עושה חלופים למעלה.

כמו שגופו של אותו בן שיליד נקרא בן תמורה, כך גם בנפש נקרא בן תמורה, שהרי לא מושף משיכה קדושה בהרהור ההוא, ונפשו מתחלפת בדרגה אחרת. יעקב השלם של הכל, גלוי לפני הקדוש ברוך הוא שכל דרכיו היו באמת, והרהור של אמת הרהר תמיד בכל, באותו הלילה שמש עם אשתו לאה, ההרהור שלו היה ברחל. משמש עם לאה וחושב על רחל, והמקור שלו הלך בהרהור ההוא שלו.

ורא לדעת, שהרי לא היה יודע, משום כך לא עלה ראובן בשם. הקדוש ברוך הוא שהיה יודע, הראה לו ואמר, ראו בן שנוולד בעולם. ועל פן כתוב (ירמיה כג) אם יסתר איש במסתרים ואני לא

בעלה דעלמא עלאה יעקב איהו. לאו הכי, אלא תיאובתא דאבא תדיר, לאו איהו, אלא לגבי ברמא דנא, (דאיה) דהאי בת, רחימו דיליה לגבה תדיר, בגין דאיהי בת יחידאה בין שית בגין, ולכל אינון שית בגין, פליג לון חולקין ונבזבזין ומתנן, ולה לא פליג, ולית לה יורתא כלום, ועל כל דא, איהו אשגח בה בתיאובתא ורחימו תיר מפלא.

ברחימו דיליה קרא לה בת, לא ספיק ליה דא, וקרא לה אחות, לא ספיק ליה דא, קרא לה אם בשום אמיה, לא ספיק ליה דא, קרא לה בשמיה, דכתיב, (וייב כח) והחכמה מאין תמצא, חכמה ודאי, ועל דא, עלמא עלאה אמרת לגבה, המעט קחתך את אישי, דכל רחימו דיליה אתמשך לך לגבך ועל דא, בשעשועא ורחימו אימא לגבי ברמא.

מה אתיבת איהי, (בראשית ל) לכן ישכב עמך הלילה. בכל אתר, לכן, שבועה איהי. ישכב, מהו ישכב. אלא שכיבה בכל אתר תקונא דנוקבא לגבי דכורא, לאעלא בה צינרא דאתון פלהו, ודא איהו ישכב, י"ש פ"ב. י"ש דא איהו עלמא עלאה, (כ"א ר"א) רזא דאורייתא נקודה טמירא, דאתער לגבה כ"ב אתון, ודא הוא ישכב, י"ש עלמא דאתי, דכתיב, (משלי ח) להנחיל אוהבי יש. כ"ב נקודה עלאה דאעיל כל כ"ב אתון. רזא דכל אורייתא. ודא הוא ישכב, ישכב עמך יעקב לא כתיב, אלא ישכב עמך. ההוא טמירא דאתחזי לאתערא לגבך, וכלא באתערו דאינון (דכולהו) דודאים, וכלא כתיב ברחימו.

(בראשית ל) ויבא יעקב מן השדה בערב. ויבא יעקב, דא תפארת קדישא, מההוא שדה דנקיט כל פרקאן, דכתיב ביה (בראשית כז) אשר ברכו יי. בערב, אמאי בערב, אלא בערב, דכתיב, (בראשית כז) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. בזמנא דאתער יצחק אבוי לגבי האי שדה, ונקיט ליה, דהא יצחק לא אתער לגבי האי שדה, פיון דאסתלק יעקב מתמן

כלפי הבת הזו, (שהיא) שהבת הזו אהבתו אליה תמיד, משום שהיא בת יחידה בין ששה בנים, ולכל אותם ששת הבנים חלק להם חלקים ואצרות ומתנות, ולה לא חלק, ואין לה ירשה כלום, ועל כל זה הוא משגיח בה בתשוקה ואהבה יותר מן הכל.

באתרה שלו הוא קורא לה בת. לא הספיק לו זה, וקרא לה אחות. לא הספיק לו זה, קרא לה אם בשם אמו. לא הספיק לו זה, קרא לה בשמו, שכתוב והחכמה מאין תמצא, חכמה ודאי. ועל פן העולם העליון אומרת לה, המעט קחתך את אישי, שכל אהבתו נמשכה לך אליך ועל זה, בשעשועא ואהבה האם אל הבת. מה היא משיבה? לכן ישכב עמך הלילה. בכל מקום לכן היא שבועה. ישכב, מה זה ישכב? אלא שכיבה בכל מקום היא תקון הנקבה לזכר להכניס בה ציור של כל האותיות, וזהו ישכב, י"ש כ"ב. י"ש זהו העולם העליון, (כ"ב טו) הסוד של התורה, נקדה טמירה שמתעוררים אליה כ"ב אותיות. וזהו ישכב. י"ש - העולם הבא, שכתוב (משלי א) להנחיל אוהבי יש. כ"ב - נקדה עליונה שמכניסה כל כ"ב האותיות, הסוד של כל התורה, וזהו ישכב. לא כתוב ישכב עמך יעקב, אלא ישכב עמך, אותו הטמיר שראוי להתעורר אליך, והכל בהתעוררות של אותם (שכלם) דודאים, והכל כתוב באהבה. ויבא יעקב מן השדה בערב.

ויבא יעקב - זו תפארת הקדושה, מאותה השדה שלוקחת את כל הברכות, שכתוב בו אשר ברכו ה'. בערב, למה בערב? אלא בערב שכתוב (בראשית כז) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. בזמן שהתעורר יצחק אביו לשדה הזו ולקח אותו, שהרי יצחק לא מתעורר לשדה הזו. פיון שהסתלק

בערב, שביק האי שדה ליצחק אבוי, ואיהו סליק בההוא זמנא לגבי יעלא.

מה כתיב, (בראשית ל) ותצא לאה לקראתו. אמא עלאה לגבי כרא יחידא. ותאמר אלי תבוא, תחות גדפאי לברקא לך, ולרזואה לך בתפנוקין ועדינין עלאין. הא עידן רענא וענינא למיהב לך נייחא דרויחא עלאה, לגבי ההוא שדה, עד לא יתוקד בתוקפא דיצחק.

פיון דנקטא לייעקב תחות גדפאה, פדיון (שם) וישכב עמה בלילה הוא. הוא, דסתים מפלא, הוא. דכל פרקאן וכל קדושיי נפקי מתמן. יעקב לא פתיב אלא הוא. מאן דאתחזי לאתערא לגבה.

ועד דלא זמין לגבה תחות גדפאה, מאן דנקיט אינון קדישאן (קדושיא) וברקאן לא אתמלי מנקודה טמירא, ההוא עלמא עלאה. ועל דא דודאים מתערי כלא, וכלא כגונא דרזא עלאה. ראובן מאי ראובן, קדשא בריה הוא שוי שמיהן בארעא, דכתיב (תהלים מו) לכו חזו מפעלות יי אשר שם שמות בארץ.

ויקח לו יעקב מקל לבנה וגו', (בראשית ל) מתניתין, רעותא דעובדא, קטרי דמהימנותא, קל קלא דקלא אתער מעילא לתמא, אגן פתיחין עיינין הוינן. גלגלא אסחר מעילא לכמה סריון, קל נעימותא אתער. אתערו גיימין דמיכין דשינתא בחוריהון, ולא ידעי ולא מסתפלן, ולא חמאן. אטימין אודנין, כבדיון דלפא, גיימין ולא ידעין. אורייתא קיימא קמיהו, ולא משגיחין ולא ידעי כמה מסתפלן, חמאן ולא חמאן. אורייתא רמאת קלין אסתפלו טפשיין, פתחו עיינין, ותגדעון. לית מאן דישגח, ולית מאן דירכין אודניה, עד מה תהיון בגו חשוכא דרעותיכו. אסתפלו למנדע, ואתגלי לכוני נהורא דנהיר.

עומדת לפנייהם ולא משגיחים ולא יודעים כמה מסתפלים, רואים ולא רואים. התורה מרימה קולות: הסתפלו טפשיים, פתחו העינים ותדעו. אין מי שישגיח, אין מי שיכין אגנו. עד מתי תהיו בתוך החשכה של רצונכם? הסתפלו לדעת, ויתגלה לכם האור המאיר.

יעקב משם בערב, השאיר את השדה הזו ליצחק אביו, והוא עלה באותו הזמן למעלה.

מה כתוב? ותצא לאה לקראתו. האם העליונה, לבן היחיד. ותאמר אלי תבוא, תחת פנפי, לברך אותך ולהרוות אותך בתפנוקים ועדינים עליונים. הנה עת רצון וענג לתת לך נחת רוח עליונה לאותה השדה טרם שישרף בחזק של יצחק.

פיון שלקחה את יעקב תחת כנפיה, אז וישכב עמה בלילה הוא. הוא - שנסתר מן הכל. הוא - שכל הברכות וכל הקדשות יוצאות משם. לא כתוב יעקב, אלא הוא, מי שראוי להתעורר אליה.

וכרם מזמן אליה תחת כנפיה, מי שלוקח אותם הקדושים (הקדשות) והברכות, לא מתמלא מהנקדה הטמירה, העולם העליון ההוא. ועל פן הדודאים מעוררים הכל, והכל כמו שסוד עליון. ראובן, מה זה ראובן? הקדוש ברוך הוא שם שמות בארץ, שכתוב (תהלים מו) לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ.

ויקח לו מקל לבנה וגו'. משנה. הרצון של המעשה, קשרי האמונה, קול הקול של הקולות, מתעורר ממעלה למטה. אנו היינו פתוחי עינים. הגלגל סובב ממעלה לכמה צדדים, קול של נעימות התעורר. התעוררו, ישנים נרדמים ששנה בנחיריהם, ולא יודעים ולא מסתפלים ולא רואים, אטומי אגונים, כבדי לב, ישנים ואין יודעים, התורה

בזמנא דיעקב שלימא, מגו עאקו דארעא ורשו אחרא, בגו דרגין נבכראין דהה לכלהו, ובריר חולק עדביה ואחסנתיה. נהורא מגו חשוכא, חקממא מגו טפשותא, ואוקיר ליה למאריה פד הוה קאים בגו רשותא דאל זר. על דא כתיב, (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו.

ויקח לו יעקב, (בראשית ל) בריר ליה לחולקיה לעדביה, מקל לבנה לח, סטרא דימינא, גוון חנור. לח, סטרא איהו דמים. ולו, דא סטרא דשמאלא, סומקא כורדא. וערמון, כליל דא ברא. וכלהו אחיד ימינא חנורא בגוניה, וסלקא בהו. דכתיב מחשף הלבן, דאף על גב דאחיד לתרין סטריין, נטל (ס"א נטה) חולקיה לסטר ימינא, ואגליה בכלא, בהאי סטרא ובהאי סטרא, כדין אקרי גבר שלים, שלים בכלא.

מה כתיב בתריה, (שם) והיה ככל יחם הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'. סטרא דסטרין, לחפימי לבא אתמסר. בגו משריין עלאיין קדישיין אית דרגין עלאיין אלין על אלין, אלין פנימיאין, ואלין לבר. אינון פנימיאין מתקשרין במלכא קדישא, ומתקשרין בישראל, בגין קדישיין לקדשא ברין הוא, ואלין אקרון הצאן המקשרות, משריין דאינון מקשרות, עילא ותתא.

בשעתא דתיאובתא דהון לגבי זוהרא עלאה דלעילא. עמודא דאמצעיתא, יעקב שלימא נטל אינון מקלות, תפלין דרישא, ברהטים, אטר ודוכתא, לדיורי תפלין. ומחכא נטלי נהורא וזיווא, כל חילין ומשריין עלאיין, אינון דמתקשרין לעילא ומתקשרין לתתא. גוון דאינון נטלין מגו רהטין שקתות המים, כדין, אינון הון מקורין ומבועין לנחתא לתתא ולמיהב לכלא.

ובגין כך, אפריש יעקב בין דרגין עלאיין קדישיין, לדרגין אחרניין, דשאר עממין. כמה דאת אמר, (בראשית ל)

בזמן שיעקב השלם, מתוך הצרה של הארץ ורשות אחרת, בתוך דרגות זרות דחה את כלם, ובחר חלק גורלו ונחלתו, האור מתוך החשכה, חקמה מתוך הטפשות, וכבד את רבונו, כשהיה עומד בתוך הרשות של אל זר. על כן כתוב (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו.

ויקח לו יעקב (בראשית ל), בחר לו לחלקו ולגורלו, מקל לבנה לח, צד ימין, גוון לבן. לח, הוא צד של המים. ולו, זה צד של השמאל, אדם כורד. וערמון, כלול זה בזה. וכלם אחוז הימין הלבן בצבעו ועולה בהם, שפתיב מחשף הלבן, שאף על גב שאחוז לשני הצדדים, לוקח (נטיח) חלקו לצד ימין, ונחלק בכלם, בצד זה ובצד זה, אז נקרא גבר שלם, שלם בכל.

מה כתוב אחריו? (שם) והיה בכל יחם הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'. סטר הסטריום לחכמי לב נמסר. בתוך מדרגות עליונים קדושים יש מדרגות עליונות אלו על אלו, אלו פנימיים ואלו לבחוץ. אלו הפנימיים מתחברים במלך הקדוש, ומתחברים בישראל, בגים קדושים להקדוש ברין הוא, ואלו נקראות הצאן המקשרות, מחנות של אלו מקשרות, מעלה ומטה.

בשעה שהתשיקה שלהם לגבי זוהר העליון שלמעלה, עמוד האמצעי, יעקב השלם לקח אותם המקלות, תפלין של ראש, ברהטים, מקום ומושב, להנחת התפלין. ומכאן לוקחים אור וזיו

כל החללות ומחנות העליונים, אלו שמתקשרים למעלה ומתקשרים למטה. כיון שאלו לוקחים מתוך הרהטים שקתות המים, אז אלו היו מקורות ונביעות להוריד למטה ולתת לכלם. ומשום כך הפריש יעקב בין המדרגות העליונות הקדושות למדרגות האחרות של שאר העמים,

ונשת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. (אינו) עדרים אפריש ליה לגרמיה, דלא יהא ליה חולק בשאר עממין. כמה דאפריש ליה, דרגי דמהימנותא לעילא, לחולקיה ועדביה, הכי אצטריף לאפרישא דרגין דמשריין קדישיין לתתא, לקשרא לון בתריה, באינון היכלין דמטרוניתא.

ובלהו רשימין, ברשימו דמלכא עלאה. כמה דישאראל, רשימין לתתא, בין כל שאר עממין, אוף דרגין דמשריין עלאיין, רשימין אינון לחולקיה (דקודשא) לקודשא ברין הוא, בין כל שאר חילין, ומשריין עלאיין. ועל דא כריר יעקב אינון לחולקיה ועדביה, רשימין לחולקא (ברוא) דמהימנותא, (ס"א וכגון כך כתיב כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו.

יה עלאה איהו בריר חולקיה ועדביה רוא דמהימנותא) אוף הכי קדשא ברין הוא, בריר ליה, מקל שאר חילין ומשריין דעלמא.

ומשריין עלאיין, מתפרשאן אלין מאלין. בשעתא דזוהרא דנורא כנהירו דשכינתא אתגליא, כל אינון דרגין אחרניין, אתכספון, ומתעטפי מההוא זוהרא ולא כלו לקרא לגביה. וכל אינון תקונין (ס"א דרגין) קדישיין, דאינון תקוניא דיליה. בשעתא דאתגליא ההוא זוהרא, מייד תדאן וסלקן לאתקרבא בהדיה, ולא אתקשרא לגביה, ואיהו בהו אתמקנת, (אתקנת) וסטרא דא (בראשית ל) והיו העטופים ללבן והקשורים ליעקב.

ואצטריף לברא (ס"א לברא) ולא אתפרשא דרגין קדישיין (ס"א לחולקיה) דחולקיה. מאינון דרגין דשאר עמין, ובכלא אצטריף יעקב קדישא (ס"א ביקרא דקדשא ברין הוא לאתקרבא) ועל דא קדשא ברין הוא כתיב באורייתא, מהימנותא דיליה, בגו סטרי (ס"א סטרי) מלין אלין. זכאה חולקיה.

ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. (בראשית לב)

כמו שצאמר (בראשית ל) ונשת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. (אלו) עדרים הפריד לו לעצמו, שלא יהיה לו חלק בשאר האמות, וכמו שהפריש לו מדרגות האמונה למעלה לחלקו ולגורלו, כך צריך להפריש מדרגות של מחנות קדושים למטה, לקשר אותם עמו באלו ההיכלות של הגבירה.

וכבר רשומים בסמין של המלך העליון, כמו שישארל רשומים למטה בין כל שאר האמות, אף מדרגות של מחנות עליונים רשומים הם לחלקו (של הקדוש) של הקדוש ברין הוא בין כל שאר החללות ומחנות עליונים. ועל זה בבר יעקב את אלו לחלקו וגורלו, רשומים לחלק (בסוד) של האמונה, (משום כך כתוב כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו, יה עליון הוא, בבר חלקו וגורלו סוד האמונה) אף כך הקדוש ברין הוא בבר לו מקל שאר צבאות ומחנות של העולם.

ומחנות עליונים נפרדים אלו מאלו. בשעה שזוהר של אש בהארת השכינה מתגלה, כל המדרגות האחרות האלו מתבטאות, ומתפסות מהזוהר ההוא, ולא כלו להתקרב אליו. וכל אלו התקונים (מדרגות) הקדושים, שהם תקונים שלו. בשעה שמתגלה הזוהר ההוא, מיד שמחים ועולים להתקרב עמו ולהתקשר אצלו, והוא בהם נתקן, וסוד זה - (בראשית ל) והיה העטופים ללבן והקשורים ליעקב. וצריך לברר (לברר) ולהבדיל

מדרגות קדושות (ס"א לחלקו) של חלקו מאלו המדרגות של שאר העמים, ובכלם צריך יעקב הקדוש (בכור של הקדוש ברין הוא להתקרב), ועל זה הקדוש ברין הוא כתב בתורה, אמונה שלו, בתוך צדדי (ס"א סטרי) מלים אלו. אשרי חלקו.

ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. משנה. חזקי השרים זקופים למעלה, ולהט החרב השנונה ממנה על כל (במה) הצבאות והמחנות.

מתניתין, תוקפי דהורמני, זקיפין מלעילא, ושננא דחרבא דמלחטא ממנא על כל (ס"א כמח) חילין ומשיריין.

ההוא חרבא מלחטא, היא חרבא סומקא. דכתיב, (ישעיה לז) חרב לני מלאה דם. ההוא חרבא דמלחטא ביה הפוכא, אינון דמהפכי לכמה גוונין. הוא נשנין, הוא גוברין, בסטרין סגיאי, מתפרשין גוונין אתרינין לכמה דרגין.

מסטרא דאילנא דחיי, נפקי אינון. דמתחדדי ביחודא בקשורא. קדישין אלין, אשמתאבן תדיר מטל השמים, שמייה דאלקים, אתמקין בהו. (ס"א ועל דא אמר משמני הארין ואתמקו) בארבע סטרין דעלמא, אתעבידו סמכין דפרסייא. פלהו מרגליטין, שייפין וסמכין, לא מתפרשין לעלמא. מגו דא שמא, אינון קשורין דיעקב, דבריר לחולקיה. ומתקשרן בשמא דא, פלהו נפקו (בערב).

ויעקב כד נפק למיזל לארחיה, לארבע סטרין אקיפו ליה, לארבע זווין דעלמא נטרו ליה, בשעתא קלה אתרגיש מאילנא (ס"א באתר) לעילא, למיטר אילנא דלתתא, וכדין (בראשית ל) ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה. כדין (בראשית לו) ויקרא שם המקום ההוא מחנים.

אמר רבי יהודה, תא חזי, שלמותיה דיעקב, דלא בעא למיזל אלא ברשותיה דלבן, ואי תימא, זמנא אחרא אמאי לא. אלא בגין דרחיל יעקב דלא ישבוק ליה, וישתלימו תריסר שבטין בארעא אחרא. ועל דא כיון דתמא דמטא שעמא דבנימין, ברח. כמה דאת אמר, (בראשית לא) ויברח הוא וכל אשר לו. דכיון דאתגליד בנימין, אתקשר שכונתא בכלהו שבטין, ונטל ביתא בהו. ויעקב הוה ידע ברוחא דחכמתא, דכד ישתלימו תריסר שבטין, דשכינתא תתקשר בהו, ורחל תמות, ואיהי נטלא ביתא.

ותא חזי, הכי אוליפנא, עלמא תתא, אתחזי ליה ליעקב, ברוח החכמה, שכאשר ישתלמו שנים עשר השבטים, שהשכינה התקשר בהו עמהם, ורחל תמות, והיא נוטלת את הבית.

אזתה החרב הלוחטת היא חרב אדמה, שכתוב (ישעיה לז) חרב לה מלאה דם. החרב הזאת שתלויה בה ההפוך, הם שמתהפכים בכמה צורות. הוא נשנים, הוא גברים, בצדדים רבים, נפרדות הצורות האחרות לכמה דרגות. מהצד של עץ החיים הם יוצאים, שמתחידים ביחוד בקשר. אלו הקדושים נשאבים תמיד מטל השמים. השם של אלהים מתמקן בהם. (ועל זה אמר משמני הארין ואתמקו) בארבעה הצדדים של העולם נעשו לעמודי הפסא. כלם מרגליות ואיברים ועמודים, לא נפרדים לעולם מתוף השם הזה, הם הקשרים של יעקב שבוחר לחלקו ונקשרים בשם הנה, כלם יצאו (בערב).

ויעקב, פשיצא ללכת לברכו, הקיפו אותו לארבעה צדדים. לארבע הזויות של העולם שמרו אותו. בשעה קלה התרגש מהעץ (מתמקם) שלמעלה לשמר את העץ שלמטה, ואז ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה. אז ויקרא שם המקום ההוא מחנים. אמר רבי יהודה, בא ראה את שלמותו של יעקב שלא רצה ללכת אלא ברשותו של לבן. ואם תאמר, בפעם אחרת למה לא? אלא משום שיעקב פחד שלא יעזב אותו, וישתלמו שנים עשר השבטים בארץ אחרת. ועל כן, כיון שראה שהגיעה השעה של בנימין, ברח, כמו שנאמר ויברח הוא וכל אשר לו. כיון שגולד בנימין, נקשרה השכינה עם כל השבטים, ונטלה את הבית עמם. ויעקב היה יודע ברוח החכמה, שכאשר ישתלמו שנים עשר השבטים, שהשכינה התקשר בהו עמהם ורחל תמות, והיא נוטלת את הבית.

ובא וראה, כף למדנו, העולם התחתון ראוי לו ליעקב כמו שלא יכלה עד

כמה דאתחזי ליה למשה, אלא דלא יכילת, עד דהו תריסר שבטין בביתא, לאתקשרא בהו. וכדין, אתדחנית רחל, ונטלת איהי ביתא בכלהו שבטין, והות עקרא דביתא. וכדין (תהלים קיג) מושיבי עקרת הבית. אמר יעקב, הא מטא זמנא דישתלמו י"ב שבטין, ונדאי עלמא דלעילא ייחות ליה לביתא, ואתקשרא (נ"א עלמא דלעילא ייחות ליה בביתיה, ואתקשרא) בהו, ומסכנתא דא אתדחניא קמיה. אי תימות הכא, לא אפוקי מפאן לעלמין. ולא עוד, אלא בארעא דא, לא אתחזי לאשלקמא ביתא. בגין כף, (בראשית לו) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף, עד לא ישתלמו שבטין.

שמע רבי שמעון, אמר, ודאי כל מלוי דרבי יהודה שפיר, ודא סליק על כלא. ואי תימא, אמאי לא אזל ליה לארחיה מיד. אלא, כל זמנא דרחל לא מתעברא מבנימין, אתעכב תמן. כיון דמטא זמנא דבנימין, ערק, ולא בעא רשותא. בגין דלא יתעכב תמן, ואתחבר יעקב בכלהו שבטין, באמת דאצטריך. (ע"כ סתרי תורה).

פרשת וישלח יעקב

וישלח יעקב מלאכים וגו'. רבי יהודה פתח **כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך, האי קרא אוקמוהו חבריאי, דהא בשעתא דבר נש אתי לעלמא, מיד אזדמן בהדיה יצר הרע דאיהו מקטרג ליה לבר נש תדיר כמה דאת אמר, (בראשית ד) לפתח חטאת רובץ. מאי חטאת רובץ, דא יצר הרע.**

וידוד הכי נמי קרייה חטאת דכתיב, (תהלים נא) ויחטאתי נגדי תמיד, בגין דאיהו עביד ליה לבר נש כל יומא למחטי קמי מאריה, ויצר הרע דא לא אתעדי מבר נש מיומא דאתגליד בר נש לעלמין. ויצר הטוב אתי לבר נש מיומא דאתי לאתדבאה.

משום שהוא עושה כל יום לאדם לחטא לפני רבונו, ויצר הרע הנה לא זו מכן האדם מיום שגולד האדם לעולמים, ויצר הטוב בא לאדם מיום שבא להטרה.

שהיו שנים עשר שבטים בבית להתקשר עמהם, ואז נדחתה רחל, והיא נטלה את הבית עם כל השבטים והיתה עקר הבית, ואז (תהלים קיג) מושיבי עקרת הבית. אמר יעקב, הנה הגיע הזמן שישתלמו שנים עשר השבטים, ונדאי שהעולם שלמעלה ירד לו לבית ויתקשר (העולם שלמעלה ירד לו בביתו והתקשר) בהם, והענייה הזאת נדחת לפניו. אם תמות פאן, לא אצא מפאן לעולמים. ולא עוד, אלא בארץ הזו לא ראוי להשלים את הבית. משום כף, (בראשית לו) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף, טרם ישתלמו השבטים.

שמע רבי שמעון, אמר, ודאי שכל דברי רבי יהודה יפים, וזה עולה על הכל. ואם תאמר, למה לא הלך לו לברכו מיד? אלא כל זמן שרחל לא התעברא מבנימין, התעכב שם. כיון שהגיע הזמן של בנימין, ברח, ולא בקש רשות, כדי שלא יתעכב שם, והתחבר יעקב עם כל השבטים במקום שצריך. ע"כ

סתרי תורה

פרשת וישלח יעקב וישלח יעקב מלאכים וגו'. רבי יהודה פתח, (תהלים צא) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. פסוק זה בארוהו החברים, שהרי בשעה שאדם בא לעולם, מיד מוזמן עמו יצר הרע שהוא מקטרג לאדם תמיד, כמו שנאמר (בראשית ד) לפתח חטאת רובץ. מי זה חטאת רובץ? זה יצר הרע.

וכך גם דוד קרא לו חטאת, (תהלים נא) ויחטאתי נגדי תמיד, משום שהוא עושה כל יום לאדם לחטא לפני רבונו, ויצר הרע הנה לא זו מכן האדם מיום שגולד האדם לעולמים, ויצר הטוב בא לאדם מיום שבא להטרה.